

Mahmut Alınak - PARLAMENTODAN 9. KOĞUŞA

Mahmut Alınak

PARLAMENTODAN 9. KOĞUŞA

MAHMUT ALINAK
Parlamentodan 9. Koğuğa

TILA YAYINEVI

TILA Yayınevi Kültür ve Politika Dizisi : 1
Mahmut Alınak, Parlamentodan 9. Koşuşa

Dizgi ve Baskıya Hazırlık :

Ezgi Ajans

Tel : 232 26 95 - ANKARA

Baskı :

Yenidoğuş Matbaası

Tel : 417 87 52

1. Basım: Kasım 1994

Tila Yayınevi :

Necatibey Caddesi 94/15 Kızılay - ANKARA

(Bu kitabın yayın hakları Mahmut Alınak'a ve tutukluluğu nedeniyle vekaleten Avukatı Hülya Sarsam'a aittir.)

MAHMUT ALINAK
Parlamentodan 9. Koğuğa
(1. Cilt)

TİLA YAYINEVİ

*Sevgili babacığma, Apê Sadık, Berivan, Bişar, Cabbar,
Sinan, Belga ve Sarhun'a; bir de tüm çocuklara...*

İÇİNDEKİLER

<i>İlahlar Kurban İstedi</i>	13
<i>Her Köye Darağacı</i>	23
<i>Aynalı Oda</i>	37
<i>Anayasa Yine Ayaklar Altında</i>	38
<i>"En Çok Korktuğun Şey Nedir"</i>	41
<i>En Büyük Sorun Örgütsüzlük</i>	41
<i>Hedef Kitlesele Mücadele</i>	43
<i>Milletvekili Olmaya Karar Verdiğim Gün</i>	46
<i>1981'den 1987'ye</i>	47
<i>Yürekler Buluşmuşsa</i>	50
<i>Halk İsterse</i>	56
<i>Ankara'da Milletvekili Olmak</i>	57
<i>Milletvekili Düzenin Koltuk Değneği mi?</i>	61
<i>Halkın Vekili Değil, Devletin Vekili</i>	63
<i>Satranç Tahtasında Dokuz Taş</i>	66
<i>Lider Sultası</i>	70
<i>Kenan Evren'den Tehdit</i>	71
<i>Erdal Bey Tavrını Açıkça Ortaya Koydu</i>	75
<i>Milletvekili Dediğin Ağır Olur</i>	81
<i>Kars'lılardan Göçe Karşı Eylem Haberi</i>	85

Devletler'den Hartz	87
Kürt Konferansı	91
Kuvvemin Yürekli Dost	92
Yeni Bir Partiye Doğru	98
Nerede Bir Ezilen Varsa	101
Statemin Yerleştiği Particilik Anlayışı Kırılmadıkça	105
Mecliste Memura Dayak	107
"Gemileri Yaktık Geri Dönüş Yok"	110
Mudencilerin Görkemli Eylemi ve Yanılgıları	112
Maden İşçilerinin ve Kürtlerin Ortak Eksikliği	116
Nasıl Bir Parti	121
Geleceğin Mimarı Olmak	123
Meclisin Yolları Coptan	127
Faili Meçhul Cinayetler Başladı	129
Genel Seçimler	131
SHP'ye Katılma mı Seçim İttifakı mı?	134
Karanfille Karşılama	136
Arif Sağ'a Çelme	139
Güzel İnsanlar Diyarı Şırnak	142
Şaheser Bir Tablo	145
"Şimdi Sıra Sizde : Bizi Unutmayın!"	146
Kaçırılan Tarihi Fırsat	148

<i>Kürtçe Yemin Tartışmaları</i>	154
<i>Mecliste Yemin Gerginliği</i>	156
<i>DYP - SHP Ortak Hükümeti</i>	164
<i>Grup Yönetiminde Çekişme</i>	168
<i>Eski Tas Eski Hamam</i>	171
<i>Biri Asker, Biri de PKK'lı Amca Çocukları</i>	174
<i>Felâket Ayları</i>	188
<i>1992 Nevroz Sendromu</i>	192
<i>Slogana Kurşun</i>	194
<i>Ağlamak çare mi?</i>	199
<i>Yönetim Kimde?</i>	202
<i>Katliam Tartışmaları</i>	204
<i>Hükümet, MGK Noteri</i>	209
<i>SHP'den Kopuş</i>	209
<i>Politika Duygularla Yapılmaz</i>	212
<i>Kâhin Olmak Gerekmliyordu</i>	214
<i>Askeri Darbe Nasıl Önlenir</i>	215
<i>Yönetimde Önerge Tartışması</i>	219
<i>Koltuk Uğruna</i>	221
<i>Kontr-Gerilla Tartışmaları</i>	227
<i>SHP'den İstifa</i>	235
<i>HEP, Kendini Aşındırmıştı</i>	236
<i>ÖZEP'i Kuruyoruz</i>	238
<i>ÖZEP'i HEP'e Katma Tartışmaları</i>	241
<i>1. Cilt İçin Sonsöz Yerine</i>	245

ÖNSÖZ :

Üniversite yıllarında tanıdım Sayın Alınak'ı. O zamanlar benim için her şey ak ya da kara; ortası yok. Ve Sayın Alınak da Milletvekili, düzenin temsilcisi (!)

Yıl 1989. Üniversiteden mezun olduğum yıl Sayın Alınak ve beş altı arkadaş hep birlikte yemek yiyoruz. Alınak'ı Milletvekili sıfatıyla dinliyorum, hoş şeyler söylüyor. Ama tabii ki bana hiç inandırıcı gelmiyor. Alınak'ın saatlerdir anlattığı "halkın yararı için" söylemleri de canımı sıkmuş olmalı ki; onca insanın içinde birden bire başlıyorum onu suçlamaya. Söylediklerinin hiçbirini inandırıcı bulmadığımı söylüyorum önce. Ve elimi koyuyorum masanın ortasına: "Hayır, sizin bunları söylemeye hakkınız yok" diyorum. Elimin iki yanını göstererek, "insan ya burada olur ya da burada" diyorum. Bu taraf halkın yanı, diğer taraf düzenin. Siz diyorum, siz diğer taraftasınız, ama ağızınızdan da bu taraf eksik olmuyor. Bu kesinlikle inandırıcı değil, diyorum. Ama geçen yıllar, Alınak'ın hiçbir zaman o tarafta olmadığını gösterdi bana. Alınak hep halkın yanında oldu. Dünyadaki bütün insanları sığdırdığı o koca yüreğiyle deliler gibi çalıştı, hiç bir yol bulamadıysa çılgınlıklar yaptı. Ama hiçbir zaman kendisinden memnun olmadı. Kendi başına yön ve remedi kimi zaman yaşananlara; her zaman kendini suçladı "çok şey yapılabilirdi" dedi hep.

Bu koca yürekli, cesur adam insanların acılarını dinlerken ağladı çoğu zaman. Bence hâlâ tam olarak atamadığı feodal dürtüleriyle göz yaşlarını sakladı. Kimi zaman gazetecilerin yanında patladı yüreği, gözlerinden dökülmeye başladı. O, rahatsız oldu bundan; benim insan olmak, onun zayıf olmak olarak tanımladığı bu yönünden. Bunca yıl kaç kez: "Ağlamamak için kendimi zor tuttum. Ağladım rezil oldum" diye yakınmıştır bana.

Hatalarıyla, sevaplarıyla uzun ve tartışmalı bir süreci geçirdi Alınak. Başlangıçta suçladığım bu insanı tanımak onur verdi sonraları bana. Hani insan çok güzel bir insanı tanıdığında yeni bir dünya keş-

fetmiş gibi olur, içine yaşama sevinci dolar ya... İşte Alınak'ın benim ve pek çok dostu için anlamı bu oldu.

Başlangıçta onu acımasızca suçlayan ben, onun tüm dünya ve özellikle Kars ve Şırnak'la dolu yüreğine müdahale ettim kimi zaman Yeter artık ne olur, yaşamın küçücük kesitlerinde olsun biraz da kendin için yaşa, çocukların için yaşa dedim. Olmaz, çok yıpranıyorsun, böyle ne kadar dayanırsın, dedim. Ama o dinlemedi. İnsanların sevgisi güç veriyordu ona. Ankara'daki onca çalışmasının üzerine Kars'a giderdi ya da halkla kucaklaşacağı bir toplantıya katılırdı... Oralarda yaşadığı sevgiyle, inanılmaz bir şekilde sanki yeniden doğardı. Daha çok, daha çok çalışma isteğiyle dolardı her seferinde. Hele Şırnak, hele seçim çalışmaları için Şırnak'a gittiğinde gerçekten yeniden doğmuştu. Ona, Şırnak'lıların yaşattığı mutluluğu, verdiği gücü büyük bir hayranlıkla izlemiştim. Şırnak'dan döndüğünde "Mijin"li olmuştu Alınak. Ama laf olsun diye değil, ama seçim kazansın diye değil...

Evet, şimdi Alınak Cezaevinde. O ilk tanıştığımızda elimi masaya koymuştum ya... Sen burada olamazsın demiştim, hani. Alınak, olamazsın dediğim yerde olduğu için cezaevinde bugün. Bedeni demir parmaklıklar arasında, ama yüreği, ama bütün dünya insanların sığıdığı o koskoca yüreği... Onu sığdıracak bir cezaevi yapılmadı daha dünyada.

Evet. Alınak cezaevinde günde belki en fazla dört-beş saat uyuyarak üretmeye devam ediyor. İşte milletvekili olduğu günden bugüne yaşadığı süreci anlatan bu kitap da cezaevinin bizlere armağanı.

Düzenin milletvekili olmadığınızda başınıza neler gelebileceğini anlatıyor bu kitap. Düzeni daha iyi tanımlamada yardımcı olacağını düşünüyorum. 1987 yılından bu yana pek çok siyasi gelişmenin perde arkasını gözler önüne seriyor. Paris'e gidişle başlayan "Kürt Milletvekilleri" sürecini anlatan ilk kitap belki bugün. Sizlere Alınak'ı anlatmaya çalıştım öncelikle. Çünkü bu kitap yakın zamanı Alınak'ın gözleri ve yüreği ile görmenizi sağlayacak.

Avukat Hülya SARSAM
Ankara, Ekim 1994

İLAHLAR KURBAN İSTEDİ

1 Mart 1994

Mecliste Donukulmazlık Tartışmaları:

MAHMUT ALINAK (Şırnak) " Sayın Başkan, Genel Kurulun saygıdeğer üyeleri; sözlerime başlarken hepimizi saygılarımla selamlıyorum.

Hepimizin, ama hepimizin teker teker demokrasi sınavından geçtiği çok önemli günler yaşıyoruz. Bence Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Sayın Eyüp Aşık ile Doğru Yol Partisi Grup başkanvekili Sayın Turhan Tayan, gerçekten hayırlı bir iş yapıyorlar. Sayın Tayan ve Sayın Aşık tarihi bir görevi yerine getiriyorlar. Neden mi? Çünkü, bizden önceki kuşaklar, Nazım Hikmet, Yaşar Kemal, Abdullah Baştürk ve birçok yurtsever insan, bu ülkede, Türkiye'de demokrasinin olmadığını kanıtlamak için cezaevlerini yıllarca mesken tuttular, acı çektiler; ama demokrasinin olmadığını bir türlü kanıtlayamadılar. Bu görevi bugün Sayın Tayan ve Sayın Aşık yerine getiriyorlar.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Tayan ve Sayın Aşık yine hayırlı bir iş yapıyorlar."

FARUK SAYDAM (Manisa) "Aşık değil , Âşık!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Pardon, yanlış mı telaffuz ettim efendim?"

BAŞKAN "Devam edin Sayın Alınak, devam edin siz. Efendim, müsaade buyurun, hatibin sözünü kesmeyin."

SELÇUK MARUFLU (İstanbul) "Âşık, Âşık..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben de o şekilde beyanda bulundum."

BAŞKAN "Sayın Alınak, siz devam edin efendim."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bu iki Başkanvekili arkadaşımız, bugüne kadar, meydanlarda, Meclis kürsüsünde, Avrupalarda dillere pelesenk yapılan demokrasi söylemlerinin, özünde bir tuzak olduğunu da ortaya koydular. Hani demokrasi vardı?"

Şimdi, ben ve Demokrasi Partisi üyesi olan milletvekili arkadaşlarımız..."

KADİR BOZKURT (Sinop) "Konuşuyorsun işte; demokrasi var..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Değil ama... Konuşuyorum; ama idamla yargılanıyorum. Ben hırsızlık mı yapmışım ya da Demokrasi Partisi üyesi milletvekilleri gasp mı yapmışlar, adam mı öldürmüşler; devlet teşvikleriyle trilyonları alarak yoksulun hakkını mı yemişler, hayali ihracatlarla köşeyi mi dönmüşler? Ne yapmışlar? Ne yapmışım ben? Konuşmuşum... Konuşmanın suç olduğu bir demokrasi görülmüş müdür? İşte gurup başkanvekili arkadaşları ben bu yüzden tebrik ediyorum; demokrasinin olmadığını kanıtlamış oldular ve... Mahkum edeceksiniz bizi, ellerimize, bileklerimize kelepçe vurarak bizi dışarı atacaksınız..."

TURHAN TAYAN (Bursa) "Bunun kararını hakim verecek."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "... Ama, lütfen dinleyin... Lütfen dinleyin..."

EYÜP AŞIK (Trabzon) "Gündem görüşülüyor, gündem."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Dinleyeceksiniz! Dinleyin beni!.. (DYP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, ben sizi dinledim; hiç müdahale de etmedim Sayın Tayan."

BAŞKAN "Sayın Alınak, bir dakikanızı rica ediyorum."

Tek tek cevap vermek durumunda kalmayın efendim, Genel Kurula hitap edin; ben arkadaşları ikaz ederim. Buyurun."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Değerli arkadaşlarım, hani Anayasa vardı, Anayasanın üstünlüğü vardı? Anayasanın üstünlüğü var mı? Var, değil mi? (DYP sıralarından 'Var' sesleri) Peki, bu, Anayasanın 83. üncü maddesi ne? Açın dosyaları lütfen, okuyun; Meclis kürsüsünde söylediklerimizin daha da ilerisinde söylediğimiz bir şey yok; hatta gerisinde şeyler söylemişiz. Bildiğiniz gibi, Anayasaya göre, Meclis kürsüsünde sarf edilen herhangi bir sözün dışarıda konuşulmasında yasal herhangi bir engel yoktur. Yani, Anayasa, sorumsuzluk ilkesini belirlemiştir. Anayasanın bu sorumsuzluk ilkesine göre, Anayasanın emredici bu hükmüne göre soruşturma yapılmaması gerekirken, bugün idamla yargılanıyoruz. peki, nerede kaldı Anayasa? O zaman, demektir ki, Anayasanın dokunulmazlığa ilişkin hükmü de bir tuzaktı. Grup Başkanvekili arkadaşlar bu işi de başardılar, bunun da bir tuzak olduğunu ortaya koydular; gerçekten kendilerini yürekten kutluyorum.

Değerli arkadaşlarım, hani Kürt Türk kardeşti; hani, Kürt, istese milletvekili de olurdu, Bakan da olurdu, Başbakan da olurdu?.. (DYP sıralarından gürültüler) Dinleyin! Hani cumhurbaşkanı da olurdu Kürt? (DYP sıralarından "olmuyor mu?" sesleri)

Haa, Kürt eğer sizin gibi düşünürse, düşünüyorsa, tabii milletvekili de olur, Başbakan da olur, Cumhurbaşkanı da... Ama, Kürt, Allah göstermesin, bir hata etti sizden farklı mı düşündü, o zaman Kürt'ün kellesine giyotin, bileklerine kelepçe!.

✎ CENGİZ BULUT (İzmir) "Saptırıyorsun, demogoji yapıyorsun!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) " Grup başkanvekili arkadaşlar, bu palavranın da yalan olduğunu ortaya koydular; teşhir ediyorlar, düzeni teşhir ediyorlar, sistemi teşhir ediyorlar. Gerçekten, grup başkanvekili arkadaşları kutluyorum ben."

EYÜP AŞIK (Trabzon) "Saçmalyorsun ama..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Değerli arkadaşlarım, geçmişten bugüne kadar hep söyledik, söylendi: "hepsi bir parti" diye, "hepsi bir firmanın farklı şubeleri" diye. Zaten, Anavatan Partisi muhalefete bir türlü alışamadı; sürekli DYP'nin ardından, iktidarın ardından sürüklenip duruyor.

Şimdi, ilginç bir şey, dokunulmazlıklar gündemde; burada, Anavatan'ın çıkıp demokrasiye, demokrasinin olmazsa olmaz koşullarına sahip çıkması gerekirken, 'hayır, bunların dokunulmazlıkları kaldırılсын' farklı partiler değilsiniz, siz birsiniz, bir partisiniz; yani, az önce de arz ettiğim gibi bir firmanın ayrı ayrı şubeleri... Bunu da ortaya koydunuz..."

CENGİZ BULUT (Izmir) "SHP de sahip çıkmıyor size."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ne yapayım, SHP boynunu bükmüş oturuyor; o da DYP'nin ardından sürüklenip duruyor."

BAŞKAN "Sayın Bulut!.."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben, bir gün bu kürsüden -hani kürsü özgür deriz ya- dedim ki: 'Bu hükümet, siyasal iradeyi temsil etmiyor; daha doğrusu, siyasal iradenin temsilciliğini yapmıyor; asıl belirleyici olan Genelkurmaydır ve başta olan Genelkurmay Hükümetidir.' Bunu söyleyince ortalık ayağa kalktı.

Şimdi, söyler misiniz bana değerli dostlarım , hepiniz okuyorsunuz; Sabah Gazetesi Yazarı Sayın Fatih Çekirge, daha onbeş gün önce 'Sayın Güreş Köşke çıktı, dokunulmazlıkların kaldırılması karara bağlandı' diye yazdı. Sayın Başbakan tekzip etmedi, hiç kimse tekzip etmedi. Bir memur olan, 'ama sadece bir memur' bu parlamentonun emrinde olması gereken Doğan Güreş, kalkıyor : "Hainler Meclisten atılacak!" diyor. Maşallah! diyor. Benim üstümde ya, bizim üstümüzde ya mübarek! "Atılacak!.. sanki bu Parlamento yok, sanki bir yokuz; sanki hiç kişiliğimiz yok..."

MEHMET CEMAL ÖZTAYLAN (Balıkesir) " Millet söylüyor onu meydanlarda, Doğan Güreş değil."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Paşa, orada emir buyuruyor: 'Hainler Meclisten atılacak!' Nasıl da karar vermişse! Bu bile vahim bir gelişmedir değerli arkadaşlarım.

Bütün bu gelişmelerden sonra, grup başkanvekili arkadaşlarım, Parlatentonun üstüne gölge düşürmüşlerdir. Bu anlamda grup başkanvekili arkadaşlarım, Parlatentoya karşı bir darbeci tutum içine girmişlerdir. 12 Eylül paşalarının panzerlerle yapmak istediklerini şimdi Meclisi alet ederek, paşaların hoşuna gitsin diye -ve açıkça söyleyeyim- paşalardan korktukları için: 'Aman ha, bu hainler buradan atılmazsa darbe olur' korkusu içinde oldukları için bu önergeyi Meclise getirdiler, Meclisin üstüne korkunç bir gölge düşürdüler. (DYP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlarım, belli ki emir yüksek yerden geliyor; belli... Belli ki dokunulmazlıklar kaldırılacak..."

KADİR BOZKURT (Sinop) "Telaş niye?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır, telaş yok, son derece rahatım; ben kendimi cezaevi psikolojisine de hazırladım; biliyorum, cezaevine de gireceğim; çünkü şiz, yargıyı da baskı altına aldınız. Sayın Başbakan çıkıyor, Meclisi yok sayıyor, Meclis yok sanki, yok! Meclis demek Sayın Tansu Çiller sanki..." 'Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı.'

BAŞKAN "Devam edin."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Tansu Çiller çıkıyor, Kanal 6'da, diyor ki..."

MEHMET CEMAL ÖZTAYLAN (Balıkesir) "Millétin Başbakanı..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "... Dokunulmazlıklar gelecek ve kaldıracağız!" Şimdi söyler misiniz peki, Sayın Tansu Çiller, bu

şekilde emir buyurduğuna göre, sizin ne işiniz var burada, benim ne işim var? Ne işimiz var burada değerli dostlarım, değerli arkadaşlarımız?.. Emir buyurmuş ya; kaldıracaksınız dokunulmazlığı... Yahu insaf edin insaf, insaf!"

BAŞKAN "Sayın Alınak, süre bitti; toparlar mısınız."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkanım, yani, son günlerimizi yaşıyoruz, görünen o... Biraz müsamahalı davranırsanız sevinirim."

BAŞKAN "Ben müsamaha ediyorum da, toparlayıcı şekilde giderseniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Teşekkür ediyorum."

Belli ki, birileri ilahlara kurban edilmek isteniyor; ilahlar kurban istiyor. Kimdir bu ilahlar? Milli Güvenlik Kurulunun başında bulunan Generallerdir, Doğan Güreş'tir. Kurban istiyor. Ve belli ki, bir kısım vatan haini -nasıl vatan haini iseler?- bir kısım bölücü -nasıl bölücü iseler?- buradan atılacaklar. Oysa ki, bölücü dedikleriniz, Türk halkını, bu ithamı getirenlerden çok fazla seviyorlar ve ben gerçekten Türk halkını müthiş seviyorum..."

KADIR BOZKURT (Sinop) "PKK!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Türk müziğini seviyorum, kültürünü seviyorum; Türk halkını ölümüne seviyorum; arkadaşlarımız Türk halkını ölümüne seviyor. Nasıl bölücü isek? Şimdi Parlamentodan atılmak isteniyoruz."

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) "Her türlü sahtekarlık var..."

BAŞKAN "Sayın Balyalı!.."

MUHMUT ALINAK (Devamla) "Değerli arkadaşlarımız, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesine ipotek konmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu ayıbın altından kalkmalıdır, bu gölgeyi taşımamalıdır."

HÜSEYİN BALLYALI (Balıkesir) "Sayın Başkan, bu Mecliste bir Türk Milletvekili yok, her türlü milletvekili var..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "İstiyorsanız ineyim ben?"

BAŞKAN "Sayın Balyalı... Lütfen... Sakin olun..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Değerli dostlarım, bize Güney Afrika'da zencilere yapılmayan bir muamele yapıldı. Yapmayın! Bir milletvekili arkadaşımızla sohbet ederken 'Yahu siz çok konuşuyorsunuz, kürsüye çıkıyorsunuz, sizin gelip böyle süklüm püklüm bir yerde oturmanız gerekirken, kürsüye de çıkıyorsunuz' dedi. Burası hiç kimsenin babasının malı değil, hiç kimsenin babasının çiftliği de değil. Burası 60 milyon halkın alın teriyle, demokrasi mücadelesiyle oluşan bir kurumdur. Bu nedenle, kimin ne kadar burada konuşma hakkı varsa, benim, bizlerin de en azından o kadar hakkınız var."

"Deniyor ki: 'Bağımsız yargıya çıkın, kendinizi aklayın.' Biz daha iki sene öncesinden mahkûm edildik, öylesine bir psikolojik terör sürdürüldü ki... Söyler misiniz bana, insaf edin -burada, yargıçlık yapan arkadaşlarımız da vardır, ben kendim de hukukçuyum- bir insanın, estirilen bunca propagandadan etkilenmemesi mümkün müdür? Mümkün müdür hiç? Yani, benim burada dokunulmazlığım kaldırılacak, biz elimizi kolumuzu sallayacağız, mahkemeye gideceğiz ve yargılama yapılacak. Hâkimler daha ağır bir baskı altına alındı."

AHMET DERİN (Kütahya) "Adalet Bakanı ayarlar onu."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başbakan, Sayın Genelkurmay Başkanı ve Hükümetin öteki zevatı ve birtakım karanlık güçlerce, militarist güçlerce estirilen bu psikolojik terör, propaganda yargı bağımsızlığını yok etmiştir, ipotek altına almıştır. Dolayısıyla yargısız bir mahkumiyetle karşı karşıyayız değerli arkadaşlarım."

Haa, demokrat mıyız? Demokratlık öyle kolay iş değil, bunun bedeli vardır."

ADİL AYDIN (Antalya) "Sen demokrat mısın be adam?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Demokrat denen adam, demokrasinin ilkelerinde direnen insandır, kararlılıkla demokrasiye sahip çıkan insandır..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN BALYALI (Balıkesir) "Vatan haini demokrat olamaz!"

BAŞKAN "Sayın Alınak, bitirmek için biraz daha süre veriyorum size. Lütfen..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Demokrasiye sahip çıkabilseydik, inanın bugün bu noktada olmazdık. Bugün ortalık günlük gülistanlık olurdu."

URAL KÖKLÜ (Uşak) "Hükümetin öteki zevatı ne yaptı size?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sen de mi Brütüs, sen de mi?"

URAL KÖKLÜ (Uşak) "Hükümetin öteki zevatı ne yaptı size?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hangi zevatı?"

BAŞKAN "Sayın Alınak, bakın, sizi ihtar etmiştim; tek tek cevap vermeye devam ederseniz o verdiğim hakkı da alacağım. Bitirin lütfen..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Peki, bitiriyorum efendim."

Değerli arkadaşlarım, şimdi, yarına kadar süre veriliyor. Deniyor ki : "Yarın saat 13.00'te Meclisin dışında alınan kararı onayalım. Bir idam mahkûmuna bile sehpaye çıkarılmadan önce sorulur : 'Son bir diyeceğin var mı' diye.

KADİR BOZKURT (Sinop) "Sayın Alınak, burası mahkeme değil."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "İdamdan yargılanıyoruz, idamdan yargılanıyorum ve yarın saat 13.00'e kadar savunma hazırlayacağım... Bu nedir? Bu, savunma hakkının gaspı değildir de nedir? O zaman, bu: 'Konuşabilirsin; ama, ben senin ağzını bant-

layacağım' demektir ya da 'el kol hareketleriyle, kaş göz hareketleriyle konuş' demektir. Bu savunma hakkını -ki savunma hakkı, hukukçu arkadaşlarımız iyi bilirler, evrensel bir haktır, çağdaş hukukta kutsal bir haktır- sayın Meclis askıya alır mı bilmiyorum; birazdan oylama sırasında göreceğiz. Yarın saat 13.00'e kadar, idamla yargılandığımız ve bir süre sonra da cezaevine gireceğimiz birçok dosyayla ilgili birkaç saat içerisinde savunma hazırlayacağız. Mahkemeler bile savunma için asgâri yirmi yirmibeş günlük bir mehil verirler. Bu bile zulmün bizat kendisidir; bu bile yasaların, Anayasanın, çağdaş hukukun, uluslararası hukukun düpedüz ayaklar altına alınmasıdır."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN "Evet, lütfen, son sözünüzü söyleyiniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bu nedenle, bu önerge geri çekilmeli, düzenlenmeli ve Meclise yeniden getirilmelidir; savunma hakkını kullanmanın altyapısını oluşturacak düzeyde yeni bir süre verilmelidir.

Değerli arkadaşlarım -az önce de arz ettim- iki senedir korkunç bir baskı altındayız, bir bombardımanla karşı karşıyayız. Her taraftan okların sivri uçları üstümüze yöneltilmiş ve biz, var olma ile yok olma arasında yaşamaya çalışıyoruz ve kamuoyu sürekli olarak, ama sürekli olarak tek taraflı bir biçimde yönlendirildi. Sayın Tansu Çiller televizyona çıkıyor, konuşuyor; ama Mahmut Alınak'ın televizyona çıkma hakkı yok; çıkamıyor, söyleyemiyor."

BAŞKAN "Sayın Alınak, bunları daha önce söylediniz ve tekrara girdiniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bitiriyorum Sayın Başkanım."

BAŞKAN "Ama, bakın istismar oluyor..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır efendim, hemen bitiriyorum. Son sözlerimi söylüyorum."

BAŞKAN "Son sözünüzü istiyorum. Buyurun."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Olup bitenlerle ilgili olarak kamuoyu yanlış bilgilendirildi, yanlış yönlendirildi. Kamuoyunu bu şekilde koşullandırdınız; ama diyorum ki ben, madem ki bu şekilde, tek taraflı olarak yönlendirildi o zaman, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve siz değerli milletvekillerine düşen şudur: Burada dokunulmazlıklarımızın kaldırılmasıyla ilgili olarak yapılacak görüşmeler televizyondan naklen yayınlanmalıdır; naklen yayınlanmalıdır ki, halk hangi tezgâhların işlendiğini, hangi provokasyonların yaşandığını görsün."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN "Teşekkür ederim sayın Alınak."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Son cümlemi söylüyorum sayın Başkan."

BAŞKAN "İnsaf!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "İki grup başkanvekili arkadaşlarım, Meclise karşı, demokrasiye karşı bir provokasyona girişmişlerdir; dilerim ki bu provokasyon başarılı olmaz.

Hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum, teşekkür ediyorum. (DEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN "Teşekkür ederim."

SEDAT YURTDAŞ (Diyarbakır) "Karar yetersayısı istiyorum Sayın Başkan."

TURHAN TAYAN (Bursa) "Bir hususu ifade etmek istiyorum Sayın Başkan."

BAŞKAN "Buyurun Sayın Tayan."

TURHAN TAYAN (Bursa) "Sayın Başkan, sayın hatip bir tiyatro sergiledi. Teferruatına girmeyeceğim; yalnız konuşmasının bir ye-

rinde, bu önerenin, Genelkurmay emriyle verildiğini ifade etti. Ben Doğru Yol Partisinin Grup Başkan vekili olarak, 180 milletvekili arkadaşım adına bu önergeyi verdim. Sayın hatib'in bu sözünü şiddetle reddediyor, bu beyanı Genelkurmayı tezyif amacıyla kullandığı açısından arz ediyorum, zapta geçmesi bakımından." (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

HER KÖYE DARAĞACI

2 Mart 1994

Meclis'te Dokunulmazlık Tartışmaları Devam Ediyor

MAHMUT ALINAK (Şırnak) "Ben, Doğru Yol Partisi, Anavatan Partisi, Refah Partisi, Demokratik Sol Parti, Büyük Birlik Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi üyesi olan milletvekillerinin, Cumhuriyet Halk Partisine mensup 2-3 milletvekili arkadaşımızın havaya kalkan ellerini görünce; yani halkın iradesini yok eden, halkın iradesini polisin düzmece tutanaklarıyla ayaklar altına almayı esas alan bu dokunulmazlık raporu için bu ellerin kalktığını görünce gerçekten ürktüm, üzüldüm ve hele hele, babamın omuzlarında taşıdığı sayın Ecevit'in konuşmasını dinleyince güleyim mi, ağlayayım mı, ne yapayım, gerçekten şaşırımdı.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bir komedyayla karşı karşıyayız ve bu komedyaya, trajediye dönmüş dönüşmüş. 'Demokrasi' deniyor, seçim yapılıyor: 'Halk iradesi' deniyor, halk sizi seçiyor, buraya gönderiyor, ensenizde sürekli olarak, ama sürekli olarak polisin, MİT'in soluğunu hissediyorsunuz, onun tehdidini hissediyorsunuz. Bir anda bakıyorsunuz ki bileklerimize kelepçe vurulmuş... Ne büyük demokrasiymiş bu da, biz şimdiye kadar faziletini görememiştir, farkına varamamıştır (!)

Şimdi, bakınız dokunulmazlığa konu olan fezleke elimde.

Donukulmazlıkların kaldırılması doğrultusunda oy kullanan milletvekilleri, inanıyorum ki fezlekeleri bile incelememiştirlerdir.

Karma Komisyon da incelememiştir. Onun için 'bu bir komedyadır' ve 'trajediye dönüşüyor' diyorum.

Bakınız, söz konusu fezleke elimde.

ŞABAN BAYRAK (Kayseri) "Mahkeme inceler fezlekeleri."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Mahkemelerin de anasını ağlattınız; o kadar çok baskı yaptınız ki, o kadar çok bombardırmana tuttunuz ki kamuoyunu..."

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) "SHP'ye sor..."

HALİT DUMANKAYA (İstanbul) "O zaman, beraat edeceksin Sayın Alınak..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır, beraat etmeyeceğim. Görünen o. Mahkemeleri de baskı altına aldınız; yargıyı ayaklar altına aldınız... O ilkeyi de... Hani suçsuz ceza olmazdı?"

CENGİZ BULUT (İzmir) "Adalet Bakanına söyle; mahkemeler SHP'de..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) " Hani Türk Ceza Kanunu'nun ana ilkesiydi? Ve evrensel bir ilke... Nasıl kaldırırınız peki dokunulmazlığı benim? ! Hadi, burada bana bir suç bulun? Düşünün, sadece isimden dolayı idamım isteniyor. Böylesine gü-lünç bir şey. Bu konuda ben ne diyeyim? Bu nedenle, hukuka ilişkin herhangi bir şey söylemiyorum; zaten hukuk yok. 'Gücünüz ne kadarsa, hakkınız da odur.' Yunan Atasözü, biliyorsunuz. Şu anda sayısal çoğunluğunuz var. Ben ve dokunulmazlıkları burada kaldırılan milletvekillerinin isimleri talimatla bildirilmiş, Parlatmentonun üstüne gölge düşürülmüş, ipotek konmuş; elleriniz kalkacak, eliniz mahkûm! Mecbursunuz dokunulmazlığımızı kaldırmaya, eliniz mahkûm." (DYP ve ANAP sıralarında gürültüler)

HALİT DUMANKAYA (İstanbul) "Yok öyle bir şey!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır, mahkûmsunuz, mecbursunuz kaldırmaya. Çünkü ilahlar böyle istemiş; dün de söyledim. İlahlar böyle istemiş ya! "(DYP sıralarından gürültüler)

NAZMÎ ÇİLOĞLU (Bolu) "Apo'ya karşı mısın, sen onu söyle?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır hayır, o saçmalıkları ben hiç dinlemek istemiyorum, o çok söylendi; onlar bayatladı artık.

Şimdi, Paşa emir buyurdu ya... Vallahi, Paşa emir buyursa herhâlde buraya darağacını da kurarsınız. İpimi kim çeker, onu bilmiyorum ama mutlaka ipimizi çekecek birçok milletvekili arkadaş da var.

Bu, işin ayrı bir yanı; ben hukuku bir tarafa bıraktım; çünkü hukuk yok, demokrasi yok; hepsi kandırmaca, hepsi! Kürdüyle, Türküyle, Lazıyla, Çerkeziyle, Arabı ve Alevisiyle halk yığınlarını, yıllardır ezilen, horlanan, baskı altında tutulan, sömürülen, açlığa mahkûm edilen, kanı emilen halkı kandırma amacına yönelik. " (DYP ve ANAP sıralarından gürültüler)

NAZMÎ ÇİLOĞLU (Bolu) "Apo'ya karşı mısın?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bırakın Apo'yu, bırakın o saçmalıkları! Ben onunla ilgili olarak kürsüde çok konuştum, kamuoyu da benim düşüncemi biliyor. Ben, öyle gâyrı ciddi şeyleri dinlemem.

Şimdi, ben desem ki değerli arkadaşlarım benim köyüm, Digor'un Dolaylı köyü, Sayın Ecevit'in Başbakanlığında -babamın omuzlarında taşıdığı Sayın Ecevit'in-, Sayın Çiller'in, Sayın Demirel'in..."

AHMET ŞEREF ERDEM (Burdur) "Şov yapıyorsunuz!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Şov yapıyor diyerek beni susturamazsınız, mahkûm edemezsiniz; konuşacağım ben."

Bir sürü Başbakan geldi... Desem ki, benim köyümün de içinde bulunduğu 14 köy, şu anda da -ki elimde hıfzıssıha raporları da var- lağım suyunun karıştığı sağlığa aykırı sular içiyor; gelin su götürelim, bu konuda yardımcı olun desem. (DYP ve ANAP sıralarından gürültüler)

FERİDUN PEHLİVAN (Bursa) "Bursa'da benim köyümde halen kanalizasyon yok!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Dinleyin!"

"Gelin, bu 12 Eylül'ün silah zoruyla dayattığı faşist 12 Eylül Anayasasını değiştirelim, çağdaştıralım, halkçı hale getirelim desem; İşsizliği önleyici projeler üretelim desem; ses çıkmaz."

AHMET ŞEREF ERDEM (Burdur) "İş makineleri yakılıyor."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Çiftçilerin ürün taban fiyatlarının belirlenmesinde söz ve karar sahibi olmalarını sağlayalım desem, işçiye genel grev hakkı verelim desem, Polis Vazife ve Selahiyetleri yasasından tutun Türk Ceza Kanunu, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmetleri Kanununa kadar birçok anti demokratik 12 Eylül ürünü yasaları çağdaştıralım desem; yok, oy kullanılmaz! (DYP sıralarından 'PKK?' sesleri)

Bırakın PKK'yı; PKK sizin insanlar üzerinde baskı yapmanız için bir bahanedir.

Değerli arkadaşlarım, bu konularda eller havaya kalkmaz; ama, desem ki, gelin, darağaçlarını her bir şehirde 100'er tane, her bir ilçede..." (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN "Toparlamak üzere son söz veriyorum; devam ediniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Her bir köyde 10'ar tane darağacı kurmak için bir yasa çıkartalım desem bütün eller havaya kalkar."

NAZMİ ÇILOĞLU (Bolu) "Vatan hainleri için."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır, hayır. Vatan haini kimdir biliyor musunuz? Vatan haini, bu ülkenin yeraltı kaynaklarını em-paryalistlere peşkeş çekenlerdir; vatan haini, Türk lirasını ... (Gürültüler)

AHMET DERİN (Kütahya) "Senelerce o partilerin içinde siz de faaliyet gösterdiniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Dinleyin beni."

"...Türk Lirasını Doların ardına takıp emekçinin alın terini emperyalistlere, holdinglere peşkeş çekendir. Vatan hainleri bunlardır! Vatan haini dediğiniz halka zulmedendir; hak düşmanı dediğiniz halka zulmedendir."

BAŞKAN "Toparlıyor musunuz Sayın Alınak..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkan, lütfen bana tolerans tanıyın. Ben burada savunma yapacağım. Yarın mahkeme huzuruna çıkıyorum. Savunma hakkımı lütfen kısıtlamayınız."

M. RAUF ERTEKİN (Kütahya) "Savunmanı mahkemede yaparsın."

BAŞKAN "Sayın Alınak, herkese tanıdığım toleransı size de tanıyorum. İç tüzük hükümlerine uygun hareket etmek zorundayım."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Anladım Sayın Başkan, belli ki..."

BAŞKAN "Beni dinlemiyorsunuz efendim..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Dinliyorum Sayın Başkan."

BAŞKAN "İç tüzük hükümlerine uygun hareket etmek zorundayım. Bu kaideler içerisinde herkese tanıdığım toleransı size de tanıyorum. Buyurun sözlerinizi toparlayın."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Efendim, dün de arz ettim; süreyi kısa tutmuşsunuz. Üç beş saatlik bir süre içerisinde savunma hazırlamak..."

BAŞKAN "Sayın Alınak, siz grupbaşkanvekilliği yaptınız değilmi? Bu iç tüzüğü bilirsiniz, bu içtüzükte de böyle yazıldığını bilirsiniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Grup başkanvekilliği yaptım; ama idamla yargılanıyorum..."

BAŞKAN "Lütfen, olayı başka yönlere saptırmayın efendim. Devam edin."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır... Hayır! Bu hukuk ayıbı yüzünden ben idamla yargılanıyorum... Savunma hakkı da kutsal bir haktır; lütfen savunma hakkımı tehdit etmeyiniz."

BAŞKAN "Devam edin ve toparlayınız sözlerinizi."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Değerli arkadaşlarım, sorun şudur kin ve öfkeyle hareket ediliyor bir."

İkincisi, sömürü, baskı, zulüm üzerine kurulu olan otoriteye birileri başkaldırmış. Başkaldırıysanız, başınız kopartılır; sorun budur. Ben bu yüzden bugün ter dökerek burada savunma yapıyorum.

Yani, ne yapardım ben de? Ben gelirdim, günümü gün ederdim... Ne olmuş? Köşeyi de dönerdim... Hayali ihracat işleriyle de uğraşırdım, taahhüt işlerini takip ederdim, holdinglerden aldığım talimatla; ki, Sayın Yalım Erez diyor ki, 'Vergi Kanunu çıkmadan önce Sayın Çiller geldi, benden görüş istedi' diyor..."

AHMET ŞEREF ERDEM (Burdur) "Nasıl savunma bu?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Tabii ki savunma hakkı. Televizyon ekranlarından: 'Dokunulmazlıklarının aleyhinde oy kullanacağım' diyor. Ben burada nasıl savunma yapacağım peki?"

Sayın Çiller, gidip iş çevrelerinden talimat alıyor. (DYP sıralarından, 'Sen kimden talimat alıyorsun?' sesleri, gürültüler) Ben de iş çevrelerinden talimat alırdım, villa kurardım, köşeyi dönerdim; ama bunu yapmadım."

AHMET SAYIN (Burdur) "Sen kimden talimat alıyorsun?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ne yaptım? Halktan aldığım oyun hakkını vermeye çalıştım ve otoriteye karşı çıktım; gücüm yettiğince de otoriteye karşı çıkacağım. Bunun için ben ve şu anda dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekilleri cezalandırılmak isteniyoruz."

AHMET SAYIN (Burdur) "Sen kimden talimat alıyorsun?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben sizin gibi holdinglerden, Genelkurmaydan talimat almıyorum, oraya da ipotekli değilim. Ben noter de değilim, benim özgür iradem var."

AHMET ŞEREF ERDEM (Burdur) "Apo'dan talimat alıyorsun..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Gözünüzü açın, bakın. Bizi böyle mahkum edemezsiniz! Ona maymunlar bile güler."

BAŞKAN "Sayın Alınak, bir kere daha rica ediyorum; lütfen toparlayın."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkanım, çok önemli şeyler söylemeye çalışıyorum. Şimdi, bu, işin eleştiri kısmıydı. Şimdi hep birlikte tansiyonu düşürelim; ciddi söylüyorum, bakın, sohbet edelim..."

Değerli arkadaşlarım, inanın ki... (DYP ve ANAP sıralarından gürültüler)"

Lütfen dinleyin, ne olursunuz... Çok karanlık bir senaryoyla karşı karşıyayız. (DYP ve ANAP sıralarından gürültüler)

Dinleyin beni!.. Karanlık bir senaryoyla karşı karşıyayız, ciddi ve tehlikeli bir senaryoyla karşı karşıyayız!

Bu dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla yapılmak istenen nedir, biliyor musunuz? İnanın, Türkiye Büyük Millet Meclisine dayatılan bu talimatla yapılmak istenen şudur:

1- Kutuplaşmayı arttırmak ve var olan kutuplaşmayı daha da derinleştirmek, krizi artırmak.

2- Kopuşu hızlandırmak.

3- Kamuoyunda tedirginlik yaratmak ve giderek... (ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)

Dinleyin arkadaşlar! Lütfen dinleyin! Bunlar tarihe mal olacak. Ölmezsek, ileride yine görüşeceğiz. Önümüzdeki süreçte; ki çok uzak olmayan bir süreç...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN "Sayın Alınak, zamanınız bitti, size tanıdığım to-
lerans da bitti. Lütfen efendim, saygılar sunun ve inin!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkan, izin verin ne
olur... Çok önemli beyanlarda bulunacağım.

BAŞKAN "İç tüzük hükümlerini çiğnemeye, sizin gül hatırlarınız
için mecbur değilim."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkanım, önemli bir iki
uyarıda bulunup ineceğim."

BAŞKAN "İki cümle için mikrofonu açıyorum efendim; eğer
üçüncü cümle olursa mikrofonu kapatacağım."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Hayır, lütfen..."

BAŞKAN "O zaman söz veriyorum efendim buyurun."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Efendim, son isteğimi bile bu-
rada söyleyemiyorum, zabıtlara da geçmiyor..."

BAŞKAN "Hiç demagoji yapmayın efendim. İçtüzük hü-
kümlerine göre bu Meclisi yönetiyoruz. Buyurun efendim, kür-
süden inin aşağıya!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "... Benim savunma hakkım bu
kürsüde gasp edilmiştir. Konuşturmayın! Sizi tarihe havale edi-
yorum."

BAŞKAN "Siz bu Mecliste grup başkanvekilliği de yaptınız, İç-
tüzüğün ne olduğunu gâyet iyi biliyorsunuz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Efendim, Danışma Kurulu..."

BAŞKAN "Lütfen efendim... Danışma Kurulu ile ilgisi yok!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkan, ben burada esir
değilim, lütfen!"

BAŞKAN "İnin aşağıya! Bitti sizin konuşmanız... Aşağıdan
söyleyin."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Danışma Kurulu..."

BAŞKAN "Danışma Kurulu ile ilgisi yok!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Danışma Kurulu bizim konuşma süremizi uzatmak üzere bir karar alabilirdi, bu konudaki kararı Genel Kurul da alabilirdi. Ben burada kendimi savunmayacağım da ne yapacağım peki?"

BAŞKAN "İnin aşağıya! Buyurun."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Danışma Kurulu bu konuda karar verebilirdi."

BAŞKAN "Buyurun, buyurun! Ö benim sorunum değil, inin aşağıya, buyurun!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Savunma hakkım gasp edilmiştir; tutanaklara bu şekilde geçirilmesini istiyorum. Böyle şey mi olur? İdamla yargılanacaksınız, ondan sonra savunma hakkı vermeyeceksiniz!"

BAŞKAN "İnin aşağıya efendim, buyurun!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Tehdit etmenize gerek yok, ben inirim."

AHMET ŞEREF ERDEM (Burdur) "Şov yapma."

BAŞKAN "Değerli milletvekilleri, Sayın Alınak'ın konuşmasını hiç kesmedim."

MAHMUT ALINAK (Şırnak) "Nasıl kesmedin? Hakkımı gasp ettiniz. Ben savunma hakkımı kullanmadım."

BAŞKAN "Üstüne üstlük, konuşmasının bitiminden sonra da kendisine herkese tanıdığımdan daha fazla zaman tanıdım. Muhtelif ikazlarıma rağmen konuşmasını bitirmedi. Bu sözlerimi zabıtlara zabıtlara geçmesi için söylüyorum."

MAHMUT ALINAK (Şırnak) "Savunma hakkımı gasp ettiniz..."

BAŞKAN "Ayrıca, Sayın Alınak'ın, belki de maksadını aşan bir cümlesi var: 'Parlamentonun üstüne gölge düşmüş, Parlamento'ya ipotek konmuştur' cümlesi burada zabıtlara geçti. Parlamento adına bu cümlesini reddediyorum (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Komisyon bu bapta söz istediler. Komisyon bu bapta söz istediler. Komisyon adına Sayın Coşkun Kırca, buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARI ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON ADINA;

COŞKUN KIRCA (İstanbul) "Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada Parlamento, çeşitli hakaretle, hatta hakaret değil, Ceza hukukundaki anlamıyla sövmelerle karşılaşmıştır. Tabii, bu yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasını Genel Kurula tavsiye eden Komisyon olduğuna göre, evveleminde bu sövmeler Komisyonumuza da raci olmak gerekir..."

... Şimdi, burada iddia ediliyor 'benim ismim yok' deniyor. Bunlar ciddi laflar değil. Hepsinin ismi vardır."

MAHMUT ALINAK (Şırnak) "İsmimi bul. Varsa, bul!"

KOMİSYON ADINA COŞKUN KIRCA (Devamla) "Hiçbir maddi hata yoktur, şiddetle reddediyorum!"

BAŞKAN "Sayın Kırca, siz devam edin efendim."

MAHMUT ALINAK (Şırnak) "Varsa bul. Bana isnat edilen suç varsa bul. Seni yalancılıkla itham ediyorum!"

BAŞKAN "Sayın Alınak, lütfen yerinize oturun efendim. Siz devam edin efendim."

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARI ÜYELERİNDEN KARMA KOMİSYON ADINA COŞKUN KIRCA (Devamla) "İkincisi; iktidardan ve sair bir çevreden, yasama dokunulmazlığı kaldırılması istenen kişiye karşı bir komplo var mı; buna bakılmıştır. Böyle bir komplo yoktur. Böyle bir komplo o kadar yoktur ki, savcıların, üzerinde suç isnadı yaptıkları eylemlerini bu zevat, Mecliste de aynen yürütmektedir. (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar) Binaenaleyh, sizin aleyhinize böyle bir komplo yoktur. Bir komplo varsa siz kendi kendinize kurmuşsunuz." (DYP sıralarından 'Bravo' sesleri, alkışlar).

İkinci nokta; Bu Komisyon üyelerinden hiçbirine, ne Cumhurbaşkanı ve Başbakanı ne herhangi bir Hükümet üyelerinden ne parti grupları yöneticilerinden en ufak telkin dahi gelmemiştir."

EYÜP AŞIK (Trabzon) "Gelmez zaten."

BAŞKAN "Siz Genel Kurula hitap edin efendim."

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) "Ne oluyor sana?!"

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARI ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON ADINA COŞKUN KIRCA (Devamla) "Sus!"

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) "Sayın Başkan, hakaret ediyor."

BAŞKAN "Sayın Kırca, şahsi atışmaları bırakıp Genel Kurula hitap edin efendim. Lütfen... İstirham ediyorum. Buyurun, devam edin efendim."

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARI ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON ADINA COŞKUN KIRCA (Devamla) "Teşekkür ederim efendim."

Şimdi, bir baskı da yoktur. Bu zevat iddia eder ki, savcılar yanılmışlardır. Hatta polis düzmece raporlar göndermiştir. Bu doğruysa bunu yargı önünde ispat edersiniz; ama bizler, Türkiye'nin bütün Valilerine, bütün Kaymakamlarına, bütün Bakanlarına, bütün jandarma komutanlarına, bütün subaylarına, Genelkurmay Başkanına, Türkiye devletini kim temsil ediyorsa her vesileyle hepsine yalancı diyen adamlara inanmıyoruz ve inanmadık. (DYP ve ANAP sıralarından 'Bravo' sesleri, alkışlar)

Şimdi, bu raporlar düzmece midir, değil midir; bunun hesabını yargı önünde vermek için herhâlde, Meclis huzurunda, bunların en aşağısından düzmece olmayabileceği hususunda yeterli karineyi -meclisin içinde de ve dışında da- yaratan sizsiniz.

Şimdi, kendilerine yapılan isnatlar yanlıştır... Peki, nerede delil? Genelkurmay Başkanı gelmiş, bütün bu Meclisi tehdidi al-

tına almış ve bu kararlar buradan böyle çıkıyormuş. Bir tek delil var mı elinde? Ne zaman söylemiş Genelkurmay Başkanı bunu? Genelkurmay Başkanı bunu kime söylemiş, kime yazmış? Nerede delil? Tahmin. Ama bu zevatin tahmini kendi taassupları içinde gerçektir. Meclis bu taassubu takip etmek zorunda değildir...

PKK'nın iki taktiği vardır. Birisi, kendisi için çarpıştığını söylediği insanları öldürmek, korkutarak onları kendisiyle işbirliğine zorlamak. PKK'nın bir başka taktiği daha vardır; o da, yöre halkını kendisine çekebilmek için, bir gün yöre halkının kendisiyle yalnız kalma ihtimalinin kuvvetli olduğu propagandasını yaymak. Nasıl? Türk Devletinin çekilmesi sayesinde. Türk devleti çekilir mi? Türk devleti asla çekilmez; ama, Türk Devleti çekilmeyeceğini ancak zaaf göstermemek suretiyle ispat edebilir... (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Arkadaşlarım, çağdaş demokrasilerde seçmen topluluğu bile bazı kaziyeleri aşamaz. Bakınız, kendiniz 'demokrasi' deyip deyip duruyorsunuz. Ya seçmen topluluğu, mesela Almanların 1936'da yaptığı gibi bir totaliter partiye oy verseler; bu demokrasi mi? Hayır. O hâlde seçmen topluluğunu bağlayan kaideler de vardır. Bu kaideler, devletin ülke, millet ve teşkilat olarak birliğidir, tekilliğidir. Sadece Sayın Alınak'ın burada verdiği Olağanüstü halin oylanmasının, Olağanüstü halin uygulanacağı yöre halkı tarafından yapılması; Valilerin, kaymakamların seçimle gelmesi, bölge parlamentolarının kurulması gibi teklifler, taşıdıkları niyetin ne olduğunu göstermektedir. Niyet, Türkiye'de ülke, millet ve devlet bütürlüğünü yok etmektir... (DYP sıralarından alkışlar)

Türkiye'de her Türk vatandaşı, vatandaş olmak dolayısıyla Türk'tür ve bunların arasında ırk farkı, ana dil farkı, etnik fark, din farkı, mezhep farkı gözetilmez, hepsi Türk'tür, öyledir; kendiniz kabul ediyorsanız öyledir; kendi vicdanınızda bunu his-

sedebiliyorsanız öyledir; ama, kendiniz saptırmışsanız o zaman size ancak susmak ve susanlara karşı Türk Devletinin gösterdiği sabırdan istifade etmek düşer, daha fazlası değil. (DYP, ANAP, MHP, DSP ve bağımsızlar sıralarından alkışlar). Şimdi, ayrıca şunu da söylemek isterim: Bir dilin medeniyet dili olması lazımdır; Türkçe, bir medeniyet dilidir. (DYP sıralarından 'Bravo Hoca' sesleri, alkışlar) Diğer kültürlerle, diğer dillerle karşılıklı ilişkiye girmekten onun için korkmaz ve çekinmez; ama, herkes ayrı bir dil konuşacaksa, bu milletin birliği, beraberliği nerede kalacaktır?

Şimdi, şuraya gelmek istiyorum: Burada bir söz söylendi, talihsiz bir söz, dendi ki: 'Sayın Cumhurbaşkanı, Başbakanken Kürt kimliğini tanımış.' Bu konuda bir tarihî gerçeğin açıklanması zamanı gelmiştir. Sayın Demirel, bunu bu anlamda söylememiştir. 24 Aralık 1991 günü, Sayın Münif İslamoğlu ile beraber kendisine bir mektup verdik, orada bu konudan da bahsetti. Kendisi bizi derhal çağırdılar ve dediler ki, 'Bu kelimeleri, aynen sizin düşünceleriniz muhtevasında sarf ettim.' Biz ne demiştik? Biz şunu demiştik : Herkesin bir etnik menbaı olabilir. Menba diyorum, çünkü çok eskilere de gidebilir, menşei olabilir; anasından, babasından öğrendiği bir anadili de olabilir; ama bunlar, tıpkı milletleşmiş bütün uygar memleketlerde olduğu gibi, kişinin özel hayatı içinde kalır, demiştik. 'Bu anlamda, tabiattan doğanı geri olmak elbette söz konusu değildir; ama, tabiattan gelen unsur, irade yoluyla mensubu olunmuş bir milletin içinde kamusallaşamaz, kamu hayatına intikal edemez, aksedemez' Bu sözler çok doğru sözlerdir. Biz kendisine, bu sözünün başka kişiler, kötü niyetli kişiler tarafından başka türlü yorumlandığını söyledik ve burada konuşan hatibin bildiğinin aksine Sayın Demirel bir daha bu cümleyi kullanmadı; kullandıysa da manada kullandı.

Onun için, Demirel'i kendinize mihenk taşı ittihaz etmeye kalkmayın. (DYP sıralarından alkışlar)

Şimdi, Türkiye'de milli azınlık da yoktur. Milletlerarası anlaşmaları imza etmişiz! Bu arada, Türkiye'de Paris şartından çok bahsedilmiştir. Bu, gülünç bir palavradan ibarettir. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti hiçbir devirde, Türkiye'de şu veya bu anlamda milli azınlık olduğu anlamına gelebilecek bir vesikayı imzalamamıştır. Bunun bir tek istisnası vardır, o da Lozan Antlaşmasıdır; fakat, Lozan Antlaşmasına göre de Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girdikten, laik kanunlarımız yürürlüğe girdikten sonra, artık başka sebeplere dayanan azınlıklar kalmamıştır. Bugün Türkiye'de azınlık yoktur; Türkler vardır, Türk Halkı vardır, Türk Milleti vardır. (DYP, ANAP ve MHP sıralarından 'Bravo' sesleri, alkışlar)

BAŞKAN "Sayın Kırca, zamanınız doldu. Lütfen."

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONLARI ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON ADINA COŞKUN KIRCA (Devamla) "Bitiriyorum efendim. Teşekkür ederim." (DYP, ANAP, CHP ve MHP sıralarından 'Bravo' sesleri, alkışlar)

BAŞKAN "Teşekkür ederim Sayın Kırca."

Değerli milletvekilleri, rapor üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, Komisyonun raporunu oylarınıza sunacağım: komisyon raporu, Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılmazlığına dairdir. Komisyonun raporunu kabul edenler? Kabul etmeyenler? Komisyonun raporu kabul edilmiş ve Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmiştir."

Ben ve DEP'li 6 milletvekilinin dokunulmazlığı, bu tartışmalardan sonra kaldırıldı.

4 Mart günü de sorgulanmak üzere Ankara Terörle Mücadele Şubesinde gözaltına alındık.

Son iki gün içinde yaşadıklarımız, kolaycılığın, slogancılığın ve politikasızlığın kaçınılmaz sonuçlarıydı. Biz pas vermiştik, devlet de gol atmıştı.

Terörle Mücadele Şubesine götürülürken, düşüncelerim beni ikizlerim Cabbar ve Bişar'a götürdü. Cabbar, Bişar'dan farklı olarak daha da duygusaldır. Dokunulmazlıklarımız kaldırıldığı gün, televizyonlar hakkımızda idam isteneceğini açıklayınca Cabbar ağlamış, Bişar da beni görmek için, geldiği Meclis'in kapısında geri çevrilmişti. Meclis'i karakola çeviren polislerin Bişar'ı içeri sokmamaları beni çok öfkelen-dirmişti. Cabbar'ın göz pınarlarından süzülen yaşları düşününce, yüreğimi yakan büyük bir acı hissettim. 14 günlük gözaltından sonra Devlet Güvenlik Mahkemesince tutuklandık ve Ankara Ulucanlar Cezaevi 9. uncu Koğuş'a konulduk.

AYNALI ODA

Terörle Mücadele şubesinde dokunulmazlıklarımız daha Meclis'te kaldırılmadan bize ayrılan odaya alındık. Sorgulanmamız tek soru dahi sorulmadan bekletildiğimiz dokuzuncu günün sonunda başladı. Gizli kameraların yerleştirildiği aynalı bir odada sorgulandık. Simli bir ayna ile ikiye bölünen sorgu odasında soruşturmamız üç savcı tarafından yapıldı. Karşımızdaki aynanın arkasındakiler biz görmüyorduk, ama onlar bizi görüyorlardı. Videoya alınan sorgularımız, kameraların bağlandığı Tv alıcılarından da naklen izleniyordu. Simli aynanın arkasında kimlerin bizi dikizlediğini bilmiyorduk. Ancak dikizlendiğimizi o bölmeden savcılara gönderilen notlardan anlıyorduk. Aynanın arkasında göremediğimiz birilerince izlenmemiz kişilik haklarımıza

ağır bir saldırıydı. Bu duyguyu yaşamadan hissetmek m¼mk¼n değildir. Kendimizi zaman zaman ırılııplak, aşağılanmış hissediyorduk. Bizleri dikizleyenlerden birisinin de durumumuz hakkında rapor d¼zenlemek için T¼rkiye'ye gelen, ancak bizimle g¼r¼řt¼r¼lmeyen Avrupa Parlamentosu üyesi Belçika'lı Parlamenter Marc Galle olduğunu sonradan basından öğrendik.

Marc Galle, hazırladığı raporunda "Aynalı b¼lmenin arkasından Leyla Zana'yı izlerken, kendimi r¼ntgenci gibi hissettim" demişti...

Kimbilir devlet erkanından kaç kişi bizi izlerken bu şekilde r¼ntgencilik yapmıştı? Niçin b¼lmelerin arkasına saklanıyorlardı? Bizimle y¼z y¼ze gelmeye ve konuşmaya cesaret mi edemiyorlardı? Yoksa oturttukları "suçlu!" sandalyesinde bizi izleyerek kişiliklerini mi bulmaya çalışıyorlardı? Kendilerince onurumuzla oynadıklarını d¼ř¼nerek intikam mı alıyorlardı?

ANAYASA YİNE AYAKLAR ALTINDA

Sorgumuzda dillerden d¼ř¼r¼lmeyen, s¼zde baş tacı edilen Anayasa, bir defa daha ayaklar altına alındı. TBMM belli konularda dokunulmazlığımızı kaldırdığı h¼lde, DGM savcıları b¼t¼n yaşamımızı sorguladılar. Oysa ki Anayasaya g¼re, DGM savcıları, Meclisin dokunulmazlığımızı kaldırdığı konularla sınırlı olmak üzere soruşturma yapabilirlerdi. Ama Anayasa'yı dikkate alan yoktu. G¼ kimde ise Anayasa da o idi, babayasa da. Kendilerini TBMM'nin ve Anayasanın ¼st¼nde g¼ren savcılar, hızlarını alamayarak 12 Eylül d¼neminde yargılandığım ve beraat ettiğim bir davayı dahi soruşturma kapsamına almakla Anayasa ile ilgilerinin d¼zeyini de g¼zler ¼n¼ne serdiler.

Soruşturma sırasında zaman zaman ayrı odalara konulduk. Onlar bizi birbirimizden ayırdıka, biz de açlık grevleri yaparak

tepki gösteriyorduk. Bizler açlık grevine başlayınca bizi tekrar biraraya getiriyor, bir süre sonra bir daha ayırıyorlardı. Ama bunun üzerine bir daha açlık grevine başlıyorduk.

Gözaltında tutulduğumuz süre içinde en çok konuştuğumuz konulardan biri de Anayasanın meşhur 84. maddesi oldu. Bu maddeye göre, DEP hakkında açılan davası sonucunda kapatma kararının verilmesi halinde DEP'lilerin milletvekillikleri sona ermiş olacaktı. Böyle bir durumda bu milletvekilleri dokunulmazlıklarını kaybetmiş olacakları için, her türlü hayali ve gerçek dışı suçlamalardan yargılanabileceklerdi. Ben, kapatma davasının açıldığı tarihten önce DEP'ten istifa ettiğim için milletvekilliğim sona ermiyordu. Birlikte gözaltında tutulduğumuz DEP'li arkadaşların ortak düşüncesi de buydu. Zaten DEP'le yol ayrımına geldiğimiz dönemde, DEP'in kapatılmasının ne gibi sonuçlar doğuracağı belliydi ve bu da biliniyordu. O dönemde, DEP hakkında henüz dava açılmasından çok önce milletvekilliklerinin sona ermemesi için önlem alma imkanı olduğu halde, bu arkadaşlar önlem almak istememişlerdi. Ama bu kararın yanlış olduğu gözaltına alınmamızdan sonra farkedildi. Bu nedenle gözaltı süresince ağırlıklı olarak en çok tartıştığımız konulardan biri de bu oldu.

Sorgularımız 15 Mart 1994 günü tamamlandı. Bize, ikinci gün erken saatlerde DGM'ye götürüleceğimiz söylendi.

Gece boyunca sohbet ettik, kimlerin serbest bırakılacağı konusunda tahminler yürüttük, espriler yaptık. Sırrı Sakık'ın doyumsuz esprilerine ve Leyla Zana'nın inanmadığımız ilginç tesbih talına bolca gülerek güzel saatler geçirdik.

Gece yarısından sonra, yaklaşık iki saat kadar uyumuştuk ki bizi uyandırdılar. Bu kadar erken saatte DGM'ye götürülmemizin

nedeni bizi basından kaçırmaktı. Basının bizi görüntülemesini istemiyorlardı.

Kısa bir hazırlıktan sonra bizi daha gün ışımadan, sabahın karanlığında götürdüler. Ankara sakindi ve yollarda tek tük araçlar göze çarpıyordu. Silahların soğuk namluları arasında DGM'ye götürülen bedenlerimizde günlerin yorgunluğu vardı.

Ama beyinlerimiz dinçti. Her sabah olduğu gibi o sabah da çok duygu yüklüydüm. Sulu gözlülüğüm yine üstümdeydi. Dokunsalar ağlayacaktım. Kars'ı, Kars'taki sevdiklerimi, Şırnak'ı, Şırnak halkının seçim döneminde bana yaşattığı eşsiz güzellikteki günleri düşündüm. Yaşlı bedenine ve ağır hastalığına aldırmandan seçim çalışmalarımıza katılan, köy yollarında günlerce toz yutan, açlık ve susuzluğa boş vererek bizi bir an olsun yalnız bırakmayan Ape Sadık'ı, seçim kampanyamızın maskotu sevgili küçük Berivan'ı, çalışmalarımız bereketli olsun diye konvoyumuza avuç avuç buğday serpen Uludere'li yoksul Kürt kadını, Kars'tan daha milletvekili seçilmeden önce, beni görmediği ve tanımadığı halde "Mahmut Alınak'a oy vereceğim" diyen Kağızman'lı Türk Alevisi dostumu, sevgili dostlarımı düşününce yüreğimde ayrılığın ve özlemin derin acısını hissettim. Şırnak'taki seçim gezilerim sırasında bana yapılabilecek bir suikast tehlikesine karşı çevremde etten duvar örerek canlarını siper eden Hüseyin, Musa, Faysal, ve daha nice gençlerin katledilmeleri, Ape Sadık ve Sevgili Babacığımın ölümleri o sabah daha da acı gelmiş, yüreğimde fırtınalar estirmişti. Duygularım bir Hazal (Ceylan) yavrusu kadar hassas mantığım, Fıraç'ın suları kadar özgür ve tavizsizdi. Yüreğimde fırtınalar koparan bu duygularım, elbette ki bir gün sığınacak bir liman ve yaslanacak bir dağ bulacaktı. Bu, benim sevdamdı. Ne bileklerimdeki kelepçe, ne soğuk namlular, ne de cezaevi hücreleri aramıza giremezdi. Buna izin vermeyecektim!

"EN ÇOK KORKTUĞUN ŞEY NEDİR?"

Bir gün bir dostum: "Hayatında en çok korktuğun şey nedir? diye sorduğunda şu cevabı vermiştim: "Örgütlü halk desteğinden yoksun olmak." İşte DGM'ye götürüldüğümüz o gün beni sürükleyen duygu selinin kaynağında belki de bu korku vardı.

Akşama kadar bekletildiğimiz DGM binasına hiç kimse so- kulmadı. Milletvekilleri ve avukatlar bile içeri alınmadı. Bize ulaş- mak isteyen televizyon ve gazete muhabirleri ile polisler ara- sındaki köşe kapmaca oyununa benzer kovalamacalar zaman zaman ilginç görüntüler yarattı.

Sabahın karanlığında götürüldüğümüz DGM'de, akşama kadar hiç bir işlem yapılmadı. Akşam olunca hakimin evrakı in- celeyemediği söylenerek terörle mücadele şubesine geri gö- türüldük.

Bu gerekçenin inandırıcı tarafı yoktu. İfadelerimiz alınmadan geri götürülmemizin başka nedenleri vardı. Ama ne olduğunu kestirememiştik. Devletin tepesinde bir çekişmenin olduğu ke- sindi. Terörle Mücadele Şubesinde geçirdiğimiz son gecemizde birçok tahminde bulunmuştuk. Ancak gerçeği sonradan öğrendik. Önce bir kısmımızın bırakılması düşünülmüş, ancak Ge- nelkurmay ve öteki güçler devreye girince ortalık karışmış. DGM binasında sabahtan akşama kadar bekletildiğimiz gün bu sorun tartışılmış. Genelkurmay baskın gelince de hepimizin tu- tuklanmasına karar verilmiş. Bunu sonradan öğrendik.

İleride bu konuya yeniden dönmek üzere, önce 12 Eylül 1980 Eylül askeri darbesi ile başlayan sürece ve sonrasındaki siyasal ge- lişmelere kısaca göz atalım.

EN BÜYÜK SORUN ÖRGÜTSÜZLÜK

12 Eylül darbeci yönetiminin en baskıcı ve en kanlı dönemi-ydi. Sayıları ikiyüzü aşkın insan, 1940'larda askeri birliklerce at ahırı

olarak kullanılan bir binada gözaltında tutuluyorduk. Rus yapısı olan bu bina toprak altında inşa edilmişti.

12 Eylül paşalarının Kars'ta askeri gözetimevi olarak kullanılan bina, babamın da üç yıl askerlik yaptığı dikenli tellerle çevrili askeri birliğin içinde yer alıyordu.

12 Eylül yönetiminin bütün hak ve özgürlükleri yok ettiği ve günlük ekmeğin dışında başka şeyleri düşünmenin yasak olduğu zor günler yaşıyordu.

Askeri yönetim halkı silindir gibi eziyordu. Ortaliğa korku ve panik havası sinmişti. Devrimi ufukta gören ya da öyle gösteren kuruluşlar, dernekler, dergiler artık yoktu. DİSK, TÖB-DER ve benzeri demokratik kuruluşlar ile sol siyasi partiler ve illegal hareketler darbeye hazırlıksız yakalanmanın şokunu yaşıyorlardı. Oysa ki, insan kanı ile beslenen darbe bas bas bağırarak gelmişti. Darbecilerin heveslerini kursaklarında bırakacak çok güçlü bir halk muhalefeti olmasına rağmen sol, bu potansiyeli değerlendirebilecek, örgütleyebilecek ve yönlendirebilecek bir varlık gösterememişti. Sol, 12 Eylül öncesinde kendi grup çıkarlarını, halkın çıkarlarının üstüne çıkararak kısır iç çekişmeler ve tartışmalarla güç ve zaman yitirmiş, asli görevlerini unutmuştu. Bu nedenle 12 Eylül'cüler geldiklerinde onlara "dur" diyebilecek, karşı çıkabilecek hiçbir güç yoktu.

Ve düdük çaldığında büyük bir kaçış başladı. Bunlardan birisi de ben oldum. Bu kaçışı fırsat bilen darbeciler, halka karşı amansız bir saldırı başlattılar. Gözetimevleri, sorgu odaları, cezaevleri insanlarla dolup taşı. İşkence aletleri için yeni siparişler verildi, yeni cezaevleri inşa edildi. Sorgu odalarında ve cezaevlerinde işkence tezgahları 24 saat aralıksız çalıştı. Yüzlerce insan işkencelerde can verdi, binlercesi sakat kaldı. İnsanlara detarjan, buluşık ve lağım suları içirildi, dışkı ve fareler yedirildi. Cop ve şişelerle insanların ırzına geçirildi. Şuursuzlaştırmak ve teslim almak temel amaç oldu.

Kimi gençler idam sehparında can verirken, kimi de mahkeme önüne çıkarılmadan kurşunlanarak katledildi. Bu gençlerin birçoğunun cesetleri daha bulunamadı; cesetler yakılarak külleri ya akarsulara atıldı ya da toprağın derinliklerine gömüldü.

Milyonların üzerine büyük bir suskunluk çöktü. Kenan Evren ve cuntacı ekibinin her kararı ya da söyledikleri her söz itirazsız kabul edildi. Böylece cuntacılar, 55 milyonluk cezaevinin gardiyanbaşı Kenan Evren ve yandaşları halkı silah tehditi ile kışla düzenine sokmayı ve tek tip insan yaratmayı esas aldılar.

Miting, gösteri, yürüyüş, boykot ve grevler yasaklandı, alanlar halka kapatıldı. Hak arayan işçilerden, memurlardan, gençlerden, aydınlardan, esnaf ve çiftçilerden ses yoktu. Çünkü halk, örgütsüz ve öndersiz kalmıştı.

Solun; "Sovyetler Birliği emperyalist mi, değil mi?", "Var olan tırmanan faşizm mi, yoksa açık diktatörlük mü?" vb. bitip tükenmez, sonu gelmez kısır tartışmalarından eser yoktu artık. Sol, halkla bütünleşmemenin ve kaynaşmamanın bedelini ödüyordu.

Halka rağmen, halksız devrim yapmanın mümkün olmadığı da gün gibi ortadaydı.

HEDEF KİTLESEL MÜCADELE

1981 yılı Haziran ayının hafif yağmur çiseleyen ılık bir günüydü. Nöbetçi askerin alışık olduğumuz : "Havalandırma saati, dışarı! Süreniz, bir saat!" komutu üzerine havalandırma alanına çıktığımızda, bizi çoktandır özlediğimiz yağmur tanecikleri karşıladı. Sıfıra vurulmuş saçlarımızı yağınura tutarak yağmur banyosu yaptık. Toprak zemin vıcık vıcık, aldırmadan volta atıyoruz. Yağmur ve toprak kokusu bizi sevdiklerimize, dışarıdaki yaşama götürüyor sanki.

Voltada arkadaşlar Mecit'e takılıyor. Mecit, yanlış bir öngöründe bulunmanın ezikliği içinde mahçup gülümseyerek sessizce kendisine takılanlara bakıyor.

"Ne oldu senin DİSK Mecit? Hani DİSK en geç bir ay içinde darbecileri püskürtüp cezaevlerinin kapılarını açacaktı (!)"

Mecit, tepkisiz gülümsemeye devam ediyor. Belli ki büyük bir hayal kırıklığı yaşıyor.

Darbe gecesi polisin giriştiği genel toplamada Mecit de gözaltına alınmış. Siyasi şubeye alındıkları ilk gece Mecit, göz altındakilere kısa bir zaman içinde serbest kalacaklarını söylemiş.

Büyük bir inanç ve ümitle:

"Merak etmeyin arkadaşlar. Darbecilerin ömrü uzun olmaz" demiş: "DİSK harekete geçtiği an bunlar kaçacak delik ararlar. Bizi cezaevine atsalar dahi, kapılar kısa zamanda açılır. Boşuna kaygılanmayın."

Mecit'in bu sözlerinin üstünden aylar geçmişti. DİSK harekete geçmemiş, darbeciler de geriletilmemişti. Böylece, ne kapılar açılmıştı ne de Mecit ve içeridekiler dışarı çıkabilmişlerdi...

Hafiften ısıtan güneş ve inceden yağın yağmur tanecikleri altında Mecit'in çevresinde biriken gençler havalandırma alanını dolduran kahkahalarla espiriler yapmaya ve Mecit'le şakalaşmaya devam ettiler: "Mecit, sahi bu kapılar ne zaman kırılacak, bizi ne zaman çıkaracaklar?" diyerek.

Ben ve birkaç arkadaş da bir yandan ayaklarımızın altından kayan çamurla cebelleşerek volta atarken, öte yandan da gençlerin bağırırları arasında sohbet ediyoruz. İçimde dışarıda olmanın yakıcı özlemi var. Benim için uygulanan görüşme yasağı bir aydır devam ediyor. Sevdiklerimi çok özlemişim; gönlümce uyumayı, ıslık çalmayı, hiç kimsenin müdahalesi olmadan sokaklarda dolaşmayı, kırlarda koşmayı, avukatlığını yaptığım insanları, kısacası herkesi, herşeyi çok özlemişim...

"Keşke Mecit'in hayalleri gerçekleşip bu kapılar kırılıysaydı" diye düşünüyorum,

Mecit'in yaklaşımı bir yanı ile doğrudu. Çünkü bu yaklaşımda halkın, milyonların gücüne ve aşılmazlığına güven vardı, inanç vardı. Ama Mecit'in göremediği bir eksiklik vardı : Halkta, milyonlar halinde kitlesel olarak ayağa kalkarak haksızlıklara karşı çıkma ve özgürlükleri isteme bilinci ve örgütlülüğü yoktu. Yoksa darbecileri durdurmak işten bile değildi. Bütün sorun halka kitlesel mücadele bilincinin verilmesi ve halkla birlikte yürümeyi esas alan tutarlı bir önderlikti. Bu bilinç verilerek örgütlü kitlesel bir muhalefet geliştirilmediği sürece ne darbecilerin önü kesilebilirdi ne de saldırılara karşı bir barikat oluşturabilirdi!

Evet, gelinen bu noktada yorulmadan, usanmadan askeri darbelerin halkın yaşamına, ekmeğine, sağlığına, özgürlüklerine, kıncası ekonomik, demokratik, sosyal bütün yaşamına verdiği zararlar anlatılmalı, bunda ısrarlı olunmalı ve darbecilere karşı güçlü bir kitlesel halk muhalefeti oluşturulmalıydı. Ve ne yapıp edilip Kenan Evren ve arkadaşları yargılanmalı, suçlarının cezasını çekmeliydiler. Halk, öteki bütün sorunlarını da ancak bu kitlesel muhalefeti ile aşabilirdi.

Peki, ama nasıl? Bu nasıl sağlanabilirdi? Halka ulaşmanın yolu neydi? Sistemin kendine göre yarattığı kaderci ve nemelazımcı kişilik nasıl aşılabilirdi? Düzen sahiplerinin tarih boyunca bombardımaná tuttıkları, paramparça ettikleri bilinçlerde patlama nasıl oluşabilirdi?

Bildiri dağıtmayı ya da dar gruplar içinde çalışmayı hiç mi hiç küçümsemiyordum; ama yeterli de değildi, olmuyordu da. Bir başka yolunun olması gerekiyordu. İşçi değildim, esnaf ya da çiftçi de değildim. Bu insanlara nasıl ulaşılabilirdi? Geniş kitlelere, milyonlara nasıl mesaj verilebilirdi, bunun yöntemi neydi?

Halk olmadan, halkın desteği yaratılmadın hiçbir şey yapılamazdı; yapılamıyordu da. Bu, o kadar açıktı ki görünen köy kılavuz istemiyordu.

MİLLETVEKİLİ OLMAYA KARAR VERDİĞİM GÜN

Kurulu düzen örgütlüydü ve gücünü de militarizmden alıyordu. Sistemin zor ve baskı olmadan varlığını sürdürmesi mümkün değildi. Düzeni ayakta tutan ise uyguladığı bu amansız zor'du. Bu zor ortadan kaldırılmadan veya en azından geriletilmeden halk etkili bir güç olamazdı. Askeri darbeler de bu zor'un en çıplak ve en yüksek aşamasıydı. Bu nedenle öncelikli sorun, askeri darbelerin önünü kesmektir. Bu da askeri darbelerin yarattığı tahribatları halka anlatmak, darbe karşıtı bir kamuoyu yaratmak ve sonuç olarak halkın askeri darbeleri tanımamasını sağlamakla mümkün olabilirdi.

Açık ya da örtülü askeri yönetimlere son verilmeliydi.

Acil görev bu olduğuna göre, düğümün çözüm yeri ve yapılabilecekler konusunda halka çok açık, çok net mesajlar verilmeli ve halkın kitlesel demokratik muhalefeti yaratılmalıydı. Basın ve televizyon, çok önemli ve çok güçlü iletişim araçlarıydı. Bu araçlardan yararlanarak halka ulaşılabilir ve halk uyarılabilirdi. Bu alanları kullanabilmek için de sendika, dernek, kooperatif, meslek kuruluşları ve benzeri kitle örgütlerinde çalışmak ya da halka ulaşmayı engellemeyecek bir partiden milletvekili seçilmek gerekiyordu.

Benim durumumda olan biri için en uygun olan milletvekili olmaktı.

Milletvekili olmalıydım ve Kenan Evren cuntasından hesap sorulması için mücadele etmeliydim. Kenan Evren ve cuntacı arkadaşlarından hesap sorulması halinde bundan böyle darbe girişimleri tehlike olmaktan çıkacak ve kamuoyundaki darbe korkusu da büyük ölçüde ortadan kalkmış olacaktı.

Bu yolun yarısının aşılmış olması, halkın kitlesel demokratik muhalefetinin önünün açılması demektir.

Havalandırma alanında bütün bunları düşünürken, nöbetçi askerinin: "Havalandırma saati dolmuştur, içeri!" komutu ile hallerimizi dışarıda bırakarak içeri girdik.

Yedi sekiz kişinin çevresinde oturduğu masalarda kimi kağıttan yapılmış satranç kimi de dokuz taş oynuyordu.

Bizim masada ise polis sorgusundaki işkencelerde direnmeler, darbecileri yüreklendiren koşullar ve tahliyeler konulu bir sohbet vardı.

Koşuşun insan nefesinden terlemiş yüksek duvarlarında yankılanan sesler büyük bir uğultuya dönüşüyor, anlaşılmaz hâle geliyordu. Hemen bitiştiğimizdeki masada konuşulanları bile duyamıyorduk.

Darbe ile ilgili sohbetimizin en hararetli anında kararımı arkadaşlarımla paylaşmak istedim:

"Arkadaşlar, bugün önümüzdeki yıllarda yapılacak seçimde milletvekili adayı olmaya karar verdim. Seçilebilir miyim bilmiyorum! Ama seçilir ve milletvekili olursam, bütün bunların hesabını sormak boynumun borcu olacaktır."

İnsanların bir an önce serbest bırakılmayı düşlediği ve en uç endişelerin yaşandığı o ortamda hiç mi hiç gerçekleşecek gibi görünmeyen milletvekilliği adaylığından söz etmem, çok iddialı, dahası hayalci bulunmuştu.

Sıkıyönetim Erzurum Askeri Cezaevi'nde benim de içinde bulunduğum insanlara yapılan çok ağır işkenceler bu kararımı daha da çok pekiştirdi. Bu işkencecilerden ve onlara talimat verenlerden mutlaka, ama mutlaka hesap sorulmalıydı. Baş sorumlular da Kenan Evren ve ekibiydi. Bütün bu hukuksuzluklar karşılıksız kalmamalı, mutlaka cezalandırılmalıydı...

1981'DEN 1987'YE

1988 yılında yapılması gereken milletvekili genel seçimleri, zamanın başbakanı Turgut Özal'ın süpriz kararı ile bir yıl erkene

alındı. Seçim, 29 Kasım 1987 günü yapılacaktı ve partiler de milletvekili adaylarını merkez yoklaması ile belirleyeceklerdi.

Ben de Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den aday olmak için başvururdum. Günlerce süren bekleyişten sonra SHP'nin milletvekili adayları listesi açıklandığında listeye alınmadığım görüldü. Alınmadığımı Kars'ta öğrendiğimde hiç etkilenmedim. Çünkü nasılsa beş yıl sonra bir seçim daha yapılacaktı. Ben de (yarın seçim yapılacakmış gibi) beş yıl sonrasına hazırlanmalıyım.

Listeler açıklanır açıklanmaz ilk iş olarak partililere mektup yazarak merkez yoklamasında aday gösterilmem için verdikleri destek ve gösterdikleri ilgi için kendilerine teşekkür ettim.

Başlatılan seçim çalışmaları bütün hızıyla devam ediyordu. Milletvekili adayları ile birlikte ilçelere gidiyor ve kahve toplantıları düzenliyorduk. Halk, henüz seçim havasına girmedeği için çalışmalara oldukça ilgisizdi.

Bu arada beklenmedik bir gelişme oldu. Anayasa Mahkemesi SHP'nin başvurusunu kabul etti ve partilerin, isterlerse milletvekili adaylarını ön seçimle belirleyebileceklerine karar verdi. Bu durumda başvuru sahibi olarak SHP'nin ön seçim yapması gerekiyordu. Öyle de oldu; SHP ön seçim yapma kararı aldı. Bu kararın duyulması deprem etkisi yarattı. SHP'nin, merkez yoklaması ile gönderdiği adayların yerine, şimdi ön seçimle gelen adaylar milletvekili seçileceklerdi. Böylece ben de aday olabilecektim. Artık günün tartışma konusu kimin ya da kimlerin listeye ve listenin kaçınıcı sırasına gireceği oldu.

Ben, seçimde iyi bir sonuç almam gerektiğini düşünüyordum. Ancak, yine de çok rahat değildim. Çünkü ne olacağı ve ön seçimde oy kullanacak parti üyelerinin nasıl bir tercihte bulunacaklarını kestirmek çok zordu. İlk işim ailemi ve çalışma ar-

kadaşlarımı seçimi kaybetme fikrine alıştırmak oldu. Kendimi onlara karşı çok büyük bir sorumluluk altında hissettiğim için hayal kırıklığına uğramalarını ve üzölmelerini de istemiyordum. Ön seçimin yapılacağı kesinlik kazanır kazanmaz daha ilk saatlerde değişik kişi ve çevrelerin ortak kanısı, benim büyük bir farkla listenin birinci sırasına seçileceğim oldu. Bir gün sonra da bana karşı olan ve seçilmemem için bütün güçlerini seferber eden kişi ve çevreler de bu düşünceye katıldı.

Hatta, Kars Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki çok önemli bir duruşmam nedeni ile o gün ilçe lerdeki çalışmalarına katılmadığım adaylar ve partililer, ön seçim haberini radyodan dinleyince çalışmalarına ara vererek Kars'a dönüp:

"Hadi gözünaydın, Ankara'ya gidiyorsun. Kendini şimdiden seçilmiş olarak kabul et" diyerek beni tebrik ettiler.

Birkaç saat içinde büyük bir kamuoyu oluştu. Herkes listenin birinci sırasına seçileceğim konusunda ortak saptamada bulunuyordu. Ön seçim haberinin radyoda yayınlanmasının üzerinden daha birkaç saat geçmesine rağmen büroma gelen ya da telefon açan ve sokakta karşılaştığım bütün insanlar, daha yapılmamış seçim sonucu için başarıımı kutluyor, dayanışma duygularını iletiyorlardı.

Genel seçimin yapılmasına yaklaşık 45 gün vardı. Ama Kars halkı daha o günden milletvekilliğimi ilan etmişti bile. Ben, yine de hayal görmek istemiyordum. Kazanma şansım kadar kaybetme ihtimalinin de olduğunu gözden uzak tutmamam gerekiyordu. İnsanların yaşamlarında en kötü ya da beklenmedik gelişmelere ve ağır sonuçlarına hazırlıklı olmaları, ona göre önlem almaları ve uzun vadeli çalışmalara yönelmeleri gerektiğine olan inancım beni her olayda olduğu gibi bu ön seçimde de temkinli olmaya zorluyordu. Öteki adaylar, artık listenin birinci sırasını bırakarak ikin-

ci ya da üçüncü olmanın mücadelesini veriyorlardı. Herkes milletvekilliğime kesin gözü ile bakarken, ben, hâlâ sonuçları ortada görüyordum.

İçinde yer aldığım ekip, güçlü ve iddialiydi. Hepsi de halkı seven, halka bağlı, Terekeme, Azeri, Yerli, Alevi, Kürt, Çerkez, farklı etnik yapılardan olan insanlardı. Biz ekip olarak yarın seçim yapılacaktı gibi hazırlıklarımızı yıllar öncesinden başlatmıştık. Topraklı yollarda çok toz yuttuk, aç kaldık, susuz kaldık. Ama mücadele ve çalışma azmimizi hiç yitirmedik. Hep büyük bir şevk ve heyecan içinde olduk. Eski politikacıların yaptıkları gibi delege simsarlarına değil, halka ulaşmayı esas aldık. Bu, bizim için büyük bir avantajdı. Çünkü kitleleşiyorduk ve politikayı halkla birlikte yapıyorduk. Böylece çalışma ekibimiz il, ilçe ve köylere kadar geniş bir yelpazeye yayılmıştı. Beni, bizleri tanımayan insanlar dahi bizi kendilerinden sayıyor ve ortak başarımız için mücadele ediyorlardı. Bütün ekip arkadaşlarımı, bütün bu insanları büyük bir sevgi ile yüreğime ve beynime kazıdım. Onlarla yaşadığım güzellikler için hepsine ayrı ayrı minnettarım. Onları hep özleyeceğim, yaşamım boyunca hep arayacağım. Onlara vefa borcumu hiç bir zaman ödeyemeyeceğim ve hiçbir zaman unutmayacağım.

YÜREKLER BULUŞMUŞSA

Üç gün sonra yapılacak ön seçim için gittiğimiz Iğdır'dan Kars'a döndüğümüzde, Kağızman çıkışında aracımıza binen bir köylü ile aramızda geçen konuşmalar halka ulaşmayı esas alan çalışmalarımızın ne kadar etkili olduğuna açık bir örnektir.

Akşam karanlığı bastırmak üzereydi. Hızla yol alan otomobilimizin lastiklerinin asfalttaki hışırtısının ve zorlanan motor uğultusunun birbirine karıştığı yolculukta arkadaşlarla yine seçimi konuşuyorduk. Giyiminden köylü olduğu anlaşılan orta

yaşın üzerinde bir amca, yol kenarında bize el kaldırıncı sürücü arkadaşımızın yaptığı sert frenle aracımız sürüklenerek durdu. Bize doğru koşarak nefes nefese yaklaşan, yüzü güneş yanığı ile esmerleşmiş kısa boylu zayıfca bir amca:

"Kars'a mı gidiyorsunuz?" diye sordu. "Evet" cevabını alınca : "Köyüm az ileride. Beni alır mısınız? Akşam karanlığına kal-mayayım" dedi.

Yolda kimi görse, kim el kaldırırsa arabasına almayı alışkanlık haline getiren sürücü arkadaşımız, bize sormaya gerek duymadan kararını verdi bile:

"Yer yok amca, ama istiyorsan önu ikileriz."

Amca, ön koltukta oturan şişmanca arkadaşımızın yanına oturduğunda, rahatı kaçan arkadaşımızın fırlattığı sert bakışlarından ve yüzündeki gerginlikten sürücümüze ne kadar sinirlendiğini farkedince içimden kahkaha atmak geldi.

Biz, kaldığı yerden sohbetimize devam ederken her zamanki konuşkanlığı üstünde olan sürücümüz de konuğumuzla sohbele koyuldu. Bir ara, sürücümüzün başını arkaya çevirerek beni işaret ettiğini farkettim.

"Bunu tanıyor musun amca?" diye sordu.

Oturduğu koltuktan arkaya bakan amca, hafif kıstığı gözlerini yüzümde gezdirdi, beni uzun uzun süzdü; düşündü, tanımaya çalıştı. Başını hayır anlamında iki yana sallayarak şoföre döndü.

"Yok, beyi tanımadım." dedi. "Kimdir?"

Sürücü cevap verecekti ki, arka koltukta yanımda oturan başka bir arkadaş, benim nedenini sonradan çözduğüm ünlü şakası ile konuyu kapattı.

"Nasıl tanımazsın! Beyefendi Poyrazbank'ın genel müdürüdür."

Amca, bir daha döndü, bana baktı; sonra da altımızdan kayıp giden asfalt yolu izlemeye koyuldu. Bakışlarında ve yüzünde beni genel müdürlüğe yakıştırmayan bir ifade vardı.

Öteki adaylardan kimin, nerede ve ne kadar etkili olduğunu konuşuyorduk. Amcayı tamamen unutmuşuz. Ne kadar yol gittik bilmiyoruz.

"Köyüm sağda, az ileride. İneyim, Allah razı olsun" diyen amcanın sesi ile sohbetimiz kesildi.

Arabamız yine sert bir frenle sürüklenerek durdu. Yol arkadaşımız kapıyı açıp bir ayağını yere basmıştı ki, beni Poyrazbank genel müdürü olarak tanıtan arkadaşın sorusu ile hepimiz dikkat kesildik.

"Dayı seçimler geliyor, hangi partiye oy vereceksin?"

O ana kadar adını dahi sormadığımız amcanın cevabı hepimizi şaşırttı:

"Mahmut Alınak'a oy vereceğim."

Hiçbirimizin beklemediği bir cevaptı bu. Hepimiz hayretler içinde kaldık. Arkadaşımız şaşkınlıkla tekrar sordu.

"Peki Mahmut Alınak'ı tanıyor musun?"

"Yok tanımam!"

Muzip arkadaşımın şakasını şimdi anlamıştım. Poyrazbank Genel Müdürü esprisi ile benim tanınmamı engellemek istemişti.

"Nasıl olur, Mahmut Alınak'ı hiç görmedin mi?"

"Hiç görmedim, ama oyumu ona vereceğim."

Arkadaşım, otomobilin iç lambasını yakarak eliyle beni işaret etti.

"Mahmut Alınak, işte budur."

Başını biraz da kayıtsızlıkla bana çeviren amca kısa bir bakış fırlattıktan sonra:

"Yok, bu Mahmut bey değil!" dedi.

Beni genel müdüre benzetemeyen amca, şimdi de Mahmut Alınak'a benzetemiyordu!"

Ben, hafif gülümseyerek büyük bir mutlulukla amcaya bakıyorum.

Muzip arkadaşım gülme krizine tutulmuş, zorlukla konuşuyordu:

"Dayı, vallahi bu Mahmut Alınak'tır. İnanmıyorsan kimliğine bak."

Bir taraftan da el işareti ile kimliğimi çıkarmamı istiyordu. Amca, kendisi ile alay edildiğini düşünerek sinirlendi ve sesini yükselterek tepki gösterdi:

"Yok baba, beni çocuk yerine koyma. Bu, Mahmut bey değil."

"Dayı, yemin ederim ki bu Mahmut'tur. İnanmıyorsan kimliğine bak."

Avukatlık kimliğimde önce fotoğrafıma, sonra da altındaki ad, sayad bölümüne bakan amcanın yüzünde bir anda geniş bir gülümseme yayıldı. Büyük bir sevinç içinde büyüyen gözleriyle bana baktı. Yüzünden, gözlerinden sevgi akıyordu.

"Mahmut bey sen misin?"

"Evet, benim, amca" diye cevap verdim. Az öncesinin yorgun insanı şimdi gözleri ıslık ıslık, yüzüne kan gelmiş, oldukça canlı, konuşkan, bambaşka bir insan olmuştu.

Amca, mahçup bir mutluluk içinde, istemese de heyecanlandığını seri el kol hareketleri ile belli ederek:

"Kusura bakma, vallahi tanımadım, Mahmut bey" dedi: "Yahu, nasıl tanımadım seni; hele aşağı in baba, aşağı in!"

Ben, böyle sevgi dolu bir insanla tanışmış olmanın büyük mutluluğu ve heyecanı ile araçtan indim; kucaklaştık, öpüştük. Başka ne isterim ki? Bundan daha da büyük bir servet, büyük bir şans olabilir miydi?

Benim durumumu merak ediyor, sağlığını, çocuklarını soruyordu. Sanki yıllar önce tanışmış, birlikte koca bir yaşamı pay-

laşmışız. Ne kadar yakın, ne kadar canlı. Yıllar sonra, ölmeden önce görebilecek miyim acaba bu insanı? Gördüğümde tanıyabilecek miyim? Tanıyamazsam kimbilir ne kadar üzülecek, ne kadar acı çekecektim. Mutluluğu ve acıyı birlikte, yaşıyordum. Karmakarışık duygular içindeydim. Sıkı sıkı tuttuğu ellerimi bırakmak istemiyor, yüreği ile konuşuyordu:

"Ben Türkmenim. Ama oyum senindir" dedi. "Hanım da delegedir, o da oyunu sana veriyor. Hiç merak etme milletvekilisin; Ankara'ya gideceksin!"

Yanımda biri yerli, biri Terekeme, ikisi de Kürt dört arkadaşım ile bakışıyoruz; hepimiz çok duygulanmışız, çok etkilenmişiz. Türkmen olduğunu söyleyen bir insan, yaşamının kapılarını şovanizme kapatarak Kürt olduğunu bildiği bir insana güç ve destek veriyor, bağrına basıyordu. Bundan daha da güzel bir tablo olabilir miydi? Ne kadar ümit verici bir gelişmeydi.

"Size canım feda" diyorum içimden: "Size karşı mahçup olmayacağız."

Vedalaşmak, ayrılmak istiyoruz.

"Hayır, sizi bırakmam" diyor. "Bizim Köroğlu (eşi), Mahmut beyi görmek ister. Mümkün değil bırakmam, imkanı yok, bize geleceksiniz.

Karanlık, yolumuzun uzunluğu, gecikmiş olmamız... Hiçbir mazeretimizi dinlemedi. Başka çare yok, gidiyoruz. Taş ve çukurlardan zorlukla ilerleyen aracımızda sarsılarak, bol toz yutarak yol boyu sohbete devam etti. En çok da konuşan amca oldu. Beni nasıl sevdiklerinden, Ankara'ya kendi öz çocuklarını gönderiyorlarmış gibi nasıl sevinç duyduklarından, eşinin benimle tanışmaktan duyacağı mutluluğa kadar dostluk ve duygu yüklü birçok şey söyledi. Köye vardığımızı evlerin pencerelerinden sızan cansız, titrek, ışıklardan farkettilik.

Amcanın evine yaklaştığımızı ise heyecanının artmasından hissettik.

"İşte bizim fakirhane burası. Hadi aşağı inin."

Amca büyük bir çeviklikle kendisini arabadan atarcasına indi ve heyecanlı bir sesle:

"Hanım gel, gel! Misafirimiz var. Bak, kim geldi? Mahmut bey, Mahmut Alınak geldi" dedi.

Kapıda beliren ketenden uzun giysili elli yaşlarında bir abla panikle bize doğru geldi. Korkudan mı, meraktan mı olduğu belli olmayan ürkek gözlerle sordu:

"Kim dedin, kim geldi?"

"Mahmut, Mahmut bey!"

"Hangi Mahmut?"

"Mahmut Alınak."

Abla, inanmayan gözlerle bizi teker teker süzdü.

"Hangisidir Mahmut bey?"

Amca koşarak geldi, elimden tutarak sürüklercesine beni ablaya doğru götürdü.

"İşte bu!"

"Bu mu? Mahmut bey bu mu?"

"Evet, işte bu!"

Abla da tıpkı eşi gibi beni Mahmut Alınak'a yakıştıramamış ve görmediğinden benzetememişti. Gaz lambasını yüzüme yaklaştırarak beni uzun uzun inceledi, ama yine de inanmadı. Ona da kimlik incelemesi yaptırıldı ve ikna edildi.

Kendisini ziyarete gitmiş olmamdan çok mutlu olan abla, yıllarca görmediği oğlunu ya da kardeşini görmüş gibi sevindi, beni çok sıcak ve işten karşıladı.

İştenlikli bütün ısrarlarına rağmen yemeğe kalamadık, vedalaşarak ayrıldık. Hepimizi çok duygulandıran bu ilgi ve yakınlık, halkı esas alan kadro çalışmamızın ne kadar etkili olduğunu bir defa daha ortaya koymuştu.

Bu kadro çalışmasının ve bu tarzın etkilerini bütün alanlarda hissettik. Böylece, her köyde bizim tanımadığımız birçok kişi bizim adımıza hareket ediyor, propagandamızı yapıyor, ilişkiler geliştiriyor ve başka adayların çevreleri ile pazarlıklara oturuyordu.

Artık biz yoktuk; onlar vardı. Kars'tan Güngör adlı bir arkadaş hep anlatır: 12 Eylül döneminde, birlikte cezaevinde kaldığı ve aynı kaderi paylaştığı arkadaşından kendi adayına destek almak için saatlerce yol yürüyerek giden Güngör'ü karşısında gören genç köylü, önce kaygılanmış, sonra da arkadaşının seçim için geldiğini öğrenince rahatlamış:

"Yahu Güngör, bu kadar uzun bir yolu neden zahmet ettinde geldin. Oyumuz zaten senin adayınadır. Hepimiz ona çalışıyoruz" der.

Güngör, çok mutlu olur. sohbetler edilir, çaylar içilir, yemekler yenir.

Saatler sonra, sıra vedalaşmaya gelince genç köylünün gönderdiği selam, Güngör'ü hayretler içinde bırakır:

"Güngör, Mahmut beye selam söyle, hiç merak etmesin. Sen gelmesen de biz, zaten oylarımızı ona verecektik. Hepimiz onunla birlikteyiz."

Güngör, büyük bir düşkünlüğüyle :

"Yahu, ben Mahmut Alınak için gelmedim" der ve kendi adayının adını verir (!)

HALK İSTERSE

Ön seçim için çok çalıştık denemezdi. Çünkü hazırlıklarımızı yıllar önce başlatmıştık. Yaptığımız çalışma, genel bir gezi ve ziyaretle sınırlı kalıyordu. Kamuoyunun nabzını diri tutmaktan başka birşey yaptığımız yoktu. Zaten istesek de bu kadar kısa zaman içinde binlerce insana ulaşamazdık. Geçmişte, gece yarılarında yataklarından uyandırdığımız insanlara saatler boyu

ayaküstü propaganda yaptığımız az olmamıştı. Öyle ki, şafak vakti tarlasına giden insanlarla sabaha karşı, daha güneş doğmadan politik sorunları tartıştığımız, konuştuğumuz çok olmuştu.

İnsanlar, artık sandık başına kendileri için gitme noktasına gelmişlerdi. Oylarını kendileri için, kendi çocukları için kullanma duygusuyla sandıklara koşuyorlardı. Bu artık onların sorunlarıydı.

Gün geldi çattı. Halka güvenmeyi, inanmayı ve halka ulaşmayı esas alan ekip politikamızın başarılı olmaması için hiçbir nedenin olmadığı gün gibi ortadaydı.

İnanan halkı hiçbir gücün durduramayacağını, dağları bile aşacağını bir defa daha gördük.

Ekip arkadaşlarım ve ben, toplumsal etkinlikleri olan, çevresi geniş ve seçmeni etkileyecek ailelerden gelmediğimiz gibi, fazla paramız da yoktu. Ancak bunların hiçbir öneminin olmadığı ortadaydı. Halk bize sahip çıkmış ve ön seçimi bir formaliteye dönüştürmüştü.

Gerçekten de öyle oldu. Ön seçim halkın günler öncesinden ilan ettiği sonucun yasal formaliteye bağlandığı bir seçim oldu. Açık farkla önde olmamız halkı, ekip arkadaşlarımı ve beni çok mutlu etmişti.

Ön seçimden sonra genel seçim çalışmalarına yöneldik. 29 kasım 1987 günü yapılan genel seçimde SHP iki milletvekili çıkarabildi. İki milletvekilliği de çok az bir farkla kaybedildi. Bu başarısız sonucu yaratan, SHP'nin öteki partilerden farksız seçim siyaseti oldu. Çünkü SHP, kendi içinde örgütlü bir hareket olmadığı gibi, halkı örgütlemek gibi bir amaç da taşımamıştı. Ön seçimden sonra yaptığımız iş, seçim otobüsü ile ilçelere ve bazen de köylere giderek genel ziyaretlerde bulunmak oldu.

Öteki partilerin de yaptığı bu çalışmalara halkın güven duyması mümkün değildi. Çünkü halk, çok haklı olarak: "Hiçbir parti seçimden sonra bizi hatırlamaz, bize gelmez. Şimdi seçim var diye geliyorlar. Bizi kandırarak oylarımızı alacaklar, bir daha da gelmeyecekler" diyordu.

Politikacıların politikayı halk için değil, kendileri için yaptıklarını deneyimleri ile yaşamış ve görmüşlerdi. Halkın ortak kanısı, hiçbir politikacının kendisini halk için tehlikeye atmadığı, varsa da yoksa da koltuğunu düşündüğü biçimindeydi.

Seçim sonuçlarının kesinleşmesinden sonra teşekkür ziyaretlerini de tamamlayınca sıra Ankara'ya gitmekteydi.

ANKARA DA MİLLETVEKİLİ OLMAK

Ankara'da beni neler bekliyor? Nasıl bir çalışma yapacağım? Halkın verdiği güvene nasıl layık olacağım? Ekonomik, siyasal, sosyal bütün sorunların sistemden kaynaklandığı, sistem değişmediği sürece bu temel sorunların da kaçınılmaz olduğu gerçeği karşısında halka mesajlarımı ulaştırabilecek miydim? Kars gözetimevinin yağmur çiseleyen çamurlu havalandırmasında verdiğim kararı hayata geçirebilecek miydim? Halka verdiğim sözlerimin ne kadarını yerine getirebilecektim?

Ankara yolculuğum, zihnime takılan yığınla soruya yanıt aramakla geçti.

Ankara, TBMM, "Sayın Milletvekilim"li iltifatlarla karşıladı beni. Ankara eskiye göre daha sempatik, daha gülyüzlüydü. Bambaşka bir yaşam serilmişti önüme. Bu yaşama ayak durabilecek miydim ? Bunu önümüzdeki günler, yıllar gösterecekti.

İlık bir sonbahar günü. İzmir Caddesi üzerindeki bir otelde kahya. Kahvaltıdan sonra kardeşim Ahmet ve Kars'tan bir dos-

tumla birlikte geçtiğimiz otel lobisinde çaylarımızı içiyoruz. Garsonlar şık giysilerle müşterilerin bir dediğini iki etmiyorlar. Ortalıkta insanın genzini yakan bir parfüm kokusu var. Dışarıda işe saatinde yetişme telaşıyla koşturan insanlar, el ele yürüyen genç sevgililer...

Yaşam bütün hızıyla devam ediyor.

Bugün TBMM'ye gidiyoruz. Öğrencilik yıllarımda bir işe girebilmek için kapılarında çokça süründüğüm TBMM'ye milletvekili olarak ilk defa gitmiş olacağım.

Farkettirmemeye çalışıyorum; ama çok heyecanlıyım. Sınava girmek üzere olan bir öğrencinin yaşadıklarına benzer duygular içindeyim.

Yol boyunca bu tedirginliği yaşayarak Meclis kapısına geldim. Çankaya tarafındaki protokol kapısına vardığımızda elini kaldırarak "dur" işareti yapan polis bizi nazik bir sesle karşıladı.

"Buyurun beyefendi, yardımcı olabilir miyim?"

Bütün bedenimi saran heyecanım daha da arttı, belli belirsiz kekeleydim:

"Ben milletvekiliyim. Kars Milletvekili Mahmut Alınak."

Polis esas duruşa geçerek "çakı" gibi selama durunca heyecanım büsbütün arttı. Açılan giriş kapısının sağında ve solunda selama duran polislerin arasından geçen aracımızla Meclis giriş kapısına yöneldik. Kapıda bizi siyah takım, düzgün ütülü elbiseleri ile şık baylar karşıladı. Ceket düğmeleri kapalı, elleri yanda, yüz ifadeleri ciddi ve oldukça nazik davranan bu görevliler, bize büyük bir itibar gösterdiler.

Vekilleri olmaktan başka bir özellikleri olmayan bizlere gösterilen bu itibar beni çok şaşırttı. Biz, bu insanlar için çalışmaya

ve onlara hizmet etmeye gelmedik mi? Burada işler, tersine mi dönüyordu?

Bir görevlinin refakâtinde halılarla döşenmiş, avizeli, geniş ve çoğu oldukça uzun, göz kamaştırıcı koridorlardan geçtikten sonra geldiğimiz milletvekilliği kabul ve kayıt salonunun kapısında yine sık giysili bay ve bayanlar karşıladı bizi. İlk giriş kapısındaki ilgi ve yakınlık burada da devam etti. Salonda başka milletvekilleri de vardı. İnsanlar bizi memnun etmek için olağanüstü bir çaba ile koşturuyorlardı. Beklemediğim ve hayal bile edemediğim bu ilgi karşısında nasıl davranacağımı bilemiyordum. Doldurulacak evraklarla ilgili bir soru sormaya ya da bir kağıt istemeye dahi çekiniyordum. Çünkü, yardımcı olmak için birkaçı birden koşturuyordu. Çok utanıyordum. İşlemler tamamlanıp dışarı çıktığımızda Ahmet ve Arkadaşımın da şaşkınlık içinde olduklarını gördüm.

Ahmet, zaman zaman yaptığı gibi elini omuzuma vurarak:

"Hadi, yaşadın sayın Alınak" dedi: "Bu cennette dört-beş sene keyif çatacaksınız. Ne mutlu sizlerin canına!"

Ahmet'in esprisine acı yüklü bir sesle cevap verdim:

"Ne keyfi Allahaşkına! Bütün bu yapılanlar milletvekillerini halktan ve halkın sorunlarından koparma politikası gibi. Konfor! Bu rahatı, bu itibarı gören bir milletvekili artık buradan çıkmak ister mi? Halk için riske girerek kendini tehlikeye atar mı?"

Yalnız Meclis'te değil, dışarıda da her şey çok değişmişti.

İlk günler kendi kendime şu soruyu sıkça sordum.

"Bu ben miyim?"

Evet gerçekten de halkın sorunlarını yüreğinde yaşamayan bir milletvekili olsaydım, bu yeni yaşam biçimi beni sarhoş eder ve halktan koparırdı...

MİLLETVEKİLİ DÜZENİN KOLTUK DEĞENEĞİ Mİ?

Yemin töreninden hemen sonra Kars'a döndüm. Arkadaşlarla genel durum ve acil görevlerimiz konusunda yaptığımız değerlendirme toplantısında halkla kapsamlı bir toplantı yapma ve halkın sorunlarını halkla tartışma kararı aldık. Parti binasında yapılacak toplantı günü ve saatini el ve duvar ilanları ile duyurmaya çalıştık.

Bu arada İl Valisine bir nezaket ziyaretinde de bulunacaktık. Ziyaret için Vali özel kaleminden randevu istedik; isteğimiz hemen kabul edildi. Valiyi ziyaretimiz, halkla yapacağımız toplantıdan bir gün önce, saat 14.00'te gerçekleşecekti.

Berberimizde birkaç arkadaşla birlikte belirlenen saatte valilik binasının kapısına gittiğimizde, bizi bir grup polis memuru karşıladı. Binanın genel kapısından değil, şeref kapısından içeri alındık. Avukatlık yaptığım dönemde binanın bu bölümünün önünden birçok defa geçmiş olmama rağmen o anda bize açılmakta olan kapının "şeref kapısı" olarak kullanıldığını ve böyle adlandırıldığını hiç duymamıştım. İki kat üstteki Vali makamına cila ile parlatılmış zemin kattan yürüyerek ulaştık. Bize polis memurları refakat ediyordu. Kendimi resmi bir tören alanında denetlemede gibi hissediyordum. Valinin özel kalem odasının kapısında görevliler ve sivil polislerce karşılandık. Her hallerinden heyecan ve panik içinde oldukları belli olan görevliler bizi bekletmeden Valinin makam odasına "buyur" ettiler. Öğrenciliğim ve avukatlığım süresince bize kapalı olduklarına çokça tanık olduğum bu kapıların böyle son süratle açılması doğrusu hoşuma da gitmiyor değildi.

Artık bu tür karşılamalara alıştım gibi. İlk zamanların heyecan ve paniğinden de eser kalmamıştı. Hâttâ yapılanları doğal bulmaya başlamıştım. Bu ilgi ve karşılamalar artık bana bir hak gibi görünüyordu.

Vali, düğmelerini ilikleyerek bizi ayakta karşıladı. Karşımdaki bir Vali değil, emrimde bir memurdu sanki. Bir devlet büyüğüne gösterilebilecek büyük bir saygı içinde çikolata, çay ve sigara ikramında bulundu. Arkadaşların tanıştırılmasından ve ilk karşılaşmalarda alışık olduğumuz hal hatır sohbetinden sonra sıra Kars'ın sorunlarını konuşmaya geldi. Vali, beni de nazik davranmaya zorlayan aşırı bir nezaket içinde sorunlar hakkında uzun uzun açıklamalarda bulundu ve her soruma ayrıntılı cevaplar verdi.

Görüşmemiz yaklaşık bir saat sürdü.

Vedalaşmak için ayağa kalktığımızda, koşarak kapıya yönelen Vali, kapıyı açarak hepimizle teker teker tokalaştı ve bizi merdiven başına kadar uğurladı. Dış kapıya kadar inme isteğini ben geri çevirdim. Bu kadarı da olmazdı.

Parti binasında yapılacak toplantı saati yaklaşmak üzereydi. Yemekten sonra arkadaşlarla birlikte gittiğimiz toplantı salonu dolup taşmış, insanların büyük bir bölümü dışarıda bekliyordular. Beni alkışlarla karşıladılar. Teker teker el sıkışmaya, öpüşmeye çalıştım. Gözlerinde ve seslerindeki sevgi, beni çok etkiledi ve çok mutlu oldum.

"Merhaba arkadaşlarım, merhaba kardeşlerim, büyüklerim" diye başladığım uzunca konuşmamda, Kars'ın işsizlik, su, yol, hastane, toprak, hayvancılık ve benzeri sorunlarına vurgu yaptıktan sonra genel sorunlara girdim.

Kars'ın bilinen sorunlarının genel ekonomik ve siyasal sorunlardan ayrı olmadığını, bu sorunların çözüme kavuşturulması için ekonomik ve siyasal sistemin değiştirilerek yerine halk demokrasisinin kurulmasının kaçınılmaz olduğunu, bu sömürü, soygun ve talan düzeninin sona erdirilmesi için sistem sahiplerinin

halka baskı yaptığını, kurumlaşan işkence ve haksızlıkların temel nedeninin bu olduğunu, bu düzenin sona ermesi için halkın örgütlenerek gücünü ortaya koyması gerektiğini örnekler vererek uzun uzun anlattım. Daha sonra da toplantıya katılanlar söz alarak görüş ve önerilerini ortaya koymaya başladılar. Toplantının sonlarına doğru köylerin yol, su elektrik, sağlık ocağı ve benzeri ihtiyaçları gündeme getirilerek bu sorunları Ankara'da takip etmem ve Vali ile de görüşmem istendi.

Hemen orada Vali özel kalemine telefon açarak bir gün sonrası için randevu aldım. Vali ile görüşmenin konusu bu toplantıda tek tek tespit ettiğimiz köy sorunlarını yazılı olarak aktarmak ve çözüm bulunmasını istemektir.

HALKIN VEKİLİ DEĞİL, DEVLETİN VEKİLİ

• Tespit edilen randevu saatinde Valilik binası şeref kapısının önüne gittiğimizde, iki gün öncesinin tersine kapı çevresinde hiçbir görevli yoktu. Görünürde de ne polis, ne de başka görevliler vardı. Şeref kapısından giriş yapma keyfini (!) yaşamak isteyen arkadaşlar, randevu saatinde bir yanlısılık olabileceğini söyleyince:

"Hayır!" dedim: "Bu işte başka bir iş var. Birazdan anlayacağız."

Kapıda görevlilerin bekletilmemesi hiç önemli değildi; şeref kapısından girer, Vali beyle görüşürdük. Önde ben, şeref kapısını açmak için elimi dokundurduğumda, bir de ne göreyim kapı kilitli, açılmıyor. Bir iki zorladım, ama boşuna! Evet, iki gün önce resmi denilebilecek düzeyde görkemli bir karşılama ile alındığımız bu kapı, bugün yüzümüze kapatılıyordu. Sebebini de anlamakta gecikmedim. Bir gün önce halkla yaptığımız toplantıdaki konuşmam, birilerince devlete götürülmüş ve devlet de beni

kendi milletvekili listesinden çıkmış ve ismimin önüne kırmızı kalemle soru işareti koymuştu. Milletvekillerinin misyonu ve görevi şimdi daha iyi anlaşılıyordu. Milletvekili, vatan, millet nutukları atacak, halkı oyalayacak, halkın önünü kapatacak ve halkı sisteme entegre eden bir köprü olacaktı! Milletvekiline biçilen rol buydu. Bu rolü oynamak istemeyen milletvekili, işte böyle kapılarda kalır ve muhalliflerin: "Vali bey bile kabul etmemiş!" türünden dedikodularına konu olurdu. Oysa ki, unutulmuş başka bir şey vardı: Benim şeref kapısından girme ya da devlet büyüğü (!) gibi karşılanma sorunlarım yoktu. Ben, yapıyı, sistemi tanımak istiyordum.

Şeref kapısı yüzümüze kapanınca genel kapıdan giriş yaptık. Nedir, ne oluyor, bu işler nasıl gidiyor? Bunları görmek, öğrenmek istiyordum.

Karşılaştığımız bir polis memuruna şeref kapısının neden açık tutulmadığını sorduğumuzda, yüzümüze dahi bakmadan:

"Bize böyle bir talimat verilmedi" gibi baştan savma bir cevap aldık.

Valilik özel kalemine girdiğimizde, soğuk bir havanın estiğini hemen hissettik.

Vali Beyin görüşmesi vardı, beklememiz gerekiyordu. Bekledik. Vali beyin kiminle yapıldığı belli olmayan uzunca görüşmesinden sonra makam odasına alındık. Vali oldukça gergindi, yüzü karmakarışık. Makam odasının açılan kapısından içeri girer girmez, herşey olağanmış gibi:

"Merhaba vali bey, nasılsınız?" diyerek masasına doğru yürüdüm ve tokalaşmak için elimi uzattım. Vali oturduğu koltuktan kalkma gereği bile duymadan zorlukla elini uzattı, tokalaştık. Daha oturmamıza fırsat bile vermeden, resmi bir uslûpla sordu:

"Buyurun sayın milletvekili! Nasıl yardımcı olabilirim?"

Valinin tavrı ve üslubu, "çıkın gidin" den başka birşey değildi. Ama ben, yine de hiçbir şey olmamış gibi davrandım.

"Vali bey, dün, halkla bir Toplantı yaptık. Toplantıda köylerin yol, su , elektrik, sağlık ocağı ve benzer sorunlarını tesbit ettik. Bu sorunları liste hâlinde takdim etmek için sizi rahatsız ettik."

Dilekçe ve ekindeki listeyi alan Vali, belli belirsiz okumaya, elindeki kalemle kağıdı delercesine işaretler koymaya başladı.

"... köyleri, yol, su... yalan!"

"... köyleri yol, köprü."

"... köyleri elektrik, su yol... yalan."

"... köyleri sağlık ocağı, köprü, su... yalan!"

Listeyi kırmızı kalemle kevgire çeviren Vali, hemen hemen her köyün karşısına kocaman soru işaretleri koydu. Bu durumda, anlaşılan Kars ve ilçelerine bağlı köylerin hiçbir sorunu yoktu(!)

Listeyi inceledikten sonra başını kaldırıp sol eli ile burnunun ucuna doğru sarkıttığı gözlüklerinin üstünden sert bakışlar fırlatan Vali, hiddetle:

"Ne bunlar sayın milletvekili? Bu yalan bilgileri nereden aldınız?"

Ben, büyük şaşkınlık içindeydim. Ne yapacağımı, nasıl davranacağımı kestiremiyordum. Daha iki gün önce iyilik meleği (!) olan Vali, bugün kavga çıkartmak istiyordu! Belli ki yalancılıkla suçladığı bendim. Tepki gösterdiğimde ölçüyü kaçırmaktan ve tartışmanın rezalete dönüşmesinden çekindiğim için sesimi olduğunca yumuşatarak cevap verdim :

"Vali bey, bu sorunları bana ilgili köylerin insanları aktardı. Yalan söylemeleri için hiçbir nedenleri de yok. Üstelik, listede adları geçen çoğu köylerin sorunlarını ben de biliyorum. Bu köylerden birisi de benim köyümdür. Buyurun gidelim, inceleyelim. Bu sorunlar var mıdır yok mudur birlikte tesbit edelim!"

Vali, sert bir ses tonu ile kestirip attı:

"Tamam sayın milletvekili. Konuyu incelettireceğim ve neticeyi de size yazılı olarak bildireceğim!"

Tartışmayı sürdürmek faydasızdı. Yoksa kavga çıkacak ve bütün Kars bu kavgayı konuşacaktı. Daha ilk günlerimde Vali ile kavga eden, geçimsiz bir milletvekili olarak tartışılmak istemiyordum.

Çare yok, kalkacaktık; kalktık ve tokalaşmadan odayı terkettik. Böylece yüce Devlet gerçek yüzünü göstermiş oldu.

"Mahmut Alınak, senin dışında senin için biçilen role aykırı davranmak, işkencelerden, baskıdan ve sömürüden söz etmek senin neyine? Hem bu halk demokrasisi de neydi öyle? Adamı işte böyle, kapı dışına bırakırlar! Vali beylerce, genel müdürlerce kralar gibi ağırılanmak varken, bu duruma düşmek nasılmış gör! Milletvekili dediğin ağırbaşlı olacak (!) devletin haksızlıklarını ve yanlış uygulamalarını görmezlikten gelecek; kol kırılacak yen içinde kalacaktı. Özetle milletvekili, "ye, iç, sus" anlayışına uygun davranacak! Bu politikaya uygun davrandın mı devlet bütün organları ile, Bakanı, genel müdürü, Valisi ile senin hizmetindedir. Becerin varsa köşeyi de dönebilirsin. Gel keyfim gel! Bunu yapmaz da, birilerinin dönen çarkının önüne taş koyarsan başına olmadık işler alırsın, çark seni paramparça eder.

Peki ama benim halka verdiğim namus sözü ne olacaktı? Milletvekili olarak verdiğim ilk demecimde: "Kars halkına canım feda olsun" dememiş miydim? Halk baskı altında acı çekerken ve yoksulluk dizboyuyken iken ben nasıl mutlu olabilirdim?

SANTRANÇ TAHTASINDA DOKUZ TAŞ

Meclis çalışmaları birkaç gün sonra başlayacaktı. SHP Milletvekili grubu ilk toplantısını yapacaktı. Grup iç yönetmeliğini daha önce incelemiş ve gündem dışı konuşma isteğinde bulunmuşum.-

Kürsüye çıktığımda çok heyecanlandım; dilim damağım kurdu. Genel Başkan Erdal İnönü ve milletvekili arkadaşlar uzunca konuşmamı büyük bir sabırla dinlediler.

Deneyimli milletvekili arkadaşlara göre önerilerim ipe sapa gelmez şeylerdi. Ama kendimce çok hayati önerilerde bulunduğumu düşünüyordum.

Konuşmamda özet olarak şu önerileri sunmuştum:

"İşsizlik, pahalılık, yoksulluk, sömürü, baskı ve işkenceler halkın hayat damarlarını kesmiş ve yaşamı çekilmez hale getirmiştir. Halk, sisteme karşı tepki içindedir ve bu tepkisi de her geçen gün artmaktadır.

"SHP'nin birinci görevi, bu tepkileri örgütlemek ve güçlü, etkili bir halk muhalefeti yaratmaktır. İkinci görevi de, halkın yanında olduğunu, halka ve halkın sorunlarına sahip çıktığını pratik eylemliliklerle ortaya koymaktır. Bunun için de SHP, bölgesel miting, gösteri ve yürüyüşler düzenlemeli, işçi genel grevi, zam yapılan malları boykot ve benzeri kitlesel eylemler örgütlemelidir."

"Ayrıca işsizliği, pahalılığı, geçim sıkıntısını, baskı ve işkenceleri protesto etmek üzere Genel Başkanımız sayın Erdal İnönü başkanlığında bütün milletvekillerimiz, bizler Meclis'te açlık grevine başlamalıyız."

Konuşmamın genel tespitlere ilişkin bölümü neyse de, bu son önerilerim grupta soğuk duş etkisi yarattı.

Toplantıdan sonra DİSK eski genel başkanı ve İstanbul Milletvekili Abdullah Baştürk, İzmir Milletvekili Neccar Türkcan ve Edirne Milletvekili Erdal Kalkán gibi çok sevdiğim arkadaşlar beni anladıklarını, ancak bu önerilerimin bugünün koşullarında yaşama geçirilebilir olmadığını, bazı şeyleri zamana bırakmak gerektiğini söylediler ve dostça uyardılar.

Sevgili Neccar Türkcan, o güzelim esprileri ile bana takılmadan edemedi :

"Mahmut, merak etme, bir süre sonra senin de hızın kesilir; daha yenisin."

Sevgili Abdullah Baştürk, hiç geri durur mu (!)

"Oğlum hele bir bekle; acelen ne? Hem, bir deri bir kemik Erdal İnönü açlık grevine dayanabilir mi? Söyle ulan deli çocuk Erdal İnönü'yü açlık grevinde kaç gün tutabilirsin? Üstelik nasıl böyle saf olabilirsin? SHP bu çalışmalarını yapar mı? Bekle, zaman sana daha çok şey öğretecek."

Genel sorunlardan Kars'ın yerel sorunlarına kadar Meclis'e taşımadığım konu yok gibiydi. Ama bir arpa boyu yol alamıyordum. Çünkü Meclis Kürsüsünde söylenenleri hemen hemen dinleyen yoktu. Çok önemseydiğiniz ve acil olduğuna inandığınız bir sorunu Meclis kürsüsüne getirir, konuşur konuşur feryat eder-siniz; ama ilgili Bakanın Meclis'e bile gelmediğini görmenin yarattığı büyük bir hayal kırıklığı ile kürsüden iner, yerinize oturursunuz. "Niçin konuştum, kime konuştum, neye yaradı?" Vb. sorulara kendiniz bile yanıt veremezsiniz. Öyle ki, bu işleyiş bir süre sonra bıkkınlık vermeye başlar. Sorunları Meclis kürsüsüne götürmediğiniz zaman da görevinizi yapmamış olmanın derin acısını hissedersiniz. Görevinizi yapmaya kalkıştığınız zaman da sizi dinleyen: "Derdin nedir, ne istiyorsun?" diye soran yok! Hem sık sık iki de bir kürsüye çıktığınız ya da size ulaşan sorunlarla ilgili öneriler verdiğiniz zaman "hafif adam, şovmen" gibi suçlamalara hedef olmaktan da kurtulamazsınız. Çünkü itibarı yüksek milletvekili, kürsüye en az çıkan ve binde bir önerge veren ya da hiç vermeyen milletvekilidir. "Çok ciddi devlet adamı" olarak tanımlanmak istiyorsanız çok az konuşmanız, hatta hiç konuşmamanız ve parti liderinin istediği doğrultuda el kaldırmanız gerekiyor. Meclis'in en az sevilen, hâttâ hiç sevilmeyen ve tepki du-

yulan milletvekilleri haksız uygulamalara karşı çıkan, muhalefet eden, halkın sorunlarını ısrarla takip eden milletvekilleridir.

Sistem, bir süre sonra bu milletvekillerini susturur ve teslim alır ya da etkisiz hâle getirir. Milletvekili olarak bu duruma düşmek istemiyorsanız yoklamalarda hızır bulunmanın ve oylamalarda oy kullanmanın dışında hiçbir şey yapmamanız gerekiyor. Bu iki "önemli işin"(!) dışında kalan zamanınızı kuliste çay, kahve içerek, sohbet ederek geçirebilirsiniz. Böyle davranışınız zaman Meclisin en çok itibar gören milletvekili olursunuz. Hele bir de genel başkanınızın ya da onun adına yöneticilik yapanların verdikleri görevleri yapar, örneğin bazen grubunuz adına kürsüye çıkarak çerçevesi belli "ağırbaşlı!" konuşmalar da yaparsanız artık sizden makbûlü yoktur; siz, Meclis'in en çok ilgi gören saygın bir üyesisiniz o zaman!

"Ciddi devlet adamı" görüntünüze zarar vermemek ve kendinizi tehlikeye atmamak koşulu ile, eşkilerin "unutulmamak için zaman zaman vitrine, yani televizyon ve basına çıkma" tavsiyesini de unutmamanız gerekiyor.

Buna, "Seçmene selam vermek" denir.

"Ciddi devlet adamı" olan bu milletvekillerinin yüksek itibarları yalnız Meclis ve parti grupları ile sınırlı kalmaz, devletin öteki katlarında da ses getirmeye başlar. Rüşünü ve devlete bağlılığını ispatlamış bir milletvekili olarak devlet kurumları artık sizin emrinizdedir. Bakanların, genel müdürlerin, Valilerin, Devletin bütün kapıları size sonuna kadar açıktır ve "bir dediğiniz, iki olmaz." Devlet, verdiğiniz değerli hizmetlerin(!) karşılığını bin misli, milyon misli ödemeye hazırdır.

Ama sisteme karşı çıkan, eleştiren, muhalefet eden bir milletvekili iseniz vay halinize! Şırnak'tan, Kars'tan, Edirne'den gelen seçmeninizin tayin ya da kadro işi mi var? Devletin bütün kapıları

ve telefonları yüzünüze kapanır, büyük bir çaresizlikle başbaşa bırakılırsınız. Acı ile sarsılır, kahrolursunuz; ama yapabileceğiniz hiç birşey de yoktur. Bu da yetmez! Yürüyüş ve toplantılara katıldınız diye görevli polislerce linç edilircesine dövülür, hakarete uğrarsınız!

Halk ve bizi parlamentoya gönderen insanlar bu sistemin, olan bitenlerin farkında olsa sorun yok. Ama büyük çoğunluk haklı olarak Meclis'in iç işleyişini ve milletvekilinin hak ve yetkilerini bilmemektedir. Milletvekili olarak Meclis Başkanlığına bir kanun teklifi ve önerge mi vermek istiyorsunuz ya da kürsüde herhangi bir konuda söz mü almak istiyorsunuz? Grup başkanının iznini ve onayını almadan adım dahi atamazsınız.

Özetle, beyefendi milletvekili(!) olmanın ölçüsü suya sabuna fazla dokunmamaktır.

LİDER SULTASI

Meclis'te inanılmaz bir lider otoritesi vardır. Lider, ne isterse o olur. Parti politikalarını da çevresindeki birkaç kişinin telkini ile yine lider oluşturur. Liderin izni ve onayı olmadan soluk almak dahi mümkün değildir. Bu kuralın dışına çıkan milletvekili, liderin gözünden düşer, izole edilir ve etkisizleştirilir. Çünkü grup adına kürsüye çıkması artık mümkün değildir. Yasa teklifleri ve önergeleri işleme konmaz, geri çevrilir. Böylece bireysel çabalarının dışında yapabileceği fazla birşey kalmaz.

Aykırı kişiliğim ve çalışmalarım nedeni ile Meclis'te çoğunluk milletvekilleri ve genel başkanımız Erdal İnönü ile ilişkilerim hemen hemen hiç iyi olmadı. Gerçekte, iyi ilişkiler içinde olmayı isterdim. Bu konuda eksikliklerim de olmadı değil. Daha farklı yöntemlerle iknayı esas alarak az da olsa yol alabilir ve belki böylece bazı sonuçlara da varabilirdim. Ama doğrularımdaki ısrarlı ki-

şiliğim, halkın acil ve uzun vadeli sorunları konusundaki aşırı duyarlılığım nedeniyle zaman zaman sabırsızlıklarım da oldu. Acaba, daha profesyonelce davranmış olsaydım farklı sonuçlar almam mümkün olur muydu? Bilemiyorum. Deneyebilirdim; ama denemedim. Bu da benim eksliğim oldu belki.

Ancak İnönü ve SHP yönetimi hakkında kesin bir yargıya varmak için 12 Eylül Askeri Darbesi ile ilgili verdiğim genel görüşme önergesinin su yüzüne çıkardığı bazı gerçeklere de göz atmakta yarar var :

KENAN EVREN'DEN TEHDİT

Milletvekili seçildikten kısa bir süre sonra demokrasinin öncelikli sorunlarına yöneldim. Bu konudaki çabalarım Devlet gücünü ellerinde tutan çevreleri çok rahatsız ediyordu. Bu çalışmalarımın rahatsız olanlardan biri de 12 Eylül darbesini gerçekleştiren askeri cuntanın lideri Cumhurbaşkanı Kenan Evren'di.

12 Eylül darbesinin yarattığı tahribatı tesbit etmek üzere Meclis'in bir genel görüşme komisyonu kurması için hazırladığım önerge ve 12 Eylül Paşaları hakkında Meclis'te yaptığım konuşmalar paşaları çok sinirlendirmişti. Bunu sonradan yayınlanan Kenan Evren'in anılarından öğrendik.

Şimdi bu önergemi, Mecliste yaptığım konuşmayı ve Kenan Evren'in Genel Başkanımız Erdal İnönü'yü nasıl tehdit ettiğini birlikte görelim:

12 Eylül'ün yarattığı tahribatın tespit edilmesi için SHP'li 64 milletvekili arkadaşın imzası ile verdiğim ve aşağıya aldığım araştırma önergesi, günlerce basının, kamuoyunun ve SHP'nin gündeminde kaldı.

Genel Başkan Erdal İnönü ve Grup Başkan Vekili Hikmet Çetin başta olmak üzere SHP yönetimi, bu önergenin Meclis Baş-

kanlığına verilmesine şiddetle karşı çıktılar. Bunun nedenlerini önergely okuduktan sonra inceleyelim :

TBMM. Başkanlığına, ANKARA

12 Eylül 1980 askeri darbesi, ülkemizin ekonomik, demokratik ve politik yaşamında önemli yapısal değişiklikler yarattı.

Sermaye sahipleri, televizyonundan buzdolabına, traktör parçasından ilacına, salçasından deterjanına kadar mallarının fiyatına keyfi olarak zam yaparken, işçi ve memur emeğinin, üreticiler ürünlerinin bedelini arttırma imkan ve özgürlüğünden yoksun bırakıldı. Esnaf, fiyat artışları karşısında küçüldükçe küçüldü. Böylece, 12 Eylül darbesinden sonra halk daha da yoksullaşırken holdingler büyük paralar kazandı. Sabancı, Koç, Dinçkök, Profilo, Şişe-cam ve Yaşar Holding'in satışları devlet bütçesini aştı. Türkiye'nin 500 sanayii şirketinin kârı, 1986 yılında 12 katına çıkarak 1 trilyon 462 milyon liraya yükseldi. Peki işçinin-memurun ücreti; üreticinin tahılı, sütü, pancarı, pamuğu ve benzeri ürünlerinden hangi birinin fiyatı 12 katına çıktı?

ANKA tarafından yapılan hesaplara göre, 12 Eylül'de memurun 100 lirası da 59 liraya düşmüştür. Özellikle grev olanağının ortadan kaldırılması ile özel sektör işçi ücretleri büyük ölçüde geriledi. Yine tarım kesiminin de gelirlerinde büyük düşüşler oldu. Sanayide ortalama % 30 olan ücret oranı % 7'lere düştü. Türkiye'de maaş ve ücretlilerin milli gelir içindeki payı bırakın Almanya'ya Fransa'ya, İsveç'i; Nijerya'nın, Kenya'nın, Ürdün'ün, Yunanistan'ın bile çok gerisine düştü. 1979 yılında maaş ve ücretlilerin milli gelir içindeki payı % 31 olmasına rağmen 1986 yılında bu oran % 18,6'ya düştü.

Peki bu noktaya nasıl gelindi? Bütün demokratik hak ve özgürlükleri yok edilmiş, teslim alınmış, boyun eğdirilmiş, tepkisiz bir toplum yapısı yaratılarak bu noktaya nasıl gelindi. Bunu gerçekleştiren ve devam ettiren 12 Eylül askeri darbesidir.

"Terörü önleme" gerekçesi ile yapıldığı söylenen 12 Eylül askeri darbesi; tanklarla yürüdüğü parlamentoyu dağıttı, kapısına kilit vurdu. Anayasayı ortadan kaldıran darbeciler, politikacıları, yazarları, aydınları, gençleri, işçileri köylüleri cezaevlerine doldurmaya başladılar. İşkence çılgınlıkları Dünyayı sardı. Ülkemiz bir anda keyfiliğin bütün vahşeti ile hüküm sürdüğü bir hapishaneye dönüştürüldü. Kanun hakimiyetinin yerini cop ve süngü hakimiyeti aldı. İşveren sendikalarına ve derneklerine en geniş özgürlükler verilirken, demokratik kuruluşlar kapatıldı, yöneticileri tutuklandı. Basın üzerindeki sansür süngü zoru ile devam ettirildi. Sendikalar kapatıldı, işçilerin toplu sözleşme ve grev hakkı yok edildi.

Hak aramak, ses çıkarmak büyük bir suç oldu.

Böylece demokrasi paçavra gibi ezildi. Bunun sonucunda da halk: "Daha iyi bir hayat daha fazla ekmek" için verdiği mücadeleyi veremez duruma getirildi. Çünkü demokrasi yok edilmişti. Aynı yapı bugün de devam etmektedir. Çözüm yolu ülkenin demokratikleşmesidir. Zamlara, hayat pahalılığına, geçim darlığına ve baskılara karşı demokratik mücadele verilemiyorsa, bunun nedeni 12 Eylül askeri darbesinin demokrasiyi ortadan kaldırmış olmasıdır.

Bu nedenle 12 Eylül askeri darbesinin ülkemizin demokratikleşmesi üzerinde etkileri ve sonuçları hakkında genel görüşme açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

Bu önergeyi milletvekili arkadaşlara imzalattıktan sonra, grup başkan vekilliğine verdim. SHP Meclis İç yönetmeliğine göre milletvekillerinin bütün önergeleri ve yasa teklifleri, önce partinin grup başkanlığına veriliyordu. Grup yönetimi, bu önerge ve yasa tekliflerini uygun görüyorsa Meclis Başkanlığına gönderiyor, aksi hâlde reddediyordu. Milletvekilinin de grup yönetiminin red kararına karşı, milletvekillerinden oluşan grup genel kuruluna itiraz hakları vardı.

Grup başkanlığına verdiğim bu önerenin üstünden uzun bir zaman geçtiği hâlde, önerge yönetimden çıkmıyordu. Yönetim, bu konuda sesizliğe gömülmüştü. Önerge ne reddediliyor, ne de kabul ediliyordu. Bu sessizliğe bir türlü anlam veremiyordum. Bir süre bekledikten sonra önergeyi basına vermekten başka çaremin kalmadığını gördüm ve önergeyi haber yapması için ANKA ajansına verdim.

Önerge, ikinci gün gazetelerde "SHP'de 12 Eylül sancısı" başlığı ile verildi. Gazetelerde çıkan haberler, yönetimdeki sancıyı da su yüzüne çıkardı. Yönetim, önerenin Meclis Başkanlığına verilmesini istemiyordu; ama kamuoyunun tepkisini göze alamadığı için red kararı da veremiyordu. Yönetim iki arada bir derede kalmıştı. Bir tarafta (sonradan öğrendiğimiz) pašaların tepkisi, öte tarafta da kamuoyu duyarlılığı vardı. "Aşağı tükürseler saşal, yukarı tükürseler bıyık!" misali büyük bir şaşkınlık içinde ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Kendilerine haber vermeden önergeyi 64 milletvekiline imzalattığım için bana da ateş püskürüyorlardı. Oysa ki, İç Yönetmeliğe göre böyle bir zorunluluk yoktu.

Erdal İnönü, benimle yüz yüze görüşmek istemediği için basına açıklama yaparak, grup başkan vekili Hikmet Çetin de benimle görüşerek önergeyi geri çekmemi istiyorlardı. Ben de "yönetim kurulu önergemini reddetsin" diyordum. Böyle bir durumda itiraz hakkımı kullanacaktım. İtiraz hâlinde de grup genel kurulu yönetimin red kararını kaldıracaktı. Çünkü milletvekili arkadaşlar çoğunlukla 12 Eylül Darbesinin ameliyat masasına yatırılmasını istiyorlardı. Ayrıca hiçbiri de imzasını geri çekmeyi düşünmüyordu.

Yönetim işin içinden çıkamayınca, "önergeyi, önce grup genel kurulunda tartışmaya açalım; sonra da TBMM Başkanlığına verelim" önerisinde bulundu. Hikmet Çetin'in bu önerisi benim de işime geliyordu. Çünkü, 12 Eylül Darbesi ne kadar çok tartışılırsa darbe karşıtı kamuoyu da o oranda artacaktı. Bu nedenle önerenin önce grup genel kurulunda tartışılmasına "kabul" dedim.

Bunun üzerine 12 Eylül önergesi Grup genel kurulunun gündemine alındı ve genel kurul olağanüstü toplantı yaptı. Böylece 12 Eylül Darbesi'nin SHP Meclis Grubu'nda tartışıldığı iki haftalık süreç başlamış oldu. Bu iki hafta süresince kürsüye çıkan milletvekili arkadaşlar, 12 Eylül Darbesi'ni farklı boyutları ve sonuçları ile değerlendiren konuşmalar yaptılar. Bu tartışmalar basın ve kamuoyunca ilgi ile izlendi. Tartışmaların tamamlanmasından sonra Genel Başkan Erdal Bey'in de bir konuşma yapacağı söylendi.

İki hafta boyunca bizi konuşturan ve tartışmaları izleyen Erdal İnönü, son konuşmacı olarak çıktığı kürsüde bizleri hayretler içinde bırakan bir konuşma yaptı.

Erdal Bey özet olarak:

"Hiç kimse Türk Silahlı Kuvvetlerini hedefleyen ve yıpratın çalışmaları içine giremez" dedi ve bu tür çabalara karşı olduğunu da ekledi...

Erdal İnönü, bu konuşması ile bizi açıkça tehdit etmiş ve hedef göstermişti. Söylediklerinin içinde öteki milletvekili arkadaşlara da gözdağı vardı...

Oysa ki gerçek, hiç de Erdal İnönü'nün söylediği gibi değildi. Önerge açıktı; önergede 12 Eylül yönetimi hedeflenmişti. Erdal İnönü, 12 Eylül cunta yönetimine karşı hazırlandığı açık olan önergeyi Silahlı Kuvvetlerin tümüne karşı hazırlanmış gibi göstererek bizi ürkütmek ve baskı altına almak istedi.

ERDAL BEYTAVRINI AÇIKÇA ORTAYA KOYDU

Erdal İnönü, bu önergenin Meclis Başkanlığına verilmesine kesinlikle karşıydı.

Üyesi olduğum parti yönetiminin karşı çıktığı bu önergenin TBMM Genel Kurulu'nda reddedileceği gün gibi açıktı. Bu durumda ya önergenin Meclis Başkanlığına verilmesinde ısrar ede-

cektim ya da önergeyi geri çekecektim. Üçüncü bir yol yoktu. İnönü'ye ve yönetime rağmen önergenin Meclis Başkanlığı'na verilmesi halinde Meclis Genel Kurulu'nda tartışılrsa bile, önerge reddedilince, bu 12 Eylül Cuntası'nın yaptıklarının Meclisce onaylanması anlamına gelecek ya da böyle yorumlanacaktı. Bu nedenle çok iyi düşünmem ve yanlış olmayan bir karar vermem gerekiyordu.

Düşünmem ve karar vermem günler aldı. Bu arada birçok insanın da düşüncelerini almaya çalıştım. Erdal İnönü de basın aracılığı ile önergeyi geri çekmem için sürekli olarak mesaj yolluyordu.

SHP yönetiminin bile karşı çıktığı bu önergeye ANAP ve DYP gibi partilerin hiç düşünmeden red oyu kullanacaklarını görmek için derin bir politik deneyime sahip olmak gerekmiyordu. Önerge, tartışmasız reddedilecekti. Bu da, 12 Eylülcülerin Meclisce aklanması anlamına gelecekti.

Oysa ki benim asıl amacım : Ekonomi, sağlık, eğitim, konut, insan hakları gibi insan yaşamı ile doğrudan doğruya ilgili akla gelebilecek her konuda 12 Eylül Darbesi'nin yarattığı tahribatı kamuoyu tartışmasına açmak, kamuoyunun dikkatini 12 Eylül paşalarının halka verdiği zararlara çekerek cunta yönetimine karşı güçlü bir kamuoyu oluşturmak ve böylece geniş halk kesimlerini cunta yönetiminin yargılanması gerektiği noktasına çekmekti ve sonra da Kenan Evren başta olmak üzere cunta yöneticilerinin yargılanmalarına sıra gelecekti. Bu da hemen sonuç alınacak kolay bir iş değildi. İşte bu önerge, sadece bir başlangıçtı. Ne yazık ki o gün karşıma partinin genel başkanı çıkarılmıştı. Mücadelem yine de devam edecekti. Önümüzdeki süreçte de ne gibi engellerle karşılaşacağımı zaman gösterecekti.

12 Eylül Paşaları çalışmalarımın kendilerine vereceği zararları ve tehlikeyi sezmiş olacaklar ki, benim bu çabalarımın seyirci kalmamış ve parti yöneticilerini baskı altına almışlardı.

Şimdi de, Kenan Evren'in Erdal İnönü'yü Cumhurbaşkanlığı köşküne çağırmasına neden olan 5 Nisan 1988 günlü Meclis konuşmamdan bazı bölümlere göz atalım :

* * *

BAŞKAN "Şahısları adına söz almak isteyen arkadaşlardan Kars Milletvekili Sayın Mahmut Alınak; buyurun efendim."

MAHMUT ALINAK: "Konsey üyelerinin tazminat ve ödeneklerinin bu bütçeden karşılanacağı belirtilmektedir. Ayrıca, Konsey üyeleri, yurt içi ve yurt dışı gezilerinde de yolluk alabilecekler. Bilindiği gibi, Konsey üyelerinin Cumhurbaşkanına, Anayasada belirtilen konularla ilgili olarak görüş bildirmekten başka bir görevleri yok. Ne kadar da ağır bir iş? Sanki Cumhurbaşkanının hukuk, ekonomi, siyaset ve benzeri alanlarda yeterli danışmanı yokmuş gibi... Burada, "Devlet malı deniz..." görüşüyle hareket edilerek adama göre iş bulunmuştur. Konsey üyelerinin yaptıkları hiçbir iş yok, varlıklarının hiçbir pratik faydası yok; ama yine de yollukları, tazminatları, ödenekleri, kutlama ve telefon masrafları ve mahiyetlerinde çalıştırdıkları elemanları ile zaten geçim sıkıntısından bunalan halkın omuzlarında ağır bir fatura oluşturacaklar. Hem Konsey üyelerinin temsili mahiyette verecekleri yemek, kabul ve resepsiyonların her türlü giderleri de yine bu bütçeden karşılanacak.

Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri vatan mı kurtardılar? İşçi, esnaf, köylü, çiftçi, memur, emekli için, bütün bu halkı yok-sulluktan ve geçim darlığından kurtarmak için şehit mi verdiler? Bu lüks, bu debdebe ne? Anayasanın geçici 15. inci maddesi gibi bir zırhla da çevrili iseniz zaten devlet kuşu başınızda.

Darbe yaparak halkın oylarıyla seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini dağıtmanın, Anayasayı tebdil, tağyir ve ilga etmenin ödülü lüks ve ihtişam mıdır?" (ANAP sıralarından sıralara vurmalar, gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) "Sayın Başkan, Anayasayı ilga ne demek? Lütfen, arkadaşları ikaz edin." (Gürültüler)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Gün gelecek sizi kuş gibi dağıtacaklar; bu zihniyetle devam ettiğiniz sürece... (ANAP sıralarından gürültüler)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Ankara) "Sayın Başkan, hatip Sayın Cumhurbaşkanlığına saygılı konuşsun, bu ne biçim ifadedir?"

BAŞKAN "Sayın Alınak, bir dakika efendim..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "İsyan etmeyin. Niye isyan ediyorsunuz? Bakın biz dün Sayın Başbakanı bütün polemiklerine rağmen sabırla dinledik, lütfen!"

BAŞKAN "Sayın Alınak, lütfen, karşılıklı konuşmadan konuşmanıza devam edin efendim. Lütfen..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Peki efendim. Hem muhtaç durumdaki... (ANAP sıralarından gürültüler) Yani, sizi bu halk buradaki konuşmacılara laf atasınız diye mi gönderdi?"

BAŞKAN "Sayın Alınak, Başkanlık Divanının görevini siz yapacak değilsiniz; siz de lütfen Başkanlık divanının yapacağı görevleri alıp karşılıklı tartışmaya girmeyiniz."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Peki sayın Başkanım."

LEYLA YENİAY KÖSEOĞLU (İstanbul) "Sayın Başkan, İsyankar diyor, sataşiyor."

BAŞKAN "Sataşma olduğu zaman ben söz veririm, içtüzük hükümlerini de uygularım; ama, lütfen Sayın Alınak..."

A. CENGİZ DAĞYAR (*Antalya*) "Sayın Başkan, arkadaşın bu şekilde konuşmasına Başkanlık Divanı olarak sizin mani olmanız lazımdır. (SHP sıralarından "Ne konuştu ki yahu?" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN "Başkanlık Divanı görevini yapar efendim." (Gürültüler)

TALAT SARGIN (*Tokat*) "Sayın Başkan, 'Darbe' diyor. Dikkat edin..." (Gürültüler)

BAŞKAN "Lütfen efendim..."

MAHMUT ALINAK (*Devamla*) "Ben hiç kimse için herhangi bir ithamda bulunmadım."

BAŞKAN "Sayın Alınak, lütfen. Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerinde görüşlerinizi ifade ediniz ve karşılıklı konuşmalara meydan vermeyiniz. Lütfen efendim... Buyurunuz."

MAHMUT ALINAK (*Devamla*) "Peki Sayın Başkanım.

Hem, muhtaç durumdaki vatandaşlara ve öğrencilere Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılacak yardımların bu bütçeden karşılanmasını da anlamak mümkün değildir. Cumhurbaşkanı, böylesine bir yardımda bulunmayı istiyorlarsa kendi cebinden karşılansın bu giderleri. Dahası, yardım yapılacaksa burada Türkiye Büyük Millet Meclisi'Başkanlık Divanı var, birçok yardım kurumu var.

Değerli üyeler, yukarıda kısaca sözünü ettiğim ve ayrıntısına girmediğim bütün bu giderler lüksten ve gereksiz harcamalardan başka birşey değil. Bu ağır mali faturalar, zaman ve ağır vergi yükleriyle yine dargelirli vatandaşlara ödettirilecektir.

Sevgili arkadaşlar, ben burada hiçbir parti ayrımı yapmadan, şu anda hiçbir parti hakkında ön yargılı olmadan ve başta ANAP olmak üzere hiçbir partiyi suçlamadan diyorum ki her ne gerekçeyle olursa olsun, Anayasayı, kanunları ve demokratik ku-

ralları ayaklar altına alarak darbeler yapıldığı; Cumhurbaşkanlığı makamı seçimlerle değil, despotizmle işgal edildiği sürece keyfilik ve ihtişam dolu daha birçok bütçe göreceğiz, yaşayacağız ve bu sıkıntılardan da kurtulamayacağız. (ANAP sıralarından gürültüler) Demokratik yaşam hakkımız bir lütûf değil...." (ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA CUMHUR ERSÜMER (Çanakkale) "Ne diyor yahu bu?"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bitti efendim, bir cümle kaldı..." (ANAP sıralarından gürültüler)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Demokratik yaşam hakkımız bir lütûf değil, en azından namusumuz, canımız ve haysiyetimiz kadar gerekli bir haktır. Bu hakkımıza tecavüz yetkisi nereden alınıyor? Bunu düşünmek zorundayız.

Saygılarımı sunarım." (SHP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)

YILMAZ ALTUĞ (Sivas) "Sayın Başkan, geri alsın sözlerini efendim, böyle şey olmaz; despotizm ne demek?" (ANAP sıralarından gürültüler)

* * *

Bu konuşma basında geniş yer aldı; bazı gazetelerde de manşet haber olarak verildi.

Çocuk yaştaki gençleri gözlerini kırpmadan idam eden, işkence tezgâhlarında insanları sakat bırakan, katleden, ülkeyi zindana çeviren böylesi insanlık suçları işleyen paşalar rahat koltuklarında kendilerine yönelik tek söz dahi duymak istemiyorlardı. Çünkü korkuyorlardı.

Yıllar sonra Milliyet Gazetesinde yayınlanan anılarından öğrendik ki bu çalışmalarımın tedirgin olan cunta Lideri Kenan Evren, Cumhurbaşkanlığı Köşküne çağırıldığı Erdal İnönü'yü tehdit etmiş.

Kenan Evren, anılarının 15 Nisan Cuma 1988 tarihli bölümünde şunları yazıyordu:

"Cumhurbaşkanlığı bütçesinin TBMM'de görüşülmesi sırasında SHP Kars Milletvekillerinden Mahmut Alınak'ın yaptığı konuşmada bana ve Konsey üyeleri hakkında söyledikleri çirkin beyanlar üzerinde bazı görüşlerimi ifade etmek üzere bugün SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yü çağırdım. Alınak'ın Meclis'te yaptığı konuşmayı aynen kendisine okudum. Kullandığı ifadeleri kendisinin de tasvip etmediğini söyledikten sonra, 'bu milletvekilini ben de tutmam, sık sık böyle çıkar konuşur' dedi.

Ben de İster misiniz ben de halka karşı yapacağım konuşmada bir milletvekili benim için şunları söylemiş diyeyim? Benim kaybedecek bir şeyim yok, ama sizin olur dedim.

İnönü'nün üzüntü duyduğu belliydi. Ama kendi milletvekili olduğu için de fazla birşey söyleyemiyordu."

Evet, 12 Eylül'cülerin gölgesi şimdi de TBMM'nin üzerindeydi. TBMM de onları rahatsız eden hiçbir şey konuşulmamalı, hiçbir karar alınmamalıydı...

MİLLETVEKİLİ DEDİĞİN AĞIR OLUR

İşsizlik, yoksulluk, sağlık, yol, su, toprak ve benzeri sorunlar nedeni ile insan göçünün en yoğun olduğu illerden biri de Kars ildir. Elimde kesin rakamlar yok; ama Kars nüfusunun birkaç milyonun başka kentlere göç ettiği söylenir. İstanbul, İzmir, Ankara gibi metropol kentlerin kenar mahallelerinde de bunu gözlemek mümkündür. Bu kentlerin kimi semtlerinde insan bazen kendisini Kars'ta hisseder. Kars, İl olarak buralara taşınmış gibidir.

Kars'ın sorunlarını elbette ki genel ekonomik sistemin dışında değerlendirmek ve çözümlenmek mümkün değildi. Ancak insanlara: "Ekonomik sistemin değişmesini bekleyin" diyemezdim.

Bu nedenle yaşanan sorunları kamuoyuna taşımaktan ve siyasal iktidarların dikatini çekmekten kaçınmazdım.

Üstelik, sorunların çözümünü esas alan etkili bir muhalefetin yapılması hâlinde, siyasal iktidarlar istemeseler bile halka dönük bazı işleri yapmak zorunda bırakılabilirlerdi.

Yılın yedi ayını dondurucu soğuklarda, kar altında geçiren Kars'ın tozlu, topraklı ve kalori oranı çok düşük isli kömürden kurtulması böyle bir muhalefetle sağlanabildi.

Çökünce Çıldır'ın yirmi iki köyünü Dünya'dan koparan köpürünün yapımı da yine aynı tür muhalefetle gerçekleştirildi.

Kars'ta avukatlık yaptığım yıllarda halkın isli kömürden neler çektiğini görmüştüm. Hem ısıtmıyor, hem de çok pahalıya mâloluyordu. Kars'ın yoksul halkının bu sorunu mutlaka çözümlenmeliydi. Ama nasıl? Meclis'te bu konu üzerine çok sayıda konuşma yaptım ve önerge verdim. Ancak hükümetin duyarlılığını sağlayamadım. Kars'a gelen Erdal İnönü'nün, kömür deposunda incelemeler yapmasını ve böylece bu sorunun öne çıkmasını sağlamaya çalıştım. Ancak Erdal İnönü'ye yakın Kars'lı siyasi muhaliflerimin: "Siz depoya giderseniz, bu, halk arasında Mahmut Alınak'a puan kazandı" telkinleri üzerine bu girişimimden de sonuç alamadım.

Başbakanlık ve Bakanlık düzeyindeki girişimlerim de sonuç vermeyince, Kars'tan bir torba dolusu kömürü Ankara'ya, Başbakan Turgut Özal'a göndermenin etkili olacağını düşündüm. Bu fikrimi açtığım Kars'taki çalışma arkadaşlarım da: "Denemende yarar var" dediler. Arkadaşların bana cesaret veren sözleri üzerine Kars'a gittim ve Turgut Özal'a götürülmek üzere kömür deposundan bir torba dolusu kömürü Ankara'ya getirdim.

Kars'tan Turgut Özal'a kömür götürmem basında haber olunca, iki gün sonra görüştüğüm Enerji Bakanı, Kars'a kok kömürünün

verildiğini ve Bakanlar Kurulu Kararının bir kaç gün içinde çıkacağını söyledi.

Kars'ın alt yapı hizmetlerinin yokluğundan ve göçten etkilenen ilçelerinden biri de Çıldır ilçesidir. Kars Milletvekili olduğum dönemde Kars'a bağlı bir ilçe olan Çıldır, etnik olarak Terekeme ve yerli nüfusundan oluşur.

Çıldır ilçe başkanı, Belediye Başkanı ve bazı muhtarlar telefonda bana:

"Yirmi iki köyümüz uzun süredir Dünya'dan kopuk yaşıyor" dediler ve eklediler : "Akarsu üzerindeki köprü yıkılınca bu köylerin ilçeye olan ulaşımları tamamen kesildi. Kars'taki başvurularımızdan hiçbir sonuç alamadık. Köylerde açlık başladı, hastalar doktora gidemiyor. Halk büyük bir çaresizlik içindedir."

Bunun üzerine hemen Bakanı, daha sonra da genel müdürü aradım ve sorunu kendilerine aktardım. Ankara'da günlerce uğraştım. Ancak girişimlerimden hiçbir sonuç alamadım. Ankara'da başvurulacak makam kalmadı diye bu insanları kendi kaderleriyle başbaşa bırakamazdım. Kars'a gitmek ve oradan hükümeti sıkıştıracak bazı çalışmalar yapmaktan başka çare kalmamıştı. Ben de öyle yaptım. Kars'a, oradan da Çıldır'a gittim. Partinin il ve ilçe yöneticileri ile uzun görüşmeler yaptık. Sonuçta, büyük bir çaresizlik içinde olduğumuzu ve başvurulacak makam kalmadığını gördük.

Hükümeti harekete geçirmek için kamuoyu baskısı yaratmak gerekiyordu? Ama Nasıl?

Fikir, partinin il yöneticilerinden geldi:

"Milletvekili, Belediye Başkanı, il ve ilçe başkanları gazetelerin görüntüleyeceği şekilde akarsuyu yürüyerek geçsinler" dediler.

Bu öneri bana da ilginç geldi. Karar verdik, akarsuyu karşıdan karşıya yürüyerek geçecektik.

Gazetecilerin patlayan flaşları altında karşıdan karşıya geçtiğimiz akarsu, kimi yerlerde omuz hizalarımıza kadar derinleşiyordu. Çamurlu suyun bizi sürüklememesi için el ele tutunmak zorunda kaldık.

Eriyen kar suları ile kabaran çamur rengi akarsu çok soğuktu. İliklerime kadar işleyen o soğuk bronşitlerimi azdırdı, daha sonra günlerce hasta yatmak zorunda kaldım.

Foto muhabirlerinin tespit ettikleri görüntüler, gazetelerin birinci sahifesinde yer aldığı gün ben Kars'taydım.

Bu girişimimiz hemen sonuç verdi.

Ankara'dan beni arayan Bayındırlık Bakanı Sefa Giray, köprü'nün yapımı için harekete geçtiklerini ve ilgili birimlere talimat verdiğini söyledi. Aynı gün, Bayındırlık Bölge Müdürü köprü bölgesinde inceleme yapmak üzere Erzurum'dan Çıldır'a gönderildi. Bürokratik işlemler yıldırım hızı ile tamamlandı ve hemen köprü'nün yapımına başlandı.

"Milletvekili dediğin ağır olur" diyenlerin karşı propagandaları yüzünden politik olarak belki çok zarar gördüm. Ama önemli olan halk için birşeyler yapabilmektir.

İktidarın, cezaevlerini esir kamplarına dönüştüren politikalarına dikkat çekmek için Diyarbakır'da açlık grevi yaptığımda: "Biz Diyarbakır'da açlık grevine gitsin, Kürtçülük yapsın diye mi oy verdik!" diyen propagandalarla bana karşı haksız bir yıpratma kampanyası başlatan Kars'lı muhaliflerim, Çıldır ilçesinde yıkılan köprü'nün yapılması için gerçekleştirdiğim protesto eylemine karşı da başka şeyler söylüyorlardı:

"Çıldır'da Kürt yok ki... Gitmiş Terekeme ve Yerliler için kendini sulara vurmuş!"

Evet, politika böyledir. Çok doğru şeyler yapılsa bile muhalifler kötülecek bir yanını bulur ya da yaratırlar!

Kitle örgütleri, Kars'ta yaşanan büyük göçe ve üst üste binen sorunlara dikkat çekmek için topluca mücadele kararı alınca da aynı sesler yükselmişti. Yaşanan sorunları ve çözüm yöntemlerini halkla tartışmak üzere Kars'a gittiğimde, Marangozlar, Lokantacılar, Şoförler, Keresteciler, Ayakkabıcılar ve benzeri bütün dernekler, sendikalar ve kooperatiflerin yöneticileri ile bir bir toplanarak Kars'ın sorunlarına dikkat çekmek için çok önemli kararlar aldık.

Kitle örgütlerinin, Kars Halkının genel mutabakatı ile aldıkları kararlar Milliyet Gazetesinde : "Kars'lılardan göçe karşı eylem" başlığı ile haber yapıldı. Aşağıya aldığım haberin konusu olan eylem kararları, halkı politikanın ve demokratik muhalefetin, dışında tutma geleneğinin bozulmasını istemeyen çevrelerde büyük bir panik yarattı.

KARS'LILARDAN GÖÇE KARŞI EYLEM HABERİ

"Ekonomik sıkıntı nedeniyle son yıllarda başlayan 'büyük göç'ün durdurulması amacıyla Kars'ta örgütlü bulunan dernek, sendika ve meslek odaları birlik halinde bir dizi eylem gerçekleştirmeyi kararlaştırdı. Ankara'ya yürümekten açlık grevine kadar uzanan eylemleri koordine etmek amacıyla bir de 'yürütme kurulu' oluşturuldu.

Kars bağımsız milletvekili Mahmut Alınak'ın verdiği bilgiye göre, 'Kars'tan göçü' durdurmak amacıyla bir araya gelen örgüt temsilcilerinin yaptığı toplantı sonucunda, yürütme kurulu başkanlığına Ali Güvensoy getirildi.

Toplantıda, göçün durdurulması amacıyla gerçekleştirilecek eylemler şöyle belirlendi:

"İmza kampanyası, vilayete siyah çelenk, toplu oturma eylemi, Kars'taki taşınmazların tapu örneklerinin Başbakanlık'a gönderilmesi, büyük protesto mitingi, dönüşümlü olarak uzun süreli açlık grevi,

Kars'tan Ankara'ya yürüyüş. Yürüyüşe başka illerdeki Karslıların destek vermesinin sağlanması ve aynı gün Ankara'da buluşmak. Kepenk ve kontak kapatma eylemi. TBMM önünde oturma eylemi. Kars'lı milletvekillerinin Kars'a çağrılarak istifaları dahil olmak üzere eylemlere destek vermelerinin sağlanması."

Mahmut Alınak, alınan eylem kararı konusunda yaptığı açıklamada, iktidarın Kars'ı gözden çıkartmakla ve ildeki hizmetleri askıya almakla suçladı."

* * *

Kars halkının kaderi ile doğrudan ilgili olan bu önemli kararlara bile burun kıvıran muhalifler, daha da ileri giderek bu güzel çalışmayı sabote ettiler.

Azeri, Yerli, Terekeme, Türkmen ve Kürt ayrımı yapmadan bir araya gelen ve Kars'ın sorunlarının etrafında kenetlenen kitle örgütlerinin aldıkları bu eylem kararları, yaşama geçirilebilseydi inanıyorum ki Kars halkı çok büyük bir iş başarmış olacaktı. Ancak Ankara'dan Kars'a, milletvekilinden Bakanına kadar harekete geçen ANAP ve DYP'nin etkili çevreleri, giriştikleri Bizans oyunları ile halkın bu tarihi kararını sabote ettiler.

Kars'ta halkın genel ve yerel sorunlarıyla ilgili olarak: "Her eve bir bildiri kampanyası" başlatarak 30 bin bildiri dağıttığımızda da politik muhaliflerimizin karşı propagandalarına hedef olduk.

Onlara göre bir milletvekili sokakta bildiri dağıtamazdı. Bu büyük bir ayıptı. İl ve bütün ilçelerde cadde, sokak ve işlerini tek tek dolaşarak 30 bin bildiri dağıtmamız bu bayları çileden çıkartıyordu. Onlara göre bir milletvekilinin kapı kapı dolaşarak bildiri dağıtması ve hayvan pazarlarında incelemelerde bulunması "hafiflikten!" başka birşey değildi.

Böylelerine göre petrol ürünlerine yapılan zamları protesto etmek için otomobilimi Başbakanlık binasının önüne bırakmam

kabul edilir şey değildi. Halkın sorunlarına dikkat çekmek için Meclis içinde ve dışında yaptığım açlık grevleri de, yine onlara göre tek kelime ile "hafiflikli!.." Kars'ın yoksulluğuna dikkat çekmek için Kars'tan Özal'a boş tencere götürmem, TBMM'nin Kars'ın sorunlarına duyarsızlığını protesto etmek için meclis odamı 15 gün süre ile kapatmam, askerlikte gençlere atılan dayakları ve aşağılayıcı uygulamaları Meclis'e taşımam onlara göre hep gereksiz hafifliklerdi!

ÖZALLAR'DAN HACİZ

Tansu Çiller gibi malvarlığı tartışılan siyasilerden biri de Turgut Özal'dır. Orta hâlli bir memur ailesinden gelen Turgut Özal, 1980 askeri darbesi ile Başbakan yardımcısı ve 1983'te de Başbakan olunca Allah "yürü, ya kulum!" demiş ve akılları durduracak bir servete sahip olmuştu.

Bu dev servet, basında ve kamuoyunda tartışılıyor, ama hiç kimse de hiçbir şey yapamıyordu. Özal ailesinin malvarlığı hakkında çeşitli iddialar ortaya atılıyordu. Ben de çok sayıda mektup alıyordum; bunlardan bir bölümü Emlak Bankasından arsa alım satımlarında dönen rüşvet ve yolsuzluk iddiaları ile ilgiliydi. Bazı holdinglere ait arsaların Emlak Bankasına olan borçları karşılığında çok yüksek fiyatlarla bu bankaya ipotek ettirildiği, bu işlemlerden büyük paraların kazanıldığı ve Özal Ailesinin de komisyon aldığı belirtiliyordu. Çok yüksek rakamlar veriliyordu. Özal ailesinin bir anda füze gibi yükselen malvarlığı da kuşkuları arttırıyordu. Bu nedenle Meclisin Özal'ların mal varlığının kaynaklarını araştırması gerekiyordu.

O dönem milletvekilliğimin ilk aylarıydı ve en hareketli günlerimdi. Başbakan Turgut Özal ve aile bireyleri hakkındaki bu rüşvet ve yolsuzluk iddialarına kayıtsız kalamazdım. Bu işin üstüne

gitmek benim için kaçınılmaz bir görevdi. Bu nedenle bana post-
talanen mektuplardan topladığım bilgileri bir soru önermesine dö-
nüştürerek Başbakan Turgut Özal'dan kendisinin ve ailesinin mal
varlığının miktarını ve bu kadar büyük bir serveti nasıl edin-
diklerini açıklamasını istedim.

Önerge basında büyük ilgi gördü. Ancak, üyesi olduğum SHP
yönetiminin önergeye ilgisiz ve uzak durması oldukça dikkat çe-
kiciydi. Önerge basında yer alınca Turgut Özal bana karşı büyük
bir taarruz başlattı.

Kişiliğimi hedef alan çok ağır suçlamalarda bulunuyor ve ter-
biyesizlikle suçluyordu. Büyük bir gürültü koparan önerge, basını
da ikiye bölmüştü. Bir kesimi beni, bir kesimi de Turgut Özal'ı des-
tekliliyordu. Turgut Özal'a karşı başlattığım mücadelede (haklı ol-
duğum için çok güçlü olabileceksen) politik acemiliğim ve ace-
leciliğim yüzünden bir süre sonra büyük sıkıntılar yaşadım.

Önergenin basında çıktığı gün, Meclisin her çalışma günü ya-
pılan yoklamasında hazır bulunmak için koşarcasına genel kurul
salonuna gireceğim sırada beni durduran Hürriyet Gazetesi mu-
habiri Ayhan Aydemir:

"Başbakan Turgut Özal, kendisinin ve ailesinin malvarlığı hak-
kında verdiğiniz önerge ile ilgili bugün açıklamalarda bulundu.
'Varsa belgelerini açıklasın' diyor. Ne diyorsunuz?" diye sorunca
sanki hemen cevap vermek zorundaymışım gibi:

"Elimde belgeler var. Gerektiğinde açıklarım" dedim.

Ayhan Aydemir başka bir soru sormadan teşekkür etti ve ay-
rıldı. Ben de genel kurul salonuna geçtim. Bu kısa açıklamamın
ikinci günü koparacağı fırtınadan habersiz günlük çalışmalarına
devam ettim.

Turgut Özal ve aramdaki bu çatışma, Hürriyet Gazetesinde
yine mahşet haber olarak verildi. Haberde Özal'ın ve benim kar-

şıklı suçlamalarımız vardı. Haberin bana ait bölümünde "Elimde belgeler var" başlığı kullanılmıştı. Benim belgelerle kastettiğim arsa alım ve satımlarında yapılan yolsuzlukları ve kimin ne kadar para aldığını tek tek anlatan mektuplardı. Bu mektuplarda satışı yapılan arsaların mevki ve parsel numaraları ile yüzölçümleri de vardı. Ancak "rüşvet ya da komisyon alındığında ben oradaydım" diye tanıklık yapabilecek kimse yoktu.

Hürriyet Gazetesi, olayı manşetten verince basının soru bombardımanına uğradım. Gazeteler, Özal ve aile bireylerinin bu arsa alım-satımlarında komisyon aldıklarını gösteren belgeleri görmek istiyorlardı. Evde aralıksız çalan telefonu başında soluk soluğa gazetecilerin sorularına cevap yetiştirmeye çalışırken birgün önce yaptığım hatanın sıkıntısını yaşıyordum.

Özal'ın: "Varsa belgelerini açıklasın." sözlerini bana getiren muhabir arkadaşta:

"Benim önergem, Özal ve aile bireylerinin servetleri ve bu serveti nasıl kazandıklarıyla ilgilidir. Özal konuyu saptıracağına önergemdeki sorulara cevap versin" diye açıklamada bulunsam sorun kalmayacaktı. Zaten önergem de soruya böyle bir cevap vermemi gerektiriyordu. Böyle bir durumda da kaynağı sorulur diye kendisinin ve ailesinin mal varlığını açıklayamayan Özal, sorularıma cevap veremez duruma düşecekti. Yılların politikacısı Özal, önergemi saptırarak içine düştüğü bu kötü durumdan kurtulmayı denemiş ve kısmen de olsa başarmıştı. Kendisini köşeye sıkıştırdığım bir anda beni kendi seçtiği bir alanda "düelloya" davet etmiş ben de bu tuzak öneriye "Evet" demiştim. Bu hoşgörülmez politik bir acemilikti! Gazeteci Ayhan Aydemir'in sorusuna ayaküstü hemen cevap vermeyebilir, düşünmek için kendime biraz zaman ayırabilirdim. Politik acemiliğime bir de aceleciliğim eklenince kendimi Özal'ın belirlediği gündemin içinde

buldum. Böylece elimdeki avantajlarımın önemli bir bölümünü yok yere yitirmiş oldum. Şimdi Özal'ın beni çektiği alandaydım ve mücadele bu alanda sürüyordu.

Gazeteciler ısrarla belgeleri istiyorlardı. Gazetecilere, alım ve satımı yapılan arsaları, sahiplerini, yüzölçümlerini, gerçek fiyatları ile fahiş satış fiyatlarını, alındığı iddia edilen paraları tek tek anlatıyordum. Ancak gazeteciler, yine de rüşvet için belge istiyorlardı. Rüşvet, kişiler arasında gizliliği esas alan bir para ilişkisiydi. Suç üstü yapılmadığı sürece de rüşvetin belgelenmesi hemen hemen mümkün değildi. Oldukça rahat olmam gereken bir mücadelede böylece kendime olmadık güçlükler çıkartmış oldum. Özal'ın manevrasına karşılık veremediğim için günlerce üzüldüm. Yaptığım bu yanlış için de kendimi hiçbir zaman da affedemedim.

Bu tartışma uzun süre basının gündeminde kaldı.

Özal, bu önerge ile kendisine ve ailesine hakaret ettiğimi iddia etti. Bu gerekçe ile kendisi, eşi Semra Özal, ve oğulları Ahmet, Efe Özal ile Kardeşi Yusuf Bozkurt Özal benim aleyhimde ceza davalarının yanında yüklü tazminat davaları açtılar. Benden toplam olarak 340 milyon istiyorlardı. Avukatlarım, bu davalar için büyük emekler harcadılar. Ceza davaları, dokunulmazlığım nedeni ile milletvekilliğimin sona ermesine kadar ertelenirken, tazminat davaları mahkemelerce karara bağlandı. Avukatlarının da çabası ile 340 milyon liralık tazminat isteği 9 milyon lira olarak karara bağlandı. Faizleri ve Avukat ücretleri ile birlikte Özal'lara toplam borcum 11 milyona ulaştı. Bu miktar, o günün koşullarında yaklaşık 11 aylık maaş tutarım kadardı.

Emlak Bankasındaki trilyonluk rüşvet ve yolsuzluklar, 6 yıl sonra ben Ankara cezaevinde tutukluyken patlak verdi. Bankanın eski genel müdürü Engin Civan, kurşunlandı. Benim o dönem gündeme getirdiğim rüşvet ve yolsuzluklar günlerce te-

levizyonlarda birinci haber , bütün gazetelerde de manşet haber oldu. Oysa ki ben, bu yolsuzlukları gündeme getirdiğimde kıyamet koparılmış, maaşıma haciz konulmuş ve aleyhimde çok sayıda ceza davası açılmıştı...

KÜRT KONFERANSI

Daha sonra basında ve kamuoyunda "Yedilerin ihracı" olarak tanımlanacak süreç, SHP ve benim de içinde olduğum yedi milletvekili için bir dönüm noktası oldu.

Merkezi Paris'te bulunan Fransız Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'nca düzenlenen "Kürtlerin kültürel hakları" konulu konferans, daha başlamadan siyasi kulislerin önemli bir gündem maddesi olmuştu.

Konferansa, Dünya'nın bir çok ülkesinden olduğu gibi, Türkiye'den de milletvekilleri, bilim adamları ve politikacılar davet edildi. Milletvekili olarak ben de davet edildim. Ancak hiç ilgi göstermedim; çünkü gidiş dönüş uçak masraflarımı karşılayacak param yoktu. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın haczi maaşımın önemli bir bölümünü alıp götürüyor, geri kalan parayla da zorlukla yaşıyorduk.

Bu nedenle davetiyeyi ayrıntılı bir inceleme dahi yapmadan gelen evraklar dosyasına koydum.

Çağrılı milletvekilleri, konferansa katılıp katılmamayı tartışıyor, değerlendirmeler yapıyorlardı. Bu tartışmalar beni çok fazla ilgilendirmiyordu, çünkü gidemiyordum.

Basında, Paris'e konferansa gidecek milletvekilleri ile ilgili haber ve yorumlar çıkmaya başlayınca, siyasi kulisler de iyice ısınmaya başladı. Konferansa davet edilenler arasında Mardin Milletvekili Ahmet Türk, Hakkari Milletvekili Cumhur Keskin ve Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz ve Adnan Ekmen, Diyarbakır Milletvekili Salih Sümer, İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren,

Abdullah Baştırk, Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy ve daha başka milletvekilleri de vardı.

Bu haber ve yorumlar, üyesi olduğumuz SHP'den büyük bir tartışma başlattı. Çağrılı milletvekilleri konferansa katılacaklarını söylerken, parti yönetimi de partinin sıkıntıya gireceği gerekçesi ile gidilmemesini istiyordu. Genel Başkan Erdal İnönü, uzun tartışmalardan sonra dört milletvekilinin gidişine ikna edildi. Bu konudaki kulisler, Erdal İnönü ile Genel Sekreter Deniz Baykal, çağrılı milletvekillerinden Ahmet Türk ve Cumhuriyet Keskin arasında yapıldı.

Daha sonra basında çıkan eleştiriler üzerine geri adım atan Erdal İnönü, milletvekillerinin Paris'e gitmesine karşı olduğunu açıkladı. İnönü'nün bu açıklaması basında çıkınca sorun, SHP ve üyesi milletvekilleri açasından da çözümlenmiş oldu. Çünkü parti liderinin verdiği bu karar bağlayıcı olarak kabul edildi ve böylece tartışma da sona erdi.

KOCAMAN YÜREKLİ DOST

Bazen rastlantı ile tanıştığınız bir dost, bir söz ya da tamamen dışınızda gelişen bir olay yaşamınızın akışını tamamen değiştirebilir. Hâttâ, kimi zaman böyle bir değişim önemli toplumsal gelişmeleri de etkiler ve bir çok şey için başlangıç da olabilir.

Hukuk öğrenciliği yıllarımda yaşamımın akışını değiştiren, yaşadığım sürece de dostluğu ile hep onur duyacağım ve eşsiz sevgisini yüreğimde hep taşıyacağım eski milletvekili dostumun şirket bürosundaki sohbetimizin konusu, yine politika ve Paris'te düzenlenecek konferanstı.

Erdal İnönü'nün koyduğu yasaktan, benim ve öteki milletvekillerinin bu konudaki tepkisizliğimize kadar birçok şeyi uzun uzun konuştuk. Çok sevgili dostum, milletvekilliğinin hak-

kını vermemekten, tabuların üstüne gidememekten, korkmaktan, milletvekilliğimizi koruma çabası içinde Erdal İnönü'ye sığınmış olmaktan, daha birçok konuda bana hakarete varan çok ağır suçlamalar yöneltti.

Beynime balyoz gibi inen o sözler ve o el hareketlerini hiç mi hiç unutmuyacağım. Ben acı ile sarsan o akşamüstünü yüreğimde hep taşıyacağım.

Evde, kahvaltı masasında günlük gazeteleri okurken sekreterimin: "Ziyaretçileriniz var, sizi bekliyorlar" telefonu üzerine acele ile otomobilime binerek Meclis yolunu tuttum. Yol boyunca sevgili dostumun bir gün önceki ağır suçlamalarının altında ezilerek Meclis'e gittim. Beynimin sadece Paris Konferansı ile dolu olduğu bir çözümsüzlük içinde ziyaretçilerimi kabul etmeye başladım. Kimi sadece ziyaret için, kimi de iş, tayin ve sağlık sorunları için gelmişti.

Çoğunlukla bana açılmayan telefonlar ve beni başlarından atmaya çalışan bürokratlarla boğuşarak ziyaretçilerime yardımcı olmaya çalıştım.

Konuklarından Kars'ta avukatlığını yaptığım müvekkilim, özel olarak görüşmek istediğini söyleyince birlikte koridora çıktık. Ayaküstü hal hatır sorduktan sonra:

"Kusura bakma, geçiktirdim" diyerek bana bir zarf uzattı. Kapağını açıp içindeki paraları görünce durumu hemen kavradım. Müvekkilim, avukatlığımdan kalma vekalet ücretini getirmişti. Çok duygulandım ve teşekkür ettim.

Böylece, beklemediğim bir anda gelen bu para ile artık uçak biletimi alabilecektim.

Konuklarımı yolcu ettikten hemen sonra heyecanla Mardin Milletvekili Ahmet Türk'ü aradım, odasındaydı.

"Yerinde misin? Sana gelmek istiyorum."

"İstiyorsan gel, odamdayım" dedi.

Koşarcasına Ahmet Türk'ün bir kat aşağıdaki odasına gittim. Merhabalaştıktan sonra hemen konuya girdim.

"Paris Konferansı hangi gün yapılacaktı?"

"İki gün sonra."

"Düşündüm ve kararımı verdim; ben Paris'e gidiyorum. Size haber vermeden gitmek istemedim. İstiyorsanız birlikte gidelim."

Ahmet Türk, beklemediği bu kararım karşısında bir an şaşkınlık geçirdi, inanmak istemedi.

"Ciddi misin? şimdiye kadar böyle birşey yoktu."

"İnan ciddiylim, gidiyorum. Ben ve başka arkadaşlar da geliriz, ama hazırlığımız yok" dedi: "Bilet bulabilir miyiz acaba? Mehmet Ali İstanbul'da. İstanbul'dan Paris'e uçak var mı, soralım" dedi.

Ahmet Türk, Mehmet Ali Eren'i aratarak buldu, durumu anlattı ve Paris uçağında yer olup olmadığını araştırmasını istedi. Az sonra Mardin Milletvekili Adnan Ekmen ve Diyarbakır Milletvekili Salih Sümer de geldiler. Çok geçmeden Mehmet Ali Eren İstanbul'dan aradı ve Paris'e gidiş dönüş uçak biletlerini ayırttığını söyledi.

Bilet işi tamamdı. Akşam Paris'e uçabilecektik. Salih Sümer, Ahmet Türk, Adnan Ekmen ve ben hemen milletvekili lojmanlarına giderek valizlerimizi hazırlayıp Ankara Esenboğa Havaalanına hareket ettik. Birlikte Paris'e gideceğimiz İstanbul Milletvekilleri İsmail Hakkı Önal, Yusuf Kenan Sönmez ve Mehmet Ali Eren de bizi İstanbul Atatürk (Yeşilköy) Havaalanında bekleyeceklerdi.

İstanbul'da havaalanına indiğimizde ilk işim Ankara'daki sevgili dostuma telefon açmak oldu.

"Merhaba, nasılsın? Ben Mahmut Alınak."

"Merhaba, sen nasılsın?"

"İyiyim abi. İstanbul'da, havaalanından arıyorum. Birazdan Paris'e gidiyoruz."

"Ne! Paris'e mi? İnanamıyorum!"

"Vallahi Paris'e gidiyoruz ve Şu anda da İstanbul'dan telefon açıyorum."

"Çok iyi, çok çok iyi. Hani gitmiyordun? Nasıl oldu bu iş?"

"Siz o kadar aşağıladıktan sonra..."

"Olur mu hiç, nasıl aşağılarım. Vallahi değil..."

"Peki Paris'ten bir emriniz var mı?"

"Canının sağlığı. İyi ol e mi. Kendine iyi bak. Peki başka kimler geliyor?"

"Adnan Ekmen, Mehmet Ali Eren..."

"Çok iyi, çok çok iyi. Harika..."

"İsmail Hakkı Önal, Ahmet Türk."

"İnanamıyorum!"

"Vallahi doğru söylüyorum."

"Harika, harika! Nasıl oldu bu iş, nasıl başardın? Çok güzel, çok güzel!"

"Uçak kalkmak üzere, kısa kesmek zorundayım. Size iyi akşamlar."

"Sana da... iyi ol e mi!"

15 Ekim 1989 günü Paris'te toplanan konferansa İngiltere, ABD, İsviçre, Norveç, Fransa, Suriye ve daha birçok ülkeden çok sayıda milletvekili, politikacı, aydın ve bilimadamı katıldı. Fatoş Güney, Ozan Şivan Perver, Server Tanilli, Kemal Burkay, Doğu Perinçek, Bayan Miterand, Naci Kutlay, İbrahim Aksoy, Celal Talabani, Bayan Sakharof, Bayan Kasımlı, Hatice Yaşar, Kendal Nezan, Serhat Dicle, Ziya Acar, Mehmet Ali Aslan, İsmet Şerif Vanlı, Hoşyer Zibari, Nadir Nadirov, İsmet Ateş, Eyüp Alacabey, Celilê Celil de katılanlar arasındaydı.

Konferansta Kürt'lerin genel durumu, karşılaştıkları haksızlıklar, zorluklar ve kültürel sorunları tartışıldı.

Konferansın Kürt'lerden ve Türk'lerden çok yabancıların ilgi odağı olması dikkat çekiciydi.

PKK, reformist bir organizasyon olduğu gerekçesiyle konferansa karşı çıktı. Toplantının yapıldığı salonun önündeki alanda toplanan PKK'lılar, slogan atarak protesto ettiler. İki gün süren Konferans, yayınlanan bir sonuç bildirgesi ile sona erdi.

Konferansın sona erdiği günün akşamı bütün çağrılılarla birlikte yemek yedik ve Kürt ozanı Şivan'ın müzik şöleninden sonra da vedalaşarak dağıldık.

Dört gün önce ayrıldığımız Ankara'da ne gibi gelişmeler olduğu konusunda ise çok fazla bilgimiz yoktu.

Tercüman ve Günaydın gazetelerinin: "Utanmazlar , Bölücüler" vb. manşet haber ve yorumları ile aleyhimizde kampanya başlattıklarını Ankara'ya dönmek üzere bindiğimiz Paris-İstanbul uçağında gazeteleri okurken öğrendik. Bu gazetelerin ateş püsküren haber ve yorumlarını fazla ciddiye almadan İstanbul'a indik. Gazete muhabirlerinin havaalanında bizi kuşatmalarından ve sorularından, Paris'e gidişimizin bilinçli olarak abartıldığını anlamakta gecikmedik.

Paris'de olduğumuz günlerde SHP'de de önemli tartışmaların yaşandığını, Erdal İnönü ve Deniz Baykal mutabakatı ile ihracımıza karar verildiğini Ankara'ya döndükten sonra öğrenecektik.

Geceyi İstanbul'da geçirdikten sonra sabah ilk uçakla Ankara'ya döndük ve SHP milletvekili gurubunun saat 10'da başlayan toplantısına katılmak için acele ile TBMM'ye gittik. Saat 11'e doğru toplantıya katıldığımızda Paris'e gidişimiz tartışılıyordu. Kürsüdeki İzmir Milletvekili Turan Beyazıt, bizi çok sert sözlerle eleştiriyor ve suçluyordu.

Söz alan İstanbul Milletvekili Kenan Sönmez de Paris'te düzenlenen konferansa izleyici olarak çağırılmadığımızı, partiyi sıkıntıya sokmamak için konferansta tek kelime bile konuşmadığımızı, basına da hiçbir açıklamada bulunmadığımızı anlattı.

Toplantı sona erip kuliste çaylarımızı içerken yanımıza yaklaşan grup görevlisi, genel başkanın (Erdal Bey'in) bizi odasında beklediğini söyledi.

Salih Sümer, Yusuf Kenan Sönmez ve ben, öğretmeninden azar işitecek öğrencilerin ruh hali ile Erdal İnönü'nün ikinci kattaki odasına çıktık.

Erdal Bey, çok sert ve kızgın bir yüz ifadesi ile Paris'e gidiş nedenimizi sordu. Anlattık, daha doğrusu anlatmaya çalıştık. Ama Erdal Bey'in ikna olmadığı ve bu görüşmenin de sadece bir formaliteden ibaret olduğu hemen anlaşılıyordu. İhraç edileceğimiz kesindi. Erdal bey'in en çok üzüldüğü de Salih Sümer oldu.

Erdal Bey'in Salih Sümer'e bakışlarını ve üzüntüsünü belirten sözlerini, sonradan gülerek hatırlayacak ve Salih'e takılacaktık. Aslında, bu bir veda görüşmesiydi. Erdal Bey'le vedalaştık ve ayrıldık. Yaklaşık bir saat sonra da basından disiplin kuruluna sevk edildiğimizi öğrendik. Disiplin soruşturması sonucuna kadar parti üyeliğimiz devam edecek, ancak partinin meclis içi ve meclis dışı hiçbir çalışmasına katılamayacaktık.

Politik kulisleri uzun süre işgâl edecek "yediler ve yedilerin ihracı" süreci işte böyle başladı. Kimi çevreler, partiden ihraç edilmemizi savunurken kimi de buna karşı çıkıyordu. Kulisten sızan bazı haberler de yönetimin kesin ihraçtan yana olmadığı, bu işi geçici bir ihraçla kapatma yanlısı olduğu şeklindeydi.

YENİ BİR PARTİYE DOĞRU

Disiplin kuruluna verilmemiz yeni bir parti kurma tartışmasını da başlatmış oldu. Ancak, bu tartışma SHP merkez yürütme kurulunca kesin ihraç kararı verilinceye kadar çok fazla öne çıkmadı ve kamuoyunun gündemine de girmedi.

Yürütme kurulu kararının bize gönderilmesi ve savunma için verilen sürenin dolmasından sonra artık geriye sayım da başlamış oldu.

SHP'den ihraç edildiğimizi 17 Kasım 1989 günü bir grup arkadaşla Anadolu Kulübü'ndeki yemekte, televizyon haberlerinden öğrendik. Masa bir an sessizliğe gömüldü. Yemekte birlikte olduğumuz Feridun Yazar (o dönem SHP Urfa İl Başkanıydı) tepkisini sağ elindeki bıçağı önündeki boş servis tabağına dokundurarak :

"İşte şimdi olmadı, olmadı!" sözleri ile ortaya koydu. Bu karar, Feridun Yazar gibi ihtiyatlı bir insanı bile tahrik edecek kadar haksız bir karardı.

Böylece, daha önce ihraç Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy ile birlikte ihraç edilen milletvekili sayısı sekiz oluyordu.

SHP'nin bizi ihraç etmesi büyük yankılar yarattı. Sağ, sol bütün çevreler konuyu günlerce tartıştı, değerlendirdi. Ama bu tartışma bizim için daha yıllarca devam edecekti.

İhraç edilmemizden hemen sonra yeni parti kurma tartışmaları da gündemimizin ilk maddesi oldu.

Bu konu, ihraç edilen milletvekilleri ile bize yakın il başkanlarının ortaklaşa yapacakları toplantıda karar bağlanacaktı.

Ankara'da yapılan toplantı uzun tartışmalarla iki gün sürdü. Gündem, yeni parti kurma çalışmalarının başlatılması, SHP'den istifa edecek milletvekilleri ile birlikte 20 kişilik grup sayısına ulaşma ve destek veren il başkanlarını istifa ettirmektir.

Toplantıya katılan il başkanlarının ve milletvekillerinin çoğunluğu yeni bir partinin kurulmasında ısrarlı oldular. Diyarbakır eski milletvekili Tarık Ziya Ekinci ve TİP eski genel başkanlarından Mehmet Ali Aslan da toplantıya katılarak yeni bir partinin kurulması doğrultusunda görüş belirttiler.

Ben ve Adnan Ekmen, yeni parti kurma fikrine karşı çıkıyorduk.

Toplantıda ortaya koyduğum düşüncelerim özetle şöyleydi :

"Kurulacak parti, teoride olmasa dahi, pratikte Kürt ağırlıklı bir parti olacaktı. Böyle bir parti, bizleri Türk halkından uzaklaştırabilir ve izole edebilirdi. Böyle bir parti ile düzenin halka karşı giriştiği baskıları göğüsleme şansımız çok zayıftı. Ayrıca halkı hedef durumuna getirebilir ve böylece, istemeden halka zarar verebilirdik. Kaldı ki, böyle bir partinin yaşama şansı da tartışmalıydı."

İl başkanları düzeyinde yaptığım kulislere karar et-kileyecek bir sonuç alamadım.

SHP'nin ihraç kararı, çok haklı bir tepki yaratmış ve insanlar bu tepkilerini yeni bir parti kurarak ortaya koymak istiyorlardı.

Toplantının bitimine doğru: "Parti kurma fikrine karşıyım. Ancak bazı arkadaşlar kahramanlığa oynuyorlar. Siz kahramansanız, ben sizden çok daha kahramanım. Madem öyle, buyurun parti kuralım" diyen Adnan Ekmen de yeni parti kurma önerisini kabul edince, mahalif olarak tek başıma kaldım. Gerçekte, benim düşüncelerimi ve kaygılarımı paylaşan il başkanları ve temsilcileri yok değildi. Ancak rüzgar, çok güçlü esiyordu. Kimi bu rüzgarın karşısında dayanamadığı için, kimi de "ihraç edilen milletvekillerine sahip çıkmadı" şeklindeki suçlamalara hedef olmamak vb. nedenlerle politik tavrını açıkça ortaya koyamıyordu. Mardin İl Başkanı Ahmet Aday bu isimlerden birisiydi.

Çoğunluk düşüncesi yeni bir parti kurma olunca, sıra SHP'de sol kanat olarak bilinen arkadaşları istifa ettirerek grup kurma işine gelmişti. Çalışmaların ağırlık noktası bu olacaktı. Bu durumda benim yapabileceğim başka birşey kalmamıştı; çaresiz "Evet" dedim.

Ve kulisler başladı.

Bir kaç gün içinde Ankara Milletvekili Tefvik Koçak, Bursa milletvekili Fehmi Işıklar, İstanbul Milletvekili Abdullah Baştürk, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kahraman, Ankara Milletvekili Arif Sağ ve Adana Milletvekili Cüneyt Canver bizimle ilgili ihraç kararına tepki göstererek SHP'den istifa ettiler. İstifalar, basında ve kamuoyunda büyük bir ses getirdi. Bu istifalar ve ardından SHP eski genel başkanı Aydın Güven Gürkan'ın istifası bizi daha da çok ilgi odağı haline getirdi.

Daha o güne kadar bizi: "Bölücü, Kürt'çü milletvekilleri" olarak itham eden bazı basın ve siyasi çevreler, artık kolayca bize saldıramayacaklardı. Çünkü, bu yeni yapı içinde her etnik kökenden insanlar vardı ve isteseler de Kürt yanımızı öne çıkaramayacaklardı.

Aydın Güven Gürkan da doğal lider olarak hareketin başına geçti ve birçok konuda belirleyici olmaya başladı.

Bu istifalara rağmen yirmi kişilik grup kurma sayısını henüz tutturamamıştık. Bu nedenle, SHP'de kalan öteki sol kanat milletvekilleri ile ikili görüşmeler başlatıldı.

İzmir Milletvekili Kemal Anadol, Ankara Milletvekili Kamil Ateşoğulları, İçel Milletvekili Ekin Dikmen ve İstanbul Milletvekili Hüsnü Okçuoğlu da SHP'den istifa edince partileşme hareketimiz daha da dikkat çekmeye ve ivme kazanmaya başladı.

Kemal Anadol, Hüsnü Okçuoğlu, Ekin Dikmen ve Kamil Ateşoğulları kuracağımız partinin Marksist bir parti olması ge-

rektiğini savunurken, geriye kalan bizler de "kitle partisi" olarak tanımlanan bir partinin kurulması gerektiğini savunuyorduk. Tartışmalardan, sorunun sadece pragmatik bir sorun olduğu, pratikte ise bir farklılığın olmadığı açık olmasına rağmen "Marksist parti mi, değil mi" tartışması günlerce sürdü ve bir sonuca da bağlanamadı. Kesin bir ayrışma olmadı ama, bu sorun da gündemdeki yerini korumaya devam etti.

Bu arada İstanbul, Mersin gibi büyük kentlerde kitlesel toplantılar yapılarak bu yeni siyasi hareket anlatılmaya ve benimsilmeye çalışılıyordu. İlgisi çoktu ve insanlar alternatif bir siyasi harekete olan özlemlerini açıkça ortaya koymaktan çekinmiyorlardı.

NEREDE BİR EZİLEN VARSA

Akhisar'da tütün üreticilerinin direnişi oldu. Üreticiler, topluca tutuklanarak cezaevine konuldular. Madem ki biz siyasi bir harekettik, nerede bir haksızlık varsa orada olmalı ve haksızlığa uğrayan insanların yanında yer almalıydık. Bu nedenle biz duruma derhal müdahale etmeli ve duruşmaya gözlemci bir heyet göndermeliydik. Yine Amasya'da maden ocaklarında göçük altında kalan sayıları elliye aşan madencinin imdadına koşmalı, kendilerine olmasa dahi, ailelerine yardımcı olmalıydık. Siyasi hareket olarak bunlar bizim asli görevimizdi. Çok iddialı bir hareket olacağımızı söylememize rağmen bu iki konudaki önerilerim konuşulmaya bile değer görülmeyince bende büyük bir hayal kırıklığı başladı. Buna bir de Sovyet Ordularının Azarbaycan'ı işgali konusunda Meclis'te yaptığım konuşmaya doğal liderimiz (!) Aydın Güven Gürkan'ın anlayamadığım sert tepkisi de eklenince harekete olan inancım büyük bir erozyona uğradı.

Meclis'teki konuşmam, Azerbaycan'ı işgal eden Sovyet ordularına bir tepki konuşmasıydı. Aydın Bey'i sinirlendiren, benim: "Bütün halklar gibi Azeri ve Ermeni halkları da kardeş halklardır. Bu nedenle aralarındaki sorunları silahla değil, barış ve görüşmeler yolu ile çözümlemelidirler" şeklindeki sözlerimdi. Aydın Bey'in korktuğu, kamuoyunun tepki gösterdiği Ermeniler için "kardeş" sıfatını kullanmam ve bunun harekete verebileceği zarardı. Peki biz, tabuları nasıl kıracaktık? Geçici güç kayıplarına neden olsa dahi, uzun vadeli politikaları nasıl oluşturacaktık?

Böylece SHP'den ihracımızla başlayan "Yeni Oluşum" hareketi ile, o günden sonra gönül köprülerim tamamen yakılmış oldu. Bunları, daha önceden tahmin etmeme rağmen yine de hayal kırıklığına uğramıştım.

"Yeni oluşum", 3 Mart 1990 günü Selim Sırrı Tarcan Spor Salonu'nda çok görkemli bir toplantı yaptı. Toplantıya katılım oldukça fazla oldu. Bu salon toplantısında hareketin doğal lideri olarak büyük bir ilgil gören Aydın Güven Gürkan, sonradan bir türlü anlaşılamayan neden veya nedenlerden hareketi terketti.

Aydın Güven Gürkan'ın ayrılması ile, daha önceden seçilen beş kişilik yürütme kurulunda Fehmi Işıklar'ın ismi öne çıkmaya başladı. Aydın Bey'den sonra genel başkanlığa Abdullah Baştürk düşünülmesine rağmen sözcülüğü yine de Fehmi Işıklar yürüttü.

"Yeni Oluşum" hareketi, 3 Mart'ta Ankara'da yaptığı toplantıdan bir süre sonra gözle görülür ve hissedilir bir durgunluk dönemine girdi. Nedense, Parti kurmaktan vazgeçilmiş ya da vazgeçilecekmiş gibi davranılıyordu. Zaman zaman bir araya gelip Mehmet Ali Aslan ve İsmail Hakkı Önal gibi isimlerin hazırladıkları tüzük ve program çalışmalarını görüşmekten başka bir şey yapmıyorduk. Ancak bunlar, sonuçta içe dönük çalışmalardı. Dışa dönük hiçbir çalışma yoktu. Gündük de olsa geç-

mişte bu alanda yapılan çalışmalar tamamen askıya alınmıştı. Neden?, diye sorulsa: "Kapasite ve egemen olan politik görüş ya da esas alınan politik tarz buydu" cevabı verilebilirdi. İçine girilen ataletin başka bir izahı olamazdı.

Kemal Anadol, Kamil Ateşoğulları, Ekin Dikmen ve Hüsnü Okçuoğlu da (bence) hiç de politik olmayan, (ancak gereksiz bir tartışma yaratmamak için girmek istemediğim) başka nedenlerle hareketin dışında tutulmaya çalışıldı. Başarılı da olundu. Oysa ki birlikte olabilirdik. Aramızda sadece tekniğe, biçime ilişkin farklılıklar vardı. Ancak bu basit sorunlar dahi aşılacak istenmedi.

Benim önerim, görev bölümü yaparak ekipler halinde bütün illeri birkaç gün içinde dolaşmak, bölge toplantıları düzenlemek, kendimizi anlatmak, il gezilerimizde bölgesel sorunlara da değinen bildirimler dağıtmak ve halkın dikkatini çekmekti. Bunu başarabilirdik. Böylece parti genel merkezinin tabelasını astığımız gün bütün illerde, hatta ilçelerde il ve ilçe başkanlıklarının tabelalarını asabilirdik. Bir gün içinde bütün Türkiye'de örgütlerimizin kurulduğu ve faaliyete hazır oldukları bir parti kuruluş seferberliği öneriyordum. "Tamam, yaparız, ederiz" dendi, ama hiçbir şey de yapılmadı. Halka dönük hiçbir çalışma yapılmadığı için kamuoyunda ve özellikle de basında artık bizden söz edilmez oldu. Yeni oluşum hareketi var mıdır, yok mudur konuşan ve tartışan yoktu. Böylece gündemden tamamen düşmüş olduk. Öyle ki, Mayıs ayının başında parti kurucularını tespit etmek için TBMM konuklar lokantasında yapılan toplantıya topu topu seksen kişi katıldı.

Bu toplantıda genel başkan ve genel sekreter seçimi yapılacak, partinin kuruluş günü saptanacaktı.

Genel Başkanlık konusunda çok fazla olmayan bir gerginlik yaşanmasına rağmen, (Abdullah Baştürk sağlık nedenleri kabul et-

mediğinden) Fehmi Işıklar Genel Başkanlığa, İbrahim Aksoy da Genel Sekreterliğe uygun görüldüler. Partinin adı da Halkın Emek Partisi, kuruluş günü de 6 Haziran 1990 olarak tespit edildi.

Ancak toplantının daha ilk bölümünde, gündemde olmamasına rağmen ben hareketin ilk çıkışındaki canlılığını koruyamadığını, bu nedenle kuruluşun Eylül ayına ertelenmesini, bu süre içinde gündem oluşturacak çalışmalar yapılarak halktan yeterli ilgi ve destek sağlandıktan sonra partinin güçlü bir altyapıyla kurulmasını önerdim. Bu önerim çok sert bir tepki aldı. Bazı milletvekilleri ve kurucu olacakları artık belli olan bazı arkadaşlar söz alarak beni sert bir dille eleştirdiler ve zamanın geçmekte olduğunu söylediler. Hiç kimse, gerek geçmişte ve gerekse o gün: "Bir taraftan yasal kuruluş çalışmalarını sürdürürken, öte taraftan fiili bir parti gibi mücadele edelim ve partiyi de mücadele içinde kuralım" şeklindeki yaklaşımımı her nedense hatırlamak dahi istememişti. Hatta, bir milletvekili bana cevap vermeye yaptığı konuşmasında: "Mahmut Alınak, nasıl olsa maaşını alıyor. Halk perişan olmuş, halk sürünmüş, aç sefil kalmış; bunlar kendisini hiç mi hiç ilgilendirmiyor. Bu nedenle partinin bir an önce kurulması bu arkadaşımız için hiç de problem değil. Kuruluşu Eylül ayına sarkıtmak istemesinin tek nedeni de budur. Oysa ki kaybedilecek tek saniyemiz dahi yoktur" şeklinde çok ağır suçlamalarda bulunmuştu. Bu arkadaşımız parti kurulduktan bir süre sonra istifa edecek ve çekip gidecekti.

Böylece 6 Haziran 1990 günü Halkın Emek Partisi ile yeni bir siyasi süreç başlamış oldu. Kurulan bir parti değil, bir dernekti sanki.

Bana ümit veren ve HEP'e geçmeme neden olan, partinin kurulmasından hemen sonra HEP'li milletvekillerinin acil ekonomik ve demokratik bazı sorunlara dikkat çekmek üzere İstanbul'dan Di-

yarbakır'a kadar sürdürdükleri yolculuk oldu. Milletvekillerinin bazen yürürken, bazen de otobüs içinde çekilmiş fotoğraflarını basında gördükçe vicdan azabı çektim. Bu insanlar birşeyler yapmak istiyordu, onları yalnız bırakmak olacak iş değildi. Bu halka da haksızlık olacaktı. Üstelik bu politik tarz benim de inandığım bir tarzdı. Bu nedenle, yanlış bir tercihte bulunduğumu düşünerek daha önce üyesi olmayı reddettiğim HEP'e geçme kararı verdim ve genel başkan Fehmi Işıklar ile birlikte tesbit ettiğimiz 12 Eylül 1990 günü HEP'e üye oldum.

Partiye üye olduğum 12 Eylül günü Fehmi Işıklar ile birlikte II Örgütünce düzenlenen kapalı salon toplantısına katılmak üzere İstanbul'a gittik.

Toplantı salonu dopdolu ve insanlar da oldukça coşkuluydu. Ancak atılan sloganlar çok iddialı ve HEP gibi bir partinin boyutlarını aşan sloganlardı. Kaygı ile Fehmi Işıklar'a giderek: "Bu kadarını kaldıramayız. Bir şekilde müdahale etmemiz gerekiyor" dediğimde aldığım cevap: "Keyfine bak" oldu.

SİSTEMİN YERLEŞTİRDİĞİ PARTİCİLİK ANLAYIŞI KIRILMADIKÇA

Ben, işsizlik, hayat pahalılığı, dış ticaret, örgütlü sivil toplum, konut, eğitim, sağlık, alevilik, çevre, gençlik, kadın sorunu, ve Kürt sorunu başta olmak üzere her konuda projeleri olan, bu projeleri uzman kişilerin ve halkın katılımı ile oluşturan, gündem belirleyen, sorunları halkın etkin muhalefeti ile çözmeyi esas alan bir parti arayışı içindeydim. Bizim partimiz hiçbir soruna çözüm önermeyen, tıkanan ve halkı kandırmaktan ve göz boyamaktan başka hiçbir şey yapmayan mevcut partilere ve sisteme alternatif bir parti olmalıydı. Bu hayallerle üyesi olduğum HEP'te işlerin o

kadar kolay olmayacağını anlamakta gecikmedim. Yapılan iş öteki partiler gibi zaman zaman demeç vermek, parti binalarının açılışlarını yapmak ve "bölge" gezilerinden ibaretti. Tek farkı ise, Kürt sorununu telaffuz etmesiydi. Bu işi Sosyalist Parti yıllardır zaten yapıyordu. Üstelik partinin' Kürt Sorunu konusunda da ne söylediği, ne yapmak istediği belli değildi. Bu konudaki demokratik çözüm projesi neydi? O da belli değildi. Üstelik, bu sorunun Türk halkının çıkarları ile olan bağlantısı bir şekilde ortaya konamadığı için basın ve gerici çevrelerin "Kürt Partisi" yakıştırmaları da her geçen gün arttı.

Kimi açıklamalar da bu yakıştırmalara çanak tutuyordu. Ancak bu görüntünün HEP için neler getirip neler götüreceği ve basının gerçek amacının ne olduğu hiç mi hiç tartışılmadı. Böyle bir partinin nasıl bir işlev göreceği hiç mi hiç konuşulmadı. Acaba basın ve arkasındakiler neden ısrarla "Kürt Partisi" vurgusu mu yapıyorlardı? Gerçek amaçları neydi? Bu karanlık planları tartışmıyorduk bile. Bütün bunların görülebilmesi için, uzun yılların geçmesi ve çok ağır bedellerin ödenmesi gerekirdi. Ancak, o zaman da çok büyük fırsatlar kaçırılmış olacaktı.

Partide, geleneksel alışkanlıkların, özellikle SHP'nin politik tarzının etkili olduğunu görünce, parlamento çalışmalarına yöneldim. Zaten yönetimde, herhangi bir görevim olmadığı için, başka seçeneğim de yoktu. Basının benim için, TBMM'ye en çok önerge ve kanun teklifi veren milletvekili, "Tek başına parti", "Gölge bakan" gibi sıfatlar kullandığı dönem, bu dönem oldu.

Bu arada, partiye de zaman zaman gidiyor, genel başkan ve öteki yöneticilere kimi önerilerde de bulunuyordum. Ancak dikate alınmadığını görünce de, üstünde fazla durmuyordum.

MECLİS TE MEMURA DAYAK

Tarih 23 Aralık 1990. TBMM'de Bütçe Kanunu görüşmeleri var. O gün, memur maaş katsayısını belirleyen maddenin de görüşmeleri yapılacaktı. Konuşacak milletvekilleri başvuru sırasına göre belirlendiği için hangi bütçede kimin konuşacağı daha önceden biliniyordu. Bu konuda konuşma yapacak milletvekillerinden biri de bendim.

Söz sırası bana geldiğinde çıktığım kürsüde, memurların genel ekonomik sorunlarına ve yaşadıkları zorluklara değindikten sonra özetle şunları söyledim:

"Memur maaşlarının tesbitinde memurlar temsil edilmemektedir. İşveren olan devlet, memur maaşlarını tek taraflı olarak belirlemektedir. Bu adaletsizliktir. Memurlara temsil hakkı tanınmalı, memur maaşları bu temsilcilerin de katılımı ile Plan ve Bütçe Komisyonu'nda belirlenmelidir."

Konuşmamı tamamlayıp kürsüden indiğim sırada koca salonun bir tarafı çökmüş gibi, büyük bir gürültü ile irkildim. Genel Kurul salonundaki milletvekillerinden başkanlık divanına kadar, herkes beklenmeyen bu büyük gürültü karşısında kaskatı kesildi. Genel Kurul salonuna derin bir sessizlik çöktü. Milletvekilleri korku ve şaşkınlık içinde olanları kavramaya çalışıyorlardı.

Bu ani korkuyu ve şoku ben de yaşadım; ama gürültünün ardından gelen seslerden durumu kavramakta gecikmedim. Beni de ürküten ses dinleyici locasındaki insanların alkış sesleriydi. Konuşmamı tamamlayıp kürsüden inince memurlar beni alkışlamışlardı.

Dinleyici locasındaki insanların tümü ayakta, alkışa devam ediyorlardı. Memur Sendikası yetkilisi genç bayan, Genel Kurulun koca salonunda çınlayan sesi ile haykırıyordu:

"Bir buçuk milyon memur adına burdayız. Temsil edilmek ve konuşmak istiyoruz. Biz 450 bin lira alıyoruz. Bununla nasıl geçineceğiz?"

Neye uğradıklarını şaşırın başkan, divan üyeleri ve milletvekilleri dinleyici locasında olanları izliyor, öylece bakıyorlardı. Hepsinin korkudan renkleri sararmış, bakışları donmuştu.

Milletvekilleri konuşmayı unutmuşlardı sanki. Soluklar kesilmiş herkes kaskatı, olduğu yerde duruyordu.

Yıldırım hızı ile gelişen olayın şokunu ilk üstünden atanlar polisler oldu. Dinleyiciler Locasını bir anda dolduran polisler memurları ablukaya aldılar. Memurlar da hep bir ağızdan: "Memura söz hakkı verilsin, emeğimizin hakkını istiyoruz!" diye bağıyor ve toplu alkışa devam ediyorlardı.

Polislerin duruma müdahale ettiklerini gören milletvekilleri, kötü bir rüyadan uyanmış gibi az önce yaşadıkları korkunun öfkesiyle bağırmaya, küfür etmeye başladılar. Öyle ki, oturumu yöneten Meclis Başkanvekili Yılmaz Hocaoglu, şaşkınlığını üstünden atıp locadaki memurları uyarınca büyük bir iş başarmış gibi milletvekillerince uzun uzun alkışlandı.

Yılmaz Hocaoglu'nun: "Gerekli olan tedbirleri alın!" talimatı üzerine harekete geçen polisler, locadan sürüklenerek çıkardıkları memurlara yumruk ve tekmelerle saldırmaya, dövmeye başladılar.

ANAP'lı ve DYP'li milletvekilleri de bana saldırmaya kalkıştılar.

Basına da geçen ve : "Soytarı, terbiyesiz, ahlaksız, edepsiz herif! Bunlar seninkiler, sen örgütlüyorsun" küfürleri ile üstüme doğru yürüyen milletvekili kalabalığının bir an beni linç edeceğini düşündüm. Yalnız olmanın sıkıntısıyla korku içinde (ama korktuğumu da belli etmeden) ben de hücum eden topluluğa doğru yü-

rüdüm. İtiraf etmeliyim ki çok da korkuyordum. Ancak o koşullarda korkup çekinmenin hem yararı yoktu, hem de mantığı. Araya giren başka milletvekilleri beni dövme için harekete geçen grubu güçlkle engelleyince dayak yemekten kurtuldum.

Kürsüye çıkan Maliye Bakanı Adnan Kahveci: "Burası Taksim Meydanı değil..." diye başladığı konuşması ile bana ve memurlara çok sert tepki gösterdi.

Adnan Kahveci'nin konuşmasına: "Bunlar, demokratik tepkilerdir" diyerek karşı çıkmam üzerine ANAP'lılar bir defa daha üstüme yürüdüler.

Oturumu yöneten Yılmaz Hocaoğlu da, meclis içtüzüğüne aykırı bir şekilde bana iki birleşime (Meclisin iki günlük çalışmalafına) katılınama cezası ve genel kurul salonundan çıkarılmam için toplantıya ara verdi. Bu karar üzerine ben memurlara yapılanlara müdahale etmek için genel kurul salonunu hemen terkettim. Memurların tutulduğu meclis dinleyici locasına geçmek için kullanılan Meclis dış kapısına vardığımda memurlar polislerin arasında karakola götürülüyorlardı. Polisin saldırısı sonucu bazıları yaralanırken, kiminin de gözlükleri kırılmış ve giysileri parçalanmıştı. Ayak üstü biraz sohbet ettik. Çok üzüldüm. Ama yapabileceğim çok fazla birşey de yoktu.

Memurları dövdüren ANAP'lı Başkan Yılmaz Hocaoğlu ve milletvekilleri oldu. Yoksa, "dövün" anlamına gelecek üstü örtülü sözler seylonmemiş olsaydı, memurlar, polisin saldırısına uğramaz ve dövülmezlerdi.

Halkın iradesini temsil ettiği söylenen TBMM'de, "geçinemiyoruz" diye feryat eden halk saldırıya uğramış, susurulmuş ve dövülmüştü. "Halkı temsil eden bir mecliste halka dayak atılmaz" diyenler, "Meclis'te memura dayak" başlığı ile verilen gazete haberlerini okuyunca acaba aldatılmışlığın hayal kırıklığını yaşamışlar mıydı?

"GEMİLERİ YAKTIK GERİ DÖNÜŞ YOK"

Ankara'nın kapılarına dayanmak üzere Zonguldak'tan yola çıkan maden işçilerinin haykırdıkları bu slogan, Çankaya Köşkü'nde panik ve şaşkınlık yarattı; köşk, asker ve polis korumasına alındı.

Zonguldak'tan telefon açan işçi dostum, kapıldığı duygu seli içinde: "Harika, harika!.." diyordu. "Zonguldak halkı ve maden işçileri tarih yazıyor. Muhteşemler! Çok çok güzeller. İki gün sonra Ankara'ya yürüyorlar; sen de gelsene."

Kocaman yüreği sevgi dolu işçi dostum sıcacık duygular içinde maden işçilerinin yükselen mücadelelerinden ve kararlılıklarından uzun uzun söz etti. Beni kendilerine destek vermeye ve uzun yürüyüşe katılmaya çağırıyordu. Büyük bir geleneği oluşturmak üzere ayağa kalkan maden işçisinin bu mücadelesine omuz vermek görevdi.

"Tamam, geliyorum" dedim: "Yarın Zonguldak'ta görüşürüz."

3 Ocak 1991 günü işçiler bir günlük grev yaptılar. Türkiye'de yaşamı durduran bu genel grev, siyasal bir örgütlükleri olsa işçilerin ne kadar etkin bir güç olduklarını gösteren önemli bir çıktı.

Bu gelişmeler olurken Zonguldak maden işçileri de haklarını Ankara'da almaya karar verdiler. Maden işçileri, grevlerinin 35. gününde, yani 3 Ocak genel grevinden bir gün sonra Ankara'ya yürüdüler.

Maden işçileri, grev süresince her gün yaptıkları kitlesel miting, yürüyüş ve toplantılar, konuşmalar ve sloganlarla kamuoyunun ilgi odağı haline gelmişlerdi. Yarattıkları görüntü, verdikleri mesajlar ve isteklerini iyi ifade etmiş olmaları büyük bir kamuoyu ilgisi ve desteği yaratmıştı. Hakkını almak için ayağa kalkan maden işçisinin arkasında milyonlar vardı. Siyasal ik-

tidarın 35 gün boyunca toplantı ve gösteri yürüyüşü yasası başta olmak üzere, bir çok yasayı işlemez hâle getiren, yani yürürlükteki yasalara göre her gün "suç işleyen" madencilerin üstüne gidememesinin nedeni kamuoyu desteği idi. Kamuoyunun desteğinden yoksun 100-200 kişilik bir grup olmadıkları için savcılar ve polis şefleri olanları görmezlikten geldiler. İşçi çocuklarının ellerinde "Babamızın hakkını almaya geldik" pankartları ile bu gösteri yürüyüşlerine katılmaları heyecan vericiydi.

İstanbul Milletvekili Kenan Sönmez ve Mardin Milletvekili Adnan Ekmen ile birlikte, daha önce hiç görmediğim Zonguldak'a gecenin ilerleyen saatlerinde girdiğimizde sokakta hızlı adımlarla evlerine gittikleri belli olan tek tük insanlar vardı. Gece zifiri karanlık, sessiz ve ıssızdı. Madenciler, sabah başlayacak yürüyüşün coşku ve heyecanını yaşıyorlardı. Yürekler, bir ömür boyu hasreti çekilen sevdasına kavuşmak için çarpıyordu...

O sabahın erken saatlerinde daha önce belirlenen yürüyüş kolundaki yerlerini alan işçilerde ilk göze çarpan sevgi dolu gözlerindeki dostluk ve yumuşaklıktı. Sıra düzeni ve tanımadıklarını yürüyüş koluna almamaktaki aşırı titizlikleri ile, işçi sınıfına yakışır bir disiplini sergiliyorlardı. Hepsi tek bir yürek, tek bir yumruk gibiydi. Ellerinde yiyeceklerini koydukları torbaları vardı.

Kendilerini taşıyacak otobüslerin güvenlik güçlerince Kocaeli ve Kızılcahamam'dan geri çevrildiği haberi gelince işçiler, yürüyerek Ankara'ya ulaşmak ve hükümetin kapısına dayanmak üzere: "Gemileri yaktık, geri dönüş yok. Ölmek var, dönmek yok!" sloganları ile yola çıktılar.

Sendika başkanı Şemsi Denizer'e tapınmaya varan büyük bir sevgi, güven ve bağlılık vardı. Maden işçileri, bu sevgilerini ve bağlılıklarını: "Başkan canların ölmeye hazır. Başkan seniyle ölüme de gideriz" sloganları ile ifade ediyorlardı. Şemsi Denizer,

onlar için eşsiz, büyük bir kahramandı; "ölüme gidiyoruz" dese gözünü kırpmadan ölümün üstüne gideceklerdi.

İşçiler yalnız değildi. Onlarla omuz omuza yürüyenler arasında eşleri de vardı.

Sayıları yürüyüş boyunca çevre köylelerden katılanlarla 100 bine ulaştı. Zonguldak esnafı da işçileri yalnız bırakmadı, dayanışmada bulunmak için dükkanlarının kepenklerini indirdi. Seri üretime geçen fırınlar işçilere bedava ekmek dağıtıyorlardı.

Onuncu kilometreye varıldığında, Jandarma komando birliğinin yolu kapatma girişimleri oldu, ama sonuçsuz kaldı.

MADENCİLERİN GÖRKEMLİ EYLEMİ VE YANILGILARI

İşçiler destan yazıyordu. Haklarını almaya kararlı bir özgüvenle: "Çankaya, bekle geliyoruz. Çankaya'nın şişmanı, işçilerin düşmanı" sloganları ile Cumhurbaşkanı Özal'ı da eleştiri bombardımanına tutuyorlardı.

Belki de, kitlesel hak arama ve hak alma geleneğini yaratmak gibi tarihi bir görevi üstlendiklerinin farkında bile olmadan: "Geliyor, geliyor madenciler geliyor" diye haykırıyor, Ankara'ya ulaşmak için sabırsızlanıyorlardı.

Dorukta yaşanan sevdaya bir an önce ulaşma isteği olmasa, kilometrelerce süren soluk soluğa koşturmanın yorgunluğu ve şişmiş ayakların dehşetli acısı dayanılır gibi değildi.

23 Kilometrelik yürüyüşten sonra ilk durak Devrek oldu. Karanlığın örtmek üzere olduğu Devrek, maden işçisini sevgiyle kucakladı. Devrek halkı, konuklarını bağrına basmanın heyecanı ve sevinci içinde eşsiz bir dayanışma örneği sergiledi. Devrek, 100 bin insanı neredeyse bir saatte yuttu. Hâttâ, işçileri evlerinde konuk etmek için Belediye'ye gelen ailelerin çoğu eli boş döndüler.

Devrek gecenin sessizliğinde derin uykusuna geçerken, Zonguldak, gün boyu her soluk alışında hissettiği, görmek için can attığı ve ümit bağladığı kocaman yürekli madencinin gözlerini gün ışığına açacağı anın heyecanını yaşıyordu. Çünkü Zonguldak sevgiyi, dostluğu, ve özveriyi yakaladığı madencisi ile vardı. Onsuz soluk dahi alamazdı...

Yürüyüşün ikinci ve son durağı Mengen oldu. Üç gün Mengen'de kalan madencilere önce uzak duran halk, daha sonra madencilerin disiplinini, çevreye zarar vermemek için gösterdikleri özeni ve haklı nedenlerini kavrayınca yakınlaşmaya başladı; dost elini uzattı onlar da.

Maden işçisine uzanan dost eller yalnız Devrek ve Mengen halkının eli değildi. Diyarbakır'dan İstanbul'a kadar, yürekleri insanlık için, hak ve özgürlükler için çarpan milyonlar maden işçisinin haklı mücadelesini selamlamış, E-5 Karayolunda buluşmak ve Ankara'ya birlikte yürümek için harekete geçmişlerdi bile.

Madenci yürüyüşü, Kürt ve Türk'ün buluştuğu büyük bir halk hareketi olma yolunda hızla ilerliyordu. Burada bütün sorun önderlikti. İşçilerin sendika yönetimine büyük bağlılıkları vardı. İstekleri ücretle sınırlı olmakla birlikte Ankara'ya varmaları hâlinde, yönetememe krizi içine giren hükümetin istifa etmekten başka seçeneği kalmayacaktı.

Sohbet ettiğimiz Sosyalist arkadaşlar, zaferi çok yakın görüyorlardı. Onlara göre işçiler, ücret sınırını aşmış, siyasal iktidara yönelmişlerdi. "Sendika yönetimi istemese dahi, bu iş Ankara'da bitecek ve işçi sınıfı iktidarı sarsacak" diyorlardı. Oysa ki yaşananlar hiç de sanıldığı gibi değildi. Bu düşünceye karşı çıktım da Sosyalist arkadaşları ikna edemedim. Maden işçileri ölüme vardı; bu doğrudu. Ama yetmezdi. Güçlü ve tutarlı siyasal

bir önderlik olmadan işçilerin iktidara yönelmeleri mümkün de-
ğildi. Böyle bir önderliğin olmadığı da çok açıktı.

Sedika yönetimi, taşıyamayacağı bir yükün altına girmiş ol-
manın sıkıntısıyla Bolu ve yürüyüş kolu arasında sürekli mekik
dokuyor, hükümetle uzlaşmanın yollarını arıyordu.

Madenci yürüyüşünün büyük bir halk hareketine dö-
nüreceğini hisseden iktidar, devletin asker ve polis güçlerini ha-
rekete geçirerek Zonguldak yolunun E-5 Karayolu ile kesiştiği
noktayı kontrol altına aldı, giriş ve çıkışları yasakladı.

Madenci yürüyüşü Mengen'e 12 Kilometre uzaklıktaki Deller
Deresi üzerindeki Yılcık Köprüsüne ulaştığında binlerce çevik
kuvvet polisi ve Jandarma komandosunun barikadı ile karşılaştı.
Derin vadi içindeki daracık yola park edilen iki dozerin çevresini,
geçiş engellemek için bekletilen binlerce polis ve Jaandarma ko-
mandosu sarmıştı.

Sendika başkanı Şemsi Denizer, yanında bulunan komite üye-
leri ile birlikte dozerlere yaklaşarak Valinin nerede olduğunu sor-
duğunda, polis yetkilisi, istiyorlarsa Bolu Valisinin kendilerini
kabul edebileceğini bildirdi.

Şemsi Denizer eğilerek, iki dozerin burun buruna getirilen kep-
çelerinin altındaki boşluktan karşı tarafa geçti.

Ben: "Eyvah, kaybettiler! Yazık oldu" dediğimde, Şemsi Denizer
hayranı işçi dostum hiç oralı olmadı.

Kamuoyundaki haklı konumdan çıkmamak için Vali ile gö-
rüşülebilirdi; buna itirazım yoktu. Sendika Başkanı Şemsi Denizer
ve komite arkadaşlarının eğilerek kepçelerin altındaki boşluktan
geçmeleri çok onur kırıcıydı...

Sendikacılar, barikadı geçmek için dozer kepçelerinin ara-
lanmasını isteyecekken, bunu yapmamış, eğilerek daracak boş-
luktan geçmekle, uzlaşmak için aşırı bir heves içinde olduklarının

ipuçlarını vermişlerdi. Hem bu tavırları barikatin kabullenilmesi anlamına geliyordu. Sendikacıların bu dirençsizliğinin devletin tepesinde değerlendirileceği açıktı. "Bir barikatla sendikacılara baş eğdirdik, yürüyüşü durdurduk" yorumlarının yapılmaması mümkün değildi.

Görüşmek istiyorsa, görüşmeye hazırız. Ancak, önce bu barikati kaldırmalıdır. Bu barikat kaldırılmadığı sürece, yolu kesilen işçi arkadaşlarımızı burada bırakıp Valinin ayağına gitmeyiz. Görüşmek istiyorsa buyursun kendisi buraya gelsin" denilebilirdi. Böyle bir durumda arkasında kamuoyu desteği olmayan hükümetin taviz vermekten başka çaresi kalmayacaktı.

Yapılması gereken şeydu:

Yürüyüş eylemini barikatin önünde oturma eylemine dönüştürmek ve yol açılıncaya kadar bu eylemi sürdürmek.

55 milyon insanın büyük bir sempati duyduğu ve destek verdiği bu haklı davada oturma eylemine geçilmesi hâlinde hükümet, iki gün bile dayanamayacaktı.

Şemsi Denizer ve komite arkadaşlarınının kulağına: "Aman ha, fazla ileri gitmeyin! Rejim tehlikeye girer" sözü fısıldanmış olacak ki, barikati aşmak için hiçbir çaba içine girilmedi.

Hükümet ve Vali ile görüşmeler uzadıkça uzadı. İşçiler içine itildikleri belirsizlikten büyük bir hayal kırıklığına uğramışlardı. Barikati aşmak için büyük bir istek vardı. Ancak yöneticileri onları sürekli olarak oyaladılar.

Madençiler ve eşleri, üç gece eksi beş dereceye kadar düşen soğukta, ormandan topladıkları odunları yakarak ve battaniyelere sarınarak sabahladılar.

Maden işçileri, eşleri ve kendilerine destek verenler, o dondurucu soğukta yaşadıklarından hiç yakınmadan insanüstü bir gayretle barikatin önünde üç gün beklediler.

Şemsi Denizer, yürüyüşün beşinci gününde Mengen Be-

lediyesi binası önünde topladığı işçilere: "Başkan canların ölmeye hazır" sloganları arasında şöyle dedi:

"Sizler şanlı bir destan yazdınız. Sizlerle bütün emekçiler ve Türkiye gurur duyuyor. Üç gün yokum. Ankara'ya gidiyorum. Siz de Zonguldak'a dönünüz. Eğer anlaşma olmazsa eylemlerimiz şiddetli şekilde devam edecek. Şimdi hepiniz Zonguldak'a dönüyorsunuz. Biz buraya hak aramaya geldik..."

"Başkan canların ölmeye hazır. Başkan seninle ölüme gideriz!" dedikleri, uğrunda ölüme hazır oldukları, canlarından çok sevdikleri, güvendikleri, ümit bağladıkları başkanları: "Ölmek var, dönmek yok" dedikleri yolda onlara "Geri dönün!" diyordu. Yapacakları fazla bir şey yoktu. Öncüleri hükümetin önünde dize gelmiş, teslim olmuştu.

Maden işçileri, şanlı yolculuklarını yarıda keserek kitlesel hak arama geleneğini yaratamadan Zonguldak'a dönmek zorunda kaldılar.

Halk hareketlerinin ya da işçi sınıfının başarısında politik eğitimin, bilinçli bir örgütlülüğün ve doğru bir önderliğin ne kadar hayati bir önem taşıdığı Zonguldak maden işçisi pratiğinde bir kez daha ortaya çıkmıştı.

Zonguldak Maden işçisinin Mengen'de kurulan barikatı aşmadan büyük bir hayal kırıklığı içinde Zonguldak'a dönmesinin nedeni işte bu koşullara sahip olmamasıydı. Başarı için cesaret ve kararlılık şüphesiz gereklidir; ama tek başına yeterli değildir. Aynı trajediyi 1988 yılında Kürtler de yaşamışlardı...

MADEN İŞÇİLERİNİN VE KÜRT'LERİN ORTAK EKSİKLİĞİ

1988 yılı sonbaharında Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in katliamından kaçarak Çukurca ve Uludere Bölgesi'ne geçen Kürt'ler de aynı eksikliğin acı sonuçlarını yaşadılar. Cesaret, inanç

ve kararlılık vardı; ama eğitim, bilinçli bir örgütlülük ve doğru bir önderlik yoktu.

Sıfırı geçen 60 bine yakın insanın Çukurca-Uludere arasındaki arazide bekletildiğini telefonda Hakkari Milletvekili Cumhur Keskin'den öğrendik. Cumhur Keskin, karadan ve havadan Saddam güçlerinin silahlı saldırısına uğrayan çoğu kadın, çocuk ve yaşlı insanların ateş altında günlerce süren bir kovalamadan sonra ulaştıkları sınırı geçtiklerini, binlercesinin katledildiğini, sınırı geçenlerin de açık arazide aç ve perişan olduklarını söylemişti.

Cumhur Keskin:

"En vahim olanı da, görüştüğüm Hakkari Valisi'nin: 'Bunları iki gün içinde sınır ötesine çıkaracağız' demesidir. Böyle bir durumda bu insanların tümü sınırın birkaç yüz metre ötesinde Saddam güçlerince katledilecekler. Vali ile siz de görüşün ve ne şekilde olursa olsun hemen bu gece Hakkari'ye hareket edin" demişti.

Telefonla görüştüğüm Hakkari Valisi, konunun hükümet düzeyinde ele alındığını ve bu nedenle kendisinin hiçbir yetkisinin olmadığını söylemişti.

"Ben hükümetin direktiflerini uygulamakla yükümlüyüm. Hükümet politikası, sınırimızdan giren bu insanları iki gün içinde topraklarımızdan çıkarmak şeklindedir. Bana verilen talimat budur" diyordu.

Adana Milletvekili Cüneyt Canver ve Mardin Milletvekili Adnan Ekmen ile birlikte Başbakan ve İçişleri Bakanı ile görüşme girişimlerimiz sonuçsuz kalınca Hakkari'ye gitmek için hemen yola çıktık. Cüneyt Canver'in otomobili ile gecenin yarısında başlayan uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra vardığımız Hakkari'de, ilk işimiz Vali ile görüşmek oldu. Konutunda yaptığımız görüşmede Vali, Ankara ile sürekli görüşme hâlinde olduğunu,

hükümetin bu insan topluluğunu sınırdışına çıkarma kararı aldığı ve kendisinin de bu kararı uygulayacağını söyleyince dehşete kapıldık. Böyle bir uygulama bunca insanın ölümüne gönderilmesi ve düpedüz katliam demektir. Vali: "Yapabileceğim bir şey yok" diyordu. Ama bizim yapabileceğimiz bir şeyler olmalıydı. Bu insanlık trajedisine, bu kadar insanın katledilmesine seyirci kalamazdık.

Saddam'ın vahşetinden kaçan Kürt'lerin bir bölümünün sığındığı oldukça derin ve göz alabildiğine uzayan vadiye indüğümüzde yürekleri parçalayan bir manzara ile karşılaştık. Kadın, çocuk, yaşlı, hasta binlerce insan aç ve perişandı. Günlerin, belki de yılların yorgunluğunun izlerini taşıyorlardı. Göze ilk çarpan açlık ve yoksulluktu. Yaralılar, hastalar, hamile kadınlar, yaşlılar, bebekler ve küçücük yaşta çocuklar çok kötü durumdaydılar. Bu görüntüler karşısında insanlığımızdan utandık. Çoğumuz dayanamadık, ağladık. Ama çok ağır ve dayanılmaz koşullarına rağmen insanlarda en ufak bir ümitsizlik, bezginlik ve korkunun izi yoktu. Gergin yüzlerinde öfke, bakışlarında başarmaya karar vermiş insanlardaki inanç okunuyordu. Gözleri ışı ışıdı. Tok sesleri ile slogan atarken ve sıkılı yumruklarını heybetle sallarken hepsi birer dev adandı. İsyana çağrı yapar gibi zılgıt çeken kadınlar kocalarının yanbaşında birer onur abidesi gibi duruyorlardı. Müthiş bir cesaret, inanç ve kararlılık vardı. Ama bunlar tek başına yeterli olmuyordu; olamazdı da...

Halkın politik eğitimden geçirilmediği ve bilinçli bir örgütlülük içinde olmadığı hemen anlaşılıyordu. Sloganlar, feodal önderliğin yetersizliklerini haykırıyordu sanki; bütün bunlar bir araya gelince işte bu trajedi ortaya çıkmış ve insanlar gözü dönmüş Saddam'ın vahşi saldırılarına açık hâle gelmişlerdi.

Hakkari'ye dönüşte, yol boyunca sınır dışına çıkarılacağı söylenen bu insanları üçyüz dörtyüz metre ötede bekleyen ölümü düşündüm. Az önce bize sevgi ile bakan gözler bir iki gün sonra belki de artık hiç göremeyeceklerdi. Tanıştığımız, sohbet ettiğimiz genç ve orta yaştaki peşmergelerin kurşun saplanınca toprağa düşecek bedenlerini bir an gözlerimin önüne getirince yüreğimin acısı ile sarsıldım, uzun uzun ağladım. Ne kadar haklı, doğal ve güzel olsa da yaşamakta olduğum için kendimden utandım.

Hükümeti etkileme gücümüzün olmadığı açıktı. Bu durumda bu insanları ancak dünyadaki insan hakları çevrelerini harekete geçirerek koruyabilirdik. Bu da durumu bir basın açıklaması ile bütün ajanslara ve insan hakları kuruluşlarına bildirmekle mümkün olabilirdi. Milletvekilleri olarak hepimizin ortak düşüncesi de buydu.

Yapacağımız basın toplantısında okunmak üzere hemen bir açıklama hazırladık. Açıklamada hükümetin bu savunmasız sivil insanları sınırın karşı tarafına sürmeye hazırlandığını, böyle bir durumda Saddam güçlerinin bu insanları topluca katledeceğini, bundan da Başbakan Turgut Özal ve Hükümetinin sorumlu olacağını belirttik.

Açıklamamızın ajanslarca duyurulması, hem üyesi olduğumuz SHP'de, hem de hükümette hareketli saatlerin yaşanmasına neden olmuştu. İstanbul Milletvekili Ali Topuz başta olmak üzere yöneticiler, partinin bölücülük ve "Kürtçülük" suçlanacağını söylemiş ve Hakkari'ye gidişimize şiddetli tepki göstermişlerdi.

Hükümet ise gürültü koparmadan, sessizce bu insanları sınır dışına atacakken, bizim beklenmedik bir anda bu insanlık dramını Dünya'ya duyurmamız ve katliâm tehlikesine dikkat çekmemiz bütün hesapları altüst etmiş ve hükümeti yeniden durum değerlendirmesi yapmak zorunda bırakmıştı.

Bir kaç ay sonra, Mart 1989'da yerel seçimler vardı. Kürt seçmenine ihtiyaç duyduğu bir dönemde, dolaylı da olsa bir Kürt katliamına bulaşması politik olarak Özal'ın işine gelmezdi. Hem böyle bir durum, Özal'ın Dünya'daki imajına da zarar verecekti. Ortadoğu'nun politik dengelerinde önemli bir yere sahip olan Kürt'lerin dostluğunu ve desteğini kazanmanın yararları da azımsanamazdı.

Türkiye'de ve Ortadoğu'da Kürt dostu, Dünya'da ise insan hakları savunucusu olarak politik prim yapmak varken, Saddam'ın kapısına ittiği belaya bulaşmak Özal için akıllıca bir politika olmayacaktı.

Ve akşam, televizyondan: "Hükümet, sınırimızdan içeri giren Iraklı grupların ülkelerindeki şartlar düzelineye kadar yerleşme, barınma ve öteki ihtiyaçlarını karşılama kararı aldı" haberi verilince hepimiz derin bir oh çektik ve bir işe yaramış olmanın huzurunu yaşadık. Hükümet politika değiştirmiş ve böylece katliam tehlikesi atlatılmıştı artık.

Kaç gündür bu kitlesel göçe gözlerini kapatan ve bir tek sözcük dahi etmeyen TRT Televizyonu da hükümet gibi bir anda politika değiştirdi. Bu göçü ve hükümetin aldığı kararı birinci haber olarak verdi.

Özal akıllıca davranmıştı. Aldığı bu karar, Ortadoğu'da yaşayan Kürt'ler üzerinde çok etkili olmuş, büyük bir Özal sevgisi oluşturmuştu. Daha sonraki günlerde sığındıkları vadede Kürt'leri ziyaret eden Özal, çekim yapan televizyon kameralarının altında onlara Kürtçe konuşurmuş ve sohbet etmişti. Özal'ın bu "sıcak" ilgisini görenler, o'nun daha birkaç gün önce bu insanları sessizce sınır ötesine sürmek istediğini, ancak bu kararı duyuyunca politika değişikliği yapmak zorunda kaldığına inanmazlardı.

Özal bu kararı ile bir defa daha SHP'nin önüne geçmişti. O güne kadar bu insanlık faciasından uzakta durmaya ve tek bir söz

dahi etmemeye özen gösteren SHP yönetimi, ancak hükümetin kararı açıklanınca korkuyu üstünden attı; ama çok geride kalmıştı yine...

Hakkari'ye gittiğimiz için bize ateş püsküren parti yöneticileri hükümetin aldığı karardan cesaret alınca sonradan kendileri de gittiler. Ama korkulacak bir şeyin olmadığını gördükten sonra gittiler. Oysa ki parti yönetimi bizim hükümeti köşeye sıkıştıran ve politika değişikliği yapmaya zorlayan çalışmalarımıza sahip çıkarak bu gelişmeleri parti için bir kazanıma dönüştürülebilirdi.

Zonguldak maden işçilerinin ve Kürt'lerin ortak yazgıları, politik eğitimin, bilinçli bir örgütlülüğün ve doğru bir önderliğin olmamasıydı. Lider tapınmasının hiçbir yere götürmediği açıktır. Halkın, yöneticilerini sürekli olarak denetim altında tutmaktan, sorgulamaktan ve yöneticileri yönlendirecek kurumlar yaratmaktan başka çaresi de yoktur. Halk, kaderini liderlerin ve yöneticilerin eline bırakacağına, lideri, yönetimi ve kendi geleceğini kendisi biçimlendirmelidir oysa.

NASIL BİR PARTİ

Parti'nin (HEP'in) 6 Haziran 1991 günü yapacağı kurultay bir fırsat olabilirdi. Görüşlerimi kurultayda ortaya koyarak delegasyonun desteğini almak ve böylece yönetimi yeni politikalar ve yeni mücadele biçimleri konusunda zorlamak istedim.

6 Haziran'da yaptığım kurultay konuşmam: "Nasıl bir parti, nasıl bir HEP?" sorusuna yanıt arayan bir konuşma oldu. Yararı olur düşüncesi ile bu konuşmamı hiçbir değişiklik yapmadan olduğu gibi aktarmak istiyorum:

"Şeyh Bedrettin'in, Pir Sultan Abdal'ın, Roma ordularına karşı köleleri ayağa kaldıran Spartaküs'ün, Sakko ve Vanzetti'nin, Rosenberg'lerin, Hiroşima, Nagazaki ve Halepçe şehitlerinin, Çorum, Maraş, Malatya, 1 Mayıs Şehitlerinin, Kontr-gerilla tarafından kat-

ledilen Şırnak, İdil, Kerboran şehitlerinin, DİSK genel başkanı Kemal Türkler'in, Zenci Lider Martin Luther King'in, Sosyalist Başkan Al-lende'nin, cezaevlerinde ve nazarethanelerde zulme ve işkencelere karşı yiğitçe direnerek can verenlerin kısacası halklarının özgürlüğü uğruna ölümü kucaklayan yüzlerce, binlerce, onbinlerce demokrat, yurtsever ve devrimci şehidin ruhlarının şad olduğu kongremizde aranızda bulunmaktan onur duyuyorum, sevinç duyuyorum.

Anavatan iktidarı, pahalılık, işsizlik, geçim sıkıntısı, arkası gelmeyen zamlar, toplu gözaltılar ve işkencelerle halkımıza karşı giriştiği devlet terörünü tırmandırmaya, arttırmaya devam ediyor. Açlık, sefalet, ahlâki çöküntü ve devlet baskısı halkımıza büyük acılar çektiriyor. Ama bütün bu yapılanlara rağmen halkımız artık "daha çok ekmek, daha çok özgürlük" diyor, "zorbalığa ve köleliğe son!" diyor. Halkımız artık ayağa kalkıyor, kalkmak istiyor, geleceğini kendi ellerinin arasına almak istiyor. Ama SHP, DYP, DSP, RP ve benzeri düzen partileri, ANAP'ın halkımıza karşı giriştiği saldırganlığa kimi zaman açıkça, kimi zaman da sessiz kalarak ya da sadece sözle karşı çıkarak gizliden destek veriyorlar. Bunun nedeni bu partilerin de devlet partileri olmalarıdır. Bu partiler, MİT patronlarının, Kontr-gerilla şeflerinin, Generallerin ve bürokratların izin verdiği ölçüler içinde muhalefet yapabilmektedirler. Bu partilerin, halkın gelişen demokratik mücadelesine sırtlarını dönerek sadece nutuk atmakla yetinmelerinin nedeni budur; SS kararnamesi ve terör yasası konusundaki ikiyüzlü ve ihanetçi politikalarının nedeni budur! Çünkü kendilerine yukarıdan bu şekilde emir veriliyor, bu kadarına izin veriliyor. Partimizin, bu devlet partilerinden en büyük farkı işte budur. Çünkü Halkın Emek Partisi, devlet denetimli bir parti değildir. Bütün bunları gören halkımız, bu devlet partilerinin ANAP'tan hiçbir farklarının olmadığını, iktidar olsalar bile bu sömürü düzenin bütün vahşiliği ile olduğu gibi devam edeceğini artık görmektedir. Halkımızın bu partilere güvenmemesinin nedeni budur.

ANAP, SHP, DYP, DSP, MÇP, ve RP'nin birer düzen partileri olarak benzeştikleri ve bütünleştikleri böyle bir dönemde toplanan kurtlayımız, bu nedenle daha çok anlamlıdır, daha çok önemlidir. İşçi sınıfının, Zonguldak maden işçisinin, sendikal hakları barbarca gasp edilen memurların, haksızlığa karşı yürüyen üreticilerin, boykotları ile tekellerin de dize getirileceğini gösteren esnafın, zulme ve zorbalığa karşı yürüyen Silopi, Cizre, İdil, Şirvan, Kerboran halkının, kepenk indirerek SS kararnamesini işlemez hale getiren Diyarbakır, Batman, Nusaybin, Doğubeyazıt, Diyadin esnafının, cezaevlerinde ve işkencehanelerde yiğitçe direnen insanlarımızın, terör yasasına karşı başlattıkları açlık grevleri ile tarih yazan yiğit insanlarımızın, kısacası bu düzenin ezdiği, sömürdüğü, baskı altında tuttuğu Kürt ve Türk insanının, Alevilerin gözlerinin burada, bizim üzerimizde, bu kongrede olmasının nedeni işte budur!

GELECEĞİN MİMARİ OLMAK

Değerli Arkadaşlarım,

Halkın Emek Partisi, geleceğin toplumunun mimarı olmalıdır. Geleceğin özgür toplumuna ilişkin projelerini bugünden oluşturmalı ve halka sunmalıdır. Biz Halkın Emek Partisi olarak, hayat pahalılığını nasıl sona erdireceğiz? Zamları nasıl durduracağız? İşsizliği nasıl ortadan kaldıracacağız? Kürt sorununda demokratik çözüm önerilerimiz nelerdir? Pamuk, pancar, tahıl, tütün, zeytin, çay fıncığı ve hayvan üreticilerinin, işçi, memur, emekli ve esnaf sorunlarının çözümü nasıl olacaktır? Mahalli idareler nasıl düzenlenecektir? Konut sorunu, kadın ve çocuk sorunu, nasıl çözümlenecektir? Mevcut gerici yasalara karşı alternatif demokratik yasalarımız nasıl olacaktır? Alevilik konusundaki politikalarımız nelerdir? Nasıl bir sağlık, nasıl bir eğitim ve öğretim sistemi kuracağız? Tekeller, KİT'ler, yerli ve yabancı sigorta şirketleri, bankalar ve dış ticaret konusunda, toprak dağıtım konusunda, nasıl bir politika izleyeceğiz? Sanayileşme, çevre, ulaşım, turizm ve ye-

raltı kaynakları konusunda hangi politikaları yürüteceğiz? Askeri darbeleri nasıl engelleyeceğiz? Devletin demokratikleştirilmesinden ve şeffaflaştırılmasından ne anlıyoruz? Halkın denetiminde olan demokratik halk devletin modeli nasıl olacaktır?

Halkın Emek Partisi, yirmidokuz başlık altında sıraladığım bu ana sorunlarla ilgili projelerini, çözümlerini ve alternatiflerini ortaya koymak durumundadır. Tek başına bu da yeterli değildir. Halkın Emek Partisi, geleceğin toplumunu halkla birlikte kurmanın koşullarını yaratmalıdır. Bunun ilk koşulu da Halkın Emek Partisi'nin kitleysel hak aramanın yollarını açmasıdır.

Arkadaşlarım,

İşte halkımızın, Kürt ve Türk insanının, partimizin geleceği buradadır; kitleysel hak arama özgürlüğündedir. Bu nedenle partimiz, işçinin genel grevinde de öncülük yapabilmelidir.

Partimiz, Devletin ve egemen çevrelerin ekonomik ve siyasal baskılarına karşı çıkmak üzere, şoförün kontak, esnafın da kepenk kapatmasını sağlayabilmelidir. Partimiz, zamlar, işsizlik, hayat pahalılığı, ahlaki çöküntü ve benzeri sorunların önüne geçmek üzere onbinleri, yüzbinleri demokratik hak arama alanlarına çekerek, egemen güçlere ve onların siyasal iktidarlarına: "Aklınızı başınıza toplayın, bütün bu sorunları ortadan kaldırın!" diyebilecek düzeyde bir örgütlülük sağlayabilmelidir. Partimiz, yüzbinlerce, milyonlarca üyesine, taraftarına: "Askeri darbelerle karşı meşru müdafaa hakkınızı, karşı çıkma hakkınızı kullanınız" diyerek genelgeler yayınlayabilmeli ve bu ülkede Demirel'leri, Ecevit'leri, İnönü'leri ve yüzlerce milletvekilini dize getiren darbeleri halkın demokratik gücü ile geri püskürtebilmeli, caydırıcı bir güç olmalı ve darbeci faşist Generallerin heveslerini kursaklarında bırakabilmelidir. Partimiz, Özal, İnönü, Ecevit ya da Demirel'in meclisteki çoğunluklarına rağmen üstüne gidemedikleri suç örgütü Kontr-gerillayı halkın demokratik muhalefeti ile dağıtabilmelidir. Partimiz, silah, araç ve

gereçlere yatırılan ya da siyasal iktidarın yandaşlarına peşkeş çekilen vergileri ödememeleri için halka çağrıda bulunabilmelidir. Partimiz, ikişer günlüğüne üreticiye ürünü pazara indirmeme, memura ve işçiye iki günlüğüne işyerine gitmeme, halka bir gün evinden dışarı çıkmama, zam yapılan malları iki günlüğüne almama çağrısında bulunarak halkın demokratik muhalefetini siyasal iktidara dayatabilmelidir. Bu muhalefet; İnönü, Demirel ya da Ecevit'in ve onların TBMM'deki yüzlerce milletvekilinin laftan ileri gitmeyen ve hiçbir işe yaramayan tutuk muhalefeti olmayacaktır. Partimizin bu muhalefeti, düzen sahiplerini ve onların siyasal iktidarını dize getiren bir muhalefet olacaktır. Yani, yüz milletvekilinin, ikiyüz milletvekilinin yapamadığını onbinlerden, yüzbinlerden, milyondan oluşan örgütlü halkın kendi demokratik haklarını kendisinin almasını sağlamak! İşte Halkın Emek Partisi'nin yapması gereken budur.

Örneğin partimiz işsizliği, pahalılığı, terör yasasını, Olağanüstü hal uygulamasını ve işkenceleri protesto etmek üzere önümüzdeki 10 - 15 gün içinde İstanbul'da güçlü bir kitlesel miting ve yürüyüş yapmalı ve hemen sonra da partimizin bu kurultayda seçilecek merkez yönetim kurulu üyeleri İstanbul'dan Ankara Çankaya'ya yürümelidirler.

Bu ve benzeri kitlesel çalışmalara yöneldiğimizde inanıyorum ve güveniyorum ki, milletvekili sayımız az olsa bile Halkın Emek Partisi, ciddiye alınan, ağırlık sahibi siyasal bir güç haline gelecektir. Özgür bir toplumu, halkın gerçekte söz ve karar sahibi olduğu demokratik bir düzeni ancak bu şekilde yaratabiliriz. Gerisi slogandır, boş laftır, aldatmacadır.

Kurultayımızın, partimizdeki tıkanıklığı aşabilecek, kitlesel hak arama yollarını açabilecek ve halkın peşinden değil, önünde yürüyebilecek gündemi Özalların, İnönülerin, Demirellerin elinden alabilecek bir merkez yönetim kadrosunu seçmesini diliyorum. Hepinize saygılar sunuyorum."

* * *

Konuşmam, büyük bir ilgi ve destek gördü.

Genel başkan ve delege arkadaşlarımın konuşmasından sonra parti organlarının seçimi yapıldı ve ben de parti meclisi üyeliğine seçildim. Genel Başkan yine Fehmi Işıklar oldu.

Kurultayın ikinci günü kimin genel sekreter olacağı tartışması başladı. Konuşmamda çerçevesini çizdiğim partiyi yaratabilmek için bazı arkadaşların da telkiniyle genel sekreterliğe aday olmaya karar verdim. Ancak, sonuçta genel başkanla çalışacağım için aday olmadan önce kendisine giderek uygun görmesi hâlinde genel sekreterliğe aday olmak istediğimi açıkladım. Fehmi Işıklar, benimle çalışabileceğini, ancak İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Önal'ın daha da uygun olacağı cevabını verdi. Ben de yönetimde herhangi bir kriz ya da sürtüşme istemediğim için genel sekreterliğe aday olmaktan vazgeçtim. Daha sonra da genel sekreterliğe tek aday olan İsmail Hakkı Önal seçildi.

Kurultay, yeni birşey getirmemişti.

Örneğin, parti meclisi toplantıları yapıldığında Fehmi Işıklar, uzun mu uzun bir sunuş konuşması yaptıktan sonra bizlere söz veriyordu. Bizler ne söylersek söyleyelim ve ne gibi önerilerde bulunursak bulunalım Fehmi Işıklar, yine çok uzunca bir kapanış konuşması yapıyor ve daha sonra da: "Çok verimli bir toplantı yapmış olduk. Katıldığınız için hepinize çok teşekkür ediyorum. Toplantımız sona ermiştir" diyerek toplantıları kapatıyordu.

Saatlerce, bazen de iki gün boyunca süren toplantıların bitiminde hepimiz soran gözlerle birbirimize bakıyor ve toplantı çıkışında da "sahi, biz niye toplandık, bu kadar zaman niye tartıştık?" diye sorular soruyorduk. Böylece parti meclisi toplantılarımız sorunların ve çözümlerinin karara bağlandığı yer olmaktan çok, bol bol konuştuğumuz toplantılar olageldi. Bu yapı Fehmi Işıklar'ın HEP Genel Başkanlığı'ndan ayrıldığı 20 Ekim

1991 seçimlerine kadar böyle devam etti. Fehmi Işıklar, 20 Ekim seçimlerinden sonra da "HEP kökenli SHP'liler" olarak bizleri temel konularda uzun süre yönetmeye devam etti.

Fehmi Işıklar'ın HEP Genel Başkanlığı döneminde, kurultay konuşmam doğrultusunda getirdiğim önerilerim ne reddedildi, ne de kabul edildi. Sadece dinlendi; o kadar...

MECLİS'İN YOLLARI COPTAN

Tarih, 5 Haziran 1991. Tutuklu ve hükümlü yakınlarının Hal-kin Emek Partisi Ankara İl Başkanlığı binasında başlattıkları açlık grevi günlerdir devam ediyor. Açlık grevi, Ceza Kanununun 125. ve 146. maddelerinden hüküm giyenleri ceza indiriminin dışında tutan "Anti-Terör Yasasını" protesto için yapılıyor.

Açlık grevcileri, sorunlarını aktarmak için görüşmek istedikleri Meclis İnsan Hakları Komisyonu Başkanından randevu almayınca bana başvurular. İstedikleri randevuyu komisyon üyesi Ankara Milletvekili Ömer Çiftçi'nin yardımı ile sağladım. Tutuklu ve hükümlü yakınları, Komisyon Başkanı ANAP'lı Eyüp Aşık ile bir gün sonra, saat 14.00'da görüşeceklerdi.

Meclis giriş kapısında herhangi bir sorun çıkmaması için "sizi kapıdan alırım" dedim.

İkinci gün daha önceden belirlediğimiz saatte Meclisin ziyaretçi kabul kapısına gittiğimde tutuklu ve hükümlü yakınlarını göremeyince, zaman geçirmek için ana caddeye çıktım ve Genelkurmay Başkanlığı binasının bulunduğu yöne doğru yürümeye başladım. Ankara, yine sıcak bir gününü yaşıyordu. Meclis bahçesinin bitişiğindeki kaldırımında tek tük insanlar vardı. İki taraflı trafiğin işlediği cadde araç istilasına uğramıştı.

İki caddenin kesiştiği kavşağa geldiğimde, İçişleri Bakanlığı karşısındaki caddenin Meclis bahçesine bitişik kaldırımında kalabalık bir insan topluluğu gördüm. Çok sayıda polis de vardı.

Topluluğun tutuklu ve hükümlü yakınları olduğunu tahmin ettim; ancak polislerin orada bulunmalarına da hiçbir anlam veremedim. Adımlarımı sıklaştırarak topluluğa doğru yürüdüm. Sesleri duyabileceğim bir yakınlığa varmıştım ki: "Yere oturun!" vb. sesler duydum. Kalabalık, hiçbir tepki göstermeden kaldırıma oturdu. Ellerinde cop taşıyan polislerin sayısı kaldırımda oturan sivillerin sayısından fazlaydı. Mardin Milletvekili Adnan Ekmen de oradaydı.

Polislerin İnsan Hakları Komisyonu Başkanından alınan randevudan haberdar olmadığı için insanları engellediğini düşünerek ilk karşıma çıkan polise amirleri ile görüşmek istediğimi söyledim. Polisin uzaktan gösterdiği sivil giyimli, esmer, kıvrıkcık saçlı Emniyet Müdürüne giderek kendimi tanıttım ve "sanıyorum yanlış bir anlaşılma var. Bu insanlar Eyüp Aşık'la görüşmek için Meclis'e geliyorlar. Üstelik kendileri için randevu da alınmış" dedim. Emniyet müdürü, sözlerimi tamamlamama fırsat vermeden el kol hareketleri yaparak bağırıma başladı: "Sen ne biçim milletvekilisin! Yakacağım seni. Bunun üstüne zabıt tutun. Bunları tahrik eden budur..." Çıldırmış gibi bağırıp çağıran Müdürün bu saldırganlığından cesaret alan polisler, beni tartaklayarak belindeki silahı aldılar. Ben tabancamı almak için uğraşırken aynı müdürün "bunları alın!" talimatı üzerine polisler, kaldırımda oturan topluluğa karşı acımasız bir saldırı başlattılar. Başkent'in göbeğinde coplana, tekmelenen ve yerlerde saçlarından sürüklenen kadınların yüreğimi parçalayan feryatları karşısında hiçbir şey yapamamanın çaresizliğiyle kahroldum. Yaklaşık 100 kişilik grup, kanlar içinde sürüklenerek polis otolarına doldurulurken, çok istememe rağmen engel olmadım. Devletin bu silahlı güçleri, her zaman olduğu gibi o gün de Meclis'i ve milletvekillerini hiçe saymış, zorbalıklarını sergilemekten çekinmemişlerdi.

Polislerden tabancamı aldıktan sonra Adnan Ekmen ile birlikte hemen Meclis'e gittik ve basın toplantısı yaparak basına bilgi verdik. Zaten olanlar basının gözleri önünde olmuştu.

Basın toplantısından sonra odasına gittiğim Meclis Başkan Vekili Aytekin Kotil, söz isteğimi kabul edince Meclis genel kurul salonuna geçtim.

Kürsüde yaptığım konuşmada olayı bütün ayrıntıları ile anlattım ve Meclis'in gerekli duyarlılığı göstermesini istedim. Ancak hiç kimse oralı olmadı. Ben, Meclise gelmek isteyen insanlara ve bana karşı girilen bu saldırıyı milletvekillerine anlatmak için çırpırırken, kimbilir onların düşünceleri nerelerde seyrediyordu.

Tutuklu ve hükümlü yakınlarına randevu veren Komisyon Başkanı Eyüp Aşık'ın randevu saatinden önce odasını terkederek İstanbul'a gittiğini öğrenince şaşırmamıştım. Çünkü Eyüp Aşık'tan başka bir şey beklenemezdi.

Polisin bu saldırganlığı karşısında Genelkurmay kavşağındaki üst geçide çıkan bir tutuklu yakınının: "Polisin bu tavrını protesto ediyorum" diye bağırarak kendisini aşağıya attığını ve belinden sakatlandığını ikinci gün gazetelerden okuyunca insanlara sahip çıkamamanın büyük acısını hissettim yüreğimde.

Gazeteler, haberlerinde bu saldırganlığı özetleyen çarpıcı başlıklar kullandılar. Bunlardan biri de şuydu : "Meclisin yolları coptan."

Evet, halkın iradesini temsil ettiği söylenen meclisin yollarında coplar çalışıyor, coplar konuşuyordu maalesef...

FAİLİ MEÇHÛL (!) CİNAYETLER BAŞLADI

Diyarbakır il başkanımız Vadat Aydın'ın katledilmesi ve Özel Timlerin Diyarbakır'da yapılan cenaze törenine karşı giriştikleri silahlı saldırı, HEP için yeni bir dönüm noktası oldu.

Katliama karşı büyük bir tepki oluştu. Cenaze törenine yaklaşık yüzbin insan katıldı.

Cenaze törenine katılan insanlara silah ve kazaşlarla saldıran Özel Tim, birçok insanı katletti ve milletvekillerimizin de içinde bulunduğu yüzlerce insanı yaraladı ve sakat bıraktı.

Ozel timin giriştiği ilk silahlı saldırıda yaralananları hastaneye götürdüğüm için ikinci olayda yoktum. Seçim otobüsünün kurşunlandıktan sonra içine göz yaşartıcı bomba atılarak parti meclisi üyelerinin ve milletvekillerinin şağı indirildiklerini ve yerde kalaslarla dövüldüklerini sonradan öğrendim.

Hastaneler ağır yaralılarla dolup taştı. Yaralı avına çıkan polislerden kaçan birçok insan hastanelere dahi başvuramadı.

Fehmi Işıklar, Ahmet Türk, İbrahim Aksoy, Adnan Ekmen ve Sırrık Sakık da yaralılar arasındaydı. Özellikle Adnan Ekmen, İbrahim Aksoy ve Sırrı Sakık çok kötü dövülmüşlerdi. Adnan Ekmen'in tedavisi Ankara'da yatırıldığı hastanede de devam etti.

Silahlı saldırıya uğrayan, öldürülen, yaralanan, sakatlanan, yerlerde sürüklenen ve her türlü hakarete uğrayanlar biz olduğumuz hâlde kim olduğu belli olmayan bir iki kişinin açtığı PKK bayrağın one çıkaran basın, hiçbir şey olmamış gibi bu korkunç olayı sessizlikle geçiştirdi.

Oysa ki yapılanların gizlisi, saklısı yoktu. Diyarbakır'da gündüz ortası bir katliam yapılmıştı. Olayın üstüne mutlaka gitmeli, saldırıyı günlerce kamuoyu gündeminde tutmalı ve gerçeğin ortaya çıkmasında ısrarlı bir tutum almalıydık.

Adnan Ekmen'in Ankara'da tedavi gördüğü hastane odasında veya Meclis genel kurul salonunda milletvekilleri olarak açlık grevi yapma, sokaklarda bildiri dağıtarak saldırıyı anlatma ve tatilde olan Meclisi olağanüstü toplantıya çağırılması için TBMM Başkanına başvurma önerilerim her zaman olduğu gibi, bir defa daha sessizlikle geçiştirildi.

Böylece 10 Temmuz 1991 Diyarbakır katliamı da birkaç gün unutuldu ve sonra tarihe bırakılmış oldu...

(PKK bayrağı)

GENEL SEÇİMLER

Yıl 1991. Başbakan Yıldırım Akbulut'un Genel Başkan olduğu ANAP'ta parti içi iktidar kavgası her geçen gün daha da kızışıyordu. Sermaye ve öteki egemen güçler, Mesut Yılmaz'ı ANAP'ın başında görmek istiyorlardı. Onların Özal sonrası gizli adayları Mesut Yılmaz'dı. Bu çevreler, Mesut Yılmaz'ı Turgut Özal sonrası ANAP'ın genel başkanlığına getirmek için yıllardır hazırlık yapıyorlardı. Özal'ın Başbakanlığı sırasında bu hazırlıklarını açığa vurmamak işlerine gelmemiştir. Özal'ın Cumhurbaşkanı olmasından hemen sonra Mesut Yılmaz'ı vitrine çıkaran bu çevreler, Yıldırım Akbulut'un Başbakanlığına geçici gözüyle bakıyorlardı. Yıldırım Akbulut'un Başbakanlık koltuğuna oturmasından sonra ANAP'ta parti içi iktidar kavgası daha da kızıştı. Mesut Yılmaz, artık açıkça ortaya çıkarak ANAP genel başkanlığına aday olduğunu açıklıyordu.

Mesut Yılmaz için güçlü bir kampanya başlatıldı. Egemenler, kasalarını ardına kadar açtılar! Kendisi için dev karşılama törenleri düzenlenen Mesut Yılmaz, topluma "genç, dinamik, kararlı lider" olarak sunuluyordu. Özal ailesi de Mesut Yılmaz'ı destekliyordu. Çok sonra "Mesut Yılmaz'ı desteklemekle hata yaptım" diyen Semra Özal, Mesut Yılmaz'ın kazanması için işi aile prestijini de ortaya koyacak kadar ileri götürdü ve bütün ağırlığını ortaya koydu. Ve bilinen son geldi: Yıldırım Akbulut kurultaydan yenik çıktı. Başbakanlık bile Yıldırım Akbulut'u kurtaramamıştı. ANAP'ın lideri artık Mesut Yılmaz'dı. Toplumda, "genç, dinamik ve kararlı lider" olarak sunulan Mesut Yılmaz, birkaç gün sonra başbakan oldu. Bakalım "genç başbakan" ne yapacaktı? Yapacağı hiçbir şey, getireceği hiçbir yenilik yoktu aşlında. Çünkü Mesut Yılmaz da sistemin adamıydı. Üstelik, sistem sahiplerince bu göreve getirilmişti. Türkiye ve Tan gazetelerinin kültürüyle beslenen

Mesut Yılmaz halka ne verebilirdi ki? Statükocu, bağınaz ve geri özellikleri çok önceden bilinmesine rağmen kamuoyu ve birçok siyasal çevre yine de umutlanmıştı. Bu açık bir yanılgıydı. Yanılgı olduğu çok kısa bir zaman sonra ortaya çıkınca, Mesut Yılmaz'ın "ötekilerden" hiçbir farkının olmadığı da görülmüş oldu.

"Genç Başbakan'ın" önündeki sorunlar dev gibi duruyordu. Kürt sorunu bütün yakıcılığı ile ağırlaşıyordu. Mesut Yılmaz'ın hiçbir çözümü yoktu. O da "Askeri çözüm ve ez-çöz" politikasından yanaydı. İşsizlik, enflasyon, geçim darlığı vb. sorunlardan hiçbiriyle ilgili ne bir çözümü, ne de projesi vardı. Peki ne yapabilirdi? Yapacağı tek şey erken seçime gitmekti. "Genç lider Mesut Yılmaz"ın kaçmaktan başka seçeneği yoktu ve kaçtı, soluğu erken genel seçim durağında aldı. O'nun kulağına bunca sorunun karşısında, çok kısa bir zaman içinde "posasının çıkacağı" fısıldamışlardı. Mesut Yılmaz, suyu sıkılmış bir limon gibi bir kenara fırlatılmak istemiyordu. Erken seçim ile ne kadarını kurtarırsa kendisi için kazançtı. Bu nedenle halka kendi gerçek yüzünü görme, tanıma fırsatı vermeden elini çabuk tuttu ve erken seçime gideceğini açıkladı.

Mesut Yılmaz'ın erken seçimle ilgili açıklamasını HEP Genel Merkezi'nde genel başkan Fehmi Işıklar ile birlikte radyodan dinledik. Genel başkan odamızdaydık, yanımızda kimse yoktu. Bu durum, HEP'in hazır olmadığı bir gelişmeydi. Çünkü seçime giremeyebilirdik. Kurultayımız henüz Haziran ayında yapılmıştı. Siyasi partiler yasasına göre seçime girebilmek için kurultay tarihi ile seçim tarihi arasında altı ayın geçmesi gerekiyordu. Ama bazı arkadaşlar da örgütlenmenin yasanın öngördüğü düzeyde tamamlanması halinde kurultay yapmış olmanın yeterli olduğunu söylüyorlardı. Örgütlenmemizi tamamladığımıza göre (!) pek bir sorun yoktu. Seçime girebilecektik. Bu tartışmalarımız sürerken

seçim yasası da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gelmiş oldu. Demirel ve İnönü de erken seçimi kabul etmişlerdi. Mesut Yılmaz, erken davranmakla Demirel ve İnönü'nün elini, kolunu bağlamıştı. Bu iki parti de erken seçime hazır olmadıkları hâlde, "seçimden kaçıyorlar" propagandasından korkmuş, Mesut Yılmaz'ın dayatmasına boyun eğmişlerdi.

Erken seçim yasasının TBMM'de görüşüldüğü gün Genel Başkanımız Fehmi Işıklar dahil bütün HEP'li milletvekilleri genel kurul salonundaydık. Örgütlenmemiz tamamlandığına göre, olsa olsa altı aylık süre ile ilgili bir sorunumuz olacaktı. Bu sorun da seçim tarihinin 7 Kasım olarak belirlenmesi hâlinde aşılmış olacaktı. Bu nedenle ben, hemen seçim tarihinin 7 Kasım olması için bir önerge hazırladım. Ancak Fehmi Işıklar, önergeyi her nedense vermeme istemedi. "ANAP'lılarla görüştüm; önergeyi onlar verecek" dedi. Oysa ki benim önergemle ANAP'lıların önergeleri aynı doğrultuda olacaktı. Önerge vermemin ANAP önergesine hiçbir zararı olmayacaktı.

Yasanın yürürlük tarihi ile ilgili maddesine sıra geldiğinde ANAP'ın vereceği önergeyi bekliyoruz. Madde okundu, onaylandı ve kabul edildi. ANAP beklediğimiz önergeyi vermemişti. Seçim tarihi, 20 Ekim 1991 olarak belirlenmiş oldu.

Seçim tarihinin bu biçimde belirlenmesi bizde büyük bir bozgun yarattı. Parti genel merkezine gittiğimizde, genel merkez yöneticisi arkadaşlar bizi bekliyorlardı. Seçim tarihini öğrendiklerinde, hepsinin yüzü asıldı. Ortak düşüncemiz devletin bizi seçime sokmak istemediğinde birleşiyordu. Ama yine de bir umut vardı. Çünkü örgütlenmemizi tamamlamış, kurultayımızı da yapmıştık. Örgütlenme tamamlandığına göre, kurultay tarihi ile seçim tarihi arasında altı aylık sürenin geçmesi gerekmezdi. Bu görüşü savunan arkadaşların yorumları bize umut veriyordu.

Yüksek Seçim Kuruluna başvurarak seçime girme hakkını isteyecektik. Bu kararla genel merkezden ayrıldık.

İkinci gün genel merkeze geldiğimizde yöneticilerimiz örgütlenmemizi tamamlamadığımızı söylediler. Bir gün önce zaten bir şok yaşamıştık. Bu da ikinci bir şok oldu. Ne demek örgütlenmemizi tamamlayamamışız (!) Bu sorunun cevabı da bugüne kadar verilebilmiş değil.

Seçime girmeyeceğimiz artık kesinlik kazanmıştı. Partide hakim olan ilk düşünce seçimlere bağımsız adaylarla girmektir. Bazı arkadaşlar da seçime girme hakkı kazanan Sosyalist Parti ile seçim ittifakına girilmesini savunuyorlardı. Daha sonra Refah Partisi ve SHP ile de seçim ittifakı tartışılmaya başlandı. Bu partilerle birçok görüşmeler yapıldı. Günlerce süren tartışmalardan sonra hangi parti ile, nasıl bir seçim ittifakı kurulacağı konusunda genel başkan Fehmi Işıklar'a yetki verildi. Bazı arkadaşlarımız bu kararın anti-demokratik olduğunu savunarak karşı çıktılar. Onlar bağımsız adaylarla seçime girilmesinden yanaydı. Partide büyük bir kargaşa başlamıştı. Partinin sahibi kim belli değildi (!)

SHP'YE KATILMA MI, SEÇİM İTTİFAKI MI?

Sosyalist Parti ile seçim ittifakı tartışması kısa bir zamanda sona erdi ve gündemden çıktı. Gözler SHP ve RP'ye yönelmişti. Bu arada SHP yöneticileriyle görüşmeler de başlatılmıştı. Ancak SHP yönetimi, Ankara Milletvekili Arif Sağ, İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Eren, Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy ve beni kabul etmiyordu. Günlerce süren görüşmelerden sonra SHP, bizimle ilgili katı tutumundan vazgeçti, ama yine de seçim bölgelerimizde bize yer vermiyordu. Fehmi Işıklar, Ahmet Türk, Adnan Ekmen ve daha başka arkadaşlarımızın girişimleri sonuç vermedi. Böylece İbrahim Aksoy, Mehmet Ali Eren, Arif Sağ ve ben devre dışı bı-

rakılmış olduk. Hiçbirimiz illerimizden aday gösterilmiyorduk. Artık yapılabilecek fazla birşey kalmamıştı. Ve günlerce süren görüşmelerden sonra Fehmi Işıklar, bazı milletvekilleri ve genel merkez yöneticileri ile birlikte Erdal İnönü ile görüşmek üzere SHP Genel Merkezi'ne gitti. Operasyon tamamlanmıştı. Herkeste büyük bir heyecan vardı. Ben dahil hepimiz milletvekili seçilmek istiyorduk. Milletvekili seçilme arzusu herşeyin önüne geçmişti. Varsa da yoksa da milletvekili olmak istiyorduk. Değer miydi ya da değdi mi acaba? diye kedi kendime sorguladığımda hep Erdal İnönü'den telefon beklediğimiz günü hatırlarım. Seçim ittifakı ya da iltihak konusunda İnönü ile ilk görüşme olacaktı. İnönü'den haber bekliyoruz. Fehmi Işıklar'ın odasında; oda dolu. Sessiz ve heyecanlı bir bekleyiş var. İnönü, telefon etmeyecek ya da SHP listelerinden milletvekili adayı gösterilme isteğimizi kabul etmeyecek diye hepimizde büyük bir huzursuzluk var. Sabahtan akşama kadar bekledik ve akşama doğru İnönü'den beklenen telefon geldi. Fehmi Işıklar'la görüşen İnönü, çok net şeyler söylemiyordu. Belli ki bizi teslim almak istiyordu. Ama olsun, telefon açmıştı ya! Bu bile yüreğimize su serpiyor, bizi umutlandırıyordu. Daha dün HEP toplantılarında söylemediğimizi bırakmadığımız İnönü'den gelecek bir telefonu saatlerce bekleyen ve telefon geldiğinde de soluğunu kesen bizler mi halkı kurtaracaktık? Yoksa biz sadece kendimizi mi kurtarmak istiyorduk?

Evet, İnönü'den gelecek telefonu beklediğimiz o günü hatırladığımda hiç de iyi bir sınav vermediğimiz düşünüyorum. İçine düştüğümüz milletvekilliği histerisi, halkı ve halkın çıkarlarını bize unutturmuştu. Kendimizi çok acınacak duruma düşürmüştük. Bizim çıkarlarımız halkın çıkarlarının önüne geçmişti...

KARANFİLLE KARŞILAMA

Fehmi ışıklar ve beraberindekiler SHP merkezinde karanfillerle karşılandılar. Televizyonda da yayınlanan görüşmede Erdal İnönü, televizyon kameralarına: "Yapılan bir seçim ittifakı değildir. Geçmişte partimizden ayrılan arkadaşlarımız eski partilerine dönmüşlerdir" diyordu.

Ancak Fehmi ışıklar dahil hiçbir HEP yöneticisi, bu konuda net bir açıklamada bulunmuyordu. Çünkü: "Biz SHP'ye iltihak etmiyoruz. Bu bir seçim ittifakıdır; seçimden sonra partimize döneceğiz" deseler bunu İnönü kabul etmeyecekti. "Biz SHP'ye iltihak ediyoruz. Artık SHP'li olacağız" deseler bu sefer de HEP tabanı tepki gösterecekti. Böylece gerek SHP ve gerekse HEP tabanı "idare" edilmeliydi! Her anlama gelebilecek genel açıklamalarla bu sorunun üstesinden de gelindi. İnönü ve HEP tabanı ikna edildi.

İnönü ile yapılan görüşmenin ikinci günü HEP'te büyük bir liste kavgası başladı. SHP'nin HEP'li adaylara verdiği iller ve sıraları protokole bağlanmış ve bu protokol açıklanmıştı. Ancak kimin nereden aday gösterileceği belli değildi. Hâlen milletvekili olan Fehmi ışıklar, Adnan Ekmen, Salih Sümer ve Ahmet Türk için herhangi bir sorun yoktu. İbrahim Aksoy, Mehmet Ali Eren, Arif Sağ ve benim durumum ise ortadaydı. Ne olacağı belli değildi!

Kars'ta önseçim olmuş, ancak aday listesinin ikinci sırası boş bırakılmıştı. Ben Kars'ı istiyordum. Arif Sağ Adana'yı, Mehmet-Ali Eren de Urfa 2. Bölgenin birinci sırasını istiyordu. İbrahim Aksoy ise Malatya'yı istemişti.

Bu gelişmeler olurken İbrahim Aksoy, M. Ali Eren ve ben Parti Genel Merkezinde yaptığımız görüşmede il başkanlarını toplama ve ortaya çıkan yeni durumu değerlendirme kararı aldık. İl Başkanlarına göndereceğimiz çağrı yazısını yazdığımız esnada, odaya milletvekili olan bir arkadaş girdi. Kendisiyle çok sert tar-

tışmalarımız oldu. İl Başkanlarını toplantıya çağıracağımızı ve gelişmeleri kamuoyuna açıklayacağımızı öğrenince bu arkadaş panikle Fehmi Işıklar'a gitti.

Bu milletvekili arkadaş, İl başkanları ile Ankara'da toplantı yapmamız hâlinde herşeyin altüst olacağını bilecek kadar zeki bir insandı. İl başkanlarının, kamuoyu karşısında SHP'ye gidişe karşı çıkmaları bu işin bozulması demektir. Bu da genel merkez yöneticilerimizin işine gelmezdi. Bu hazırlığımız duyulunca hemen yürütme kurulu toplantısı yapıldı. Yürütme kurulu toplantısına milletvekilleri de alındı. İbrahim Aksoy, daha önce parti binasından ayrıldığı için toplantıya Mehmet Ali Eren ve ben katıldık. SHP'nin, seçim çevrelerimizde bize yer vermemesi bizi ilgilendirmiyordu. Bize karşı sorumlu olan kendi partimizdi. Bu nedenle başka bir ilden aday gösterilmeliydik. İsteğimiz buydu. Yürütme kurulu toplantısı gergin bir ortamda, ama kısa sürdü. Alınan karara göre halen milletvekili olanlar milletvekili aday listelerinin 1. sırasında yer alacaklardı. Bu durumda ben ve M. Ali Eren'in seçim çevresi belirlenecekti. İbrahim Aksoy ittifaka karşı çıktığına göre geriye Arif Sağ kalıyordu. Arif Sağ'ın durumu toplantıda tartışılmadı. Çünkü Adana'yı istiyordu. Adana ise protokolda yer almamıştı. "Reis" dediği Fehmi Işıklar, ne yapar eder O'na bir yer bulurdu.

Yürütme kurulunun kısa süren toplantısından sonra seçim çevrelerimiz belirlenmişti. Karara göre Mehmet Ali Eren Urfa ile 2. bölgeden, ben de, listenin 1. sırasında Şırnak'tan aday gösterilecektim. Fehmi Işıklar, Ahmet Türk, Adnan Ekmen ve Salih Sümer'in daha önceden belli olan, ancak o güne kadar resmi bir organda konuşulmayan ve karara bağlanmayan seçim bölgeleri de bu toplantıda resmi bir karara bağlandı.

Böylece isim listemiz Fehmi Işıklar aracılığı ile SHP'ye, oradan da Yüksek Seçim Kuruluna gidecekti. Öteki adaylar da SHP yöneticilerince belirlenecekti.

Günler birbirini kovalıyordu. Partilerin milletvekili aday listelerini Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına verecekleri takvimin son gününde, Genel Sekreterimiz İsmail Hakkı Önal'ın avukatlık bürosundayız. Fehmi Işıklar, Ahmet Türk, Mehmet Ali Eren, Arif Sağ, İsmail Hakkı Önal ve ben birlikteyiz. Yemeğe gidiyoruz. Hepimiz keyifliyiz. Listeler akşama doğru açıklanacak ve biz de seçim bölgelerimize dağılacğıız. Mehmet Ali Eren, seçim propagandasında kullanacağı meclis konuşmalarını ve kendisi ile ilgili gazete haberlerinin fotokopilerini çoğaltarak son hazırlıklarını tamamlamıştı bile.

Arif Sağ'ın Adana, o da olmazsa İçel'den aday gösterilmesine kesin gözüyle bakılıyor.

İkinci gün kimin nereden ve hangi sıradan aday gösterildiğini öğrenmiştik. Mehmet Ali Eren listenin 1. sırasından alınmış, 2. sırasına kaydırılmıştı. Bu beklenmedik gelişme bizde şok etkisi yaratmıştı. Hani parti yürütme kurulu karar almıştı? Bu karar geri alınmadığına göre kim, ne hakla Mehmet Ali Eren'in listedeki sırasını değiştirebilirdi? Sonradan öğrendik: Partinin yetkili organının kararını askıya alan ve Mehmet Ali Eren'in alt sırasına kaydıran milletvekili bir arkadaşımızdı. SHP genel merkezine giden bu arkadaş, Mehmet Ali Eren'i listenin alt sırasına kaydırırken listenin başına da Serhat Bucak'ı getirmişti.

Mehmet Ali Eren niçin tasfiye edilmişti? Gerekçe Urfa'nın tepki göstermesi miydi? Oysa ki tepki gösteren Urfa değil, bazı parti yöneticileriydi! Bu tepkileri örgütleyenler Urfa'dan milletvekili adayı olmak isteyen kişilerdi.

Daha önce de değindiğim gibi SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye göre, yapılan, bir seçim ittifakı değildi. Erdal İnönü basına ve kamuoyuna yaptığı bütün açıklamalarında: "Geçmişte bizden ayrılan arkadaşlar eski partilerine dönmüş oldular" diyordu. Halkın Emek Partisinin il, ilçe yöneticileri, taraftarları ve sempatizanları ise bu adımı bir seçim ittifakı olarak değerlendiriyorlardı. Ortaya ilginç bir durum çıkmıştı: HEP yöneticilerinin ve taraftarlarının anladıkları gibi sözkonusu olan katılma değil de seçim ittifakı ise, bunu Erdal İnönü ve SHP kabul etmeyecekti. HEP'in SHP'ye katılması için atılan bir adım ise, bu durumu HEP tabanı kabul etmeyecekti. Bu yüzden bir süre de olsa hem İnönü'nün, hem de SHP yöneticilerinin ve taraftarlarının "idare" edilmeleri gerekiyordu. Yapılan, ince bir diplomasiydi (!)

ARİFSAĞ'A ÇELME

Zira, HEP'e karşı yok etme operasyonunun başlatıldığı ve bazı kişileri milletvekili yapmak için partinin gözden çıkardığı şeklinde bir propagandanın geliştirilmesinden korkuluyordu. Böyle bir propagandanın etkili olması hâlinde halk, başka arayışlar içine girebilirdi. Bu da HEP'lilerin, milletvekili seçilememeleri demektir. Günlerce kendisinden haber beklenen Erdal İnönü ikna edilmiş ve bu kadar yol alınmışken, oluşabilecek tepkilere fırsat vermemek gerekiyordu. Yani halk deyişi ile "Pişmiş aşı su katılmamalıydı." İnce diplomasi (!) işte burada önem kazanıyordu...

Yukarıda sözünü ettiğim gibi il başkanlarını toplantıya çağırma girişimimiz üzerine yürütme kurulu hemen toplantıya çağırılmış ve listenin birinci sırasına getirilmişti. Daha sonra da Urfa'daki bazı parti yöneticilerinin kimi tepkileri (!) üzerine Mehmet Ali Eren devre dışı bırakılmıştı. Bütün bunlar, ince bir po-

litika ile yapılıyor ve böylece tepkiler dindirilmeye çalışılıyordu.

Arif Sağ listeye alınmamıştı. Arif, o günden bu güne telefonla ya da yüzyüze görüşmelerimizde karşısında eziklik duyduğum sevgili bir dost, Kürt'lerin yakın dostu, Türk Alevisi bir arkadaşı. Arif, en zor günlerimizde, zorluklarımızı ve yalnızlıklarımızı paylaşan bir insandı. Cesur, gözükara bir arkadaşı. İlişkilerinde ve mücadelesinde yalnız halkın ve arkadaşlarının çıkarı vardı. Her türlü zor ve yorucu işin üzerine gözünü kırpmadan gitmekten çekinmezdi.

Paris'te düzenlenen Konferansa katıldığımız için SHP'den ihraç edildiğimizde bizim yanımızda yer alan ve tepki gösteren insanlardan biri de Arif Sağ olmuştu. Bizimle kader birliği yapmıştı. Hiçbir kişisel çıkarı ve beklentisi olmadığı hâlde SHP'den istifa etmiş ve politik geleceğini ortaya koymuştu. Arif Sağ'da Pir Sultan Abdal'ı görürdüm hep. Başegmiyor, direniyordu. Elinde sazı, Botan'dan Serhat'a, oradan Edirne'ye koşturup duruyordu. Soluksuz çalışıyordu. Hacı Bektaş-ı Veli törenlerinden, Avrupa kentlerine kadar yüzlerce şölen ve gecede HEP'in bayrağını taşımıştı. Maddi ve manevi birçok kayıpları oluyordu. Ama o yine de Kürt, Türk, Alevi, Sünni insanlar arasında barış, kardeşlik ve dostluk köprüsü olmak için yılmadan mücadele ediyordu.

Ama biz ne yaptık? Bütün saflığı, temizliği ve içtenliğiyle kendisini bizim için tehlikeye atan, bizimle kader birliği yapan bu insanı orta yerde bıraktık. Kürt'ler bu kadar mı vefasızdı? Hayır, vefasız olan Kürt'ler değil, Kürt politikacıları. Bizdik! "Gemisini kurtaran kaptandır" mantığını seçen bizler, Arif'i SHP'nin insafına bırakmıştık. Arif, bizi hiçbir zaman yalnız bırakmamış, bize yüzlerce defa sahip çıkmıştı. Ama biz Arif'e bir defa bile sahip çıkmamıştık. Halk adına politika yaptıklarını iddia eden bizler, halkın değerlerini ayaklar altına almıştık. Bize inanan, güvenen bir

inşanı politik geleceğimiz için gözden çıkarmıştık. Bu durum olsa olsa bizim küçük burjuva karakterimizle açıklanabilirdi. Çıkarlarımız ağır basmıştı. Acaba biz, SHP'ye: "Arif Sağ'a yer açmıyorsanız biz de yokuz" diyemez miydik? Bu, kimilerinin söylediği gibi donkişotluk mu olacaktı? İlkeli olmak ne zamandan beri donkişotluk olmuştu ki?

Halkın birçok güzel geleneğinin yanında bir de kader birliği yaptığı insanları bırakıp kaçmama vardır. Halkın yasalarında bırakıp kaçmak yoktur. Düşmanı bile olsa bir insana kapısını açmışsa tek bir kılına bile zarar verdirtmez. Düşmanı için ölebilen bir halkı biz mi temsil edecektik? Bu ilkesizliğimizin, tutarsızlığımızın ve zavallılığımızın faturası halka mı çıkarılmalıydı?

Arif Sağ, böyle düşünmüyordu ama.SHP Grupbaşkanvekili olduğum sırada odamda sohbet ettiğimizde şöyle demişti:

"Kürt halkına hiçbir şikayetim ve kırgınlığım yok. Bu halkı eskiden olduğu gibi yine seviyorum. Beni tasviye eden halk değil, Kürt politikacılarıdır." Evet, Arif Sağ, Kürt politikacıların içinde buldukları trajediyi çok çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyordu.

Seçim kampanyamız sırasında Şırnak'lılar, "Arif Sağ'ı keşke Şırnak'tan aday gösterseydiniz. Yazık oldu. Biz, o'nu başımızın üstünde meclise taşırdık" diyerek Arif'i doğruladılar. Evet, Botan halkı Arif'i selamlıyor, yüreğine ve bilincine yazıyordu. Bu onur, bizim gibi onlarca politikacının "kariyerinden" çok daha değerli ve anlamlıydı.

Bu arada, SHP'den ihraç edildiğimiz zor günlerimizde istifa ederek bize omuz veren, sahip çıkan ve bir kısmı ile sonradan birlikte parti kurduğumuz İstanbul Milletvekilleri Abdullah Baştürk ve Hüsnü Okçuoğlu, Ankara Milletvekilleri Kamil Ateşoğulları, Arif Sağ, Tefik Koçak, İçel Milletvekili Ekin Dikmen, İzmir Mil-

letvekili Kemal Anadol, Adana Milletvekili Cüneyt Canver, Bursa Milletvekili Fehmi Işıklar ve Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kahraman'a bu dayanışmalarından dolayı teşekkür ve minnet borçlu olduğumu da belirtmek istiyorum. Ama bu minnet borcum, kimi gerçekleri objektif olarak ortaya koyma hakkımı elimden almamalıdır diye düşünüyorum.

GÜZEL İNSANLAR DİYARI ŞIRNAK

Şırnak yolculuğum, belirsizlikler ve sorularla dolu sıkıntılı bir yolculuk oldu. Kars milletvekili olduğum dönemde birkaç defa gitmişim Şırnak'ta halkın duyarlı olduğunu biliyordum. Ancak, yine de Şırnak'ı çok iyi tanıdığım da söylenemezdi.

Uludere'ye 1989 yılında, Saddam'ın sınır dışı ettiği peşmergeler için gitmiş ve bölgede birkaç gün kalmıştım.

Şırnak'a da ilk 1990 yılında gitmiştim. Güvenlik güçleri halkın geçim kaynağı olan yüzlerce katırı kömür ocaklarında kurşunlayarak öldürünce, şikayetçi olmak için Valiye gitmek isteyen insan topluluğuna ateş açılmış, iki kişi yaşamını yitirmişti. Parti, olayı araştırmak üzere genel sekreterimiz Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'u, Mardin Milletvekili Adnen Ekmen ve beni görevlendirmişti. Şırnak'ı ilk o zaman görmüştüm. Daha sonra da gittim. Şırnak'ı, neredede bir fotoğraf makinası ya da kamera görseler zafer işareti yaparak objektiflerin önüne kümelenen çocuk toplulukları ve yaşlı-genç, kadın-erkek cesur insanları ile hatırlıyordum.

Şırnak insanının ne kadar cesur ve gözükkara olduğunu seçim kampanyası sırasında daha iyi görecektim.

Seçim çalışmalarım için, beni Ankara'dan Şırnak'a uğurlayan dostumun sözleri bana güç katıyor, yüreğime su serpiyordu: "Merak etme geçen dönem yaptıklarınla onlar seni zaten çok iyi ta-

nıyorlar. Göreceksin çok büyük bir sevgiyle karşılayacaklar seni. Yapman gereken tek şey onlarla yüreğinle konuşman."

Her zaman söylerim: Şırnak'ı ve halkını görmeyen bir insan dünyayı görmemiş sayılır. Uluderenin Mijin Köyünü görmeyen de Şırnak'ı görmemiş sayılır. Bunu kimileri abartılı bulabilirler. Şırnak'ı bilmek için görmek gerek. Görmeden, yaşamadan Şırnak'ı ve Şırnak'lıyı anlamak mümkün değil. Dayanışma, dostluk, özveri sözünde durma, açıksözlülük, mütevazilik, cesaret güçsüze, yabancıya ve kimsesize sahiplenme gibi özellikler Şırnak halkının ortak karakteristiğidir. Yapılan bütün fiziki baskılara ve manevi değerlerine karşı girilen bütün saldırılara rağmen bu halk kendisini ve değerlerini koruyabilmiş, geçmişine sahip çıkabilmiştir. Geleceğe büyük ümitlerle bağlı olmalarının nedeni de bu olsa gerek. Geçmiş ve gelecek arasında çok güçlü bir köprü kurmuşlar. Bu köprü, onları başarıya götüren ortak bir eser. Bu esere güzellikler katmak toplumsal bir gelenek hâline gelmiş. Başarıya, özgürlüğe ve aydınlığa olan inançlarını bu toplumsal geleneklerle besliyorlar. Güçlü toplumsal gelenekleri yaratmayan halkların özgülüşemeyeceğini kendi yaşam pratikleri ile öğrenmişler.

Diyarbakır'da Orhan Doğan karşılıyor bizi. Kısa bir sohbetten sonra yola çıkıyoruz. Nasıl bir seçim kampanyası yürüteceğimizi konuşuyoruz. Şırnak'ın koşullarını ve halkın eğilimlerini bilememenin sıkıntısını çekiyorum. Ancak Orhan Doğan, "bu iş bitmiş" diyor; beni rahatlatmaya çalışıyor. Belli etmiyorum, ama tedirginim. Daha sonra halkın duyarlılığını görünce tedirginliğimin ne kadar gereksiz olduğunu anlamış ve utanmışım.

Cizre'ye girişte ilk göze çarpan caddeyi boydan boya kaplayan uzunca bir pankarttı. Pankart üzerinde: "Mahmut Alınak, Botan'a Hoşgeldin" yazısı vardı. Klaksonlar çalıyor, insanlar zafer işareti

yapıyorlardı. Araç konvoyumuz şehir merkezine girdiğinde cad-
delerden, işyerlerinden insanlar el sallıyor, hoş geldin diyorlardı.
Zafer işareti yaşamın bir parçasıydı sanki. Zaferi çok ya-
kınlarında, avuçlarının içinde hissediyorlardı. Bu canlılık, heyecan,
umut ve kararlılık zafer tutkusundan besleniyordu.

Seçim irtibat bürosunun bulunduğu alana girdiğimizde bin-
lerce insanın bizi beklediğini gördük. Ben Şırnak'ın yabancısı de-
ğildim; yanılmışım. Sanki Botan'da gözlerimi dünyaya açmış,
orada büyümüştüm. Alandaki bütün insanlar akrabam, amcam,
teyzem kardeşimdi. Ben onların bir parçasıydım. Beni çocukları
gibi yüreklerine basmış, sahip çıkmışlardı. "Evine hoş geldin" di-
yorlardı.

Kadınlar "tilili" çekiyor, gençler sloganlar atıyorlardı. İnsanlar
"konuş" diyorlardı. Konuşmalarımın duygularını açığa vurmamı
ve zaferi müjdelememi istiyorlardı. Kürtçe-Türkçe karışımı ko-
nuşmamla onlara ulaşmaya, iletişim kurmaya çalıştım. Bu ko-
nuşmamı hiç beğenmemiştim. Ama beni kendilerinden bir parça
gördükleri için eksikliği görmek istemiyorlardı. "Sen misafirimiz
değil, aziz çocuğumuzsun. Sen Serhat'ın bize emanetisin" di-
yorlardı. Ben, bu coşku ve yakınlığı hak etmemenin ezikliğini ya-
şıyordum. Seçim kampanyası boyunca bu ezikliği hep yaşadım ve
hâlâ yaşıyorum. Araç konvoyumuzla aynı gün Şırnak'a gittik.
Orada da kısa bir konuşma yaptıktan sonra akşam Cizre'ye dön-
dük. Büyük bir gövde gösterisi yapmıştık.

Sonradan yirmi gün devam eden seçim kampanyamız bo-
yunca hep birlikte olduk. Aday arkadaşlarım ve Şırnak halkı ter-
cihli oy kullanılmaması kararı almışlardı. Bana zarar gelsin is-
temiyorlardı. Tercihli oy kullanılmasını kendileri için hakaret
kabul ediyorlardı.

“Bu ilgi, yalnızca benim şahsıma değildi. Benim yerime başka bir arkadaşım da gönderilse Botan halkı yine ilgi ve sevgi gösterecekti. Kürt ya da Türk, farketmezdi. Yeter ki halk için küçücük birşey yapmış olsunlardı. Örneğin, Arif Sağ'ın Türk olmasının hiç de önemi olmayacaktı. Botan bölgeciliği, ırk ve aşiret ilişkilerini aşmış, paramparça etmişti. Bu nedenle öteki partilerin karşı propagandaları, yıpratma kampanyaları sert kayalara çarpıyor ve yerle bir oluyordu. “Bir Kars'ının Şırnak'ta ne işi vardı? Şırnak'ta adam mı yoktu? Mahmut Alınak Kürtçe bilmiyor” gibi psikolojik yıpratma kampanyaları hiç mi hiç etkili olmuyordu.

Şırnaklılar, bu seçimde dosta düşmana güçlerini göstermek istiyorlardı. Bu nedenle benim için çok çalıştılar; sonuç almak istiyorlardı. Benden daha çok çalıştılar, daha çok yoruldu. Günde yaklaşık onbir saat çalıştık. Köy gezilerimiz bile mitinglere dönüşüyordu.

ŞAHESER BİR TABLO

Burada Berivan ve Apê Sadık'tan söz etmeden geçemeyeceğim. Berivan yedi yaşında bir Kürt kızıydı. Elinde sürekli havada dalgalandığı yeşil, kırmızı ve sarı renkli eşarplarla seçim kampanyamızın maskotu olmuştu. Apê Sadık, seksen yaşında bir dedeydi. Umutlu, inançlı ve kararlı bir “ihtiyar delikanlıydı.” Yaşlı ve yorgun bedenini beyni ve yüreği taşıyordu. Yoksuldu. Ama yüreği kocaman, sevgi doluydu. Dost zenginiydi. “Benim servetim de bu” derdi. Botan'da büyük bir saygınlığı ve yeri vardı. Sevgi ve hoşgörüsü ile gönüllere taht kurmuştu. Apê Sadık'ın ricası emir kabul edilirdi. Çünkü büyük bir güven duygusu yaratmıştı.

Berivan ve Apê Sadık, iki kuşağın buluştuğu şaheser bir tablo yaratmışlardı. Biri yaşlı bir çınar ağacı, öteki bir selvi dalı Botan'a hayat katıyorlardı. Botan, onların gölgesinde serinliyor, can buluyordu sanki.

Bizimle yürüdüler, terlediler, aç kaldılar, susuz kaldılar, toprak yolların tozunu yuttular; ama yorulmadılar. Çok sevdiğim daha nice yaşlı, genç insan vardı; hepsi de benden daha cesur, daha kararlıydı. Çalışmalarımız süresince Berivan, Apê Sadık ve öteki bütün dostlarla büyük güzellikler yaşadık. İlginç anılarımız oldu. Sofralarında en güzel yemeklerini ikram ettiler. En güzel yataklarını ayırdılar. Bana zarar gelmesin diye etrafımda etten bir duvar ördüler. Geceleri kaldığım evlerin çevresinde, sabahlara kadar nöbet tuttular. Hepsinin önünde minnet ve saygı ile eğiliyorum. Her biri bir Cudi, Gabar, Ağrı kadar yüceydi; güzellikleri erişilmezdi...

ŞİMDİ SIRA SİZDE : BİZİ UNUTMAYIN!

Tarih 20 Ekim 1991. Oy sandıkları açıldı ve beklenen sonuçlar açıklandı. Ezici bir çoğunlukla seçim zaferi bizimdi. Bu arada Şırnak halkı, sandıklarda bir süpriz yapmıştı. Tercihli oy kullanılmaması için çağrıda bulunduğumuz hâlde bana tercih oyu kullanmışlardı. Bizim dışımızdaki bütün partilerde kıran kırana tercihli oy çalışması yapıldığı hâlde bu adaylardan hiçbirisi tercih oyları ile kendi partilerinin barajını aşamamışlardı. Partisinin barajını aşan tek aday bendim. Bu benim karşı olduğum bir gelişmeydi. Ancak yine de çok etkilenmiş, duygulanmıştım. Bu Şırnak Halkının bir jestiydi; konukseverliklerini göstermişlerdi.

Seçim sonuçları Botan'da büyük bir coşku yaratmıştı. "Şimdi sıra sizde" diyorlardı. Evet, şimdi sıra bizdeydi. Bu insanlara nasıl layık olacaktık? Ankara'da bizi neler bekliyordu? Omuzlarımıza binen bu ağır sorumluluğun üstesinden nasıl gelecektik? Vefa borcumuzu nasıl ödeyecektik?

Bizi davul zurna eşliğinde, halaylarla uğurladılar. Havan topları, roketler ve makineli silahlarla evlerinin başlarına yıkılacağını,

ortalığın cehenneme çevrileceğini, katledileceklerini çok öncesinden biliyor ve sezinliyor gibiydiler. Kulağımıza usulca: "Bizi unutmayın" diye fısıldıyorlardı.

* * *

Selim Sadak, Orhan Doğan ve ben omuzlarımızdaki ağır sorumlulukla Diyarbakır üzerinden Ankara'ya hareket ediyoruz. Fehmi Işıklar, bizi Diyarbakır'da toplantıya çağırmış. Toplantının amacını ve neler konuşulacağını bilmiyoruz. Fehmi Işıklar'ı iyi tanıyorum. Kafasında bir proje olmadan böyle bir toplantı yapmazdı. Ama ne olabilirdi? Gelişmeleri değerlendirmeye çalışıyorum. Uzun uzun düşününce Fehmi Işıklar'ın planını çözüyorum. Seçim sonuçlarının açıklanmasından hemen sonra HEP Genel Sekreteri basına zamansız ve gereksiz bir açıklama yapmıştı. Acele ile yapılan açıklamada genel sekreter, bizimle ilgili kararını veriyor: "HEP'liler partilerine dönecek" diyordu. Milliyet gazetesinin birinci sayfasında yer alan bu açıklama belli ki Fehmi Işıklar ve Erdal İnönü'yü tedirgin etmişti. Fehmi Işıklar işi Ankara'ya taşımadan kaynağında çözmek istemişti. Büyük bir acı hissettim. Fehmi Işıklar'ın arkadaşlarımız üzerinde büyük bir etkinliği vardı. Getirdiği herhangi bir öneri, söylediği söz ya da yaptığı iş yanlış da olsa büyük bir kabul görüyordu. Kendisini aşmak ve o'na rağmen arkadaşları etkilemek zor görünüyordu. Ancak yine de ümitliydim. Çünkü milletvekili arkadaşlarımla duyarlılıklarına ve öngörülerine güveniyordum. Onlar herhangi bir yanlışlık yapmazlardı! Yapmamalıydı!

SHP'den topluca istifa ederek Halkın Emek Partisine dönmemiz gerektiğine inanıyordum. Koşulların bize dayattığı bu görevden kaçınamazdık. Bu nedenle Diyarbakır'da yapılacak toplantı yaşamsal bir öneme sahipti.

KAÇIRILAN TARİHİ FIRSAT!

Diyarbakır Demir Otel'de yapılacak toplantıya basın mensupları ve televizyonlar da çağrılmıştı. Televizyon çekimleri ve Fehmi Işıklar'ın basına ayaküstü yaptığı açıklamadan sonra toplantı salonuna geçtik. Fehmi Işıklar her zaman yaptığı gibi toplantıyı yine uzunca bir sunuş konuşması ile açtı. Öğretmenlerini dinleyen öğrencilerin uysallığıyla dikkat kesilmiş, kendisini saygı ile dinliyorduk. Bilinen genel saptamalarda bulunuyordu. Seçim çalışmalarımızdan övgü ile söz eden Fehmi Işıklar, aldığımız başarılı sonucu çok iyi değerlendirmemiz gerektiğini, kamuoyunun bizi izlediğini, söz ve davranışlarımızdan giyimimize kadar her konuda örnek insanlar olmamızın bir görev olduğunu vurguluyordu. Bütün söyledikleri bilinmeyen, yeni şeyler değildi. Diyarbakır'a bunları dinlemek için mi gelmiştik? Toplantının gündemi yok muydu?

Öncelikle SHP'de kalıp kalmama konusunda bir karar vermeliydik. Çünkü politik taktiklerimiz bu karara göre biçimlenecekti. Toplantı, bu anlamda bir kader toplantısıydı. Fehmi Işıklar'ı tanıyan biri, o'nun SHP'de kalmak istediğini hemen anlayabilirdi. Bu niyetini açıkca belli etmiyordu. Ancak, konuşmasının satır aralarında bunu yakalamamak mümkün değildi.

Söz sırası bana gelmişti. Ben önümüzdeki sürce ilişkin bazı değerlendirmelerde bulunduktan sonra konuşmamı şu şekilde sürdürdüm: *"Kürt-Türk kutuplaşması giderek artıyor. İki halkın el ve gönül birliği devlet içindeki karanlık güçlerin işine gelmiyor. Çünkü, demokratikleşmenin en büyük itici gücü bu iki halkın birliğidir. Bu karanlık güçlerin ülkenin demokratikleşmesini istememelerinin nedeni, kendi varlık nedenlerinin ortadan kalkacağından, duydukları korku ve kaygıdır. Bu nedenle, önümüzdeki dönemde Kürt-Türk kamplaşmasını arttırmak için her türlü provokasyona girişmekten çekinmeyeceklerdir. Bizler, bu provokasyonları boşa çıkarmak ve etkisiz hâle getirmek gibi bir*

görevle yüklüyüz. Bu görevimizi SHP'nin içinde yerine getirmemiz mümkün değildir. Çünkü SHP, öncelikleri, amaçları ve yöntemleri tamamen farklı olan bir partidir. SHP'yi Kürt ve Türk halkı arasında bir gönül partisine dönüştüremeyiz; çünkü buna SHP'nin yapısı, geleneği ve ideolojisi uygun değildir. SHP ile kuramayacağımız bu gönül köpürsünü Halkın Emek Partisi ile kurabiliriz. Halkın Emek Partisi, bu tarihi role soyunarak politika sahnesine çıkmalıdır. Bu nedenle bizler derhal SHP'den istifa ederek Halkın Emek Partisi'ne geçmeliyiz."

* * *

SHP'den istifa önerim büyük bir dikkat çekti. Arkadaşlarımın yüz hatlarından tepkilerini almaya çalışıyordum. Ancak Fehmi Işıklar'ın rahatsız olduğu her hâlimden belliydi. Oldukça gergin ve sinirli görünüyordu. Müdahale ediyor, sözlerimi kesmeye, araya girmeye çalışıyordu. Ancak ben oldukça rahattım. Önerilerimin destek göreceğine inandığım için Fehmi Işıklar'ın tepkilerine aldırmıyordum. Milletvekili arkadaşların çoğunluğunun istifadan yana tavır koyacaklarını düşünüyordum. Bu nedenle çekinmem ve geri adım atmam için herhangi bir neden görmüyordum.

Fehmi Işıklar'ın bütün sertliğine ve müdahalelerine rağmen sürdürdüğüm konuşmamı, SHP'den istifa nedenlerinde yoğunlaştırdım:

"Biz niçin HEP'e dönmeliyiz? Çünkü önümüzdeki dönemde, halka çok yoğun baskılar uygulanacak, toplu gözaltılara girişilecek ve insanlar işkence tezgahlarından geçirilecekler. Köyler boşaltılacak, yakılacak, bombalanacak ve insanlar kitlesel göçlere zorlanacak. Kitlesel katliamlar yapılacaktır. Türkiye darbeler ülkesidir ve bu tehlike her zaman gündemdedir.

Peki bütün bunlar-mutlak mıdır? Değildir! Güçlü bir halk muhalefeti ile bütün gelişmeler önlenabilir ve demokratikleşmenin önü açılabilir.

Halkımız, bizleri büyük bir umutla parlamentoya gönderiyor. Hayal kırıklığı yaratamayız. Üstelik, çok büyük avantajlara sahibiz. Çok iş ya-

pabilecek, büyük demokratik dönüşümleri gerçekleştirebilecek durumdayız. Bizi parlamentoya götüren yol insan kanı ile sulanmıştır. Bu insan kanını görmezlikten gelemeyiz. Vefa diye birşey vardır."

Konuşmam oldukça can alıcı bir noktaya gelmişti. Bunu farkeden Fehmi Işıklar, oldukça sinirli ve sert bir ses tonu ile araya girerek bana bağırmağa başladı: "Mahmut Alınak, ajitasyon çekme. Ben ajitasyon çekersem ferishtahın şaşar. Fazla ileri gitme" ve benzeri sözlerle beni tehdit etmeye başladı. Haksızlığa uğradığım açıkca ortadaydı. Ben, buna rağmen yumuşak bir sesle konuşmamı sürdürmek istediğimi belirtmekle yetindim. Arkadaşların Fehmi Işıklar'a müdahale etmelerini bekliyordum. Çünkü onlar SHP'de kalmak istemeyeceklerdi! Ancak tepkisizlik içinde olmaları beni şaşırtıyordu. Fehmi Işıklar ile aramızdaki tartışma sertleşince milletvekili arkadaşların beni onaylamadıklarını anlamakta da gecikmedim. Kimi beni "acelecilikle!" suçlarken, kimi de "Mahmut Alınak daha Botan'ın etkisinde; kendisini o havadan kurtaramadı" diyordu. Yani biz, Botan'da Botan'lı, Ankara'da Ankara'lı mı olmalıydık?

Evet, yalnız kalmıştım. Artık bu çok açıktı. Belirleyici olan Fehmi Işıklar'dı. Bakalım nereye sürüklenecektik?

Ancak yine direnmeli, milletvekili arkadaşları ikna etmek için bütün gücümü kullanmalıydım. Bu nedenle bütün tepkilere rağmen yarıda kalan konuşmamı sürdürmeye devam ettim:

"Evet, bizi meclise götüren yollar insan kanı ile sulanmıştır. Yukarıda sözünü ettiğim gelişmeler de mutlak değildir. Herşeye rağmen; katliamları, toplu gözaltıları, işkenceleri, köy bombalamalarını, yakmalarını ve zorla boşaltılmaları engelleyebiliriz. Darbe tehlikesini ortadan kaldıracabiliriz. Ancak, bütün bunlar üç-beş kişinin altından kalkabileceği işler değildir. Halkın demokratik muhalefetini dinamik bir güç olarak harekete geçirdiğimizde üstesinden gelemeyeceğimiz hiçbir zorluk yoktur. Bu tarihi ve zor görevi başarmak için kitleleri harekete geçirmeliyiz."

Kitleleri demokratik olarak örgütleyerek bu tepkileri dev gösterilere dönüştürmenin uygun koşulları vardır. Çünkü hükümet değişikliği karşısında devlet, bilinen kimi politikalarını şimdilik askıya almıştır. İleride bu kanallar kapanabilir. Doğu'dan batıya, halkın demokratik tepkilerini açığa vurmasını sağladığımızda baskıları ve zorbalıkları geri püskürtmek hiç de zor değildir. SHP, bu çalışmaları yapmamıza fırsat vermez. Bu kitlesel demokratik kampanyaları ancak HEP dinamiklerini harekete geçirerek organize edebiliriz. Bu nedenle zaman kaybetmeden SHP'den istifa etmeli ve HEP'e dönmeliyiz."

Konuşmamı, İran Şahu Rıza Pehlevi'nin kitlelerin gücü karşısında nasıl dize geldiğini ve ülkesinden kaçmak zorunda kaldığını örnek göstererek sürdürdüm.

HEP'e dönmemizin başka toplumsal yararlarını da anlatıyordum: Çok güçlü demokratik gelenekler yaratarak tarihe geçecek anlamlı siyasal dönüşümler sağlayabilirdik.

Konuşmamda, yaratmamız gereken tabloyu şu şekilde ortaya koyuyordum : *"Darbe karşıtı güçlü bir kamuoyu yaratarak, darbe tehlikelerini tarih sahnesinden silebiliriz. Darbelerin toplumun ekonomik, demokratik ve siyasal yaşamına verdiği zararları ortaya koyarak kitleleri, darbecilere karşı çıkma ve tanımama yolunda örgütleyebiliriz."*

Yeni bir politik tarz , üstelik düzen partilerinin bizi de etkileyen çalışma alışkanlıklarından sıyrılarak yeni bir mücadele geleneği de yaratmalıydık. Bu mücadele, hakkını arayan, haksızlığa karşı çıkan, tepki gösteren ve kendi gücüne güvenen bir toplum yaratma amacına yönelik olmalıydı. Örneğin, temel ihtiyaç maddelerine zam mı yapıldı? Biz, zamları protesto etmek üzere bu malları belirli sürelerle satın almama kampanyaları oluşturmalıydık. Aynı şekilde zaman zaman televizyon yayınlarını izlememe, üreticilerin pazara mal indirmeme, zam yapılan malları satın alamama, sokağa çıkmama boykotu vb. birçok kitlesel demokratik eylemleri de gerçekleştirebilirdik. Arkadaşlara bak-

kalların Coca Cola boykotlarını örnek gösteriyordum. Coca Cola tekeli dize getiren esnaf boykotu bizim için büyük derslerle doluydu.

Daha da önemlisi büyük bir siyasal boşluk sözkonusuydu. Hiçbir partinin Kürt sorunu, işsizlik, enflasyon, tarım, eğitim, sağlık, konut, ulaşım ve benzeri konularda ciddi projeleri yoktu. Halkın Emek Partisi komisyonlar kurarak, her konuda projeleri ve çözümleri olan bir partiye dönüştürülebilirdi. Projelerin benimsenmesi hâlinde halkın desteğini almak hiç de zor olmayacaktı. Halkın Emek Partisi, doğusundan batısına bütün halk katmanlarının nabzını tutan bir örgütlülük sağlayabilirdi. Örneğin işçi, memur, üretici, işsiz, esnaf, kadın, gençlik, insan hakları vb. komisyonlar kurarak bir taraftan halkla kendi arasında güçlü köprüler kurabileceği gibi, öte taraftan da nerede bir toplumsal hareketlilik varsa oraya ulaşacak ve böylece halkla bütünleşme daha da kolay olacaktı.

Böyle bir HEP, caydırıcı bir güç olacaktı.

Konuşmam ve getirdiğim önerilerimin genel çerçevesi böyle oldu. HEP'e dönme ve HEP'i kiteselleştirme konusundaki önerilerimin kabul edilmesi hâlinde halka yönelen saldırılara karşı önemli bir tampon görevi de görecektik.

Milletvekillerinin bu önerilerime tepki göstermeleri bende derin bir acı ve hüznün yaratmıştı. Ben, Botan halkının yüzüne nasıl bakacaktım? Halk, büyük hayaller kurarak bize destek vermişti. Halkın umutlarını ve beklentilerini altın bir tepsi içinde düzen sahiplerine peşkeş mi çekecektik? Halk, sistem içinde kaybolmak için mi bize oy vermişti? Bu ne biçim politikaydı? Biz dama taşı olmak için mi Ankara'ya gidiyorduk?

Konuşulacak ve tartışılacak hiçbir şey kalmamıştı. Eğilim ortaya çıkmıştı. En kötüsü de bu eğilim, kamuoyuna yansıtılmayacaktı.

Toplantıdan hiçbir karar çıkmayacaktı. Bunu görmemek mümkün değildi. En doğrusu, bu yanlışlığa ortak olmamaktı. Ancak herşeye rağmen arkadaşların yeniden düşünmelerini sağlamak gerekiyordu. Toplantıyı terketmek bir çare olabilirdi. Bu tepki, arkadaşları belki etkileyebilirdi. Son kozum olan kararımı açıkladım: "Sevgili arkadaşlar, eğilim ortaya çıkmıştır; SHP'de kalınmak isteniyor. Yanlış yapıyoruz. Bundan böyle bu toplantıyı sürdürmenin gerekçesi de kalmamıştır. Bu nedenle toplantıyı terkediyorum ve yarın yapılacak toplantıya katılmıyorum." Son bir ümitle arkadaşlara bakıyorum. Ama hiçbir tepki yok. İnanamıyorum; gözlerim beni yanıltıyor olmalı. Bu kadarını da beklemiyordum. Büyük bir bozgun yaşadım ve acı ile sarsıldım. Belli etmiyorum ama yüreğim yanıyor, hıçkırarak ağlamak istiyordum. Nerede halkımız? Bütün bu olanlara daha ne zamana kadar izin verecek? Tarih bizi ne zaman sorgulayacak? Ne zaman hesap soracak?

Gözlerimle saptadığım bir olgu var: "Kürt'ün kravat takmış, tüccarı ve makam sahibi olanı ilginç kişilik özelliklerine sahiptir. Ama bunu örtmesini ve gizlemesini de çok iyi bilir. Bu alanda oldukça profesyoneldir.

Büyük bir acı ve çaresizlikle toplantıyı ve Diyarbakır'ı terkedip Ankara'ya döndüm.

Ankara'ya kadar yol boyunca Kürtler'in diplomasi ve masabaşı oyunları ile uğradıkları yenilgileri düşündüm.

Daha sonraki günlerde basında kendilerinden "HEP kökenli SHP milletvekilleri" olarak söz edilecek milletvekili arkadaşlar da benden iki gün sonra Ankara'ya döndüler.

KÜRTÇE YEMİN TARTIŞMALARI

6 Kasım 1991 günü TBMM'de yapılacak yemin töreninden önce HEP genel merkezinde toplanarak durum değerlendirmesi yaptık. Toplantıda, o günlerde basının kasıtlı olarak öne çıkardığı ve kamuoyunun da dikkat kesildiği Kürtçe yemin ve SHP'de kalınıp kalınmayacağı konuları tartışıldı.

Ben, içinde bulunduğumuz koşullarda Kürtçe yeminin bize zarar vereceğini, bizi izole ederek yalnızlaştıracağını, parlamento kürsüsünü bize kapatacağını, Türk-Kürt kutuplaşması yaratmak isteyen çevrelerin ekmeğine yağ süreceğini ve onlara saldırılarla fırsat vereceğini belirterek Kürtçe yemine karşı çıktım. Arkadaşların çoğunluğu da aynı endişeleri taşıyordu.

Uzun tartışmalardan sonra oylama yapıldı ve Kürtçe yemin edilmemesine karar verildi.

Yemin konusu karara bağlandıktan sonra ben bir defa daha SHP'den istifa ederek HEP'e geçme önerisinde bulundum ve ara bir formül önerisini yaptım. Bu öneriye göre biz demokratikleşmeye ilişkin taleplerimizi Erdal İnönü'ye yazılı olarak götüreceğiz ve bir ay kadar bekleyeceğiz. Bu pakete Erdal İnönü'nün sahip çıkması hâlinde sorun kalmayacaktı. Aksi hâlde, bu gerekçe ile SHP'den istifa edecek, HEP'e geçecektik.

Bir aylık süre önerisi üzerinde durulmamakla birlikte, demokratikleşme konusunda İnönü'ye bir öneri paketinin götürülmesi fikri kabul edildi. Bu öneriler taslağını hazırlayacak komisyon oluşturulduktan sonra tam dağılıyorduk ki, o ana kadar toplantıda bulunmayan üç milletveki arkadaşımız geldi. Daha sonraki dönemde temel konularda hep belirleyici olacak ve bizi sürükleyecek bu üç arkadaşta, toplantının konusu ve alınan kararlar kısa özet olarak anlatıldı. Ancak bu arkadaşlar, yemin konusundaki karara itiraz edince durum bir anda değişti. Sanki sa-

atlerdir hiç konuşulmamış ve karar alınmamış gibi konu yeniden tartışmaya açıldı. Israrla Kürtçe yemin edilmesi isteniyordu. Ben geçen dönem milletvekilliği tecrübelerimden de örnekler vererek Kürtçe yeminin bize vereceği zararları tekrar tekrar anlatmaya çalıştım. Baktım olmayacak, ikna edemiyorum, bu sefer yalvarmaya başladım.

"Ne olursunuz bize üç ay kadar bir süre verin" dedim. "Bu süreçte kamuoyuna sempatik gelecek çalışmalar yapalım. Önce bir ilgi odağı olalım. Üç ay sonra bırakın iki kelimelik Kürtçe yemini kürsüde Kürtçe konuşma yaptığınız zaman dahi kimse sizi suçlayamayacaktır. Çünkü o zamana kadar üreteceğimiz politikalarla Türk kamuoyunu da yanımıza almış olacağız. Lütfen üç aylık süre verin. Daha sonra istiyorsanız çıkın kürsüde Kürtçe gündem dışı konuşma yapın. O zaman hiçbir tepki almayacağınızı siz de göreceksiniz."

Ama dinletemedim. Başka arkadaşların itirazları da dinlenmedi.

Bu sırada geçmişte milletvekilliği yapmış olan bir arkadaş yeni bir öneride bulundu:

"Fehmi Işıklar Türkçe, eskiden milletvekilliği yapmış bir arkadaş da Kürtçe mesaj versin" dedi.

Bu öneri de yanlıştı; ama genel onay gördü. Yapılabilecek başka birşey yoktu. Alınan son karara göre Fehmi Işıklar Türkçe, Batman Milletvekili Abdülkerim Zilan da Kürtçe mesaj vereceklerdi. Toplantı böylece dağıldı.

Hemen o gece İnönü'ye götürülecek demokratikleşme paketinin taslağı hazırlandı ve Fehmi Işıklar'ın onayına sunuldu. Kabul görünce de sıra ikinci gün İnönü'den randevu almaya kaldı.

Erdal İnönü bizi nazik ve nazik olduğu kadar da kararlı bir tavırla karşıladı.

Çikolatalar ikram edilip çaylar içilirken İnönü, basında Kürtçe yemin edileceği şeklinde haberler okuduğunu, bunun doğru olup olmadığını sordu. Ben dahil hiçbirimiz bir gün önce alınan karardan söz etmedik. Ancak "kemküm" ederek böyle birşeyin olmayacağını ima ettik. Doğaldır ki, yaptığımız dürüstçe bir iş değildi.

Fehmi Işıklar, seçim bölgelerimizde yaşanan kimi olaylara değindikten ve genel bir değerlendirme yaptıktan sonra yazılı önerilerimizi İnönü'nün önüne koydu ve "bu önerilerimizi dikkate almanızı istiyoruz" dedi. Kürt sorunu ve demokratikleşmeye ilişkin yazılı isteklerimizi uzun uzun inceleyen Erdal İnönü, SHP'nin bo-yutlarını aşan bu önerilere, beklenenin aksine karşı çıkmadı. Sadece zamanlamaya ilişkin kaygılarını ortaya koydu. "Toplumun henüz benimsemediği kavramları kullanırsak sıkıntıya gireriz. Ancak parti olarak, Kürt Halkı, kavramını kullanabiliriz. Kamuoyu buna tepki göstermez" dedi ve ekledi : "Basında, partiden ayrılacağınız şeklinde haberler çıkıyor. Ayrılmak isteyen arkadaşlarımız varsa ayrılabilir. Buna hiçbirşey diyemeyiz. Yine parti içinde ayrı bir parti gibi davranacaksanız bunu da kabul edemeyiz."

İnönü'nün tavrı çok net ve açıktı. Bu tavır, meydan okuyan bir tavidir. İnönü yumuşak bir iniş yapmayı da unutmadı:

"Ama partide kalacağız, birlikte çalışacağız diyorsanız buna da sevinirim."

İnönü'nün bu resti karşısında çok açık ve tutarlı davranışımızı söyleyemem.

MECLİSTE YEMİN GERGİNLİĞİ

6 Kasım yemin günü, öğleden sonra saat üçe doğru Meclis ana binasına girerek iktidar kulisinin merdivenlerinden aşağıya doğru.

indiğimde, kuliste oturan bölge milletvekillerini gördüm. Onların oturdukları bölüme doğru yürürken "merhaba" diyen gazete muhabiri bir arkadaş elime bir mendil tutuşturdu.

"Ne bu?" diye sorduğumda, gülerek :

"Aç bak, görürsün" karşılığını verdi.

Bakmam için bana verdiği yeşil, kırmızı, sarı renkte bir mendildi.

Bana hediye ettiğini düşünerek teşekkür ettim. Durumu kavrayamadığımı anlayınca güldü:

"Bunu sizinkiler ceketlerinin mendil ceplerine takmışlar. Kürsüye de öyle çıkacaklar" dedi.

İnanmak istemedim. Çünkü böyle bir karar almamıştık. "İzinle, arkadaşlarla görüşeyim" dedim ve ayrıldım. Arkadaşlara yaklaştığımda bir de ne göreyim. Bazı arkadaşlar mendili yakalarına takmışlar bile. Oysa ki bu konu konuşulmamış ve tartışılmamıştı. Bu mendilin yakalara takılması sorun değildi, takılmasına takılabiliirdi. Ama bütün gözler bizim üstümüze çevrilmişti. Kürsüye bu şekilde çıkarsak kıyametler kopardı. Bir daha da bize soluk aldırma zardı. Bu mendilleri takmakla kendimize zarar vermiş olmaktan başka birşey yapmamış olacaktık. Bize yönelen okların sivri uçlarını kendi ellerimizle bilemiş olacaktık.

Genel Kurul salonuna girdiğimde Fehmi Işıklar, huzursuz bir yüz ifadesi ile bana Abdülkerim Zilan'ın meclise gelmediğini, yemin konusunda yapılan basın toplantısı ile yeteri kadar mesaj verildiğini, bu nedenle kendisinin kürsüde ayrıca mesaj vermesine gerek kalmadığını söyledi. Bu yaklaşım bana da mantıklı geldi.

Fehmi Işıklar'ın huzursuzluğunun nedeni başkaydı:

"Leyla ve Hatip birşeyler yapacaklar. Ben ikna edemedim. Bir de sen konuşsan" dedi.

"Tamam, konuşayım" dedim ve ayrıldım.

Hatip Dicle ve Leyla Zana, genel kurulun arka sıralarında oturuyorlardı.

Ne yapmak istiyorlardı? Önce onu öğrenmek istedim.

Sorduğumda Leyla Zana Kürtçe yemin edeceğini, Hatip Dicle de başka bir mesaj vereceğini söyledi.

"Ama biz böyle bir karar almadık ve size de böyle bir görev vermedik. Buna hakkınız yok ve üstelik yanlış bir iş. Ne olursunuz vazgeçin! dedim. Ancak bütün ısrarlarına rağmen ikisini de ikna edemedim ve çaresiz yerime oturdum.

Yemin töreni devam ediyordu. Çoğunluğu lacivert takım elbiseli milletvekilleri, belli belirsiz bir heyecanla kürsüye konan yazılı metinden yemini okuyorlardı.

Milletvekilleri, kürsüye illerinin alfabetik sırasına göre çıkıyorlardı.

Refah partililerin bir kısmı, kürsüye çıktıklarında yemin öncesi anayasa maddesini okuyor, daha sonra yemine geçiyorlardı. Bunlara kimi itirazlar oluyorsa da çok fazla tepki gösterilmiyordu. Sıra Diyarbakır Milletvekili Hatip Dicle'ye geldiğinde farkında olmadan uzun süre soluğumu tuttuğumu hatırlıyorum. Çünkü olacakları tahmin ediyordum ve gelecektekine yana ciddi kaygılarım vardı.

Hatip Dicle:

"Ben ve arkadaşlarım, bu metni anayasa baskısı altında okuyoruz" der demez ortalık karıştı. Sıra kapaklarına vurmalar, ayağa kalkmalar ve kürsüye hücumlar başladı. Seçmenlerine mesaj vermek için çoktandır fırsat kollayan gerici milletvekilleri, Hatip Dicle'ye saldırıyor ve hakaret ediyorlardı. Kimi arkadaşlar saldırılara karşı koyarak, kimi de aracılık yaparak Hatip Dicle'yi salonun arka bölümüne aldık. Buna rağmen küfürler, el kol hareketleri bir süre daha devam etti.

Bu arada kürsü çevresinde yaşanan olaylar nedeniyle oturumu yöneten Ali Rıza Septioğlu da ara verdi.

Sıra Diyarbakır Milletvekili Leyla Zana'ya gelecekti. Bütün bu olanlardan sonra fikir değiştirdiği düşüncesiyle genel kurul salonunun arka bölümünde oturan Leyla Zana'nın yanına gittim : "Ne olursun Leyla, bir yanlışlık yapmayalım" dedim. Adamları görüyorsun, saldırmak için bahane arıyorlar. Bu fırsatı onlara vermeyelim!" Karşılık vermedi; gözleri önündeki masada, başını hafifçe öne eğerek gülümsemekle yetindi.

"Bak Leyla" dedim: "Refah Partili'ler Hatip Dicle'nin söylediklerine yakın şeyler söylediler. Görüyorsun onlara tepki gösterilmiyor. Bu adamlar saldırmak için bahane arıyorlar. Ne olursun oyuna gelmeyelim!"

Leyla kararlı bir sesle:

"Bölgede insanlara söz vermişim" dedi.

Bütün ısrarlarım boşa çıkınca Leyla Zana'nın yanından ayrıldım ve Erdal İnönü'nün meclisteki çalışma odasına çıktım. İçeride kimi oturan, kimi de ayakta birçok milletvekili vardı. İnönü, şok durumda kekeleyip, ne yapacağına karar veremeyen insanların şaşkınlığını yaşıyordu. Yanında Fehmi Işıklar oturuyordu.

Odada bulunan herkes aynı şaşkınlık içindeydi. Belli belirsiz konuşmalar oluyor, ama kimin ne söylediği pek anlaşılıyordu. Sadece bir uğultu vardı.

Uğultuyu Erdal İnönü'nün sesi kesti:

"Bu durumda bu arkadaş (Hatip Dicle'yi) partiden istifa etmiş sayacağız."

İnönü, dirsekleri dizlerinin üstünde, iki elinin parmaklarını iç içe geçirmiş iki büklüm bir hâlde kendi kendisiyle konuşur gibi: "Evet evet, başka çaresi yok. Bu arkadaşımızı partiden istifa etmiş

sayacağız" dedi ve oda yeniden sessizliğe gömüldü. Az sonra sessizliği yine İnönü bozdu:

"Evet kalkalım, genel kurula geçelim."

İnönü önde, biz arkada odadan çıktık. Özel kalem odası, kameraları ve fotoğraf makinaları ile basın muhabirlerinin istilasına uğramıştı sanki. Kameralarını çalıştıran, fotoğraf makinalarının flaşlarını patlatan muhabirler İnönü'nün çevresini kuşatmış, Hatip Dicle'nin kürsüdeki sözleriyle ilgili sorular soruyorlardı.

Genel kurul salonuna döndüğümüzde, televizyondan naklen verilen yemin, töreni daha yeni başlamıştı.

Birçok arkadaş Leyla Zana'yı ikna etmeye çalışmış, ancak onlar da sonuç alamamışlardı.

Leyla Zana'nın ismi okunduğunda daha kürsüye varmadan laf atmalar, sataşmalar başlamıştı bile.

Leyla Zana, yemini önündeki metinden okuduktan sonra, Kürtçe olarak: "Ben bu yemini Kürtlerin ve Türklerin kardeşliği için ettim" diye devam edince genel kurul salonuna bomba düşmüş gibi oldu. Çoğunluğu DYP'li olan gerici milletvekilleri, bir defa daha kürsüye saldırdılar. Ortalık ana baba gününe döndü. İtişip kakışmalar, küfürleşmeler önlenemeyince oturum başkanı Ali Rıza Septioğlu, oturuma bir defa daha ara vermek zorunda kaldı.

Leyla Zana'yı kürsüden alarak kulise çıktığımızda bu sefer de basın mensuplarının kameraları ve fotoğraf makinaları çalışmaya başladı. Leyla Zana'ya sorular soruyor, açıklamalar alıyorlardı.

Ben, bitkin bir şekilde yığıldığım koltukta kaçırduğumuz büyük fırsatları düşünüyordum.

Yanıma yaklaşan bir milletvekili arkadaş, biraz da alaylı bir sesle:

"Korkma korkma! Korkulacak bir şey yok. Cesur olmak lazım!" dedi.

"Evet, çok korkuyordum, hem de çok. Ancak korktuğum bu sal-

dırılar değil" dedim: "Bundan sonra olacıklardan korkuyorum. Daha başlamadan tükettiniz bizi. Önümüzü kapattınız. Yazık oldu..."

Bu sözlerim, tam kazanacağına inandığı bir anda kaybeden ve yıkılan insanın yaşadığı düş kırıklığının itirafıydı.

Yaklaşık otuz dakika sonra genel kurul toplantısı yeniden başladı.

Başkan, Leyla Zana ve Hatip Dicle'nin yeminlerinin kabul edilmediğini, bu nedenle törenin bitiminde yeniden yemin edeceklerini açıkladı. Oysa ki anayasaya göre yemin yapılmış ve hukuki işlem tamamlanmıştı. Yeminin tekrar ettirilmesi haksızlıktı. Amaç, sözlerini geri aldırarak Leyla Zana ve Hatip Dicle'yi pişman duruma sokmaktı. Yeniden yeminde ısrar edilmesinin tek nedeni buydu.

Olan olmuştu artık. Geriye dönüş yanlıştı. Zaten bir yanlış yapılmıştı. Bu da ikincisi olacaktı.

'Yana yana oturan Leyla Zana ve Hatip Dicle'ye giderek anayasaya göre yemininin tamamlandığını, ikinci defa kürsüye çıkmalarına gerek olmadığını söyledim.

"Ama çıkmazsak milletvekilliliğimiz düşer" dediler.

"Düşmez! Siz yemininizi ettiniz. Bundan sonrası sizi küçük düşürmek, pişmanlığınızı size ikrâr ettirmektir. Üstelik milletvekilliliğinizi düşüreceklerse de düşürsünler. Böyle bir şeyin altından kalkamazlar. Kürsüye çıkarsanız onları daha da cesaretlendirmiş olursunuz."

Ancak bütün çabalarımaya rağmen sonuç alamayacağımı anlayınca vazgeçtim.

Törenin sonuna kadar bekledik. Hatip Dicle ve Leyla Zana, kürsüye ikinci sefer çıktıklarında gece yarısını çoktan geçmişti. Bu sefer yemin "usûlüne!" göre okundu; gerici milletvekilleri de böylece amaçlarına ulaşmış oldular.

Bütün yazılı basın Mecliste yaşananları ikinci günü manşet haber yaptı. Leyla Zana'nın yemininin büyük haber yapılması anlaşılır şeydi. Çünkü, Mecliste böyle bir olay ilk defa yaşanıyordu. Ancak söylediklerinde hiçbir şey olmadığı halde Hatip Dicle'nin de Leyla Zana ile birlikte manşete çıkarılmış olması dikkat çekiciydi. Refah Partili bazı milletvekilleri, Hatip Dicle'nin sözlerine yakın şeyler söylemelerine rağmen onlar iç sahifelerdeki haberler içinde bir iki cümle ile geçiştirilmişlerdi.

Bunu, Kürt-Türk kutuplaşması yaratmak isteyen bazı basın ve yayın organlarının bazı kişileri bilinçli olarak öne çıkartma ve onları konuşturarak yanlış yaptırma gayreti olarak değerlendirirdim.

Biz "HEP kökenli" milletvekilleri, ikinci gün toplanarak durum değerlendirmesi yaptık. Yukarıda da altını çizdiğim düşüncelerim ve kaygılarım çerçevesinde Leyla Zana ve Hatip Dicle'ye çok sert eleştiriler yönelttim. Bu gelişmeler bize ve halka büyük zararlar vermişti.

Benim gibi düşünen başka arkadaşlar da vardı. Bir kısım arkadaşlar sessizliği tercih ederken, bir kısım da "arkadaşlarımız bizim namusumuzdur" diyerek Leyla Zana ve Hatip Dicle'yi onayladılar ve savundular.

Geçmiş dört yıllık milletvekilliği deneyimimden bildiğim böyle olayların iki-üç gün sonra gündemden çıkacağıydı. Fakat bu sefer tersi oldu. Basın, Leyla Zana ve Hatip Dicle'yi bırakmadı, konuşturdukça konuştu ve aylarca haber yaptı. Bu haberler ve açıklamalar, bizi yalnızlaştırmak ve kutuplaşmayı derinleştirmek amacıyla kullanıldı. Halkın yaşadığı sorunlara tek bir satır dahi yer vermeyen basın, Leyla Zana ve Hatip Dicle'yi hemen hemen her gün haber yaptı.

Erdal İnönü, kendilerini partiden istifa etmiş olarak kabul ettiğini açıklayınca, Leyla Zana ve Hatip Dicle'nin SHP ile ilişkileri o günden sonra kesilmiş oldu.

"Peki, önerdiğimde niçin önlem almadınız, niçin bana tepki gösterdiniz?" diye sorduğumda:

"Yanlış yaptık. Bu günü görememişiz" cevabını alacaktım.

Peki, ne zaman görecektik? Beş yıl, on yıl sonrasını ne zaman görmeye çalışacaktık?

Deneyimli politikacıların söyledikleri gibi: "Politika, mümkün olan ile ideâl olanı uzlaştırma sanatıdır".

Politika, öngörü, güçler dengesini iyi hesaplama, halkı iyi tanıma ve zamanında atak yapmayı gerektirir. Aksi hâlde, bir duvar ustasının elli katlı bir gökdelenin projesini yapmasına benzer bir durum çıkar ortaya.

Ben yemin törenindeki tavrın, Türk halkını bize karşı önyargılı hâle getirdiğini, geliştireceğimiz politikalarımızı daha işin başında etkisizleştirdiğini, parlamento kürsüsünün bize kapatıldığını ve halkın sorunlarını ortaya koysak dahi sesimizi duyuramayacağımızı söylerken, bazı arkadaşlar da "Kürt sorununu tartışmaya açan çok iyi bir çıkış oldu" diyorlardı. Oysa ki bir sorunun tartışılmasından çok, nasıl tartışıldığı önemliydi.

Bir tartışmanın olduğu doğrudu. Ama bu tartışmanın, Kürt sorununun çözümüne ne gibi bir katkıda bulunduğunu açıklayan da yoktu. "Sonun tartışılıyor!" denen şey, evi ateşe verilen adamın, çevresindekilerden yardım isteyeceği yerde onları uzaklaştırması ya da yarasını doktora gösterecek hastanın, doktorun yardımını reddetmesi gibi bir şeydi. Basın, sorunun çözümünü kolaylaştırmak ve halkın çektiklerini ortaya koymak için değil, sorunu çözümsüzleştirmek için demeçler alıyordu. Bu o kadar açıktı ki... Ama o koşullarda basının bu karanlık oyunu pek farkedilmiyordu.

Basın ve yayın organlarının bu çabaları, bizi Türklerden tamamen uzaklaştırırken, birilerini de Kürt'lerin gözünde kahraman yaptı. Ve öyle ki, hiçbir politikacı da bu rüzgarın önünde durmadı. Yapılanlar yanlış olduğu sürece zarar verdiği ortadayken, hiçkimse çıkıp halka doğruları anlatma yürekliliğini gösteremedi. Bunlardan biri de bendim. Yanlış görüyordum, ama gördüklerimi halka anlatamıyordum. Neden? Çünkü halkın kapıldığı o duygu seline karşı durarak halka ters düşmek istemiyordum. Bu affedilebilecek bir davranış değildi. Basının da çarpıtmasından korkarak toplantılarda yüz yüze söylediklerimizi halka söylemedik. Ama herşeye rağmen halka ters düşmeme çabası ve halk dal-kavukluğu en başta halka zarar verdi.

İki yılı aşkın bir süre geçtikten sonra, kurultay öncesinde Adıyaman Milletvekili Mahmut Kılınç'ın evinde yaptığımız bir toplantıda:

"Bu iki yıllık süre bizim acemilik dönemimizdi. O zamanlar politikayı iyi bilmiyorduk" denilecekti; ama yazık ki iş işten geçmiş olacaktı.

"Geçmişte bunu kabul etmiyordunuz. Israrla doğru yaptığınızı iddia ediyordunuz. Üstelik bugün de benzer yanlışları yapıyorsunuz. İki sene sonra: 'Bu iki sene de bizim yarı acemilik dönemimizdi' demeyeceğinizi nasıl garanti edersiniz?" şeklindeki sözlerime ise sadece gülümseyerek yanıt vereceklerdi.

DYP - SHP ORTAK HÜKÜMETİ

20 Ekim 1991 milletvekili seçimlerinden sonra Mesut Yılmaz'ın ANAP'ı, hükümeti bıraktı; yerine DYP-SHP koalisyonu aldı.

Grup Başkanvekili Seyfi Oktay Adalet Bakanlığına getirilince, grup başkanvekilliği için yeniden seçim yapmak gerekiyordu.

Bazı arkadaşların önerisi üzerine grup başkanvekilliğine aday olmaya karar verdim ve hemen milletvekili arkadaşlarla gö-

rüşmelere başladım. Durumum iyi görünüyordu, seçimi alabilirdim. Ancak seçimin birgün önceki akşamı Meclisteki odamda çalışırken telefonum çaldı; arayan Fehmi Işıklar'dı.

Işıklar, hâl hâtır sorduktan sonra konuya girdi:

"Erdal İnönü, grup başkanvekilliğine aday olmanı istemiyor. İstiyorsan-sana komisyon başkanlıklarından birini ayarlayalım."

"Nasıl olur?" dedim: "Bir kere söz ettik ve birçok milletvekilinden de söz aldık. Yarın bu insanlara ne diyeceğiz?"

Fehmi Işıklar, daha fazla ısrar etmedi ve "Erdal bey odasında seni bekliyor, bir uğra" dedi.

"Tamam" dedim ve hemen meclisin Halkla İlişkiler bölümündeki odamdan çıkarak İnönü'nün ana binadaki odasına gittim.

Özel Kalem Müdürü, Erdal Bey'in beni beklediğini söyleyince hemen içeri alındım. Erdal bey beni ayakta büyük sempati ile karşıladı. Erdal beyin beni sevmediğini, hâttâ oldukça tepki duyduğunu biliyordum. Ancak, şimdi çok yakın davranıyordu. İnönü'nün bu kadar yakın davranmasından, beni grup başkanvekilliğinden vazgeçirmeye çalışacağını tahmin etmek hiç de güç değildi.

Öyle de oldu.

"Sayın Alınak" diye başladı söze: "Biliyorsunuz yarın grup başkanvekilliği seçimi var. Siz de adaymışsınız. Adaylığınıza bir şey demem. Ancak Sayın..... ve arkadaşları, genel başkanın gruba hakim olamadığı görüntüsünü yaratmak istiyorlar. Ben Cemal Şahin'in (Çorum milletvekili) oday olmasını istiyorum. Bu nedenle aday olmayınız."

Erdal bey, çok kesin ve net konuşmuştu. "Senin adaylığına karşıyım ve seni grup başkanvekilliğinde görmek istemiyorum" diyemediği için ve arkadaşlarını gerekçe gösteriyordu.

Yoksa "aday ol ve ben seni destekliyorum" diyerek "kaygılarından" kurtulabilirdi. Kaldı ki, sayın ve arkadaşlarının böyle bir çabaları da yoktu. Erdal Bey'in sorunu, benim grup başkanvekili olmamamdı.

Düşündüm, "hayır, ben aday olacağım" diye direktsem Erdal Bey, gerektiğinde genel başkanlığını da ortaya koyarak o gece milletvekilleri ile teker teker görüşecek ve seçilme şansımı azaltacaktı. Bu, işime gelmezdi.

"Tamam sayın genel başkanım, madem istemiyorsunuz ben de vazgeçtim" desem, bana destek olma sözü veren arkadaşların yüzüne bakamayacaktım.

Bu nedenle adaylıktan vazgeçmem mümkün değildi. Ama bunu da Erdal beye hissettirmemem gerekiyordu.

O anda aklıma bir fikir geldi:

"Sayın genel başkanım" dedim: "Birçok arkadaşla görüştüm ve söz aldım. Onların dışında adaylıktan çekilirim ayıp olacak. İzin verirseniz arkadaşlarla görüşeyim ve sonucu size bildireyim."

"Çok memnun olurum. Akşam dışarıda olacağım. Sonucu lütfen Sayın Gürkan'a (Aydın Güven Gürkan) bildirin."

Böylece, adaylıktan vazgeçebileceğim gibi bir intiba bırakarak Erdal Bey'le vedalaştım ve odasından ayrıldım.

Kararımı da o gece Aydın Güven Gürkan'a bildirmedim.

İkinci gün grup başkanvekilliği seçiminin yapılacağı toplantıya beş dakika kala Aydın Güven Gürkan'ın odasına gittim. Sekreteri beni hemen içeri aldı. Gürkan, adaylıktan vazgeçtiğime emin (!) bir şekilde beni kucaklayarak karşıladı. Ortalıklarda görünmediğimi, beni özlediğini söyledi vb. iltifatlarda bulundu.

Bundan sonra artık milletvekillerini etkileyemezlerdi. En azından Erdal bey, herkesin gözü önünde kulis yapamazdı. Tam zamandı, kararımı açıklayabilirdim.

"Hocam, toplantı ne zaman başlıyor?" diye sordum.

"Birazdan başlıyor Mahmut'cuğum" dedi.

"Hocam, biliyorsunuz bugün grup başkanvekilliği seçimi var..."

Aydın bey uzun uzun kahkaha atarak:

"Öyle, bugün seçim var" diye karşılık verdi.

"Biliyorsunuz, benim adaylığım da sözkonusu. Dün akşam Erdal Bey beni çağırmıştı. Adaylıktan vazgeçmemi istedi. Cemal beyin grup başkanvekili olmasını istiyormuş."

"Evet, Cemal'in olması daha doğru olur."

"Erdal bey kararımı size bildirmemi istemişti. Dün akşam arkadaşlarla uzun uzun konuştuk ve durumu değerlendirdik. Gelen noktada adaylıktan çekilmem doğru olmaz. Bu nedenle grup başkanvekilliğine adayım."

Aydın Güven Gürkan'ın yüzü bir anda simsiyah kesildi, söyleyecek söz bulamadı.

Belli ki böyle bir kararı beklemiyordu. Kararım ve zamanlamam Aydın Güven Gürkan'ı çok etkiledi.

Artık beklemenin gereği yoktu. Acele ile kalktım, vedalaştım ve grup toplantı salonuna indim.

Az sonra da toplantı başladı. Toplantıyı grup başkanvekili olarak Aydın Güven Gürkan yönetiyordu. Gündemdeki konular görüşüldükten sonra sıra seçime geldi.

Aydın Güven Gürkan, seçimin nasıl yapılacağı hakkında bazı açıklamalarda bulunduktan sonra seçime geçileceğini bildirdi.

"Aday olan arkadaşlarımız lütfen isimlerini bildirsinler."

Önce Cemal Şahin aday olduğunu açıkladı, sonra da ben.

İnönü, ismimi duyunca başını sert bir hareketle yana çevirerek oturduğum bölüme baktı. Şaşırdığı her hâlimden belliydi. Bu durum hiç de alışık olmadığı bir gelişmeydi. Çünkü genel baş-

kanlar bugüne kadar ne istemişlerse istekleri hemen yerine getirilmişti. Gelenek buydu.

Aydın Güven Gürkan'ın zaman kazanmak için seçimi er-
teletme girişimleri sonuç vermedi ve ben üçüncü turda büyük bir
farkla grup başkanvekilliğine seçildim.

Gelenek olduğu üzere, Erdal bey vekili sıfatını kazandığım için
beni tebrik edeceği yerde benimle bir hafta boyunca görüşmedi
bile.

Ancak daha sonra da grup toplantılarında oturumları yö-
netmenin dışında bana hiçbir konuda yetki vermedi ve grupla il-
gili bütün işlerini öteki başkanvekili Aydın Güven Gürkan ile bir-
likte götürdü.

Erdal Bey'in adayı Cemal Şahin, bu yenilgiyi hiçbir zaman
unutmadı; daha sonra da SHP'den istifa ederek DYP'ye geçti..

GURUP YÖNETİMİNDE ÇEKİŞME

Grup başkanvekilliği sorumlulukları ağır bir işti. Yönetim ku-
rulunun daha ilk toplantısında Aydın Güven Gürkan ile aramızda
çekişme başladı. Gürkan, Halkçı Parti ve SHP Genel Baş-
kanlığından kalma alışkanlıklarını sürdürerek grubu tek başına
yönetmek istiyordu. Ben de buna karşı çıkıyordum.

SHP İç yönetmeliğine göre milletvekillerce hazırlanan kanun
teklifleri meclis araştırması, genel görüşme ve soru önergelerinin
TBMM Başkanlığına verilebilmesi için grup yönetiminin karar ver-
mesi gerekiyordu. Aydın Güven Gürkan'a göre biz iktidar ortağı
olduğumuz için milletvekillerinin, ilgili Bakanla görüşüp onun
onayını aldıktan sonra bu çalışmalarını bize getirmeleri ge-
rekiyordu. Ben ise buna milletvekili grubunun bakanlara bağlı bir
organa dönüşeceği, milletvekillerimizi Doğru Yol Partisi Üyesi ba-
kanların peşinden koşturmaya hakkımızın olmadığı, böyle bir uy-

gulamanın Milletvekillerini yasama faaliyetlerinde tamamen etkisiz bir duruma getireceği, seçmenlerinden kopacağı ve en önemlisi milletvekili grubunun denetiminde olması gereken bakanların grup üstü bir güç olacakları gibi gerekçelerle karşı çıkıyordum. Milletvekilleri çalışmalarında özgür bırakılmalıydılar.

Hâtta Aydın Güven Gürkan, milletvekillerinin bu çalışmalarını bize vermeden önce öteki parti gruplarını ve milletvekillerini de ikna etmeleri gerektiğini söylüyordu. Amerika ve Avrupa ülkeleri parlamentolarında ciddi ve yetenekli milletvekilleri (!) bu yöntemi kullanıyorlarmış. Nerede yaşıyorduk?

Milletvekili bu labirentleri aşabilse çalışmalarını bize getirecek, aksi hâlde getiremeyecekti. Olacak şey miydi bizim milletvekillerimizin MHP, ANAP ya da RP gruplarını ikna etmesi nasıl mümkün olabilirdi? Dahası, bu anlayışa göre milletvekillerimiz hükümetin uygulamalarını teşhir edecek ya da eleştirecek hiçbir önerge de veremezlerdi. Çünkü, iktidar olan bizim partimizdi (!)

Gerçekte, Aydın Güven Gürkan, bu iddiasına kendisi de inanmıyordu. Ama DYP'nin tepki göstermesinden ve böylece koalisyonun bozulmasından korkuyordu.

(Aydın Bey, iki yıl sonra kanun teklifi vermek bir yana, hükümet uygulamaları hakkında TBMM Başkanlığına bizzat kendisi önergeler verdi. "Aman bozulmasın" dediği ve üstüne titrediği koalisyon hükümetini basında ve televizyonlarda eleştirdi. Ama o zaman da iş işten geçmişti. Yani Aydın bey, iki yıl sonra benim çizgime gelecekti; ama köprülerin altından çok sular akmış olacaktı!)

Milletvekillerinin sert tepkilerine neden olan bu uygulama üç hafta süren sert tartışmalardan sonra değiştirdi. Önerim kabul edildi ve milletvekillerinin yasama faaliyetlerinin önü de böylece açılmış oldu.

Grup başkanvekili olarak milletvekili arkadaşlarımla çok dostça ve kardeşçe ilişkiler geliştirdim. Geleneksel grup başkanvekili olmaktan özenle sakınmam, milletvekili arkadaşlarla çok güzel dostluklar kurmamı sağladı.

Örneğin bütçe görüşmeleri sırasında genel kurula devam durumunu gösteren listeleri, kimi yöneticilerin isteklerinin aksine başına vermiyordum. Çünkü milletvekillerinin meclise devam etmelerini sağlayacak başka yöntemlerin bulunması gerektiğine inanıyordum. Bu ve buna benzer uygulamalarım dostluk ilişkilerimizi daha da güçlendiriyordu.

Yine milletvekillerinin Meclis çalışmaları, bakanlar ve bürokratlarla ilgili sorunlarını tesbit etmek üzere toplantılar yapmam ve bu şikayetleri Genel Başkan Erdal İnönü ile ilgili bakanlara aktarmak, milletvekillerine gerekli olan saygının gösterilmesinde ısrarlı olmam, milletvekillerinin meclis çalışmalarını yansıtacak bir grup bülteninin çıkarılması için girişimlerde bulunmam geleneksel grup başkanvekilliği tarzını aşıyordu. Örneğin, en küçük bir sorunu dahi milletvekillerine götürüyor ve mümkün olduğunca kolektif bir yönetim oluşturmaya çalışıyordum.

Dışlanan ve bütün yetkileri elinden alınan bir grup başkanvekili olarak bu çalışmaları yapmak elbette ki çok zordu ve karşıma çıkarılan engelleri aşmak için çok çaba göstermem gerekiyordu.

Milletvekili arkadaşlarımla her şart ve durumda bana sahip çıkmaları yaşamımın en güzel armağanlarından birisi olarak bendeki değerini ve tazeliğini hep koruyacaktır. Kendilerini hep minnetle anacağım.

Örneğin daha sonraki tarihlerde HEP'e geçmek üzere bir grup milletvekili arkadaş istifa edince: "Nasıl olsa Kürtler gitti, bu adam da yalnız kaldı. İyisi mi o'nu grup başkanvekilliğinden dü-

şürelim" diye ümitlenen İnönü'nün yakın çevresi, Çorum Milletvekili Cemal Şahin ve benzeri kişilerin beni güvensizlik oyları ile düşürme girişimleri sonuçsuz kalmıştı. Çünkü yeterli imzayı toplayamamışlardı. Böylece, yalnız olmadığım da anlaşılmıştı...

ESKİ TAS, ESKİ HAMAM

SHP-DYP koalisyon hükümeti, büyük bir kamuoyu desteği ile kuruldu. Ekonomik alanda olmasa dahi, demokratik alanda çok büyük bir beklenti vardı. Demirel'in İnönü ile birlikte gittiği Diyarbakır'da "Kürt realitesini" kabul etmesi (!) bu beklentileri daha da arttırmıştı. Demirel, yaşanan sıkıntıların halkın demokratik istek ve tepkilerini ortaya koyması ile aşılabileceğine inandığı görüntüsünü yaratarak İnönü ile birlikte önemli bir kamuoyu desteği sağlamıştı. Ancak 24-25 Aralık 1994 Kulp ve Lice provakasyonundan sonra partisinden ve Genelkurmay'dan gelen baskılara dayanamayınca geri adım attı ve yönetimi (eskiden olduğu gibi) asker ve sivil bürokrasiye bırakarak koltuğunu korumayı tercih etti.

Örneğin Demirel ve İnönü, muhalefet dönemlerinde devlet içindeki yasadışı silahlı örgütlenmeye (Kontr-gerilla'ya) karşı çıktıkları ve konuyu meclise getirdikleri hâlde, iktidar olunca böyle bir sorun yokmuş gibi davrandılar, görmezlikten geldiler. Bunda Genelkurmayın ve öteki yetkili birimlerin: "Bu gerçek dışı it-hamlara prim verirseniz terör daha çok cesaret alır ve hepimizde kan deryasının içinde boğuluruz" şeklindeki tehdit ve telkinlerinin etkili olduğu açıktır.

Kiralık katil tuttuğu saptanan Diyarbakır Silvan Yüzbaşısı Bülent Eroğlu, devlet içinde bağlı olduğu suç örgütü ile birlikte yargı önüne çıkarılacağı yerde, başka bir ilde görevlendirilerek ödül-

lendirildi. (Bu bile Demirel ve İnönü'nün iki ay sonra bütün iddialarından vazgeçtiklerinin açık bir kanıtıdır.)

Bu durumu daha da somutlamak için olayı kısaca aktarmak istiyorum.

Diyarbakır Silvan İlçesi Yüzbaşı Bülent Eroğlu, il genel meclis üyesi Mehmet Menge'yi öldürmesi için Rifat Akış adlı şahsı görevlendirmiş ve suikaste kullanılmak üzere de 56.1.27075542.56 çift kol marka kalaşnikof silah, üç şarjör ve 100 mermi ile M.204 ALLS 26412:52 GRENADA HANDFRAG M.26.4.53 COMP B.LOT.LS 14.107 nolu bir adet bomba vermişti.

Para da verilen kiralık katil, ailesinden tepki alınca İstanbul'a kaçmıştı, ama yine de Yüzbaşı Bülent Eroğlu'ndan kurtulamamıştı. O da çareyi bölge milletvekillerine sığınmakta bulmuştu.

Grup başkanvekilliği odama gelen milletvekili arkadaşlar olayı bana anlatınca hayretler içinde kalmıştım. Anlatılanlar inanılır gibi değildi. Devlet eli ile cinayet işleniyordu. Bana çok büyük emekleri geçen şekreterim Gülsen'den beni hemen Başbakanla görüştürmesini istedim.

Saat akşam 8.30'du.

Telefon bağlantısı kurulunca, Demirel'e:

"Sayın Başbakanım sizinle görüşmek istiyorum. Mümkün mü acaba?"

"Yarın görüşelim Mahmut. Saat dokuzda Bakanlar Kurulu toplantısına katılacağım."

"Sayın Başbakanım, vahim bir konu var. Mutlaka bilginizin olması gerekiyor. Konu çok önemli ve çok acildir."

Sesimden endişelendiği belli olan Demirel:

"Peki bekliyorum, hemen gelin" dedi.

Diyarbakır Milletvekilleri Mahmut Uyanık ve Salih Sümer, Muş Milletvekili Sırrı Sakık, Şırnak Milletvekili Orhan Doğan ve ben az sonra Başbakan Demirel'in makam odasındaydık.

Olayı anlatmaya başladığımızda Demirel, özel kalem müdürüne İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in hemen bulunması için talimat verdi. Az sonra İçişleri Bakanı İsmet Sezgin de geldi.

Olayı bütün boyutlarıyla en ince ayrıntısına kadar anlattık. Kiralık katil Ankara'daydı, istiyorlarsa dinleyebilirlerdi; yüzbaşının verdiği kalaşnikof marka silah ve bomba da gömülü olduğu yerden çıkarılabiliyordu.

Demirel bizi dinledikten sonra İsmet Sezgin'e: "İsmet bey, bu şahıs yarın size getirilsin; gereği ne ise yapılsın ve işin üstünde hassasiyetle durun" dedi.

İsmet Sezgin, yüzbaşının kiralık katil tuttuğu Rifat Akış'ı ikinci gün makamında bekleyecekti.

Ve Orhan Doğan ile Mahmut Kılınc, ikinci gün Saat: 10'da Rifat Akış'ı İsmet Sezgin'in makamına götürdüler.

İçişleri Bakanlığı istihbarat Dairesi Başkanlığında Rifat Akış'a, o gün Batman'da bulunan yüzbaşı Bülent Eroğlu'na telefon açılmış ve telefon görüşmesinde suikast işi bizzat yüzbaşının ağzından tespit edilmişti. Telefon görüşmesi, teknik cihazlarla da kaydedilmiş ve durum yetkililerin düzenlediği bir tutanakla yazılı hâle getirilmişti.

Günlerce bekledik. Silah ve bomba gömülü olduğu yerden çıkarılmayınca Meclis genel kurulunda bakanlar için ayrılan bölümde oturan İsmet Sezgin'e gittim.

"Sayın Bakan, bu yüzbaşı işi ne oldu?" diye sordum.

"Mahmutcuğum, hiç merak etme; gereğini yapacağım. Bir albay görevlendirdim, olayın peşindeyim" dedi.

"Sayın Bakanım, artık neyi bekliyorsunuz? Yüzbaşı telefon görüşmesinde herşeyi ikrar etti. Bu durum karşısında derhal görevden alınması gerekiyor. Kaldı ki silah ve bomba da gömülü olduğu yerden henüz alınmadı."

"Mahmut'cuğum soruşturmayı büyük bir gizlilik içinde sürdürüyorum. Beni fazla sıkıştırma."

"Telefon görüşmesinin kaydedildiği bantlar, değiştirilebilir ya da silinebilir..."

"Bant kaşamda muhafaza ediliyor. Tamam mı Mahmutcuğum. Sen merak etme" demekle yetindi.

Çaresiz İsmet Sezgin'in yanından ayrıldım.

Daha sonraki günler ben ve milletvekili arkadaşlarım Demirel ve Sezgin'e konuyu birçok defa götürdük ve her seferinde de bize: "Tamam ilgileniyoruz, gereğini yapacağız" ve benzeri sözler söylendi.

Sonuç olarak kiralık katil tuttuğu sabit olan yüzbaşı Bülent Eroğlu'nun üstüne gidilmedi, silah ve bomba da çıkarılmadı.

Daha sonra da yüzbaşının ödüllendirildiğini ve Silvan'dan başka bir ile tayininin çıkarıldığını öğrendik.

Bu ve benzer yüzlerce olay acıdır ki hep böyle hasıraltı edildi...

BİRİ ASKER, BİRİ DE PKK'LI AMCA ÇOCUKLARI

Yukarıda da belirttiğim gibi Demirel ve İnönü, hükümetlerinin ilk iki ayında bence bazı adımlar atmak istiyorlardı. En azından başta Kürt sorunu olmak üzere tabu sayılan bazı sorunların tartışılmasını istiyorlardı. Demirel'in "Kürt realitesini tanıyoruz" sözünün altında yatan neden de buydu. Bunun içindir ki Demirel'in talimatı ile DYP ve SHP gruplarınca TBMM'de "Güvenlik konulu" bir genel görüşme yapılması istendi.

26.12.1991 günü TBMM'de yapılan Genel görüşme, DYP milletvekillerince benim konuşmama gösterilen tepki yüzünden olaylı geçti.

İktidar ortağımız DYP'nin nasıl bir ortak olduğunu ve bu iktidar ortaklığının nasıl yanlış bir tercih olduğunu göstermesi ba-

kimından yararlı olur düşüncesiyle konuşmamın bazı bölümlerini ve tepkileri Meclis tutanaklarından olduğu gibi buraya alıyorum.

MAHMUT ALINAK : "Sayın Başkan, sayın milletvekilleri Bu şiddet ortamının ve akan kanın sona ermesinde tek seçeneğin demokrasi olduğuna ilişkin inancımı vurgulamak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün burada ülkemizin geleceğini tartışıyoruz; işsizlik, enflasyon, ekonomik gerilik, sağlık, eğitim, kötü şehirleşme ve benzeri temel sorunlarımızla doğrudan ilgili olan önemli bir sorunu tartışıyoruz. Bu Parlamento, bütün sorunların, akla gelebilecek bütün siyasal sorunların özgürce tartışılabileceği bir platform olmalıdır. Bu Parlamento, çok aykırı bile olsa, çok uç bile olsa akla gelebilecek bütün çözüm önerilerinin ortaya konulabileceği bir demokratik platform olmalıdır.

Aksi hâlde, burada, bu kürsüde tartışılmasına fırsat verilmeyen sorunlar ve çözümleri kahvede, sokakta ve giderek başka zeminlerde konuşulmaya başlanacaktır. Bu nedenle, Parlamentomuzun özündeki acil görev bugüne kadar oluşan tüm önyargıları aşarak tabuların üstüne gitmek ve her türlü tabuyu yıkmaktır...

...Bugün burada güvenlikle ilgili genel görüşme yapılmaktadır. Ancak, hepimiz çok iyi biliyoruz ki gerçekte burada tartışılan Kürt sorunudur. Kürt sorunu MİT'te tartışılıyor, Genelkurmay tartışılıyor, Milli Güvenlik Kurulu'nda tartışılıyor, hâttâ bütün dünyada tartışılıyor; ama, asıl tartışılması gereken yer olan Parlamentoda, burada konuşulamıyor...

'Sayın milletvekilleri, Türkiye'de Kürt sorunu bugün ortaya çıkmış bir sorun değildir; yetmiş yıldan bu yana uygulanan yanlış ve gerçekçi olmayan politikaların ürünü olan bir sorundur. Geçmişin hatalarını görmezlikten gelirse bugün daha da büyük bo-

ytalara varan bu soruna doğru teşhisler koyamayız ve bu nedenle çözümler de getiremeyiz.

Tarihin hiçbir döneminde Kürt halkı, Türk halkının düşmanlarıyla işbirliği yapmamıştır. Türk halkı, yalnız ve sıkıntıda olduğu her dönemde kendisine dostluk elini uzatan, yanibaşında omuz omuza savaşan Kürt halkını bulmuştur (...)

Değerli milletvekilleri, özellikle 12 Eylül darbesinden sonra bölge insanı potansiyel suçlu olarak görülmüş ve Türk halkı da bu doğrultuda koşullandırılmaya çalışılmıştır. Siyasi partilerin Kürt halkından söz etmeleri bile bir kapatma gerekçesi olmuştur. Bugün, ülkede şiddet her geçen gün daha da tırmanıyorsa, evlatlarımızın kanları akıyor, Kürt ve Türk analarının gözyaşları dinmiyorsa sorumlu olan işte bu mantıktır. Bu mantık, yalnız insanlara değil, doğaya ve hayvanlara da uygulanmıştır. Ormanlar yakılmış, katırlar katledilmiş, köyler boşaltılarak insanlar evsiz ve yurtsuz bırakılmıştır. Örneğin, sadece Şırnak'ta 50'ye yakın köy boşaltılmış, köylüler ahırlarda ve çadırlarda yaşamak zorunda kalmışlardır. Evlerinden ve topraklarından uzakta, açlık ve sefaletle terkedilen bu insanlar Devlete küskün hâle getirilmişlerdir.

Sayın Milletvekilleri, bu insanlarla bu yaşam koşullarını birgün paylaşmanızı isterdim. İnsanım diyen hiçkimsenin sessiz kalamayacağı bu manzarayı gördükten sonra, eminim ki hepiniz yapılanların açık bir haksızlık olduğunu haykıracaktınız.

Kürt nüfusunun % 50'sine yakınının İstanbul, İzmir, Adana, İçel ve benzeri illere göç etmiş olması, sorunu sadece bir Kürt sorunu olmaktan çıkarmış, bir Türkiye sorunu, Türk halkının sorunu hâline getirmiştir. Örneğin, enflasyonun ana nedenlerinden birisi de bu sorunun çözümlenememiş olmasıdır. Olağanüstü Hal uygulaması için askeri araç ve gereçler, akaryakıt, özel tim, köy korucusu, istihbarat elemanı ücretleri, uçak, helikopter ve benzeri

masraflar için trilyonlar harcanmaktadır. Bu para, sadece Hak-kari'linin, Şırnak'ının, Kars'ının ya da Diyarbakır'ının cebinden mi çıkmaktadır? Elbette ki hayır. Karadeniz'lisinden Trakya'lısına kadar, Ege'lisinden Akdeniz'lisine kadar bütün halkın, bütün es-nafımızın, işçimizin, köylümüzün, memurumuzun parasıdır. İş-çilerin, memurların, emeklilerin, tarımsal ürün taban fiyatlarının düşük tutulmasının nedenlerinden birisi de yine bu sorunun çö-zümlenememiş olmasıdır. Çünkü memura, işçiye, emekliye ve üreticiye ödenmesi gereken paralar bu iş için askeri harcamalara ayrılmaktadır.

Büyük şehirlerdeki trafik yoğunluğu, çevre kirliliği, ge-cekond, sağlık, eğitim, su ve benzeri sorunların üst üste yığılmış olmasının önemli nedenlerinden birisi de yine bu sorunun çö-zümlenememiş olmasıdır. Çünkü, bugüne kadar uygulanan askeri politikalar sonucunda doğan baskı ve ekonomik gerilik, insanları kitleler halinde metropol illere göçe zorlamıştır...

Sorunu yaratan asıl neden, düşünciyi suç kapsamına almış ol-maktır. Düşünce suç kapsamına alınmış, illegaliteye, yani ya-sadılığa itilmiştir. İlegalite, doğal olarak kontrol altına alın-mamış ve iş bu boyutlara varmıştır. Buna hak arama özgürlüğünün kısıtlanması da eklenince, haksızlığa uğrayan in-sanlar devlete olan güvenlerini yitirmiş, ilhâkı hak, yani adaleti kendi elleriyle gerçekleştirme yolunu seçmişlerdir. Baskı... (DYP, ANAP ve RP sıralarından sıralara vurmalar, gürültüler)

MAHMUT ALINAK (*Devamla*) Yanlış anlamayın. İzah edeyim... İzah edeyim!. İzah edeyim değerli arkadaşlarım... (DYP sı-ralarından "İzah etsen ne olacak" sesleri) İzah edeyim... İzah ede-yim... (Gürültüler) İzah edeyim. İzin verin... (Gürültüler) İzin verin... İzin verin... (DYP, ANAP ve RP sıralarından sıralara vur-malar, gürültüler)

... Baskı ve İşkenceler de bardağı...

BAŞKAN "Sayın Alınak, süreniz doldu, toparlayınız lütfen."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bitiriyorum Başkanım..."

BAŞKAN "Bitiriniz lütfen."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Baskı ve işkenceler de bardağı taşıran son damla olmuştur. Soruna yaklaşımda bu üç gerçeği gözardı ettiğimiz sürece sonuç almamız mümkün olmayacaktır. Mümkün olsaydı askeri yönetimlerle, sıkıyönetimlerle, 12 Eylülle, Olağanüstü hal uygulamalarıyla, köy koruculuğu ve özel timli uygulamalarla, Terör Yasası, sansür ve sürgün karameleriyle zaten bugüne kadar bir sonuç alınmış olacaktı; ama alınmadığı ortada. Kars'ın Digor ilçesi'nin Dolaylı ve Arpalı Köyleri'nden akraba olan iki gencimiz çatışmalarda can verdiler değerli arkadaşlarım... (ANAP sıralarından "Öldürülenler ne olacak?" sesleri)

BURHAN KARA (Giresun) "Sayın Başkan, yeter artık, yeter!"

MAHMUT ORHON (Yozgat) "Otuz gencimizin anası ağlamadı mı?" (ANAP, DYP ve RP sıralarından sıralara vurmalar, gürlütüler; DYP sıralarından kürsü önüne yürümeler)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Dinleyin lütfen, izah etmeye çalışıyorum." (Gürültüler) Biri asker, biri de PKK'lıydı... (Gürültüler) Biri asker, biri de PKK'lıydı... (Gürültüler) Düşmanlıkları mı..."

BAŞKAN "Sayın Alınak... Sayın Alınak..." (Gürültüler)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkan, bu sorunlar..."

BAŞKAN "Sayın Alınak, bitiriniz lütfen..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben konuşma meraklısı değilim Sayın Başkanım..."

BAŞKAN "Sayın Alınak, bitiriniz..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Bu sorunlar lütfen burada tartışsın... Meraklı değilim ben..." (Gürültüler)

BAŞKAN "Efendim, zaman içerisinde tartışılın..." (Gürültüler)
MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben amacımın dışına..." (Gürültüler; DYP ve ANAP sıralarından "İndirin onu aşağıya!" sesleri)
BAŞKAN "Hayır... Hayır..."

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Sayın Başkanım... (Kürsü önünde toplanmalar; DYP, ANAP ve RP sıralarından, sıralara vurmalar, gürültüler)

BAŞKAN "Sayın Alınak... Sayın Alınak..." (Gürültüler)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben amacımın dışına çıkmıyorum. Ben amacımın dışına çıkmıyorum... Lütfen..."

(Kırkkale Milletvekili M. Sadık Avundukoğlu hatip kürsüsüne çıktı)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Yanlıı yapıyorsunuz..."

M. SADIK AVUNDUKOĞLU (Kırkkale) "Ben sana bu kürsüden PKK'yı konuşurmam. Bu kürsüden PKK'yı konuşamazsın!"

(Erzurum Milletvekili İsmail Köse, Isparta Milletvekili Ertekin Durutürk ve daha sonra bir grup milletvekili kürsüye çıktılar. İdare Amiri Samsun Milletvekili Nafiz Kurt da kürsüye çıkanları ve kürsüde meydana gelen olayları önlemeye çalıştı.)

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Ben konuşacağım..."

BAŞKAN "Sayın Alınak, kürsüyü terk ediniz lütfen."

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) "Aşağı ineceksin, konuşmayacaksın!"

MAHMUT ALINAK (Devamla) "Lütfen dinleyin..."

TBMM. İDARE AMİRİ NAFİZ KURT (Samsun) "Kürsüye çıkmayın... Kürsüye çıkmayın..." (Gürültüler)

BAŞKAN "Lütfen kürsüyü terk ediniz... Lütfen kürsüyü bırakınız... Kürsüyü terk ediniz... Lütfen kürsüyü terk ediniz... (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, birleşime 15 dakika ara veriyorum."

Tutanaklara geçen tartışmalardan da açıkca belli olduğu gibi çok ağır bir saldırıya uğradım. Gerici milletvekillerince kürsüden atıldığım için konuşmamı da tamamlayamadım.

Ertekin Durutürk, beni 60 milyon izleyicinin önünde iterek kürsüden atmaya çalışırken uğradığım bu haksızlığa yumrukla karşılık vermeyi çok, ama çok istedim. Ancak şiddete başvurmamalıydım. Çünkü bu olayın dışarıya Kürt-Türk kutuplaşması ve çekişmesi olarak yansımaları istemiyordum. Böyle bir gelişme halka zarar verecekti. Bu nedenle yumruk atmak için duyduğum dayanılmaz isteği bastırmayı başardım.

Konuşmamın tamamlayamadığım bölümünü okuyucunun değerlendirmesine sunmak üzere aşağıya alıyorum.

"Kars'ın Digor İlçesi'nin Dolaylı ve Arpalı Köyü'nden iki gencimiz, akraba olan iki gencimiz çatışmalarda can verdiler. Biri asker, biri de PKK'lı idi. Düşmanlıkları mı vardı? Hayır! Her biri ötekisi için canını verebilecek kadar birbirilerini seviyorlardı. Anneleri kucaklaşarak acılarını dindirmeye çalıştılar. Yine Şırnak'lı bir Kürt gencinin Trakyalı ya da Karadenizli bir Türk genci ile ne alıp vereceği olabilir? Bunlar kardeş insanlar, kardeş olmaları gereken insanlar.

Sayın milletvekilleri,

Belli ki, 12 Eylül askeri darbesinin gerekçelerini yaratmak üzere 1 Mayıs katliamını, Çorum katliamını, Maraş katliamını gerçekleştiren, Kemal Türkler, Doğan öz, Cevat Yurdukuler ve daha birçok insanımızı katleden karanlık güç, Hükümetin demokratik reform paketini dinamitlemeye çalışıyor. Bu karanlık güç, Hükümeti etkisizleştirmeye, yanına çekmeye ve şiddet politikaları uygulamak zorunda bırakmaya çalışıyor. Senaryo budur. Bu güç, geçmişte yaptığı gibi bugün de davulu Hükümetin boynuna geçirmek, çomağı da kendi elinde tutmak istemektedir. Ama biliyoruz ki şiddet şiddeti doğurur.

Kardeşliğe ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyduğumuz bu günlerde

çetin bir sınavla karşı karşıyayız. Bu kaosu ortadan kaldıracak olan daha çok demokrasi, daha çok demokrasi ve yine daha çok demokrasidir. Başka yolu yoktur! İnsanlarımızı bölen, tahrik eden, karşı karşıya getiren her türlü duygusal tepkiden uzak kalmak gibi bir görevle karşı karşıyayız. İnsanlarımız, şiddetin olmadığı, silahların sustuğu, insan kanının dökülmediği huzurlu bir ortamda barış içinde, kardeşçe ve korkusuzca yaşamak istiyorlar. Eşit haklara sahip bir toplumun bireyleri olarak birlikte yaşamak istiyorlar. Bunu biz de istiyoruz ve dostluk elimizi, kardeşlik elimizi uzatıyoruz. Zonguldak'lı işçi, Ege'li, Karadeniz'li üretici, Ankara'lı memur, İzmir'li esnaf, İstanbul'lu, Edirne'li kardeşimiz bu dostluk elimizi kavra! Birlikte olalım, birbirimize güç verelim, hep birlikte kalıcı demokrasiye, özgürlüğe ve aydınlığa koşalım. Parlamentomuzun Sayın üyeleri, kısır politik tartışmalara girmeye hakkımız ve zamanımız yok. Önümüzde tarihi bir fırsat var. Demokratikleşmeyi önüne hedef olarak koyan bu hükümete güç ve destek verelim. Sorunlara demokratik çözümler getirmeye çalışalım. Hükümetin önünü kapatmaya çalışan, Hükümeti şiddet politikaları uygulamaya zorlayan provokatör karanlık güçlerin oyunlarını boşa çıkartalım. Kişisel hürslerimizden sıyrılarak atacağı her demokratik adımda Hükümete destek olalım, cesaret verelim.

- Baskı ve işkenceye son verelim.

- Özel timi bölgeden çekelim:

- Köy korucularına iş verelim ve koruculuk sistemine son verelim.

- Terör yasasını, sansür ve sürgün kararnamesini hukuk yaşamımızdan çıkaralım.

- Olağanüstü hal uygulamasına son verelim.

- Birimlerinde halka haksızlık yapan bütün amirleri derhal görevden almada Hükümete yardımcı olalım.

- Birliğin yolu, eşitlik ve kardeşlikten geçer. Kürt kimliğini kabul edelim ve hayatın her alanında Türk-Kürt kardeşliğini hep birlikte haykıralım. Hiçbir komplekse ve gelecek kuşkusuna kapılmadan Kürt'lerin demokratik hakları için yasal düzenlemeler yapalım.

Değerli milletvekilleri,

Kalıcı demokrasi için cesur ve kararlı olmaktan başka bir seçeneğimiz yoktur. Hak arama özgürlüğü önündeki bütün engelleri kaldıralım.

Sonuç olarak ve en önemlisi, her türlü siyasal düşüncenin serbestçe örgütlenme ve kendisini ifade etme özgürlüğüne kavuşması için yasal düzenlemeler yapalım ve böylece akan insan kanını durduralım.

Şiddetin toplum yaşamından çıktığı, özgür, demokratik ve eşitlik temelindeki Türk-Kürt kardeşliğini, dostluğunu ve birlikteliğini selamlıyor, sizin ve bütün halkımızın yeni yılını en içten duygularla kutlayarak, hepinize saygılar sunuyorum."

Basın, konuşmama ve zor kullanarak Meclis kürsüsünden indirilmeme geniş yer verdi. Basında aleyhte çıkan bazı haber ve yorumların SHP'ye zarar verdiğini düşünerek çok üzüldüm. Ne olursa olsun SHP'nin basına yaptığım açıklamalardan ya da Meclis kürsüsünden yaptığım konuşmalardan zarar görmesini hiçbir zaman istemedim. Çünkü, söz ve davranışlarımdan ben sorumlu olmalıydım. Başkasına zarar vermeye hiç hakkım yoktu. Benim bilerek ya da bilmeyerek sebep olduğum bir risk varsa, bunun sorumluluğu da bana ait olmalıydı. Acaba taktik bir hata mı yapmıştım? Konuşmamı daha da değişik bir üslûpla hazırlayamaz mıydım? Acaba halka zarar mı vermiştim? Günlerce bu sorulara yanıt aradım.

Basın ve kamuoyunun büyük çoğunluğu, kürsüde girişilen saldırının haksızlığı konusunda görüş birliğiyle sahip çıkmasına rağmen, az da olsa SHP'ye zarar verdiğim düşüncesini bir türlü zihnimden atamıyordum.

Bu nedenle kendimi acımasızca sorguluyordum.

Doğru olan konuşmam gerekçe gösterilerek SHP'nin aleyhinde başlatılan ırkçı ve gerici kampanyanın bedelini benim ödememdi.

Bu nedenle, SHP'ye daha fazla saldırı gerekçesi olmamak için Grup Başkanvekilliğinden istifa etmeye karar verdim.

Kürsüden indirildiğimin ikinci günü Adnan Ekmen'le birlikte evden Meclise gelirken makam otomobilimin telefonundan Erdal İnönü ile görüşerek partiye zarar vermek istemediğim için grup Başkanvekilliğinden istifa edeceğimi söyledim.

Konuşma metnimi daha önce Erdal İnönü'ye okutmuş ve onayını da almıştım. Hatta o'nun isteği üzerine bazı düzeltmeler de yapmıştım. İstifa kararımı bildirdiğimde, doğrusu İnönü'nün beni korumasını ve en azından "istifa etmeni gerektirecek herhangi bir durum yok. Politikadır, olur böyle şeyler" demesini beklemiştim. İnönü'nün böyle bir yaklaşım sergilemesi istifa kararımı kesinlikle değiştirmeyecekti. Ancak, o gün böyle bir moral desteğe ve beni rahatlatacak bir iki söze çok ihtiyacım vardıysa da duymadım.

İstifa kararımı bildirdiğimde İnönü'den hiç de beklemediğim şok bir cevap aldım:

"Tabii ki istifa edebilirsiniz sayın Alınak. Biliyorsunuz sıkıntılı bir durum da var. İstifa etmek istiyorsanız benim buna söyleyeceğim söz olamaz..."

Erdal Bey'in beklemediğim bu yaklaşımı karşısında dehşete kapılmıştım. Bu açık açık "istifa et" demekti.

Başımdan sanki kaynar sular dökülmüştü. Yoksa kürsüde konuşan milletvekiline saldıran, yerde sürüklercesine aşağı atan, haksızlık yapan ben miydim? Hem konuşmamı Erdal Bey'in onayından geçirmemiş miydim? Siyasi tutarlılık, Erdal Bey'in kürsüden indirilmemden hemen sonra kürsüye çıkmasını ve "bu konuşmayı okudum ve SHP Grubu adına yapılmasına onay verdim. Sayın Alınak bu konuşmayı şahsı adına değil, SHP Grubu adına

yapmıştır. Saldıracaksınız buyrun bana saldırın" demesi gerekmiyor muydu? Erdal Bey, saldırgan milletvekillerini suçlayacağı yerde neredeyse beni suçlu buluyor ve "istifa et" diyordu. Olacak şey değildi...

* * *

Erdal Bey'e nerede görüşebileceğimizi sorduğumda "İstanbul'a gidiyorum. Biraz sonra havaalanında olacağım. Havaalanında görüşebiliriz" karşılığını verdi.

Adnan Ekmen'i Meclise bıraktıktan sonra doğruca havaalanına gittim ve Erdal Bey'le yaklaşık yarım saatlik bir görüşme yaptım. Görüşmemizde Kürt sorunu ve istifa kararımı konuştuk.

Erdal Bey, sonuç olarak iki mesaj verdi.

Birincisi, istifa edebilirdim, hâttâ iyi de olabilirdi.

İkincisi, SHP'de kalmak istiyorsak PKK'yı kınamalıydık.

VIP salon'unda beni bekleyen basın mensuplarına sadece grupta ilgili konuları konuştuğumuzu söyledim ve başka bir açıklamada da bulunmadım.

Havaalanından Meclise döndüğümde yol boyunca ikinci gün basın toplantısı ile açıklayacağım istifa gerekçelerimin notlarını kağıda dökmüştüm bile.

* * *

Grup başkanvekilliği odam az sonra kimi tebrik etmeye, kimi de geçmiş olsuna gelen ziyaretçilerle doldu. Bazılarına göre kahraman, bazılarına göre de haksızlığa uğramış, mağdur edilmiş bir milletvekiliyim. Kahraman olmadığım kesindi; ancak mağdur edildiğim bence doğrudur.

Bir süre sonra milletvekili arkadaşlar da geldiler. Onlar da üzgündüler. Bana moral verdiler. İstifa kararımı öğrendiklerinde de tepki gösterdiler. İstifa kararımı yanlış buluyorlardı.

"Çünkü, istifa etmekle geri adım atmış, saldırıya haklılık kazandırmış, suç işlediğini kabul edip böylece kendi kendini mahkûm etmiş olacaksın" diyorlardı.

Bu gerekçeler bana da mantıklı geldi. Doğru olan istifayı zamana bırakmaktı.

O günden sonra, Mayıs ayına kadar ne Erdal İnönü ne de ben istifadan hiç söz etmedik.

Ancak, bu iş böyle de gitmezdi. Bizler, Kürt, Türk kim olursa olsun sorunlarını Meclis kürsüsüne taşımak ve çözümler önermek üzere Ankara'ya gelmiştik. Kürsüde bu şekilde konuşulmayacaksa burada bulunmamızın çok fazla bir anlamı da kalmıyordu. Çekip gitmek de kolaylık olacaktı. Bu nedenle gerektiğinde dayak yemeyi de göze alarak, yani 'dayak yeme özgürlüğünü (!) kullanarak' Meclis kürsüsünü açmamız gerekiyordu. Yoksa, Mecliste vitrini tamamlamaktan, 'süs bitkisi' olmaktan başka hiçbir işlevimiz kalmayacaktı...

HEP kökenli SHP milletvekilleri olarak Fehmi Işıklar'ın başkanlığında yaptığımız toplantıda bu endişelerimi ortaya koyduktan sonra şu öneride bulundum :

"Meclis kürsüsünün bu şekilde bize kapatılmasına seyirci kalamayız. Bunun için ilk iş olarak kürsünün bize kapatıldığını protesto etmek üzere bir ay süresince kürsüye çıkmayalım. Bu kararımızı bir basın toplantısı ile de açıklayalım. Üstelik, bunun bize hiçbir zararı da olmayacak. Çünkü bu koşullarda zaten iki-üç ay kürsüye çıkamayacağız" dedim.

Ancak önerim geçiştirildi ve tartışmaya değer görülmedi.

Böylece, parlamento kürsüsü bize fiilen kapanmış oldu. Biz de buna seyirci kalmaktan başka birşey yapamadık. Yaptığımız şey "ne yapalım bize söz vermiyorlar" türünden maazeretlere sığınmak oldu.

Yetersizliğimizi de bu şekilde kapatmış olduk. Dahası, bu yetersizliğimiz bir süre sonra bizim lehimize bir propagandaya da dönüştürüldü. Her konuştuğumuz insan: "Şu sorunumuz var; ama sizi de kürsüye çıkarmıyorlar ki..." ya da insanlar politik sohbetlerinde: "Bizim milletvekillerini Mecliste konuşturamıyorlar" türünden saptamalarda bulunuyorlardı. Bu propaganda böylece halk arasında hızla yayıldı.

Biz, "kürsüde konuşturulmuyormuşuz!"

Ama hiç kimse de:

"Yahu kardeşim, şu kürsüye çıkıp iki laf etmek için ne yaptın? Hangi mücadeleyi verdin, bu haksızlığa karşı seyirci kalmaktan başka ne yaptın?" diye sormadı.

Böylece TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, devletle ilgili nedenlerle (!) partilerin grup başkanvekilleri ile görüşerek onları ikna edinceye kadar bir yılı aşkın bir süre boyunca kürsü hemen hemen hiç kullanılmadı. Böylece biz de kürsüye çıkmak için mücadele etmekten ve dayak yemekten de kurtulmuş olduk!

Mardin Milletvekili Mehmet Sincar'ın 4 Eylül 1993 günü katledilmesinden sonra (öneride bulunduğum tarihten ondokuz ay sonra) bir hafta boyunca Meclis çalışmalarına katılmama kararı alındı. Ama bu neye yarardı ki? Zaten çoktan iş işten geçmişti bile.

Dava İle İlgili Bölüm

Daha sonra beni kürsüden indiren DYP milletvekilleri Ertekin Durutürk, İsmail Köse ve Sadık Avundukoğlu aleyhine tazminat davaları açtım. En ağır saldırı Ertekin Durutürk tarafından yapılmıştı. Buna rağmen Ertekin Durutürk'le ilgili açmış olduğum dava reddedildi. Çünkü tarafsız bir yargıç tarafından objektif bir yargılama yapılamamıştı. Türkiye'de yargının ne kadar bağımsız

olduğunu; kürsüde oturan yargıcın siyasi düşünceleri sizinkinden farklı ise, haklı olsanız dahi hakkınızın teslim edilmeyeceğini göstermesi açısından bu davanın aşamalarına da kısaca değinmek istiyorum.

Bu davada yargıç ve Ertekin Durutürk bir tarafta, ben ise diğer taraftaydım. Yargıç, davalı tarafın dava konusu olayla hiçbir ilgisi olmayan, tüm delillerini toplamayı kabul etti. Ama ne hikmetse dava konusu olayın görüntülerinin TRT'den istenmesini ise reddetti. Yargıç, olayın nasıl gerçekleştiğini izlemeye bile gerek görmedi. Çünkü onun kararı en başından belliydi. Daha ilk celselerde stajyerlerine dönerek: "Bakın bakalım Anayasaya, milletvekilleri ülkenin bölünmez bütünlüğüyle ilgili nasıl yemin ettiler" demişti. Yani kararını açıklamıştı. Bunun üzerine biz bu yargıcı reddettik. Ve tabi ki reddetme isteğimiz de reddedildi.

Yargıç en sonunda TRT'den olay görüntülerini içeren video kasetini istemek zorunda kaldı. Duruşma sırasında kaseti sunduk. Yargıç kaseti aldı, kapağına baktı ve "gereği düşünüldü" diyerek davamızı reddetti. Avukatımın "bu delili incelemediniz" itirazlarından sonra da yargıç, Ertekin Durutürk'ün avukatına dönerek "siz bu kasetin diğer mahkemede yapılmış olan çözümünü getirip dosyaya koyun" demiş. Avukatımın "karar açıklandıktan sonra dosyaya yeni delil koyamazsınız. İncelemediğiniz bu delili incelemiş görüntüsü yaratmak için dosyaya koymak istiyorsunuz. Bu durumu tutanağa geçin" itirazları da dikkate alınmamıştı. Avukatım Hülya Sarsam bu durumu bana ilettiğinde hemen yıldıırım bir telgraf çekerek böyle bir şey yapılırsa bunun görevi sustimal suçunu oluşturacağını bildirdim. Böylece sözkonusu delilin dosyaya koyulmasını engelledik, ama davamızın reddedilmesini engelleyemedik.

Yargıcın anlamak istemediği şey, bu davanın siyasi düşüncelerle hiçbir ilgisinin olmadığıydı. Davanın konusu Meclis kürsüsünde konuşma hakkının olup olmadığı ve konuşmanın şiddet kullanılarak kesilmesinin haklı görülüp görülmeceğiydi. Ama yazık ki, bu davada verilen karar ile düşünceye karşı şiddet kullanılması mahkeme kararları ile onaylanmış oldu. Bu kararlar milletvekillerine verilen mesaj şuydu : "Bundan böyle Meclis kürsüsünde konuşan muhalifler milletvekillerine özgürce saldırabilir, kürsüden aşağıya fırlatıp atabilirsiniz (!) Hakkınızda dava açılırsa bu özgürlüğü size zaten mahkemelerin tanımış olduğunu söyleyebilirsiniz (!)

FELAKET AYLARI

1991 yılının Aralık ayı ile 1992 yılının Ocak, Şubat ve Mart ayları felâket ayları oldu. Erzincan depremi, Şırnak, Siirt ve Batman'a bağlı bazı yerleşim birimlerine çığ düşmesi, Zonguldak maden ocaklarında grizu patlaması, Şırnak, Cizre ve Nusaybin'de yaşanan Nevroz katliamları bu ayların en çok konuşulan ve tartışılan olaylarıydı. Binlerce insan hiç de beklemedikleri bir anda ölümün soğuk yüzü ile karşı karşıya geldiler ve yaşamlarını yitirdiler.

Depremin, çığ düşmesinin ve grizu patlamasının büyük bir faciaya dönüşmesinin en önemli ve ilk nedeni zamanında gerekli tedbirlerin alınmamasıydı.

Grizu patlamasından sonra Milletvekili heyeti olarak Zonguldak Maden Ocaklarında yaptığımız incelemelerde, facia öncesinde hiçbir önlemin alınmadığını kendi gözlemlerimizle saptadık. Bu gözlemlerimiz uzmanların raporları ile doğrulandı.

Aynı şekilde Erzincan depreminde ölü ve yaralı sayısının fazla ve maddi hasarın yüksek olmasının nedeni, afet konutlarının stan-

dartlara uygun yapılmaması ve kayırmalarla müteahhitlere büyük paraların kazandırılmasıydı.

Çığ düşmesi tehlikesine karşı da hiçbir önlem alınmamıştı. İnsan cesetleri günlerce karın altından çıkarılamadı. Çığ bölgesini kardan temizleyen dozerlerin bıçakları birçok cesedi parçaladı ve tanınmaz hâle getirdi.

Çığın düştüğü Şırnak'ın Görmeç köyüne gitmek üzere Orhan Doğan'la birlikte Ankara'dan Diyarbakır uçağına bindiğimizde SHP üyesiydik. İktidar ortağı partinin milletvekilleri olmak doğal olarak sorumluluklarımızı artırıyordu.

Reform yanlısı söylemlerle kurulan hükümet, daha ikinci ayında Genelkurmay ve Devlet içindeki sivil silahlı güçlerin provakasyonlarına ve tehditlerine boyun eğmiş, etkisiz hâle getirilmişti.

Selim Sadak, bizden önce Şırnak'a gitmişti. Ben ve Orhan Doğan da yol boyunca hükümetin durumunu, görevlerimizi ve yapabileceğimiz çalışmaları konuştuk. Ortak tesbitimiz şu oldu : "Devlet yönetimi hükümette değil, asker ve sivil güçlerin elindedir."

"Demirel ve İnönü'yü de kurtarabiliriz" dediğimde, Orhan Doğan gülümseyerek:

"Nasıl kurtaracağız?" diye sordu.

Ben de : "Halkın sahip çıkacağı güçlü bir demokratikleşme paketi ile" dedim. Peki bu nasıl olacaktı? Söylediklerim şunlardı :

"Halk yığınlarının demokratikleşme için ayağa kalkmaya hazır olduğu önemli bir dönemden geçiyoruz. Halkın bu duyarlılığı bizler için tarihi bir fırsat yaratmıştır.

Kürt sorunu ve işçinin, çiftçinin, memurun, esnafın, kadının, gençliğin (...) acil sorunları ile idari, siyasi ve askeri konularda bir demokratik çözüm paketi hazırlayalım. Bu çözüm paketinin asıl

muhatap kamuoyu olmalıdır. Paketteki çözüm önerilerini iyi anlatabilirse halk sahip çıkacaktır. Zaten bu çözüm paketinin kamuoyuna açıklanması beraberinde büyük bir tartışmayı da getirecektir. Gerektiğinde halkın sağlanacak desteğini kimi demokratik eylemliliklerle siyasal alana da çekebiliriz. Çok değil, kısa bir sürede görülecektir ki milyonlar demokratik taleplerini haykıracaklardır.

Halkın estireceği bu güçlü siyasal rüzgar, bugün asker ve sivil silahlı güçlerin önünde gerileyen ve hükümet olma iddialarını tamamen yitiren Süleyman Demirel ve Erdal İnönü'yü de kaçınılmaz olarak etkileyecek ve yüreklendirecektir. Bu olmasa bile Demirel, İnönü ve öteki çevreler, dinamik bir güce dönüşen halkı dikkate almak zorunda kalacaklardır. İşte demokratik adımları da o zaman atmak zorunda kalacaklardır. Bu, halkın kısmen de olsa soluk almasını sağlayacaktır. Başlatılacak bu yeni süreçte Demirel ve İnönü'nün demokratikleşmeden yana tavır koymaları hâlinde onlar da militaristlerin pençesinden kurtulmuş olacaklardır..."

Bu konuyu Ankara'ya dönüşte arkadaşlarla konuşacak ve çalışmaların hemen başlatılmasını önerecektik.

Köy yolu, yağan kardan kapalı olduğu için kara yoluyla çığ altında kalan Görmeç'e ulaşmamız mümkün olmadı. Helikopter bulma çabalarımız da sonuç vermeyince çaresiz Ankara'ya döndük.

Bölge milletvekilleri olarak yaptığımız toplantıda kamuoyunu muhatap alacak "Demokratik çözüm paketi" önerisinin bazı itirazlara rağmen genel bir ilgi görmesi beni çok heyecanlandırdı. Bu adım, büyük bir demokratik atılıma dönüştürülebilirdi.

Bazı milletvekilleri karşı çıktılarsa da, önerinin genel onay görmesi karşısında susmak zorunda kaldılar. Fehmi Işıklar'ın başkanlığında yaptığımız toplantıda, demokratik çözüm paketinin

taslağının hazırlanması için benim de içinde olduğum bir komisyon oluşturuldu.

Komisyon, yaptığı birkaç günlük çalışma sonunda hazırladığı taslağı ilgili arkadaşlara verdi. Ancak sonradan asıl metin ortaya çıkınca komisyonun hazırladığı taslağın dikkate alınmadığını gördüm. Bu profesyonellik, bana çok korkunç geldi. Öneriye açıkça karşı çıkamayanlar, özünden yalıtılmış ve böylece amacından saptırmışlardı.

Benim "Demokratik çözüm paketi" dediğim ve çok da önem dediğim çalışmanın içi böylece boşaltıldı ve ortaya soyut bir öneriler listesi çıktı. Daha sonra bu metin, farklı partilerden 48 milletvekiline imzalatıldı ve basına açıklandı. Böylece güme giden önerim milletvekillerinin şovu için kullanılmış oldu. Çalışma, amacından saptırıldığı için önce bu açıklamayı imzalamak istemedim. Ancak halk olan bitenlerden haberdar olmadığı için "yanlış anlaşılırım, izah edemem" ve benzeri kaygılarla sonradan imzaladım.

Gerçekte yaptığım zayıflıktı. Çıkıp her şeyi halka açık açık anlatmak gerekiyordu. Doğru ve tutarlı olan buydu. Halka karşı dürüst olmak, böyle davranmayı gerektiriyordu.

Ancak doğruları söylemenin ve yanlışlara karşı direnmenin "Halka ihanet ve işbirlikçilik!" olarak mahkûm edildiği, halkın da bunlara itibar ettiği ilginç bir politik atmosferde yaşadığımız için insanlara doğruları söyleme yürekliliğini gösteremedim...

Daha sonraki yıllarda da bu uzun süre böyle devam etti. Ancak yapılan yanlışlıklar dayanılmaz hâle gelince, her türlü politik riski göze alarak HEP'ten ve DEP'ten istifa ettiğimde sloganıcılığı ve kolaycılığı esas alanlar beni olmadık suçlamalarla karalamaya çalıştılar.

1992 NEVROZ SENDROMU

Basın, 1992 Nevroz bayramından daha iki ay önce Nevroz sendromu oluşturma kampanyası başlattı. Bir yandan PKK lideri Abdullah Öcalan'dan, öte yandan da Olağanüstü Hal Bölge Valisi, Emniyet Genel Müdürü, İçişleri Bakanı ve Başbakan'dan Nevroz kutlamaları hakkında demeçler alınıyor ve bunlar çoğunlukla manşetten veriliyordu.

Gerek Öcalan ve gerekse devlet yetkililerinin sert demeçleri ve karşılıklı meydan okumaları, gerilimi tırmandırıyor ve panik yaratıyordu. Bu sert demeçler, basın için kamuoyunu 21 Mart Nevroz'una endekslemek ve Nevroz sendromu yaratmak için bulunmaz bir fırsat yarattı. Artık hemen hemen herkes Nevroz Bayramında büyük kan akacağı korkusu ve endişesi içindeydi.

Nevroz yaklaştıkça gerilim de artıyordu. Görüştüğümüz Başbakan Demirel ve hükümet yetkilileri, Nevroz kutlamalarına izin verileceğini söylüyorlardı. PKK'de açıklamalarında her şart ve durumda Nevroz'un kutlanacağını belirtiyordu.

Milliyet Gazetesi Yazarı Yalçın Doğan, o günleri "Nevroz Genelgesi" başlıklı yazısında şöyle değerlendiriyordu.

(Milliyet 11.3.1992. Yalçın DOĞAN. Nevroz Genelgesi)

"...HEP kökenli SHP milletvekili Mahmut Alınak, SHP Genel Merkezi tarafından önceki akşam "devre dışı" bırakılıyor.

Dünkü bütçe görüşmelerinde SHP Grubu adına önceden belirlendiği gibi Aydın Güven Gürkan'ın konuşması öngörülüyor. Ancak, Gürkan trafik kazası geçirince "SHP'de bir telaş" başlıyor. "Gürkan'ın yerine kim konuşacak" telaşı... Grup yönetmeliğine göre, "yetki Alınak'ta..." Yani, ister kendisi, isterse kendisinin belirleyeceği bir milletvekili bütçede SHP adına kürsüye çıkabilir. Hâttâ, normal olan Gürkan'ın yerine doğrudan doğruya kürsüye kendisinin çıkması... Çünkü, SHP'yi Meclis'te temsil eden Alınak...

Ne var ki, SHP yönetiminde rahatsızlık hemen göze çarpıyor. Erdal İnönü'nün yurt dışında bulunması nedeniyle önceki akşam konunun görüşülmesi amacıyla SHP Genel Merkez Yönetimi, SHP Meclis Grubuyla birlikte toplanıyor. Toplantıda, İnönü'ye vekaleten Genel Sekreter Cevdet Selvi: "Bir önerimiz var, bütçede SHP adına Mümtaz Soysal ile Algan Hocaoğlu'nun konuşması doğru olacak" diyor. Oysa, Selvi'nin isim dikte etme yetkisi yok. Bunun üzerine Mahmut Alınak "Ben bu kararı imzalamıyorum" diyerek tepkisini gösteriyor.

Bir başka deyimle, "SHP kendi Grup Başkan Vekiline güvenmiyor, güvenmediği gibi yetkisini de elinden alıyor!" Peki, kardeşim Alınak'ı o zaman neden seçtiniz Grup Başkan Vekilliğine? Seçtiğinize göre, neden yürürlükteki kurallara göre davranmıyorsunuz?

Kaldı ki, Alınak baştan beri bütçede kürsüye çıkmayı düşünmüyor. Hattâ bir ara Onur Kumbaracıbaşı ile Mehmet Moğultay'ın SHP adına konuşmasını dile getiriyor.

O konuşacak diğeri konuşacak, bunlar aslında ayrıntı. Temeldeki olay, SHP'deki gerginliğin hiçbir biçimde ortadan kalkmadığı... Tersine, tazeliğini koruduğu... Bundan sonra da koruyacağı... Çünkü, parti yönetiminde bir bütünlük yok. Partinin Genel Merkezi, Merkez Yürütme Kurulu, Meclis Grubu aslında "bir bütün" olmak zorunda. Ancak, bu bütünlük yok. Genel Merkezin "yönetim zafiyeti" kendini hemen gösteriyor.

Bu zafiyet SHP'li bakanların, SHP yönetimince eleştirilmesinde de ortaya çıkıyor. SHP yönetimi, SHP'li bakanları geçen hafta sonunda eleştiriyor. İnönü "Bakanları rahat bırakın" diyerek kendi seçtiği yöneticilere çıkışıyor! Bakanları koruyor. Orada da yeni bir rahatsızlık gözle görülür, elle tutulur durumda.

Olağanüstü hal tartışmaları ise, dün bütçe görüşmeleri sırasında yeni bir aşamaya varıyor. Başbakan Demirel'in DYP grubunda önceki gün yaptığı konuşma nedeniyle HEP kökenli SHP milletvekilleri kendilerini rahatsız hissediyor. Buna karşılık, Demirel'in "Nevroz kutlanacaktır" sözleri ister istemez girişimde bulunmaya zorluyor. Kutlanacak, ama nasıl?..

Kürsüde bütçe üzerinde konuşmalar yapılırken, Alınak; bir ara Başbakan Demirel'le görüşüyor. Bu görüşme "bir genelge kararıyla", yani somut sonuç verecek biçimde noktalanıyor.

Güneydoğu'dan gelen istekleri dikkate alan Alınak, "Nevruz'un, yani 21 Mart'ın kutlanması için vali ve kaymakamların uyarılmasını" öneriyor. Bölge halkı için 21 Mart "bir bayram" olduğuna göre, o günkü kutlamalara "izin ve kolaylık sağlanmasını" istiyor. Ayrıca, bu tür günlerde provokasyon olasılığını önlemek üzere, "kutlamaların spor salonlarında gerçekleşmesini, spor salonlarının kiralanmasının doğru olacağını" belirtiyor.

Demirel, öneriye sıcak bakıyor ve "Hemen bir Nevruz genelgesi hazırlarız ve yarın bölge yöneticilerine göndeririz" diyor.

Nevruz genelgesinde başka ayrıntılarda yer alabilir. Ancak, Türkiye'de belli bir günün "nasıl kutlanacağı" galiba ilk kez bir Başbakanlık genelgesiyle kurallara bağlanıyor."

SLOGANA KURŞUN

Nevroz kutlamalarından iki hafta önce telefonla konuştuğum Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın konuşması dehşet vericiydi.

Ünal Erkan, oldukça sert ve kararlıydı:

"Kutlamaların yapılacağı alanlarda tek bir slogan atılır, tek bir pankart ya da poster çıkarılırsa kesin olarak müdahale edeceğiz. Hele hele yürüyüş yapmak isteyen olursa kesin olarak dağıtacağız..."

Bölge valisinin sözleri kaygı vericiydi. Telefonda Valiyi uarmaya ve ikna etmeye çalıştım:

"Böyle bir müdahale, provokasyonlara açık bir ortam yaratır ve tehlikeli sonuçlar doğurur" dedim. Bir an için topluluğun içine giren bir provokatörün slogan attığını ya da bir pankart çı-

karttığını varsayalım. Böyle bir durumda topluluğa müdahale edilmesi ve dağıtılması olacak şey mi?"

"Evet, tekrar söylüyorum: Kesin olarak müdahale eder ve dağıtırız. Gerektiğinde polis vazife ve selahiyetleri kanunu çerçevesinde silah da kullanılacaktır."

"Vali bey, böyle bir durumda büyük bir kargaşa yaşanır ve çok kan akar. Vahim olanı, kan ve ölümdür. Bir slogan ya da pankarttan ne çıkar?"

"Kesinlikle izin vermeyiz sayın milletvekili... Devlet, devletliğini gösterecek ve otoritesini tesis edecektir."

Uzun görüşmemizde Bölge Valisini ikna etmem mümkün olmadı...

Bölge valisinin sözleri açtı : Tek slogan atılsa dahi müdahale edilecek ve topluluklar dağıtılacaktı. Silah da kullanılacağına göre kan akacağı kesindi...

8 Mart 1992'de başkanlığımda yapılan ve oldukça tartışmalı geçen SHP Meclis Grup toplantısından sonra, bölge milletvekilleriyle bir araya geldiğimiz Grup Başkanvekilliği odamda Nevroz katliamıyla ilgili kaygılarımızı ve Bölge Valisi'nin sözlerini Erdal İnönü'ye aktardığımda, İnönü : "Genel Başkanlıktan istifa ediyorum. Bu konuları göreve gelecek arkadaşlara anlatırsınız" dedi.

Meclis ana binasında bölge milletvekilleri olarak Fehmi Işıklar başkanlığında yaptığımız toplantıda, Bölge valisi ile yaptığım görüşmeyi ve Bölge valisinin sözlerini ayrıntılı olarak aktardım.

"Bölge Valisinin söylediklerinden çıkardığım sonuç şudur" dedim: "Çok büyük bir katliam yaşanacak. Bunu bir şekilde engellememiz gerekiyor. Peki ne yapabiliriz? Birincisi basın toplantısı yaparak devlet içindeki yasadışı silahlı güçlerin Nevroz günü katliam yapma hazırlığı içinde olduklarını açıklayalım.

Böyle bir açıklama katliam hazırlığını durduramazsa bile, en azından hükümetin harekete geçmesini sağlayacaktır. Ancak hükümet istese dahi, bu katliam hazırlığının önüne geçemeyebilir. Bu durum karşısında yapmamız gereken de şudur : Katliam hazırlığını protesto etmek üzere halka siyahlar bağlanması, evlerden çıkılmaması ve kutlamalara izin verilmediği için bayram gününü "yas gününe" dönüştürmesi çağrısında bulunalım. Bir de, Ankara'da bir kriz masası oluşturalım. Bu birimde görev alacak arkadaşlar İçişleri Bakanlığı'nda karargâh kursunlar ve bölge ile sürekli ilişki içinde olsunlar. Geriye kalan arkadaşlar da bölgeye gitsinler ve Ankara ile ilişki içinde olsunlar."

Hiç unutmayacağım : Bu uyarıların ve önerilerim sanki duvara çarpıyor ve bana geri geliyordu. Üstünde duran ya da tartışan dahi olmadı...

Sonuç olarak gerekli önlemlerin alınması için Demirel'e gitme kararı alındı. Fehmi Işıklar da Nevruz günü Demirel'e çiçek götürecekti.

İkinci gün alınan randevu üzerine topluca Demirel'e gittik. Demirel oldukça rahattı. "Çocuklar, hiçbir müessif olay olmayacak. Her türlü tedbir alınmıştır. Merak etmeyin" dedi.

Olağanüstü Hal Bölge Valisi ile yaptığım görüşmeyi ve kaygılarımı Demirel'e de aktardım:

"Bir slogan ya da pankart yüzünden toplulukların dağıtılması, provokasyon ortamı yaratmaktan başka bir sonuç doğurmayacaktır. Böyle bir durumda kesin olarak kan akacaktır. Bir slogan atıldı ya da bir pankart çıkarıldı diye topluluklara müdahale edilmesi çok tehlikeli sonuçlar yaratır. Lütfen bu konuda Bölge Valisine talimat veriniz."

Demirel kayıtsız davrandı ve sadece gözümün içine bakmakla yetindi.

Böylece "geliyorum" diye bas bas bağırarak katliamı hiçkimseye anlatamamanın çaresizliği içinde susmak zorunda kaldım.

Milletvekili arkadaşlar ilgisizler miydi? Kesinlikle değil! Çoğunluğu halka sonsuz bir bağlılık içinde olan pırıl pırıl insanlardı. Yazık ki, halk için canlarını vermeye hazır bu insanlar inisiyatiflerini kullanamıyorlardı. Sözkonusu olan, iki yıl sonra "Acemiliklerini!" kabul edenlerin politik deneyimsizlikleri ve yanlışlıklarında ısrarlı olmalarıydı.

92 Nevroz günü sabahın erken saatlerinde Meclis'teki odama geldim. Gelişmeleri buradan izleyecektim.

Saat 10.30'da ilk telefon Şırnak'tan geldi. Olayların başladığı, resmi ve sivil giysili güvenlik güçlerinin halka gelişigüzel ateş ettiği, birçok ölü ve yaralının olduğu söyleniyordu. Telefon açanlar silah seslerini dinletiyor ve kim ne yapıyor, halka nasıl ateş açılıyor, işyerleri nasıl tahrip ediliyor, herşeyi olay bölgesindeki televizyon muhabirleri gibi görerek ve yaşayarak anında bana aktarıyorlardı.

Büyük bir panikle Başbakan Süleyman Demirel'i aradım.

"Sayın Başbakanım, Şırnak'ta olaylar var. Çok sayıda ölü ve yaralanın olduğu söyleniyor. Durum çok kötü..."

"Evet maalesef olaylar olmuş. Kalabalığın içinden ateş açılmış, karşılıklı müsademe olmuş. Olayın üstündeyim, merak etmeyin..."

"Sayın Başbakanım, size yanlış bilgi veriliyor. Topluluğun içinden ateş edilmemiştir. Ortada hiçbir neden yokken topluluğun üstüne ateş edilmiş ve çok sayıda insan öldürülmüştür. İnanmıyorsanız lütfen Şırnak telefon rehberinden değişik telefon numaraları çevirin ve insanların bizzat kendilerinden bilgi alın. Bu daha sağlıklı olur. Sizi yanıltıyorlar, yanlış bilgi veriyorlar..."

"Mahmutcuğum, az önce İl Başkanımız Orhan Uysal'la da görüştüm .Gerekli müdahaleyi yapacağım, merak etmeyin."

Az sonra Cizre'den de telefonlar gelmeye başladı. Orada da olaylar başlamıştı. Birçok ölü ve yaralı vardı.

O gün milletvekillerinden Selim Sadak İdil'de, Orhan Doğan da Cizre'deydi. Hemen Orhan Doğan'ı aradım.

"Orhan, Cizre'de durum nasıl, neler oluyor?"

"Her taraftan silah sesleri geliyor. Sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Ben de mahsur kaldım, dışarı çıkamıyorum. Çok sayıda ölü ve yaralıdan sözediliyor."

"Hemen şimdi İçişleri Bakanı'nı arayacağım ve aldığım bilgileri sana aktaracağım. Akşama kadar buradayım. Sürekli olarak haberleşelim."

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, PKK'lilerin ateş açtıklarını ve çatışmaların devam ettiğini söylüyordu. Oysa ki Şırnak ve Cizre'de olayı yaşayan insanlar çok farklı şeyler söylüyorlardı.

"Karşılıklı çatışma mı var, olaylar nasıl başladı?" diye sorduğumda:

"Ne slogan atıldı, ne de pankart açıldı. Ateş eden de olmadı. Hiç birşey yoktu. İnsanlar bayramlarını kutluyorlardı. Özel tim aniden ateş etti" cevabını alıyordum.

Sokağa çıkma yasağından birkaç saat sonra Cizre'de silah sesleri azalmaya başladı ve akşama doğru kesildi. Ancak karanlık bastıktan sonra silahlar yeniden patlamaya başladı.

Bir yandan bana gelen telefonlara cevap verirken, öte yandan da önümdeki telefon rehberinden numaralar çeviriyor, tanıdık olsun ya da olmasın Cizre'lilerden bilgi almaya çalışıyordum. Bu sefer de PKK ateş açmıştı.

O anı Tercüman Gazetesinden Tayyar Şafak, "Şafak'tan" köşesinde şöyle değerlendirecekti.

Cizre'li Sabri Vesek, 60 yaşında Erdal Bey'in de güvendiği bir SHP'li. Sabri Vesek, olayların başladığı gece Mahmut Alınak'ı aradı.

Önce fırça çekti.

"Burada bunca olay var! Siz orada ne yapıyorsunuz?.."

Sonra telefonu pencereye doğru uzattı. Dışarıdan gelen sesleri dinletti.

"Duydun mu atılan silahları? Bunlar PKK'nındır..."

Sabri Vesek ertesi akşam yine telefon etti.

"PKK gündüz silah kullanmadı. Halk, aylardır "Devlet saldırıya hazırlanıyor" diye korkutulmuştu ya, o korkuyla PKK'ya baskı yaptı, silah kullandırtmadı. Ama halkın içinden bir sivil ateş edip sonra güvenlik güçlerinin arasına kaçtı. Güvenlik güçleri de bastılar kurşunu..."

"!....."

Alınak, Erdal Bey'e gitti :

"Sabri Vesek'e inanır mısınız?"

"İnanırım..."

"Bunları anlattı..."

Mahmut Alınak, SHP'nin Grup Başkanvekili, SHP'deki HEP'cilerin de önde gelenlerinden, "HEP'ciler sizin SHP'de de, Parlamento'da da kalmanızın artık bir anlamı bulunmadığını söylediler" dedim. Yarasına tuz basmışım:

"HEP'in bizim yerimize birtakım şeyler söylemesi hem politik, hem ahlâki değil. Biz bunu hak etmedik..."

Sonra ekledi:

"Biz buraya gelmişiz. İstesek ihalelerin peşinden koşabilirdik. Ama biz demokratikleşmeye katkıda bulunmak istedik. Bize önyargıyla bak-tılar..."

Çoğumuzun düşündüklerini de söyledi :

"Türk'ü sevmeyen bir Kürt, Kürt'ü arkadan hançerliyor demektir. Kürt'ü sevmeyen bir Türk'ün, Türk'ü arkadan hançerlediği gibi..."

AĞLAMAK ÇARE Mİ?

Birkaç saat sonra Cizre'de silah sesleri sustu; ama Şırnak üç gün ateş altında kaldı, insanlar üç gün sokağa çıkmadılar, aç ve susuz

kaldılar. Evlere nereden geleceği belli olmayan havan toplarının, roket ya da kalaşnikof mermilerinin korkusu sindi. Birkaç gün önceki tahminim doğru çıkmış ve katliam olmuştu. Ama o zaman sözümü kimseye dinletememiştim.

Hürriyet Gazetesinden Emin Koç, Nevroz günü izlenimlerini daha sonra, "Meclis telefonunda silah sesleri" başlığı ile verecekti.

Geçmişe ışık tutar düşüncesi ile bu yazının bir bölümünü buraya alıyorum:

"Olaylar sırasında Güneydoğu'da bulunan HEP kökenli milletvekilleri, SHP Grup Başkan Vekili Mahmut Alınak'a telefon açtıklarında oradaydım.

Cizre'den arayan Milletvekili Orhan Doğan, durumun gergin olduğunu, vatandaşın meydanda toplandığını, etraflarının ise TİM ve askerlerce sarıldığını, yürüyüşe müsaade edilmediğini bildirdi.

Saat 10.30'da HEP Şırnak İl Başkanı Abdullah Özcan, telefonla arayarak olayların büyüdüğünü, SHP İl Başkanı Yusuf Uğur'un meydanda Özel Tim tarafından başının ezildiğini, ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldığını söyledi. Alınak, 'yanımda Hürriyet Muhabiri Emin Koç var, olayları anlat' diyerek telefonu uzattı. Özcan, olayları anlatırken telefonda makineli silah sesleri peş peşe devam ediyordu.

'Olaylar nasıl başladı?' diyorum:

'Saat 10.00'a doğru meydanda toplanılmaya başlandı. Özel Tim, polis aramalara başladılar. Kadınların üzerindeki sarı, yeşil, kırmızı renkli kumaş ve giysileri almaya başladılar. Tartışma çıktı ve silahlar patladı. Ölü çok. Sokaklar yaralı dolu. Ben eczaneme sığındım. Hastane yaralı dolu. Yaralılar araçlarla Diyarbakır'a taşıyor. Önümde bir ceset var. Sokakta duruyor. Bize yardım edin' cevabını verirken, telefondaki silah sesleri aralıksız sürüyor.

Alınak ağlıyor...

Telefon kapanınca başka bir partili feryat içinde Alınak'a durumu anlattı. Ağlamaya başlayan Alınak, saat 11.30'da İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'i telefonla arayarak şöyle konuştu :

'Size bunların olacağını söylemiştik. Her yer ölü yaralı dolu!'

Sezgin bu sözlere: 'Sayın Alınak: PKK militanları Hükümet binasına ateş açmış, olaylar başlamış. Vatandaşa ateş açılmıyor. Ben talimat verdim' cevabını verdi.

Buna daha da sinirlenen Alınak, 'Size yalan söylüyorlar. Sizin emrinizi dinlemiyorlar. Ateş açan devletin içindeki bazı güçlerdir. Hedef hükümettir. Bunu anlayın. Sizi dinlemiyorlar! Tutturdunuz bir PKK. Ne olsa PKK deyip sıyrılıyorlar' dedi. Sezgin bu sözlere: 'Yok öyle bir şey. Ya kendimi dinletirim ya da istifa eder, bırakırım' karşılığını verdi. Bunun üzerine Alınak telefonu kapattı.

Bölgeden gelen telefonlar susmuyor. Cizre arıyor. Telefonun ucundaki Milletvekili Orhan Doğan: 'Burada çatışma başladı. İki ölü, çok sayıda yaralı var. Binalar silahla taranıyor. Halka evlerine girmeleri için uyarı yapılıyor. Sokağa çıkma yasağı kondu' bilgisini verdi.

"Başbakanım Durum Kötü"

Alınak, saat 12.00'da Başbakan Demirel'i telefonla aradı ve şöyle dedi:

'Başbakanım, durum kötü, 20'nin üzerinde ölü var. Çatışma sürüyor. Yaralıların taşınmasına müsaade edilmiyor. Emir verin! Oradaki güvenlik güçleri size doğru bilgi vermiyor. Rehberi açın. Herhangi bir vatan-daşı arayıp bilgi alın. Durum kötüdür!'

Alınak'ı sakin olmaya davet eden Demirel: 'Şimdi İl başkanımız Orhan Uysal'la görüştüm. 5-6 civarında ölü var. Sakin olmalarını istedim. Gerekeni yapıyoruz' dedi.

Bir müddet sonra kafası ezilerek öldürüldüğü öne sürülen SHP İl

Başkanı Yusuf Uğur, hastaneden bulunarak görüşüldü. Uğur, Valiye gitmek isterken meydana dipçiklendiğini ve hafif yaralı olduğunu söyledi. Hastanenin ise bazı militanların sığınması üzerine sarıldığı öğrenildi.

İçişleri Bakanı Sezgin, tekrar aranarak yaralıların bırakılması istendi ve yardım sözü alındı. Sezgin, Cizre, İdil ve Van'da sokağa çıkma yasağı konulduğunu, olaylarda hafifleme olduğunu bildirdi. Sezgin, Cizre'de 10, Şırnak'ta 6 vatandaşın öldüğü haberi alındığını söyledi."

YÖNETİM KİMDE?

Nevroz günü ölüm ve yaralanmalardan en çok etkilenen üç birim oldu : Şırnak, Cizre ve Nusaybin.

Bu katliamlardan şu sonuç çıkıyordu: Hükümetin, Vali ve Kaymakamların insiyatifi yoktu, sıfırdı. Yönetim, kendilerini Anayasa ve yasaların üstünde gören, hiçbir kuruma bağlı olmayan silahlı güçlerin elindeydi. Sivil yönetim tamamen devre dışıydı ve en korkunç olanı, sivil yönetimi yönlendiren de bu silahlı güçlerdi.

Birçok defa kendilerine de söylediğim gibi, hükümet, elinde silah sokakta dolaşan, adam öldüren, ev ve işyeri basan, yakan, tahrip eden; kısacası her adımda suç işleyen özel tim ya da köy korucularının verdikleri bilgilere göre hareket ediyordu. Hükümet politikalarında ve resmi açıklamalarda da yine bu bilgiler esas alınıyordu...

Geçmiş hükümetlerin yaptığını şimdi de SHP-DYP hükümeti bunu yapıyordu.

Bu konudaki işleyiş şöyledir:

Başbakan, İçişleri Bakanından, İçişleri Bakanı da Olağanüstü Hal Bölge Valisi ya da Emniyet Genel Müdüründen bilgi alıyor. Yani, operasyonlara katılan Özel Tim ve köy korucularının amirlerine verdikleri gerçek dışı bilgiler, hiçbir değişikliğe uğramadan, kademe kademe Başbakana kadar gidiyor.

Sonuç olarak, hükümetin elindeki bilgiler olayların içindeki özel tim ve köy korucularının verdikleri bilgilerle sınırlı kalıyor.

Aslında ne olup bittiğini, nelerin döndüğünü, devlet adına ne gibi suçların işlendiğini hepsi de biliyor. Ama Başbakan ve hükümet yetkilileri korktukları için olmalı ki olanlara ses çıkarmıyorlar. "Bu kanunsuzlukların üstüne gidersek "Güvenlik kuvvetlerini artık çalıştıramayız ve güvenliği sağlayamayız" korkusunu yaşarken, kimi de: "Yapılanları ben de biliyorum, ama yapabileceğim birşey yok" çaresizliği (!) içinde maalesef...

Yoksa, köy yakmalardan ve boşaltmalarından tutun, Şırnak, Cizre, Digor, Nusaybin, Malazgirt, Derik, Lice ve daha birçok katliama kadar, ne oldu, neler yapıldı, kim yaptı. Bunların hepsi biliniyor. Ama farklı nedenlerle göz yumuluyor...

Örneğin Orhan Doğan, Selim Sadak ve ben, 15 Ağustos Şırnak katliamı ile ilgili olarak bilgi vermek üzere 3 Eylül 1992 günü kendisine gittiğimiz Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a Şırnak'ta öldürülenlerin bir tekinin bile PKK'li olmadığını, hepsinin halktan insanlar olduğunu ve özel tim tarafından öldürüldüklerini söyledığımızda, Özal'ın verdiği cevap bizleri çok şaşırtmıştı.

Turgut Özal :

"Televizyonda teröristtir diye gösterilen cesetlerin bir kısmının köylü vatandaşlara ait olduğunu biliyorum. Meselâ, Derebaşı Köyü'nden gösterilen cesetler vatandaşlarındı. Ama televizyonlarda farklı gösterdiler" demiş ve eklemişti :

"Siz de yardımcı olun; bu kan duracak olursa bazı demokratik adımların atılması kolaylaşır. Askerlerle de görüşürüm. Süleyman bey (Demirel) gibi askerlerden korkmam. Beni severler, onları ikna ederim. Aksi hâlde çok vahim şeyler olur, çok kötü şeyler yaparlar. Dünya da bir şey yapmaz. İşte Bosna-Hersek'i görüyorsunuz. Hiç kimse hiçbir şey yapamıyor..."

Evet, Özal, devlet yönetiminin kısa bir özetini gözler önüne seriyordu. Ben de daha fazla yoruma girmiyorum. Çünkü Özal'ın bu çarpıcı sözleri benim yukarıda ortaya koyduğum tesbitleri aynen doğrulamaktadır.

KATLIAM TARTIŞMALARI

Nevroz'un ikinci günü Meclisteki odama gelen bölge milletvekilleriyle birlikte genel bir durum değerlendirmesi yaptık. Ortaya iki eğilim çıktı : Birincisi Nevroz katliamıyla ilgili olarak TBMM Başkanlığı'na bir araştırma önergesi verilerek katliamın sorumlularının Meclis tarafından araştırılması sağlanmalıydı. İkincisi, Meclise ve kamuoyuna aydınlatıcı bilgiler vermek için inceleme yapmak üzere bölgeye bir milletvekili heyeti gönderilmeliydi.

İç yönetmeliğe göre Genel Başkanın onayını almak koşuluyla heyet gönderme yetkisi benimdi. Hemen Genel Başkan Erdal İnönü'yü aradım ve Nevroz olaylarını incelemek üzere bölgeye heyet göndermek istediğimi bildirdim.

Bu durumda hükümetin bir kanadı hükümetin sorumluluğu altında yaşanan olayları incelemeye almış olacaktı. Böyle bir durum Erdal Bey'in işine gelmemiş olmalıydı ki:

"Hayır, heyet göndermeye gerek yoktur. Biz, durumu Bakanlar kurulunda görüşür ve gereğini yaparız" dedi.

Bu, Bakanlar Kurulu'nun özel timin verdiği bilgiler ışığında durum değerlendirmesi yapması demek olacaktı. Bundan da hiç birşey çıkmazdı.

Erdal Bey'in Meclis Grubunu dışlayan bu tavrı karşısında İç yönetmeliğin verdiği hakları kullanmaktan başka çare kalmamıştı.

Bunun üzerine Muş Milletvekili Sırrı Sakık Nevroz olaylarını görüşmek üzere grubu olağanüstü toplantıya çağıran bir dilekçeyi imzaya açtı. İmzalar iki saat sonra tamamlanmış ve dilekçe bana gelmişti. Bu durumda dilekçeyi işleme koyarak milletvekili grubunu olağanüstü toplantıya çağırılmamam gerekiyordu. Ama, Genel Başkan'a da haber vermem gerekiyordu. Hemen Erdal Bey'i aradım.

"Sayın Genel Başkanım, milletvekillerimiz Nevroz olaylarını görüşmek üzere grubun olağanüstü toplantıya çağırılması için yazılı başvuruda bulundular. İç yönetmeliğin aradığı imza sayısı da tamamdır. Bu durumda grubu olağanüstü toplantıya çağırılmamız gerekiyor. Ne zaman uygunsunuz?"

İnönü, bir an duraksadı, daha sonra da:

"Yarın olabilir" dedi.

Saat 14.00 nasıl, uygun mu?"

"Tamam, olur" diyerek telefonu kapattı.

SHP Meclis Grubu tartışmalı bir gün yaşayacaktı. Kimi katliamın güvenlik güçlerince, kimi PKK tarafından gerçekleştirildiğini iddia ediyordu. Kimine göre de güvenlik güçleri ile PKK'lılar arasında çatışma çıkmış ve insanlar da bu çatışmada yaşamlarını yitirmişlerdi.

Toplantıda ilk sunuşu Genel Başkan Erdal İnönü yaptı. Özet olarak meydana gelen olaylardan büyük bir üzüntü duyduğunu ve hükümetin gerekli duyarlılığı göstereceğini söyledi.

Erdal Bey kürsüdeyken, gelenek olmadığı hâlde bazı milletvekili arkadaşların soru sorma istekleri oldu. Bence bir salkıncası yoktu. Bir milletvekili, bazı konularda Genel Başkanına soru sorabilmeliydi. Kürsüde konuşmasını tamamlayan Erdal Bey'in de onayını aldıktan sonra soru sahiplerine söz verdim.

Erdal Bey'in çevresindeki bazı Bakanların ve milletvekillerinin:

"Bir Genel Başkan, kürsüde nasıl böyle tutulabilir, nasıl soru sorulabilir?" diyerek bu uygulamaya tepki gösterdiklerini ve bu tahriklerin de Erdal Bey'i çok etkilediğini sonradan öğrendim.

Birçok milletvekili arkadaş söz alarak Nevroz günü meydana gelen gelişmelerle ilgili düşüncelerini, kaygılarını ortaya koydular ve önerilerde bulundular.

Erdal Bey, bölgeye bir milletvekili heyetinin gönderilmesine ikna edildi; ancak, Meclis Araştırma önergesinin verilmesinden yana değildi.

Başkanlığa verilen önergeleri oylatmak gerekiyordu. Önergeler, bölgeye bir milletvekili heyeti gönderilmesi ve Nevroz olaylarının TBMM'ce araştırılması için araştırma önergesinin verilmesiyle ilgiliydi. Önergeler oylandı, oy çokluğu ile kabul edildi.

Heyette İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş, Malatya Milletvekili Mustafa Yılmaz, Sivas Milletvekili Ziya Halis ve Genel Sekreter Mustafa Gazalçı görev aldı. Orhan Doğan, Selim Sadak ve ben de heyete haricen katılacaktık.

26.3.1992 günü uçakla Diyarbakır'a gittik. Partinin Diyarbakır İl Başkanlığında halkla görüştükten sonra Şırnak'a geçtik.

Şırnak harabeye çevrilmişti. İl valisi ve halkla uzun görüşmelerimiz oldu. Olayın gizlisi saklısı yoktu, her şey gözler önündeydi. Yaşananlar tüyler ürperticiydi...

Şırnak'tan sonra Cizre ve Nusaybin'de incelemeler yaptık.

İnceleme gezimiz üç gün sürdü.

Gözlemlerimi konu alan rapor, SHP ve hükümet içinde tartışmalara neden oldu.

1992 yılı Nevroz kutlamalarında yaşananlara ışık tutacağı düşüncesi ile bu raporun basına yansımış bölümlerini buraya alıyorum :

"Hükümet, MGK'nın noteri gibi çalışıyor"

Faruk Bildirici, Cumhuriyet (Ankara) "Koalisyon ortağı SHP'nin Grup Başkanvekili Mahmut Alınak, Nevruz olaylarıyla ilgili hazırladığı raporda hükümeti 'Milli Güvenlik Kurulu'nun kararlarını onayyan noter' olmakla suçladı. Alınak, 'Hükümetin Güneydoğu'da insiyatifi MGK ve polise bıraktığını' öne sürerek, 'hükümet, Özal ve ANAP çizgisine oturmuştur' görüşünü savundu.

HEP kökenli Şırnak Milletvekili Alınak, Nevruz sonrasında olayları yerinde incelemek üzere Güneydoğu'ya giden ve Ercan Karakaş, Ziya Halis, Mustafa Gazalci ve Mustafa Yılmaz'dan oluşan SHP heyetinde yer almıştı. Alınak, bölge milletvekili olduğu için öbür heyet üyelerinden ayrı bir rapor hazırlayarak bayram öncesinde Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye gönderdi.

Alınak, İnönü'ye hitaben yazdığı raporun başlangıcında 26-29 Mart tarihleri arasında gerçekleştirilen gezinin Diyarbakır, Cizre, Şırnak ve Nusaybin'i kapsadığını belirtti. Alınak, Diyarbakır izlenimlerini şöyle aktardı:

'Gezimizin ilk günü, yani 26.3.1992'de Diyarbakır SHP il binasında partililerle görüştük. Asker ve polisin hükümetin dışında bir otorite olduklarını, halkın tehlikeli bir provokasyonla karşı karşıya olduğunu, halka birşeyler yaptırılmak istendiğini, asker ve polisin kimden emir aldıklarının bilinmediğini, bölgede can güvenliğinin olmadığını, faili meçhul cinayetlerin artarak devam ettiğini, halkın çaresiz ve korku içinde olduğunu, parlamento kürsüsünün bölge milletvekillerine kapandığını, emirlerin MGK tarafından verildiğini, bu gezinin devlet için son şans olduğunu, Silvan'daki yüzbaşının suçüstü yakalandığı, ancak hâlen görevinin başında olduğunu, biri gizli, ötekisi açık olmak üzere iki devlet olduğunu, bölgede demokrasi olmadığını, hayvan ve bitkilerin bile can güvenliklerinin kalmadığını, Kürt realitesinin gereklerinin yerine getirilmesi gerektiğini, halkın partilerden ümit kestiğini söyleyen partililerimiz, parlamentonun bir çözüm bulması gerektiğini belirttiler.'

Şırnak'ta SHP il binasının bile güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu tahrip olduğunu kaydeden Alınak: 'Şehir bir savaş alanı olmaktan çok bir harabeyi andırıyordu' dedi ve şu değerlendirmeyi yaptı:

'Şırnak'ta yaygın bir söylenti vardı: Gözaltına alınan kadınlar raporları dışında çırılçıplaktı. İnsanlar dehşet içindeydi.

Heyet, il Valisine gözaltındaki bu kadınlarla görüşmek istediğini söyledi. Ancak Vali bu işin kendisini aştığını belirtti. Peki, bu ili yöneten kimdi? Kadınlar neden tugayda gözaltında tutuluyordu? Açıktır ki, sivil otorite askeri otoritenin emrine girmişti. DYP ve SHP'nin etkin kişileri de başta olmaz üzere bütün Şırnak'lıların ortak görüşü ve tespiti şuydu: Halka karşı savaş açan ve Şırnak'ı yüz milyarlarca zarara uğratan doğrudan doğruya güvenlik güçleriydi.

Yine halktaki ortak kanı, Nevruz günü saldırıya geçen ve halk topluluğuna ateş açarak insanları öldüren ve yaralayanlar güvenlik güçleriydi.'

Cizre'de ise Nevruz günü hiçbir sebep yokken güvenlik güçlerinin halka ateş açtığını kaydeden Alınak, raporun 'sonuç ve kanaat' başlıklı bölümünde değerlendirmelerini şöyle sıraladı:

1. 'PKK, Nevruz kutlamalarından birkaç gün önce halkı savaşa çağırarak bildiriler yayınlamıştır. Güvenlik Güçleri, PKK'yı ve bu bildirileri savunmasız halka karşı silahlı saldırı gerekçesi olarak kullanmıştır.

2. Nevruz kutlamalarında Şırnak, Cizre ve Nusaybin'de silahla bir tek güvenlik mensubu ya da PKK'lı hayatın yitirmemiştir.

3. Resmi yetkililerce, PKK ve güvenlik güçleri arasında meydana geldiği söylenen çatışmalarda da herhangi bir can kaybı yoktur.

4. Ev ve işyerleri güvenlik güçlerince tahrip edilmiş ve yüz milyarlarca liralık zarara uğratılmıştır.

5. Yaklaşık 60 kişiyi silahla öldürenler güvenlik güçleridir.

6. Basın mensubu İzzet Kezer'i öldürenler güvenlik güçleridir.

7. Otorite, hükümette değil, asker, polis ve tim'dedir. Örneğin bir Vali, tugay komutanına telefon açmaya bile cesaret edemez durumdadır."

HÜKÜMET, MGK NOTERİ

'Bu gelişmelerde koalisyon hükümetinin rolü, bugünü ve yarınına ilişkin düşüncelerim' başlıklı bölümde ise Alınak, şu görüşleri savundu :

'Hükümet, bölgede ve ülke genelinde insiyatifi MGK'ya özel tim ve polise bırakmıştır. Bu nedenle akan insan kanından güvenlik güçleri kadar hükümet de sorumludur.

Hükümet, General ağırlıklı MGK'nın aldığı kararları onayan bir noter durumuna gelmiştir. Geçmişte Özal ve ANAP hükümetlerine yaptırılan iş, bugün koalisyon hükümetine yaptırılmaktadır. Nitekim hükümet de Özal ve ANAP çizgisine oturmuştur.

Otorite hükümette değil, hükümet dışındaki güçlerdedir. Hükümet, devlet içinde kendisini kanunların üzerinde gören, kanun ve kural tanımaz demokrasi dışı güçlerin üstüne gitme kararlılığını göstermemiş, bu güçlerle uyum içine girmiştir.

Hükümet, demokrasi söylemlerinin ötesinde hiçbir adım atmamıştır. Halkın demokratik ve aktif gücüne dayanmadığı için de böyle bir şans yoktur.

Ancak her şeye rağmen bütün bu sıkıntılar aşılabılır ve çok kısa bir zaman içinde akan bu kan durdurulabilir. En önemlisi radikal bir demokratikleşme programı ile toplum kısa zaman içinde bu şiddetten arındırılabilir."

Erdal İnönü'nün büyük tepki gösterdiği bu inceleme raporunu Cumhurbaşkanına, Başbakana ve TBMM Başkanına da gönderdim. Ancak hiçkimse orali olmadı...

SHP'DEN KOPUŞ

Ankara'ya döndüğümüzde kendimi SHP'den istifa tartışması içinde buldum. "HEP kökenli" bazı arkadaşlar, katliama arka çıkan

böyle bir hükümetin içinde kalmanın artık mümkün olmadığını ve istifa etmek gerektiğini söylüyorlardı. Alternatif, Halkın Emek Partisiydi. İstifa edildiğinde HEP'e geçilecekti.

İstifa etmek kolaydı. Ancak, sonrası çok önemliydi. İstifa ettikten sonra siyasal ağırlığı olan bir güç olabilecek miydik? Bu hedefe varmak için kısa ve uzun vadeli politikalar üretebilecek miydik? Mevcut sisteme alternatif bir sistem projesi oluşturabilecek miydik? Önümüzde cevap verilmesi gereken yüzlerce soru duruyordu. Yemin törenine kadar çok çok ümitli olmama rağmen, yemin töreni ile başlayan ve Nevroz'a kadar devam eden politik süreçteki yanlışlarımız bu sorulara "Evet" yanıtını vermemi zorlaştırıyordu. Doğrusu hiç mi hiç ümitli değildim. Çok büyük fırsatlar kaçırmış, politik olarak büyük prestij ve güç kaybına uğramıştık. Üstelik bunca zaman hiçbir konuda ümit veren herhangi bir politika da üretememiştik. Kadrolarımızın ne kadar yetersiz ve deneyimsiz olduğu zaman içinde ortaya çıkmıştı. Üstelik, bu yetersizlikleri görmüyor ve aşmak için de herhangi bir çabaya yönelmiyorduk.

Bütün bu zaaflarımıza rağmen politika üretmeyi, halka ulaşmayı, halkın demokratik muhalefetini örgütlemeyi ve dinamik bir güce dönüştürmeyi esas alan bir siyasal yapıyı yaratmak üzere istifa edebilirdik.

Ancak içinde bulunduğumuz koşullarda zamanlama ve yöntem konusunda çok dikkatli olmalıydık. Artık, kasaba politikacılığını bir tarafa bırakmalı, profesyonel politikacılığa yönelmeliydik.

Günlerce süren bunaltıcı toplantılarda kaygılarımı uzun uzun anlattım ve şu önerilerde bulundum :

"Tamam istifa edelim. Ancak zamanlama kesinlikle yanlıştır. Birincisi, şu anda kamuoyunun ve basının bütün dikkatleri Nevroz katliamındadır ve tartışılan konu da budur. Acil görevimiz, bu katliamı gündemde tutmak ve sorumluların ortaya çıkarılması için kamuoyu baskısı yaratmaktır. Şimdi istifa edersek katliamı gündemden çıkarmış oluruz. Katliam yerine istifalar tartışılır. Böylece

katliamı unutturmuş oluruz. İkincisi, Şırnak, Cizre ve Nusaybin'de incelemelerde bulunan SHP heyeti, hazırlamakta olduğu raporunu Meclis grubuna getirecek ve rapor orada tartışmaya açılacaktır. Hükümet ortağı olan SHP'nin heyet raporunun görüşmeye açılması, bütün kamuoyunun ve basının dikkatini çekecek, böylece Nevroz katliamı bir süre daha tartışılmış olacaktır. Üçüncüsü, SHP Meclis Grubu bu katliamın TBMM'ce araştırılması için bir meclis araştırma önergesi vermeyi kararlaştırmıştır. SHP'nin, parti olarak böyle bir araştırma önergesi vermesi hükümetin Nevroz katliamıyla ilgili resmi görüşünün iflas etmesi ve mahkûm olması demektir. O zaman da bütün dengeler altüst olacaktır. Dördüncüsü, bazı çevrelerin Türk-Kürt kutuplaşması yaratmak ve bu kutuplaşmayı derinleştirmek için büyük bir kampanya başlattıkları bu koşullarda istifa etmemiz bu kampanyaya güç katacaktır. Beşincisi, SHP'nin iktidar ortağı olması, koalisyon hükümetine dış dünyada prestij kazandırırken, içte de toplumsal muhalefete karşı bir dalgakıran görevi görmektedir. Bu nedenle SHP'nin iktidar ortağı olması, halka ve demokrasi güçlerine büyük bir zarar vermektedir.

Grupta, Bakanları güvensizlik oyları ile düşürerek SHP'nin koalisyondan çekilmesini sağlayabiliriz. Altıncısı, Abdullah Öcalan'ın Kürt milletvekillerini koalisyondan çekilmeye çağıran bazı açıklamaları oldu ve bu konu basında oldukça işlendi. Şimdi bütün dikkatler üstümüzde. İstifa etmemiz halinde "HEP'lileri APO istifa ettirdi" yorumları yapılacak! Bu tür haber ve yorumların mücadele alanımızı daraltacağı açıktır. Yedincisi, Kürt sorununun demokratik çözümü ve Türk halkının karşı karşıya bulunduğu sorunlar hakkında hükümete bir öneriler paketi götürelim. Hükümet, bu önerilerimizi yaşama geçirmeyecektir. Biz de bu durumu gerekçe göstererek çok haklı bir noktada istifa ederiz. Böylece, büyük bir kamuoyu ilgisi ve desteği ile istifa etmiş olacağız."

Benim gibi düşünen başka milletvekili arkadaşlar da vardı.

POLİTİKA DUYGULARLA YAPILMAZ.

Bazı arkadaşlar bir gün sonrasını dahi görmeden: "Varsa da, yoksa da istifa edelim" diye direttiler. İstifa etmeyenler de işbirlikçi ve hain olacaktı (!) İnönü, şimdi devletin oğlu olmuştu. Bu nedenle partisinde kalınmazdı! Genel Başkanlığına destek verdiklerinde İnönü, Avrupa demokrasisinin temsilcisiydi, şimdi nasıl olmuşsa o gün devletin oğlu olmuştu! İşte bizdeki politik tutarlılık!

Arkadaşların ikna edilemeyeceği anlaşılınca, istifayı on beş günlük bir süreye bağlayan başka bir öneri atıldı ortaya. Bu öneri bana da sıcak geldi. Çünkü bu süre içinde yukarıda sözünü ettiğim kaygılarıma neden olan koşullarda bazı değişiklikler olabilir ve böylece istifamız için daha da geniş bir kamuoyu desteği sağlayabilirdik.

Onbeş gün sonra istifa edilmesi önerisi üzerine Ahmet Türk, Sırrı Sakık, Orhan Doğan, Adnan Ekmen, Salih Sümer ve ben, Fehmi Işıklar'ın TBMM lojmanlarındaki evine gittik. Gece saat 00.4'e kadar konuştuk. Fehmi Işıklar, istifanın onbeş gün ertelenmesi hâlinde istifa edebileceğini ima ederken, Adnan Ekmen, Salih Sümer ve ben bu süre sonunda kesin olarak istifa edeceğimizi söyledik. Bu durumda yirmi kişilik meclis grubunu da kurmuş olacaktık. Hâttâ, Meclis idare amirliğini isteyen Salih Sümer'e de: "Tamam, idare amiri sen olacaksın" dedik. Öteki arkadaşlarla görüşmek ve istifayı onbeş gün sonraya ertelemek üzere de Ahmet Türk, Orhan Doğan ve Sırrı Sakık görev aldılar. Böylece, istifa sorunu da bu şekilde takvime bağlanarak çözümlenmiş oldu!

Biz de gönül rahatlığıyla evlerimize dağıldık.

Ancak ikinci gün, (31 Nisan 1992 günü) Saat 11.00'de evden çıkmak üzereydim ki telefon geldi. Telefona çıkan, Hürriyet Gazetesi'nden Saffet Korkmaz'dı.

"Sizinkiler istifa etti. Siz ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Ne! İstifa mı ettiler; kaç kişi?"

"On iki."

Olacak şey değildi! Altı aya yakın bir süre SHP'de çıt çıkarmadan kalacaksın; ama onbeş gün sabredemeyeceksin! Mecliste grup kurmak için dahi olsa insan onbeş gün beklemez miydi? Demek ki, arkadaşların böyle bir sorunları ya da istekleri yoktu. Oysa ki grup olunca, televizyonun naklen yayınlarından TBMM'de her konuda söz hakkına sahip olmaya ve halkın sorunlarını gündeme getirmeye kadar birçok avantaja sahip olacaktık. Neden istenmedi bilmiyordum (!)

Oysa ki İnönü-Baykal çekişmesinde İnönü'yü daha iki ay önce kurultayda destekleyen ve Başbakan yardımcılığı koltuğuna oturtan bu arkadalardı...

Oysa ki: "Oluşan dengelere göre destek vereceğimiz aday seçimi kazanacaktır. Bunu, İnönü ve Baykal da biliyorlar. Bu avantajımızı kullanabilirsek çok etkili bir duruma gelebiliriz. Demokratikleşme konusundaki yazılı isteklerimizi iki aday ile tartışalım. İsteklerimizi hangi aday kabul eder ve bu doğrultuda hazırlanacak protokole imza koyarsa, o adayı destekleyelim. İsteklerimizin hiç bir adayca kabul edilmemesi hâlinde herhangi bir tercihte bulunmamızın mantığı yoktur. En önemlisi, bunda halkın bir çıkarı olmaz. Böyle bir durumda da bağımsız bir yapı olarak kurultaya katılırız. Kurultayda, genel başkan adayları arasında tercihte bulunmamamızın nedenlerini, siyasal düşüncelerimizi ve çözümlerimizi ortaya koyarak insanlara ulaştırmaya çalışırız" önerisini götürdüğümde:

"Kürt'lere pazarlık yakışmaz. Bu İnönü'ye vefasızlık olur. Kürt'ler vefalı insanlar olduklarını göstermelidirler" denilerek İnönü'yü koşulsuz destekleme kararı alındı. Sonra da Ankara Belga Restaurant'da toplantıya çağrılan bölge delegelerinden İnönü için oy istendi ve destekleri de sağlandı...

KÂHİN OLMAK GEREKMEYORDU

İstifaların, Nevroz katliamını örteceği şeklindeki kaygılarının ne kadar yerinde olduğu çok geçmeden, daha ikinci gün ortaya çıktı.

İşte 1 Nisan 1992 tarihli gazetelerin manşet haberleri:

"14 HEP'linin beklenen istifası sonunda geldi. SHP rahatladı."

"SHP'den koptular."

"APO, HEP üzerinde etkili mi?"

"APO'nun emrine mi uydular?"

Bu durumda, manşetlerdeki Nevroz katliamı da bu şekilde güme gitmiş oldu.

Böylece Leyla Zana ve Hatip Dicle ile birlikte SHP'den ayrılanların sayısı ondört'e ulaşmış oldu. İstifa edenler Siirt Milletvekili Zübeyr Aydar ve Naif Güneş, Van Milletvekili Remzi Kartal, Adayaman Milletvekili Mahmut Kılınç, Mardin Milletvekilleri Ahmet Türk, Mehmet Sincar ve Ali Yiğit, Şırnak Milletvekilleri Orhan Doğan ve Selim Sadak, Muş Milletvekilleri Sırrı Sakık, Muş zaffer Demir ve Mehmen Emin Sever, Batman Milletvekili Nizamettin Toğuç ve Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaşı'tı.

Fehmi Işıklar'ın evindeki görüşmemizden sonra Orhan Doğan, Sırrı Sakık ve Ahmet Türk'ün istifalarını onbeş gün erteletmek için bazı milletvekillerini ikna etmeye çalıştıklarını, ancak sonuç alamadıklarını sonradan öğrendim.

İlginçtir, o günün koşullarında DYP'li fanatik milletvekillerinden Genelkurmay'a, Emin Çölaşan'dan Teoman Erele'e, Türkiye gazetesinden Tercüman gazetesine kadar geniş bir çevre de istifamızı istiyordu. Bu nasıl bir buluşmaydı? İstifa öncesi ve sonrası gazete arşivlerine bakıldığında bu durum çok daha net bir şekilde görülür. Bazı gazetelerin "herkes istifalardan memnun" yorumları da dikkat çekiciydi...

ASKERİ DARBE NASIL ÖNLENİR?

Askeri darbeler, tekelci sermayenin emekçi halk kesimlerini daha rahat ve daha çok sömürmelerini sağlamak ve ekonomik, demokratik muhalefeti ezerek her türlü hak arama özgürlüğünü yok etmek için yapılır. Askeri yönetimin hedefi halk, temel karakteri ise zorba ve kanlı olmasıdır.

Peki askeri darbeler nasıl önlenir?

Kars Milletvekili olduğum dönemde, 14 Mart 1990 günü Meclis'te yaptığım bir konuşmamda askeri darbelere karşı yapılması gerekenlere dikkat çekmiş ve şunları söylemişim: (TBMM tutanaklarından birlikte okuyalım.)

MAHMUT ALINAK (Kars) "Sayın Milletvekilleri, ülkemizin geleceği ve halkımızın esenliği bizim ellerimizdedir. Darbeciler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar bizden ve halkımızdan daha güçlü değildir. Biz, istedikten sonra halkımızın bizim namusumuza ve vicdanımıza emanet ettiği bu Parlamento'yu çok rahat bir şekilde koruyabiliriz; yeter ki kendimize ve halkımıza güvenelim.

Koltuklarını bırakarak kaçan onursuz insanlar olmak istemiyoruz. Korkak insanlar olarak tarihe geçerek çocuklarımız için yüzkarası olmak istemiyoruz. Çocuklarımız böylesine çirkin bir miras haketmeyecek kadar temiz ve günahsızdır. Peki ne yapabiliriz?

1. Darbe girişimi halinde Parlamento'ca darbenin meşru kabul edilmeyeceği ve halkın darbecilere karşı demokratik direnme gücüne sahip olduğu bugünden ilan edilmelidir. İşçiler genel greve gitmelidir.

2. Darbecilere karşı memurlar devlet dairelerini boşaltmaya; askerler darbecilerin emrine girmemeye, esnaflar kepenklerini indirmeye çağrılmalıdır.

3. Parlamento, bu çağrısını hemen yapmalıdır; yoksa yarın çok geç olabilir.

3. Darbe tehlikesine karşı miting, yürüyüş, salon toplantıları, TV'de açık oturumlar ve benzeri demokratik çalışmalar yapılarak darbelerin zararları anlatılmalı ve toplum bu konuda duyarlı bir hâle getirilmelidir.

4. Generalleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üstünde politik bir güç haline getiren Milli Güvenlik Kurulunun varlığına son verilmelidir.

5. Şimdiye kadar yapılan darbeler göstermiştir ki Milli İstihbarat Teşkilatı, sürekli olarak darbecilerin emrine girmiş, darbelerle ortak olmuştur.

MİT'in görevi, köşe başlarında simit satarak solcu avına çıkmak ya da halkın iradesiyle seçilen Parlamento'yu, Başbakanı ve Cumhurbaşkanı aşarak darbecilere hizmet etmek değildir. Bu nedenle MİT ve kontrgerillanın varlığına son verilmelidir.

6. Parlamentomuzca, Meclis araştırması karar verilerek komisyonlar oluşturulmalı, devletin en gizli arşivlerine girilerek karanlıkta ne varsa her şeyin açığa çıkması sağlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, bu nedenle Yüce Meclisi Meclis gündeminin 19. uncu sırasında yer alan araştırma önergemizi öne almaya ve desteklemeye çağırıyoruz..."

Bu konuşmamın üzerinden yıllar geçti; o günden bu güne birçok parti kuruldu. Eski ve yeni hiçbir parti, "Askeri darbelerle karşı ne yapılabilir?" sorusunu sormadı ve bu konuda herhangi bir politika oluşturmadı. Nedeni de şudur: Politikacılar, "Askeri darbe yapılmasına karar verilmişse, bunu hiçbir güç engelleyemez!" anlayışı içindedirler. Darbecilerin gücünü mutlaklaştıran bu anlayış, gerçekte halka güvensizliğin bir yansımasıdır. Oysa ki dünya pratiğinde darbecilerin geri püskürtüldüğünü ve darbelerin ön-

lendiğini gösteren çok sayıda ülke vardır. Ancak ne var ki, Türkiye'de siyasi partiler ve politikacılar böyle bir görevi üstlenmekten şiddetle kaçınmaktalar.

* * *

Bir haftalık politik yaşamını HEP'e katılarak tamamlayan Özgürlük ve Eşitlik Partisinin (ÖZEP'in) Genel Başkanlığını yaptığım günlerde bir basın toplantısında : "Halkın askeri darbeleri tanımaması ve demokratik direnme hakkını kullanması için parti olarak kampanya başlatacağız. Bu konuda bütün üye ve taraftarlarımıza göndereceğimiz yazılı talimat bu kampanyanın ilk adımı olacaktır" demiş ve ÖZEP'in siyasal yaşamını sürdürmesi hâlinde, yapacağı bu çalışmanın sinyallerini vermişim. Ancak daha önce de sözünü ettiğim gibi karşı çıkmama rağmen ÖZEP'in HEP'e katılmasına karar verilince bu çalışma başlatılamamıştı.

Kars Milletvekilliğimin ilk aylarında, 12 Eylül Darbecileri hakkında başlattığım çalışmalarımın darbecileri nasıl rahatsız ettiğini ve Kenan Evren'in Erdal İnönü'yü Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne çağırarak nasıl tehdit ettiğini ve bunun üzerine Erdal İnönü'nün bu çalışmalarımı nasıl engellediğini daha önce ayrıntılı anlatmışım.

Doğrusu Kenan Evren ve cuntacı arkadaşları çok da şanslı sayılırlardı. Çünkü onlarla ilgili ne zaman bir çalışma başlatılsa mutlaka bir engel çıkardı. SHP Grup Başkanvekili olduğum dönemde, 12 Eylül Darbesini ve bu darbenin yarattığı tahribatı Grup Genel Kurulu'nda tartışmış ve bir komisyon kurmuştuk. Komisyonun görevi, 12 Eylül'den zarar gören kişi ve kuruluşlara başvurarak gördükleri zararları tespit etmek ve sorunlarının çözümü için TBMM'de çalışma yapmaktı. Beş milletvekilinden oluşan Komisyonun başkanlığına da ben seçilmişim.

Komisyunun kuruluşunu ve amaçlarını kamuoyuna açıkladığımda, basın üstünde çok fazla durmasa da 12 Eylül darbesinin mağdur ettiği kişi ve kurumlar doğrudan doğruya ya da yazılı olarak uğradıkları haksızlıkları ve sorunları Komisyona taşımaya başladılar. Benim amacım, bilinçli olarak unutturulmaya ve üstü küllendirilmeye çalışılan 12 Eylül Darbesi hakkında öncelikli olarak kamuoyu duyarlılığı yaratmaktı. Bunun için birinci aşama olarak başta işçi sendikaları olmak üzere bütün meslek kuruluşlarına ve kitle örgütlerine gidilecek ve komisyonun kuruluş amaçları anlatılacaktı. İkinci aşama olarak işçi, memur, avukat, doktor, şoför, mühendis, çiftçi, esnaf, kadın, gençlik vb. kesimleri temsil eden kuruluşlar ile insan hakları kuruluşlarından bilgi akışı sağlanmaya çalışılacaktı.

Bu bilgiler periyodik olarak kamuoyuna açıklanacak ve böylece 12 Eylül Darbesinin halka verdiği zararın ayrıntılı bir fotoğrafı gözler önüne serilecekti. Bu çalışmalar doğal olarak 12 Eylül'cülere karşı güçlü bir duyarlılık yaratacaktı. Üçüncü aşama olarak 12 Eylül mağduru kişi ve kurumlar, 12 Eylül hukukunun ve yarattığı tahribatların ortadan kaldırılması hedefinde bir araya getirilecek ve bir öneriler paketi hazırlanacaktı. Son aşama da bu öneriler paketinin yaşama geçirilmesi için panel, salon toplantısı, miting, yürüyüş ve benzer demokratik kitlesel çalışmalar başlatılacaktı. İşte bu noktada Kenan Evren ve darbeci arkadaşlarının yargılanmaları gündeme getirilecekti. Ve güçlü bir toplumsal isteğin yaratılması hâlinde, 50 milyon insana hayatı cehennem eden darbeciler cezalandırılmaktan kurtulamayacaklardı.

Yapılacak bütün bu çalışmalar doğal olarak darbe karşıtı bir kamuoyu da yaratacak ve böylece darbecilere karşı halktan bir bariyer oluşacaktı.

Darbe tehlikesinin ve tehdidinin ortadan kaldırılması hâlinde kanımca demokratikleşmenin önündeki en büyük engel de aşılmış olacaktı.

Ancak SHP'den istifa edince çok önemseydiğim bu çalışmayı daha başlatmadan bırakmak zorunda kaldım.

YÖNETİMDE ÖNERGE TARTIŞMASI

İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş, Sivas Milletvekili Ziya Halis, Malatya Milletvekili Mustafa Yılmaz ve Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa Gazalçı'dan oluşan SHP heyeti, Şırnak, Cizre ve Nusaybin'deki incelemelerimizi kapsayan raporlarını tamamladıktan sonra grup başkanvekilliğine verdiler. Objektif bir yaklaşımla katliamın boyutlarını değerlendiren ve ayrıntılı bilgiler veren heyet raporu basında geniş yer aldı. Bu raporun SHP Meclis Grubu'nda görüşmeye açılması, Nevroz katliamının sebep ve sorumluluklarının ortaya çıkarılması için TBMM'ye araştırma önergesi verilmesine sıra gelmişti.

Grup yönetim kurulu olarak haftada bir defa toplanıyorduk.

Heyet raporunun bize verilmesinden sonra yaptığımız haftalık yönetim kurulu toplantısında, raporun grup genel kurulunda görüşmeye açılması ve araştırma önergesinin hazırlanarak TBMM'ye verilmesini önerdim. Hükümet ortağı olarak SHP'nin böyle bir önerge vermesi yukarıda da belirttiğim gibi hükümetin bu konudaki görüş ve politikasının yalanlanması ve mahkûm edilmesi demekti.

Aydın Güven Gürkan, yönetim olarak bizi bağlayan grup genel kurulu kararına rağmen bu araştırma önergesinin verilmesine karşı çıktı.

"Bu önergenin verilmesi hükümeti sıkıntıya sokar. Bu nedenle Erdal Bey önergenin verilmesini istemiyor" dedi.

Bu olacak şey değildi. Grup genel kurulu kararı bizi bağılıyordu ve bu karara göre de biz, araştırma önergesini vermek zorundaydık.

"Erdal Bey istemiyor diye biz grup genel kurulunun kararını görmezlikten gelemeyiz" dedim. "Hem, bu katliamın üstüne de yatamayız. Gerçek neyse çıksın ortaya. PKK yapmışsa PKK, Güvenlik güçleri yapmışsa güvenlik güçleri... Kim sorumluyorsa çıksın ortaya! Bu katliam üzerindeki sis perdesi yırtılmadığı sürece ne şeffaflık olur, ne de demokrasi kurulur. Çünkü bu kadar masum insanı katleden ve demokratikleşme çabalarını sabote eden güç ortaya çıkarılıp etkisizleştirilmedikçe, sözde demokrasi mücadelesi bir aldatmacadan öteye gidemeyecektir."

Aydın Güven Gürkan'ın bu haklı gerekçeler karşısında söyleyebileceği fazla birşey yoktu. Ama "Ben Grup Başkan vekiliyim. Yani grup başkanı olan Erdal İnönü'nün vekiliyim. Vekil olarak O'nun kararlarını savunmak ve uygulamak zorundayım. Genel Başkan böyle bir önergenin verilmesini istemiyorsa ben 'verelim diyemem' diyordu.

Aydın Bey, iyi konuşan ve ikna yeteneği de fazla bir politikacı olduğu için bu sözleriyle yönetim kurulu üyelerini etkilemeyi de başarıyordu. Ancak, Aydın Bey'in gerekçesi hiç de gerçekçi ve haklı değildi.

Hemen her toplantıda olduğu gibi, bu yönetim kurulu toplantısında da Aydın Bey'le gergin bir ortamda, çok sert tartışmalarımız oldu.

"Grup Başkan Vekili olduğunuz ve Erdal Bey'i de temsil ettiğiniz doğrudur. Ancak, başka bir doğru daha var: Erdal Bey, partinin yetkili organlarının üstünde değildir" dedim. Grup genel kurulunun kararı, hepimizi olduğu gibi Erdal Bey'i de bağlar. Erdal Bey, kendisinin de tartışmalarına katıldığı ve oy kullandığı yetkili

bir organın kararını yok sayamaz. Aksi hâlde partinin bunca organına ne gerek var? Siz, burada Erdal Bey'i temsil ediyorsanız grup genel kurulu kararını uygulamanız da bu temsilin bir gereğidir. Bu kararı uygulamazsanız, asıl o zaman vekillik görevinizi yerine getirmemiş olursunuz. Çünkü bu görev asıl olarak Erdal Bey'in görevidir" dedim.

Yönetim kurulu üyesi arkadaşlar da çok zor durumda kalmışlardı. Bir yandan grup genel kurulu kararı doğrultusunda TBMM Başkanlığına araştırma önergesinin verilmesi görevi, öte yandan da Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan engeli vardı. Bu nedenle iki arada bir derede kalmış, karar veremiyorlardı.

Bu kriz günlerce sürdü. Oniki milletvekilinin istifasının grup içindeki etkinliğini azalttığını düşünen Aydın Güven Gürkan, bundan aldığı cesaretle önergenin verilmesi görevini zamana yaydı. Fakat ben, inatla her toplantıda konuyu yeniden gündeme getiriyordum. Öyle ki, aynı şeyi tekrar tekrar gündeme getirmekten artık sıkıntı duymaya başladım. Sonuç olamayacağını anlayınca da vazgeçmek zorunda kaldım. Böylece, Nevroz katliamının üstüne kül atılmış oldu ve olan da halka oldu...

Ama bay politikacılar nasıl olsa rahattı. Kimi Kürt adına, kimi de Türk adına politikalarını yapıyor gibi görünüyor (!) ve "halkı kurtarıyorlardı(!)" Halk da, onların bir şeyler yaptığını sanıyordu.

Oysa ki, istifa eden milletvekili arkadaşlar onbeş gün daha bekleselerdi bu araştırma önergesinin verilmesi hiç de sorun olmayacaktı. Peki istifa ettikten sonra bu konuda ne yaptılar?

Yaptıkları hiç birşeye tanık olmadım!

KOLTUK UĞRUNA

SHP'nin birkaç kişinin Bakanlık koltuğu ve ihaleler için DYP'nin güdümüne girmiş olması kabul edilebilir bir durum değildi. Öyle ki, SHP hükümet içinde erimiş, yok olmuştu.

Bizler SHP'nin DYP ile koalisyon hükümeti kurmasına onay verdiğimiz için tarihi bir hata yapmıştık. Yukarıda da belirttiğim gibi SHP'nin hükümet ortağı olması, gerçek iktidar sahiplerine içte ve dışta muazzam avantajlar sağlıyordu. Üstelik, SHP'yi hükümet ortaklığından ayırmak gibi büyük bir avantajı kullanmamakla halka zarar da vermiştik. Ancak, halk bunları bilmiyordu.

Bilmediği için de bizi sorgulayamıyordu. Ah, bir bilseydi! Zaten sorun da burada düğümleniyordu. Halk sorgulamadığı, hesap sormadığı ve denetlemediği için politikacılar da keyiflerince at koşturuyor, halkın değerleri ve duyguları üzerinde politika yapıyorlardı. Buna halk üzerinde "tepinmek" demek daha doğru olurdu.

Oniki arkadaşın istifa etmesinden sonra SHP'li bakanları güvensizlik oylarıyla bakanlıktan düşürmek ve böylece koalisyonun bozulması sürecini başlatmak artık mümkün değildi. Çünkü bu istifalardan sonra güvensizlik için gerekli oy sayısına ulaşamazdı. Böylece SHP, DYP'ye terkedilmiş ve halkın onca emeği de boşuna gitmişti. Ama halk, hiçbirimizden bunun hesabını sormadı...

SHP'de kaldığım dönemde bir yandan SHP yönetimine karşı muhalefet yürütürken, öte yandan da istifa eden bazı milletvekilleri ile HEP yöneticilerinin aleyhimde yürüttükleri kampanyanın hedefi oldum.

SHP yönetimine karşı sürdürdüğüm muhalefet, her geçen gün daha da sertleşiyor ve çelişkilerimiz de giderek derinleşiyordu. Örneğin, halkın kendi kendisini yönetmesi, milletvekilinden Bakanına kadar bütün yöneticilerini görevden alabilmesi vb. konularda halk yönetimini esas alan Bölge Parlamentoları sistemini önerdiğimde Erdal İnönü, bana çok sert tepki göstermiş ve beni üstü kapalı olarak "gizli federasyon" önermekle suçlamıştı. Oysa ki önerdiğim model Trakya'dan Karadeniz'e, Akdeniz'e kadar bütün bölgeleri esas alan bir modeldi.

Daha sonra kanun teklifine dönüştürerek TBMM'ye de götürdüğüm Bölge ve İl parlamentolar tekliflerimin gerekçeleri şunlardı:

(Bölge Parlamentolarının kurulması hakkındaki kanun teklifimin gerekçesi.)

"Onyıllardır devam eden temel sorunlar, her geçen gün daha da ağırlaşıyor. Bugüne kadar bu soruların hiçbirine çözüm getirilemedi. Açık bir çözümsüzlük sözkonusudur. Enflasyondan işsizliğe, Kürt sorunundan dış ticarete, sağlığa, eğitime, konuta; işçi, memur, esnaf, emekli, çiftçi, orta ve dar gelir grupların sorunlarına kadar hiçbir soruna çözüm bulunamıyor. Peki umut yok mudur? Bu yapı devam ettirildiği sürece hiçbir umut yoktur. Çünkü yol eskimiştir, araç eskimiştir, sürücü eskimiştir. Örneğin 1923 yılının koşullarına göre yapılan idari düzenleme eskimiş ve günümüz ihtiyaçlarına cevap veremez duruma gelmiştir. Halkın denetiminde olması gereken devlet organları, halktan tamamen kopmuş kendi içine kapanmış ayrı birer otorite hâline gelmişlerdir. Böylece üretemeyen, hizmet veremeyen hantallaşmış bir devlet tipi ortaya çıkmıştır.

Mevcut eskimiş devlet aygıtları ile yaşadığımız sorunların hiçbirisine çözüm bulunamayacağı ortadadır. Çünkü bugüne kadar toplumsal ihtiyaçlar ve kamuoyu iradesi hep bir tarafa bırakılmış; halk, halka rağmen yönetilmiştir.

Gelinen noktada koşullar ekonomik, demokratik, siyasal ve sosyal yaşamına ilişkin çağdaş dönüşümlerin yapılmasını ve çağdaşlaştırılmış devlet aygıtlarının yaratılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle bütün bu sorunların çözüme kavuşturulması için çağdaş-demokratik bir yapılanma yaratmaktan başka bir çare kalmamıştır. Tepeden inme, diktacı ve otoriter değil, halkın demokratik katılımını ve inisiyatifini esas alan çağdaş bir modele yönelmek gerekiyor.

Merkezi Parlatentonun büyük bir alana yayılan ve oldukça kapsamlı genel, bölgesel ve yerel sorunların hepsinin üstesinden gelemeyeceği ortadadır. TBMM'ye yüzbinlerce başvuru yapılmaktadır. Bunlara öteki temel sorunlar da eklendiğinde TBMM'nin doğal olarak kapasitesi aşılmaktadır. Bu durum karşısında merkezi Parlatentonun yıllardır üst üste binmiş bu sorunların ağır yükünden kurtarılmasını sağlayacak yeni bir demokratik modele ihtiyaç vardır.

TBMM Başkanlığına sunulan "Bölge Parlatentolarının kurulması hakkındaki Kanun Teklifi" işte bu işte bu ihtiyacı karşılamak üzere düzenlenmiştir.

Halk söz ve karar sahibi:

Bu yeni sistemin getireceği değişiklikler aşağıdaki gibiydi:

- Türkiye'nin coğrafya durumuna göre ayrılan Karadeniz, Trakya, Akdeniz, Ege, İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde birer Bölge Parlatentosu kurulacaktır.

Bölge Parlatentolarının üye sayısı Yüksek Seçim Kurulunca bölgelerin hudutları içindeki her il için tespit edilen TBMM üye sayısının üç katıdır.

- Bölge Parlatentoları, çalışmalarını hudutları dahilinde nüfusu en fazla olan ilde yürütecektir.

- Bölge Parlatentoları, Merkezi Parlatento TBMM'nin dış politika, dış ticaret, para politikası ve milli savunma dışındaki bütün görevlerini yerine getirmek üzere:

A) Bölgenin kamuya ait yeraltı ve yerüstü kaynaklarını bölge halkının çıkarlarına olacak şekilde kullanır; gelirlerini bölgenin refahı, ekonomik ve sosyal kalkınması için harcar;

B) Vergiye tabi mülk ve gelirlerden vergi alır;

C) İşsizliği ortadan kaldırııcı projeler geliştirir, istihdam alanları yaratır ve yatırımlara karar verir;

D) Sağlık, konut, trafik, ulaşım, bayındırlık, haberleşme, top-
rak ve tarım hizmetlerini organize eder ve işleyişini denetler;

E) Bölge hudutları içinde kamu personelini istihdam eder;

F) Bölge halkının ihtiyaçlarını ve evrensel değerlerini dikkate
alarak eğitim ve öğretim biçim ve kapsamını tespit eder, ge-
rektiğinde her kademede eğitim ve öğretim kurumu açar;

G) Aynı şekilde radyo-televizyon vericilerini kurar, ya-
yınlarnın biçim ve kapsamını tespit eder;

H) Bölgesel af çıkarır;

I) Bölge ihtiyaçlarının gerektirdiği işsizlik sigortası yasası, iş
güvencesi yasası, çalışanların grevli-toplu sözleşmeli sendikalar
yasası, ceza yasası, medeni yasa, emeklilik yasası, borçlar yasası,
demokratik hak ve özgürlüklerin sınır ve kapsamını belirleyen
yasa ile siyasal düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin yasa
gibi bölge yasalarını çıkarır;

I) Bölgenin iç güvenliğini sağlar, yerel güvenliğin biçim, kap-
sam ve yetkilerini belirler, yerel güvenlik güçlerini istihdam eder
ve denetler;

- Yukarıda belirtilen hizmetlerin nasıl ve hangi organ ara-
cılığıyla yürütüleceğine ya da yürütme organı oluşturulup oluş-
turulamayacağına Bölge Parlamentosu karar verir.

- Bölge Parlamentosu üyelerinin görevleri, seçim çevresindeki
seçmenlerin salt çoğunluk güvensizlik oyları ile sona erecektir.

- Bölge Parlamentosunca kabul edilen, ancak bölge hudutları
içindeki seçmenlerin onda birinin isteği üzerine yapılacak oy-
lamada, oylamaya katılan seçmenlerin salt çoğunluğunca kabul
edilmeyen kanun geçersiz sayılacaktır.

- Bölge Parlamentosunun yetki alanındaki seçmenlerin onda bi-
rinin verdiği kanun teklifi parlamentoda önceden görüşülecektir.

Parlamentonun bu teklifi kabul etmemesi hâlinde seçmen
oyuna başvurulur. Bu durumda oylamaya katılan seçmenlerin salt

çoğunluğunun kabul oyunu alan kanun, Bölge Parlamentosunca kabul edilmiş sayılacaktır.

Yukarıda ana ilkeleri belirtilen Bölge Parlamentolarının kurulması hâlinde hizmetler halkın ayağına götürülmüş olacağı gibi, doğudan batıya halk yönetiminde söz ve karar sahibi olacaktır. Böylece işsizlik, eğitim, sağlık, konut, yerel güvenlik sorunları ile ekonomik, demokratik ve sosyal bütün sorunların çözümünde halkın insiyatifi öne çıkarılmış olacaktır. Şiddeti gerekçesiz hâle getiren demokratik bir ortam yaratılmış olacağı için, akan kan da kaçınılmaz olarak durmuş olacaktır. Gerçek birlik, kardeşlik ve barış da ancak bu şekilde sağlanabilir.

Yönetimde halkın insiyatifi ve ortak iradesi öne çıkarılacağı için çok ciddi bir demokratik rahatlık ve yumuşama ortamı yaratılmış olacaktır. İnsanlar, yaşam biçimlerini özgürce düzenleme imkanına kavuşmuş olacaklardır. Bu nedenle gerginliklerin ve memnuniyetsizliklerin yerini dayanışma alacaktır. İşte bütün bunlar, çok güçlü bir gönüllü entegrasyonu yaratacaktır.

İl Parlamentolarının kurulmasına ilişkin kanun teklifinin gerekçesi de şöyleydi :

"Demokrasi, halkın sadece belirli zaman aralıklarıyla seçim sandığına giderek oy kullanması demek değildir. Demokrasinin vazgeçilmez koşullarından birisi de halkın yöneticilerini kendi özgür iradesiyle belirlemesi ve denetleyebilmesidir. Yani esas olan, halkın yönetimde belirleyici bir güç, söz ve karar sahibi olabilmesidir. Halk, yöneticilerini göreve getirebilmeli ve gerektiğinde görevlerine son verebilmelidir. Halkın bu şekilde etkin olmadığı bir yönetimde, demokrasiden söz etmek mümkün değildir.

1920'lerin koşullarına göre düzenlenen devlet sisteminin günümüz ihtiyaçlarına cevap veremediği ortadadır. Demokratikleşememenin ana nedeni de budur. Devletin yeniden yapılandırılması, çağdaş

ve demokratik bir değişimden geçirilmesi bir ihtiyaçtan çok bir zorunluluk hâline gelmiştir. Örneğin merkezi parlamento; genel, bölgesel, yerel ve kişisel sorunların çokluğu nedeniyle bütün birimlere ulaşamamaktadır. Bu durum karşısında merkezi parlamento, TBMM'nin bazı yetkilerinin İl parlamentolarına veya Bölge Parlamentolarına devredilmesi çağdaş, ileri bir adım olacaktır.

TBMM Başkanlığı'na sunulan yasa teklifi bu ihtiyacı kısmen de olsa karşılamak amacıyla hazırlanmıştır.

Yasa teklifi, Valilerin seçimle göreve getirilmeleri ve İl Parlamentolarının kurulmasını öngörmektedir.

Yasanın getirdiği değişiklikler aşağıdaki gibidir:

- Valiler, Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip kişiler arasından il hudutları içindeki seçmenlerce; serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı yönetim ve denetimi altında yapılacak seçimle seçileceklerdir.

- Bu kanunun Valilere tanıdığı hak ve yetkiler, Vali Başkanlığındaki il Parlamentolarınca yerine getirilecektir. Kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınacaktır.

- Vali ve İl Parlamentosu seçimleri üç yılda bir yapılacaktır.

- Vali Yardımcıları, Kaymakamlar, İl ve İlçe İdare Şube Başkanları ile Daire Müdürleri, Yardımcıları, Şefler ve Kamu Kuruluşlarının her düzeydeki yöneticileri kamu personeli arasından Vali Başkanlığındaki İl Parlamentosunca tayin edilecektir."

KONTR-GERİLLA TARTIŞMALARI

Kontr-gerilla ile ilgili meclis araştırma önergesini grup yönetimine getirmem, Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan'la yaşadığımız gerginliğe tuz biber ekmişti.

Önerge, devlet içindeki yasadışı suç örgütünün TBMM'ce ortaya çıkarılması ve dağıtılmasını öngörüyordu.

Kontr-gerilla hakkında verilen bu önergeyi birlikte okuyalım:

"Demokratik Hukuk devletlerinde devlet organlarının hukuka uygun faaliyetlerde bulunmaları esastır. Hiçbir güç, anayasa ve kanunların üstünde değildir. Oysa ki 25 Mayıs 1964 gün ve OPS : 1705-74-64-Mr. Ta. Krl. sayılı KKK emriyle uygulamaya konulan ST-31-15 ordu talimatnamesinin 5. maddesi, gayrınızami kuvvetin (Özel Harp Dairesi'nin) yeraltı unsurlarından söz etmektedir. Orgeneral Ali Keskiner imzasını taşıyan ST-31-15 Kara Kuvvetleri Sahra Talimatnamesinin 91 maddesi, bu yeraltı unsurların kaide olarak kanuni statüye sahip olmadığını belirtmemektedir. Bu yeraltı unsurlarının faaliyetleri, talimnameye göre : "Adam öldürme, bombalama, silahlı soygun, işkence, kötürüm hâline getirme, adam kaçırmak suretiyle tehdit ve olayları tahrik, misilleme ve rehinelere alıkonulması, kundakçılık, sabotaj, propaganda ve yalan haber yayma, zorbalık, şantaj" olarak belirlenmiştir.

Özel Harp Dairesi'nin bu illegal birimi, 12 Mart darbesinden bu güne kadar tartışılmakta ve konuşulmaktadır. Bu birimin MİT, bürokrasi, emniyet mensubu ve siviller içinde de örgütlenerek "Devlet içinde ayrı bir devlet" haline geldiğine ilişkin yaygın bir kanı vardır.

Emekli yarbay Sayın Talat Turhan'ın bu örgüt hakkında soruşturma yapılması için yaptığı başvurular bugüne kadar işleme konulmamıştır.

Meydana gelen sayısız faili meçhul siyasi cinayet, katliam, provokasyon, sabotaj, bombalama ve benzeri eylemlerin bir çoğunun arkasında bu illegal örgüt aranmıştır. 34 kişinin ölümüyle sonuçlanan 1 Mayıs 1977 katliamı, birçok örnekten sadece bir tanesidir. Son birkaç ay içinde yaklaşık üçyüz kişi cinayetlere kurban gitti. Hiçbirinin faili yakalanmayan bu cinayetlerden de yine bu yeraltı örgütü sorumlu tutulmaktadır.

Emekli Tümgeneral Cihat Akyol'un: "Halkı mukavemetçilerden ayırmak için sanki ayaklanma kuvvetleri tarafından yapıyormuş gibi mücadele kuvvetlerince zulme kadar varan haksız muamele örnekleri ile sahte operasyonlara başvurulması tavsiye edilir" şeklindeki sözleri bu iddiaları doğrular niteliktedir. Kenan Evren de bu örgütün Kızıldere olaylarında kullanıldığını belirtmiştir.

Bu yeraltı örgütünün varlığı 3 Aralık 1990 günlü Genelkurmay brifingi ile resmîyet kazanmıştır. Genelkurmay yetkililerince basına verilen birifingde: "Özel Harp, Güneydoğu'da bölücü eşkiyaya karşı devam eden iç güvenlik hareketinde görev aldı" denilerek bu illegal örgütün iç olaylarda kullanıldığı kabul edilmiştir. Oysa ki Özel Harp Dairesi, İkinci Dünya Savaşından sonra 1952 yılında soğuk savaş koşullarında sadece özel savaş yürütmek üzere kurulmuştur. Bu da gösteriyor ki sözkonusu örgüt, görevinin dışında, yasalara aykırı bir biçimde iç olaylarda da kullanılmıştır. Üstelik bu illegal örgütün askeri darbelerin gerekçelerini yaratmak üzere çeşitli terör eylemlerine giriştiği de yaygın kanıdır.

Hukuk devletinde böyle karanlık bir örgütün varlığını kabul etmek mümkün değildir. Bu örgüt, demokrasi ve kendisinden olmayan her insan için büyük tehlikedir. Bu örgüt dağıtılmadığı sürece ülkemizin esenliği çıkması, barışın sağlanması, darbe tehlikesinin ortadan kaldırılması ve demokratikleşme hedefine ulaşılması mümkün değildir. TBMM, kendi güvencesi, halkın ve demokrasinin güvencesi için bu yasadışı örgütü ortadan kaldırmalıdır.

Nitekim ülkemizde Kontrgerilla tartışmalarının yoğunlaştığı Kasım 1990'da DYP, SHP, ANAP, RP, DSP liderleri de sorunun açıklığa kavuşturulmasından yana olduklarını belirtmişlerdir.

Bu nedenlerle TBMM'ce Anayasa'nın 98. İktüzüğün 102. ve 103.

maddelerine göre meclis araştırması yapılarak devlet içindeki yasadışı bu örgütün bütün bağlantılarıyla birlikte ortadan kaldırılmasına karar verilmesini saygıyla arz ederim. 4.5.1992"

Aydın Güven Gürkan artık feryat ediyordu. Sinirleri tamamen bozulmuş, ne yapacağını şaşırmişti. Önergeye onay vermesi de bir dert, vermemesi de. Onay verse koalisyonun bozulmasından korkuyor, onay vermese "solculuğuna" zarar geleceğini düşünüyordu.

Basına da yansıyan bu önergeye Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan'ın karşı çıkmaları, SHP'nin bütün iddialarından vazgeçtiğinin ve düşülen kimlik bunalımının bir belgesiydi.

Aydın Güven Gürkan, o bilinen ustaca taktiğiyle bu konuda da bunalım politikası uyguladı. Bir taraftan sinirle bağırarak:

"Ne yaparsanız yapın! Verin kardeşim, verin, neyi vermek istiyorsanız verin!" diyor; öte taraftan da önergenin oya sunulmasını engelliyordu. Böylece Nevroz katliamının araştırılması önergemde olduğu gibi bu önergem de oya sunulmadı. Böylece "reddedilmeden" reddedilmiş oldu! Bu işlerde taktik şudur: Oyala, bıktır, vazgeçir...

Gerçekte, SHP içindeki duyarlı insanlardan biri de Aydın Güven Gürkan'dı. Aydın Bey'in doğru olduğunu bile bile kimi şeylere karşı çıkmama nedeni, koalisyon hükümetinin demokratikleşme konusunda atacağı adımlardı. Bu nedenle hükümete en baştan zarar vermeyi istemiyordu. Ancak hükümete olan güveni nedeniyle yanlışlar zamanla düzelir diye sessizce izlendi. Bu tutum bırakınız yanlışları düzeltmeyi, zamanla yapılanlara ortak olma gibi bir sonuç yarattı. Bu da en başta SHP'yi bitirdi. Grup başkanvekili olarak partili mil-

letvekillerine gönderdiğim bir mektup ipleri tamamen kopma noktasına getirdi. Artık Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan'ın bana tahammülleri kalmamıştı. Herşey bir yana, Bakan olmadığım hâlde şimdi de hükümet işlerine burnumu sokmaya çalışıyordum. Daha da ileri gidiyor, hükümetin DYP kanadını dahi bizim grubun denetimine almaya çalışıyordum! Bu olacak şey miydi?

Mektubun basına yansıyış biçimi de bu gerginliğin ve çekişmenin bazı ipuçlarını veriyordu.

Cumhuriyet Gazetesi'nden "mektup" haberi :

"SHP'li Grup Başkanvekili, kendi iktidarından demokratik çalışmalarını daha da hızlandırmasını istedi.

Alınak'tan "Tatlı Sert" muhalefet

SHP Grup başkanvekili Mahmut Alınak, çıkışlarını dün de sürdürerek SHP Meclis Grubunu, demokratikleşme çalışmalarının hızlandırılması için DYP ile ortak komisyonlar kurulması önerisini görüşmek üzere toplantıya çağırdı.

Nevroz olaylarına ilişkin yazdığı raporda, hükümeti MGK'nın kararlarını onayan noter durumuna gelmekle suçlayan HEP kökenli Şırnak Milletvekili Alınak, dün SHP milletvekillerine mektup gönderdi. Alınak, mektubunda, koalisyon hükümetinin 5. ayını doldurduğunu anımsatarak, hükümetin demokratik açılımları sağlamasında kamuoyunun, koalisyon partilerinin genel merkezleriyle meclis gruplarının önemli bir işleve sahip olduğunu kaydetti. Koalisyon protokolünün kamuoyuna verilmiş "senet" niteliğinde olduğunu vurgulayan Alınak, bu protokolde yer alan ve acilen ele alınması gereken konuları şöyle sıraladı:

1. Kişi ve toplum özgürlüğünü temel alan, kitlesel hak arama dahil, her türlü demokratik hak arama yollarını açan, halkın aktif katılımını öngören ve özendiren, toplumu yasaklardan arındıran, sivil toplum yaratmayı hedefleyen, sınırsız siyasal düşünce özgürlüğünü getiren, çağdaş, demokratik ve laik bir anayasanın yapılması;

2. *Anti-terör Yasası, Cumhurbaşkanlığı'nın atamalara ilişkin yetkilerini azaltmak üzere değiştirilmesi gereken 2451 Sayılı yasa, Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Basın Yasası, Olağanüstü Hal Yasası, Dernekler Yasası, Sendikalar Yasası, İş Yasası, Siyasal Partiler Yasası, Seçim Yasası, Ceza Yasası, TRT Yasası, Üniversite Reformu Yasası, Yerel Yönetimlere ilişkin Yasalar, Sıkıyönetim Yasası, Avukatlık Yasası, KİT reformu Yasası, Vergi Reformu Yasası ve benzeri yasaların ele alınarak Paris Şartı, AGİK ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İLO Standartları çerçevesinde elden geçirilmeleri, değiştirilmeleri;*

3. *Gecekondu yıkımlarını da durduracak yeni bir konut sisteminin kurulması;*

4. *Memur, öğretmen, emekli, ordu mensubu ve polisler dahil olmak üzere bütün çalışanlara grevli, toplu sözleşmeli sendikal hakların verilmesi;*

5. *Genel af çıkarılması;*

6. *Eğitim çalışanlarının, eğitim ve öğretimde, orta öğretimden itibaren de öğrencilerin okul yönetiminde temsilcileri aracılığıyla söz ve karar sahibi olmaları, öğrencilerin kitap, defter, ders araç ve gereçlerinin devlet tarafından karşılanmasını esas alan yeni bir çağdaş eğitim ve öğretim sisteminin kurulması;*

7. *SSK'ya işçi denetiminin getirilmesi;*

8. *Esnaf ve sanatkârlara düşük faizli kredilerin verilmesi, yazar kasa zorunluluğunun kaldırılması, vergi oranlarının düşürülmesi, sanayi sirketlerinin kuruluş geliştirilmesi, şoför esnafının işletme defteri tutma zorunluluğundan kurtarılarak sosyal güvenceye kavuşturulması;*

9. *Tarım ürünleri randıman ve taban fiyat tesbitlerinde üretici temsilcilerinin de bulunması, eksperlerin üreticiler arasından seçimle belirlenmeleri vb. konularda çalışmak üzere komisyonlar kurulmalıdır"*

Bu konularda gerçekleştirilecek değişiklikleri belirlemek üzere SHP Genel Merkezi ve Meclis Grubu'nun komisyonlar kurularak çalışmalara başlamasını isteyen Alınak, DYP Grubu ve Genel Merkezi'nin de katılacağı bir üst komisyon oluşturulmasını, bu komisyonların ilgili ku-

ruluşlardan da öneriler alarak 2 ay içerisinde taslak projeleri hükümete sunması gerektiğini savundu. Alınak, bu önerileri görüşmek üzere SHP Meclis Grubu'nun 16 Nisan salı günü özel gündemle toplanmasını önerdi.

Bütün bu olanlardan sonra İnönü ve Gürkan: "Bu beladan ne zaman kurtulacağız?" sabırsızlığıyla istifa edeceğim günü iple çekiyorlardı. Bunu da bazen açıkca, bazen de dolaylı olarak söylemekten çekinmiyorlardı.

Teoman Erel dahi köşesinde imdada yetişiyor ve beni "yüzsüzlükle!" suçlayarak SHP'den neden istifa etmediğimi soruyordu. Erel, Meydan Gazetesi'ndeki "Telefax" köşesinde: "Alınak İnönü'ye fena kenetlendi" başlığı ile şunları yazıyordu.

"Son turfanda numûneye değinelim.

SHP Grup Başkanvekili Mahmut Alınak, HEP kökenli arkadaşları ile birlikte istifa etmeyi göze alamadı ve bu yüzden "kırmızı plakadan kopamıyor" diye eleştiriyeye uğradı.

Alınak uzun zamandan beri Genel Başkan Erdal İnönü'nün "istifa et" anlamına gelen hakaretlerine aldırıyor.

Ayrıca ortaya çıktı ki, Erdal Bey'in Alınak'a olan antipatisi yeni de değildir.

Kenan Evren hatıralarında açıklıyor : 15 Nisan 1988'de Erdal İnönü'yü çağırıp Mahmut Alınak'ın bütçe konuşmasındaki eleştirilerinden şikayet etmiş.

İnönü Alınak'ın kullandığı ifadeleri kendisinin de tasvip etmediğini Evren'e bildirerek şöyle demiş:

'Bu milletvekilini ben de tutmam, sık sık böyle çıkar konuşur!'

O tarihten sonra Alınak, SHP'den ve İnönü'den zorla uzaklaştırılmıştır. Avrupa'daki bir Kürt toplantısına partinin uygun görmemesine rağmen katılan arkadaşları ile birlikte ihraç edilen Alınak, SHP-HEP anlaşması sonucunda kendisini sevmeyen Erdal Bey'in dizinin dibine dönmüştü...

Grupta yapılan son seçimlerde İnönü'nün istememesine rağmen adaylığını koyan Mahmut Bey, Baykal'cıların Genel Başkanına tepki göstermek için verdikleri oylarla Grup Başkanvekilliğine seçildi.

Tabii kriz çıktı.

Erdal Bey, Alınak'ın görüşme taleplerini reddetti, bütçede grup adına konuşmasını önledi. Ama Alınak hala Grup Başkanvekili!

Ayakkabısının kapının önüne konulması dışında her türlü istiskale maruz kalan Mahmut Alınak'ın ne yapmak istediğini anlayan varsa beri gelsin.

Ünvanı ve konforu bir türlü bırakamıyor. Arkadaşlarının istifa eylemine de katılmıyor. Bir yandan da 'Valilikler ve kaymakamlıklar kaldırılmalı', 'Türkiye kendi meclisleri olan bölgelere ayrılmalı' gibi SHP politikalarına uymayan teklifler yapıyor.

Bu tipik bir 'hizmet aşkıyla görevden kopamama' vaziyetidir.

Faturayı Mahmut Bey değil, SHP'ye oy veren milyonlarca seçmen ve bir ölçüde de koalisyon hükümeti ödeyecektir.

Koalisyonun Meclis'teki tabanı tarafından desteklenmediği, yani 'Kendisine duyulan güveni yitirdiği' için bütçesi reddedildiği hâlde istifayı aklına dahi getirmeyen Fikri Sağlar gibi, Mahmut Alınak da kişisel çıkarlarını inatla öne çıkarıyor.

Bu tutum bizde maalesef eski ve yaygın bir adettir. Zamanında Menderes istifayı göze alsa 27 Mayıs müdahalesi, Demirel istifa edebilse 12 Mart ve 12 Eylül müdahaleleri olmayacaktı. Erdal Bey seçim öncesi yapılan kurultayda tekrar sorumluluk almasa ve Deniz Baykal'dan korkup HEP'e sarılmasa, bugün SHP dördüncü parti durumuna düşmeyecekti. Başbakan olarak halk desteğini yitiren Özal, Çankaya'ya tırmanmasa rejim bunalıma girmeyecekti.

Alman'a çuvaldızı batırırken, kendimize de işneyi değdirelim dedik.'

Teoman Erel'in kızgınlığını anlıyordum... Ve gülüyordum!

Teoman Erel sistemin adamıydı. Çalışmalarından rahatsız olması kadar doğal ne olabilirdi ki...

SHP'DEN İSTİFA

Ve gün geldi. Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık ve ben 29 Mayıs 1992 günü SHP'den istifa ettik. Aynı gün yaptığımız basın toplantısında istifa gerekçelerimizi özetle şu şekilde sıralıyordum:

"SHP'ye birçok yeni proje önerdik. Ama bunların hiçbiri kabul edilmedi. Çünkü SHP, DYP'nin bir seksiyonu, emir ve kumandası altında bir parti hâline getiriliyordu. DYP'nin tepki göstermemesi için SHP'nin eli kolu bağlanmıştı. SHP'deki milletvekili arkadaşlarım, SHP kamuoyu ve halkımız bunu hak etmemişti. SHP parti yönetimi, kendini militarizme ve Milli Güvenlik Kurulu'nun politikalarına teslim etmiş ve bu politikaları onayan bir noter durumuna gelmiştir. Bugünkü iktidar gerçekte bir DYP-SHP koalisyonu değil, DYP, SHP, ANAP, MÇP (Sonradan MHP adını aldı), DSP ve RP koalisyon ortaklığıdır. Bu koşullarda SHP'de kalmak halka haksızlık olurdu. Halk arasında bir dostluk, kardeşlik ve dayanışma köprüsüne ihtiyaç vardır. Bu köprüye hiç olmazsa harç koyabilmek için muhalefeti örgütleyebilecek siyasi bir yapılanmada görev almak üzere SHP'den istifa ediyorum."

SHP'den istifa ettiğimde HEP'e geçmeyi aklımın ucundan dahi geçirmemiştim. Benim düşündüğüm vitrini, söylemleri ve projeleri yeni olan, siyasi çekim merkezi olabilecek, milyonları seferber edebilecek, halkın kendi iktidarını kurmasında halka öncülük yapabilecek yeni bir siyasi yapılanmaydı. HEP'e geçmek, belki de halkın bazı kesimlerinin hoşuna gidebilirdi. Ancak biz, halk dalkavukluğu ve popülizmden özenle kaçınmalı ve halkın çıkarları neyi gerektiriyorsa onu yapmalıydık.

Şeyimden hemen sonra HEP'e geçmeyi ısrarla savunurken şimdi neden yeni bir parti kurulması gerektiğini savunuyordum?

HEP, KENDİNİ AŞINDIRMIŞTI

SHP'den istifa ettikten sonra kendimi yeni parti kurma tartışmalarının içinde buldum. Benden önce SHP'den istifa eden milletvekilleri, anayasa engelini aşarak HEP'e geçmek için bir ara parti kurma çalışması başlatmışlardı. Ben ise gelinen noktada HEP'e geçilmesinde yana değildim. Çünkü HEP, Kürt'ler ve Türk'ler arasında köprü olma ve halkın demokratik kitlesel muhalefetini örgütlenme şansını artık yitirmişti. Slogancılık ve gereksiz çıkışlar HEP'e karşı sürdürülen kampanyaya güç katmış ve böylece okların sivri uçları HEP'i çoktan yıpratmıştı. Öyle ki, feryadımız dahi bazı zihinlerde "Vatan hainliği ve bölücülük!" çağrışımları yapıyordu. Bu nedenle en haklı iddialarımızın altında bile "Bölücülük" aranıyordu. Böyle bir durumda HEP'e geçmemiz halinde güçlü bir önyargı engeliyle karşı karşıya kalacağımız kesindi. Ayrıca HEP olarak halka baskı yapılmasına gerekçe olmamız gibi bir tehlike de sözkonusuydu. Bu nedenle halkı risk altına sokmamaya özen göstermeliydik. HEP'in kadroları içinde aynı tehlike vardı. Çünkü devlet, HEP'li olmayı yasadışı örgüt üyesi olmakla özdeş hâle getirmişti.

Üstelik, körüklenen ırkçı ve şoven dalgalanma her türlü provokasyona açık, tehlikeli bir ortam yaratmıştı. Örneğin HEP imzasıyla Rize, Trabzon, Çorum, Yozgat vb. kentlerin cadde ve sokaklarında bildiri dağıtmak ve siyasi faaliyetlerde bulunmak hemen hemen imkânsız gibiydi. Olağanüstü hal bölgesinde de devlet soluk aldırılmıyordu. Peki bu parti nerede, nasıl ve hangi çalışmaları yapacaktı? Üstelik HEP'e geçmekle Türk kamuoyunu Kürt'lere karşı kışkırtmak isteyen çevrelerin işlerini de kolaylaştırmış olabilirdik!

Özetle, karşı karşıya bulunduğumuz engelleri HEP'le aşmanın mümkün olmadığı açık bir gerçektir. Buna rağmen HEP'te ısrar etmenin yararı ve mantığı kalmamıştı. Hem yararı yoktu, hem de insanları hedef durumuna getirerek onlara zarar da verebilirdik.

Bu nedenle HEP'i de kucaklayacak yeni bir parti kurmalıydık.

Bu parti, kamuoyunun karşısına yeni bir vitrin ve yeni politikalarla çıkmalıydı. Ve öylesine etkili politikalar üretmeli, öylesine güçlü siyasal bir rüzgar estirmeliydik ki, Türk, Kürt, Alevi, Sünni, çevreci, işçi, köylü, memur, esnaf, emekli, dul, yetim, kadın gençlik, gecekondulu insanı vb. bütün halk kesimleri bize sahip çıkmalı, bizde kendisini ifade edebilmeli, bizim onlara öncülük yaptığımıza inanmalı ve bize güven duymalıydı. Kuracağımız yeni parti, iktidar olma iddiasıyla kurulmalı; ama muhalefette olduğu dönemde de yaratacağı halk muhalefetiyle ekonomik, demokratik ve siyasal kimi hakları da kazanabilmeliydi.

"Böyle bir partinin yapabileceklerini, parlamentoda halkın örgütlü ve aktif desteğini arkasına almayan ikiyüz milletvekili dahi başaramazdı. Çünkü bu parti, halkın gücüne dayatarak hak elde etmeyi esas alacaktır. Zaten önemli olan da budur."

"Bütün bu önemli görevlerin 'Bölücü' diye hakkında büyük bir karalama kampanyası sürdürülen HEP'le başarılması mümkün değildir" diyordum.

HEP'te ısrar etmek işin başında yenilgiyi kabul etmektir. Çünkü, 20 Ekim 1991 genel seçimlerinden hemen sonra "büyük bir şanstır. SHP'den istifa ederek hemen üyesi olmalıyız" dediğim HEP, artık tüketilmişti. Geçmişte Kürt sorunundan kaynaklanan kan ve gözyaşını durdurmaya aday olabilecek HEP, bugün Devletin ve basının yürüttüğü kampanya ve bu kampanyayı besleyen slogancılık sonucu tamamen etkisiz bir duruma getirilmişti. HEP için bütün yollar kapalıydı artık. Kapanan bu yolları açabilecek bir anlayış ve kadrolarımız da yoktu. Varsa da yoksa da HEP'te ısrar edilmesi isim düşkünlüğünden başka bir şey olamazdı. Düşüncelerime ve geliştirmek istediğim yeni parti anlayışına çok yüksek sesle itiraz edilmemesine rağmen, bir ara partinin kurulmak istendiği ve bu partinin de HEP'e taşınacağı ortadaydı.

ÖZEP'İ KURUYORUZ

Ve bu tartışmalar arasında Haziran ayının son haftasında kurulan yeni partinin adı Özgürlük ve Eşitlik Partisi oldu; Genel Başkanlığına da ben getirildim.

Özgürlük ve Eşitlik Partisi'ni (ÖZEP) kurduğumuz günlerde gözüktünde ölümler, işkenceler, yayla ve mera yasakları, zorla köy boşaltınalar, yargısız infazlar, kitlesel gözaltılar ve grev er-telemeleri bütün hızıyla devam ediyordu. Bütün bu önemli gelişmeler olurken parlamento kürsüsü de bize fiilen kapatılmıştı.

ÖZEP'li milletvekilleri olarak ilk toplantımızı Muş Milletvekili Sırrı Sakık'ın meclisteki odasında yaptık.

Parti olarak halkın yakıcı sorunlarına yönelerek güçlü ve güven verici mesajlar vermenin zorunluluğuna inanıyordum.

Toplantıda daha önceden büyük emekler vererek hazırladığım yirmi ayrı kanun teklifinden her birinin bir milletvekili arkadaş adına Meclise verilmesini ve basın toplantısı ile kamuoyuna açıklanmasını istedim. Halkın somut sorunlarıyla ilgili olan bu kanun tekliflerimin Meclis'ten geçmeyeceğini biliyordum. Ancak, bu kanun teklifleriyle halkın sorunlarını tartışmaya açacak ve "Bölücülükle" suçlanan bizlerin Kürt sorununun yanında işçinin, çiftçinin, esnafın, memurun, taksi şoförünün, gecekondu sahibinin vb. sorunları ile demokrasinin öncelikli öteki bütün sorunlarına da duyarlı olduğumuzu göstermiş olacaktık. Ayrıca Türk halkına da ulaşma fırsatını yakalamış olacaktık. Çünkü devlet yönetiminde Türk halkı da temsil edilmiyordu. Böylece biz, bir avuç holding sahibinin dışında kalan altmış milyon insanın temsilcisi olma iddiası ile ortaya çıkan bir siyasal hareket olacaktık.

Başka bir önerimle ilgili olarak da şunları söylüyordum:

"Halkın sorunları her geçen gün ağırlaşmaktadır. Ancak hükümet, ortalık güllük gülistanlıkmiş gibi bir görüntü yaratmaya çalışmaktadır. Kürsü bize fiilen kapatıldığı için halkın yaşadığı bu korkunç sıkıntıları Parlamentoda gündeme getiremiyoruz. Ancak bütün olumsuzluklara rağmen bu tıkanıklığı aşabiliriz. Örneğin, halkın sorunlarının ve isteklerinin yazılı olduğu beyaz

gömlükler giyerek genel kurul çalışmalarına katılırsak hem gündemi yakalarız, hem de halkın sorunlarını tartışmaya açmış oluruz.

Ceket giymediğimiz ve kravat takmadığımız için oturumu yöneten Başkan, İç yönetmeliğe göre bizi genel kurul salonunu terk etmeye davet edecektir. Biz bu isteği kabul etmezsek Başkan Meclis İçyönetmeliğine göre toplantıyı ertelemek zorunda kalacak ve böylece Meclis, hukuken çalışmalarını sürdüremeyecektir. Böyle bir durumda, Meclis'in halkın sorunlarına yönelmesini isteyen milletvekilleri olmak gibi büyük avantajı yakalamış olacağız.

Ayrıca herhangi bir saldırıya uğrarsak kesin olarak karşı koyamayacağız. Böylece halkın sorunlarına sahip çıktığımız için bize saldıran gerici, ırkçı milletvekillerini de teşhir etmiş olacağız."

Bu önerim çoğunluk tarafından benimsenmeyince TBMM'de bir gece oturma eylemine karar verdik.

Bu kararımızı ve gerekçelerimizi 1 Temmuz günü yaptığımız basın toplantısı ile açıkladık.

Bu basın toplantımız basına şu şekilde yansıdı:

"Milletvekilleri genel kurulda sabahladı."

"ÖZEP'lilerin Meclis'te oturma eylemi."

"ÖZEP Genel Başkanı Mahmut Alınak, uygulanan çeşitli politikaları protesto için bu sabaha kadar TBMM Genel Kurulu'nda oturacaklarını söyledi.

Alınak, dün TBMM'de düzenlediği basın toplantısında hükümeti eleştirdi ve verilen vaatlerin hiçbirisinin yerine getirilmediğini ileri sürdü. Koalisyon hükümetinin bugün MGK ile tamamen bütünleştiğini ve özdeş hale geldiğini' iddia eden Alınak, 20 Kasım 1991 gününden bu yana uygulanan politikalar, bu hükümetin demokratikleşme ve ekonomik kalkınma ile hiçbir ilgisinin olmadığını açıkça göstermiştir. Dahası, hükümet kuruluşu sırasındaki bütün vaatlerin boş olduğu, kamuoyumuzu ve dış dünyayı kandırma amacını taşıdığı gün gibi ortaya çıkmıştır dedi.

Alınak, koalisyonun demokratikleşmeyi ve ekonomik kalkınmayı baltaladığını, ülkeyi karanlığa boğduğunu iddia etti.

Alınak, ÖZEP milletvekilleri olarak işsizlik, hayat pahalılığı ve geçim darlığına, kamu çalışanlarının grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklarının önüne konan engellere ve işçi grevlerinin ertelenmesine, çiftçi ve esnafa verilen vaatlerin yerine getirilmemesine, düşünce ve basın özgürlüğü üzerindeki baskılara, faili meçhul cinayetlere ve yargısız infazlara, devletin Doğu ve Güneydoğu'da kendi hukukunu bile hiçe sayan baskı, şiddet ve katliam uygulamalarına dikkat çekmek üzere yarın TBMM Genel Kurul salonunda oturmaya ve geceyi genel kurul salonunda geçirmeye karar verdiklerini bildirdi.

ÖZEP Genel Başkanı Alınak, hükümetin mevcut politikalarını gözden geçirmemesi hâlinde bu tür eylemlerini sürdüreceklarını kaydetti.

Alınak, bu arada 'Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde geniş çaplı bir operasyon başlatıldığını ve binlerce kişinin gözaltına alındığını' ileri sürdü."

Bu eylemimiz bence yeterli ilgiyi ve kamuoyu desteğini sağlayamadı. En önemli neden de kısa süreli olmasıydı.

ÖZEP olarak açıklamalarımızın TRT'den verilmesi gibi bir avantajımız da vardı. Hergün verdiğimiz farklı mesajlarla hakkımızda oluşan önyargıları aşındırıyor, bizi "öcü" gibi gösteren ve akan kandan sorumlu tutan çevreleri de şaşkına çeviriyorduk.

Örneğin, darbe tehlikesine karşı darbelerin meşru kabul edilmemesi ve tanınmaması için üyelerimize yazılı talimat vereceğimizi açıklamamız ve emekçilerin sorunlarına ilişkin basın toplantılarımız TV'lerde yayınlanınca, bir anda bütün gözler bizim üstümüze çevrildi. Öteki sorunlara da yöneldiğimiz için, Kürt sorunu konusunda söylediklerimiz çok daha ciddiye alınır oldu. Yine Kürt sorunu konusundan kaynaklanan kan ve gözyaşının nasıl durdurulacağı konusunda halkın görüş ve önerilerini tesbit etmek üzere Olağanüstü hal bölgesini kapsayacak bir gezi dü-

zenleyeceğimizi, seçilmiş yerel yöneticiler ve halkla toplantılar yaparak halkın görüş ve önerilerini Ankara'ya taşıyacağımızı ve bunun fiili bir referandum olacağını açıkladığımızda büyük bir ilgi görmüştük. Çünkü, halkın demokratik insiyatifi Ankara'ya ilk defa taşınmış olacaktı.

Aldığımız karara göre gezimiz 8 Temmuz'da başlayacaktı.

Basın toplantısıyla açıkladığımız geziyi ve amacını gazetelerin genel yayın yönetmenlerine ve TV'lerin yöneticilerine de bildirdim. Beklemediğim bir ilgi vardı. TV, ajans ve gazetelerin büyük çoğunluğu muhabirlerini bizimle göndereceklerini bildiriyor ve gezi programımızı istiyorlardı.

ÖZEP'İ, HEP'E KATMA TARTIŞMALARI

Daha önce parti kurucular kurulunca alınan karar gereği toplandığımızda, ilk gelen öneri ÖZEP'i HEP'e katma önerisi oldu. Ben bu öneriye karşı çıktım. Çünkü ÖZEP, halka çok önemli mesajlar vermiş ve ilgiyle izlenen bir parti olmuştu. Bu parti, en geç üç ay içinde fiilen ana muhalefet partisi durumuna getirilebilecek bir partiydi. Halkın değişik kesimlerinden de çok sıcak mesajlar alıyorduk. Partinin biraz daha güven vermesi ve güçlü bir siyasal rüzgar estirmesi halinde Mecliste grup kurabilecektik. Çünkü partinin halk için çekim merkezi olması, kaçınılmaz olarak milletvekillerini de etkileyecekti. Bu parti ile hayatın her alanına girebilir ve kitle çalışmaları yapabiliirdik. Çünkü halkın ilgisi ve desteği bizim için geniş bir siyasal mücadele alanı açacaktı. Ama HEP'le ne Olağanüstü hal bölgesinde, ne de öteki bölgelerde kitle çalışması yapılamıyordu. Özetle, Türk halkına da ulaşabiliirdik. Ama HEP'le bu mümkün müydü? Böyle bir durumda HEP'in ÖZEP'e katılması daha mantıklı ve tutarlı olacaktı.

Dört saat süren toplantıda kurucu ve milletvekili çoğunluğu ÖZEP'in HEP'e katılmasını savundu. ÖZEP'te kalınmasının yararına inanan birkaç arkadaş da etkili olmadı.

Söylenen özet olarak şuydu :

"HEP'e geçmemiz, ahlâki bir zorunluluktur."

Bir gün sonrasını ya da üç ay sonrasını nasıl göremezdik. Anlamıyordum!

* * *

Bütün çabalarım rağmen sonuç alamadım. HEP'le yol alamayacağımız gün gibi ortadayken, HEP'te ısrar etmeyi anlamak ve çözmek mümkün değildi. Bu acemilik miydi, öngörüsüzlük müydü? Yapılmak istenen neydi, anlayamıyordum.

Görüşmeler gecenin ilerleyen saatlerine sarktığı için toplantıyı ikinci güne erteledik.

Kurucular kurulunun ÖZEP'i HEP'e katma kararını alacağı kesin gibi görünüyordu. Böyle bir durumda mücadele alanımızın tamamen kapatılacağını düşündükçe kahroluyordum.

İkinci gün ajanslar Yargıtay Başsavcılığının HEP hakkında kapatma davası açtığı haberini geçti. Bu yeni bir gelişmeydi. Anayasa Mahkemesi'nin HEP'i kapatacağı kesindi. Böyle bir durumda ÖZEP gibi büyük avantajları olan bir partiyi HEP'e katmanın hiçbir mantığı olamazdı!

Bir gün önce yarım kalan toplantıyı açarken:

"HEP hakkında açılan kapatma davası karşısında bütün arkadaşların gelişmeleri tekrar gözden geçirmeleri ve değerlendirmeleri gerekmektedir" dedim ve düşüncelerimi şu şekilde özetledim: "Bir an için ÖZEP ve HEP'in artı ve eksilerini tartışmayı bir tarafa bırakalım. HEP hakkında kapatma davası açılmamış mıdır? Evet, açılmıştır. Peki kapatılmayacak mıdır?"

Kapatılacaktır. Kapatılacağı kesin olan bir partiye girmenin bize ve halka ne yararı olacak? Hem, HEP kapatıldığında yeni bir parti kurmayacak mıyız? Kuracağız! Ne zaman kuracağız? Yaklaşık yedi sesiz ay sonra... Aklın yolu birdir: Elimizde zaten kurulmuş, hazır bir partimiz var. ÖZEP, kurulu bir partidir. Bu kadar zamanı niçin boşa tüketelim?

Benden sonra kurucu üyeler söz istediler. Sırayla söz vermeye başladım. İlginçtir (!) değişen hiçbir şey yoktu. Arkadaşlar, "Nuh diyor, 'peygamber' demiyorlardı! Sanki yeni bir durum ortaya çıkmamış gibi, çoğunluk yine de ÖZEP'in HEP'e katılmasında diretti!

Söylenen şuydu :

"HEP'e katılmamak ahlâki olmaz; bu bir. İkincisi, HEP'in dışında başka bir parti de kurmamalıyız. Çünkü böyle bir durumda HEP'i kendi ellerimizle teslim etmiş oluruz. Bu da kabul edilebilir bir durum değildir. Bu nedenle HEP'e katılacağız ve HEP'in kapatılmaması için direneceğiz."

Oysa ki, "direneceğiz" denilen şeyin üç-beş demeçten ibaret kalacağını çok iyi biliyordum. Kaldı ki, HEP'in kapatılmasına kısa bir süre kaldığında başka bir parti kurulacaktı. Bunu da görüyordum; kesindi! O zaman, her nedense HEP teslim edilmemiş olacaktı! Politikaydı bu. "Dün dündü, bugün bugün"dü...

(Oysa ki, "HEP'e geçeceğiz ve direneceğiz" diye mangalda kül bırakmayanlar, bir yıl sonra HEP'i bırakarak DEP'in kuruluş çalışmalarını başlattılar. Böylece yaklaşık bir yıllık süre ve ÖZEP'in yukarıda kısaca özetlediğim avantajları da boşa harcanmış oldu.)

Toplantının en gergin anında yanımda oturan bir mil-

letvekilinin kulağına eğilerek söylediği sözler, içinde bulunduğumuz politik yoksulluğu ve darlığı çok iyi ifade ediyordu.

Milletvekili şunları söylüyordu :

"Bugün ABD Büyükelçisi ile görüştük. Büyükelçi, HEP'in kapatılması kabul edilebilecek bir durum değildir. Demokrasiyle bağdaşmaz dedi. Bu nedenle HEP'i kapatamazlar. Hiç endişelenme."

Zavallı bizler! Milletvekilimiz, ABD Büyükelçisinin sözlerini esas alarak "HEP'i kapatamazlar" yargısında bulunuyordu. Ne kadar acınacak hâldeydik! Halk da doğal olarak içinde bulunduğumuz bu politik sefaletin farkında olamazdı. Çünkü biz, hiçbir zaman halkın huzuruna çıkararak özeleştiri yapma yürekliliği gösteremedik. Yanlışlarımızı dahi halka tartışmasız, "doğrular" gibi sunduk. Elde çanta, Avrupa başkentlerinde halkı kurtaran bir diplomasi batağı sonradan halka ve bize çok zarar verecekti...

Evet, karar verilmişti ve direnmem de boşunaydı. Kimseyi ikna etmem de mümkün değildi. Oysa ki her şey avucumuzun içi gibi açıktı, gözlerimizin önündeydi.

Kararı değiştiremeyeceğimi anlayınca, fiili referandum sonucu doğuracağını açıkladığım gezinin programını almak için toplantı salonunun dışında bekleyen basır mensuplarını salona aldım ve ÖZEP'i HEP'e katma kararı aldığımızı üzülererek açıkladım.

Birey olarak benim HEP'e geçmemem çok daha doğru olacaktı. Bu tavrım, belki politik olarak bana zarar verebilirdi. Ancak hiç konuşmasam dahi HEP'e geçmemekle bazı soru işaretlerine de dikkat çekmiş olacaktım. Bu da halkın yararına olacaktı. Ancak yanlış olduğunu bile bile yine de HEP'e katıldım. Halka bağlılıkla bağdaşmayan bu politik kararım hiç de tutarlı değildi, biliyorum...

BİRİNCİ CİLT İÇİN SONSÖZ YERİNE

Eleştirilerim yer yer cezaevindeki bazı milletvekillerine de yöneldi. Benim doğru olduğuna inandığım yöntemlerle onlarınki çoğu zaman kesişmedi. Ama bu arkadaşlar, isteseler hiçbir şeye karışmaz, halkın çektiği hiçbir sıkıntıya da aldırmazlardı. Birçok milletvekilinin yaptığı gibi halkın yaşadıklarını yüreklerinde hissetmeseler, bugün onlar da cezaevinde değil, belki de Bakan koltuğunda otururlardı. Bu nedenle eleştirilerim değerlendirilirken bu gerçeğin de dikkate alınması gerektiği kanısındayım.

Kaçırılan fırsatlar, Şırnak ve Digor katliamları, katliam yapılırken maçı izlemeye giden İçişleri Bakanı, Mehmet Sincar'ın katledilmesinden sonra DEP'te yaşananlar, halkın yaşadıklarında biz politikacıların günahları, slogancılık ve kolaycılık, DEP hakkında açılan kapatma davasının öncesi ve sonrasında yaşanan gelişimler, HEP ve DEP'ten neden istifa ettim? Türkiye'yi kim yönetiyor? Faili meçhul cinayetlerin önünü kesmek mümkün müydü? Bizi 9.uncu koğuşa taşıyacak plan nasıl hazırlandı ve mimarları kimlerdi? Mehmetçik milletvekiller(!) Başbakan bilgi toplama merkezi miydi? Politikacılar halkı nasıl kandırıyor? Polis kuşatması altındaki meclis nasıl karakola dönüştürüldü?

Ankara Terörle Mücadele Şubesinde gözaltındayken yaşadığımız örgütsüzlük çıkmazı, sistem partileri, nasıl bir parti ve ne yapılmalıdır? 9.uncu koğuşa nasıl götürüldük? Öncesi ve sonrasında neler yaşandı? Hangi teorik ve pratik görevlerimiz vardı?

Politikanın dışına nasıl itildik? Çakışan politikalar! Her şey bitti mi?

Ve daha birçok siyasi gelişmeyi ve tanıklığı kitabımızın ikinci cildinde okuyacağız.

Sevgi ve Dostlukla...

Mahmut ALINAK

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi 9. Koğuş

Haziran / Eylül 1994

Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Alınak ve beraberindeki heyete şunları söylüyor: "Siz de yardımcı olun; bu kan duracak olursa bazı demokratik adımların atılması kolaylaşır. Askerlerle de görüşürüm. Süleyman bey (Demirel) gibi askerlerden korkmam. Onları ikna ederim. Aksi hâlde çok vahim şeyler olur. Dünya da bir şey yapamaz. İşte Bosna-Hersek'i görüyorsunuz, hiç kimse bir şey yapamıyor (...)"
(Kitaptan bir bölüm)

İki dönem Kars ve Şırnak Milletvekili, SHP Grup Başkanvekilliği ve ÖZEP Genel Başkanlığı yapan Parlamenter Mahmut Alınak'ın bu kitabında, önemli siyasi kulislerin, tartışmaların ve kamuoyundan gizlenen birçok olayın içyüzünü irkilerek okuyacaksınız.

Kürt göçünden maden işçilerinin direnişine, Mecliste coplanan memurlardan Paris Kürt Konferansına, Özal'dan Alınak'a gelen hacizden Kenan Evren'in ihtarına, HEP'in kurulmasından 1992 Newruz olaylarına, Mecliste Kürtçe yemin töreninden dokunulmazlık tartışmalarına, "aynalı oda"da soruşturmadan 9. koğuşa uzayan çeşitlilikle onlarca konunun yanısıra, SHP-HEP ittifakının içyüzü; "HEP, Kürt ve Türk halkı arasında köprü olma ve halkın demokratik-kitlesele muhalefetini örgütleme şansını nasıl yitirmişti?", "SHP'nin iktidar ortağı olması halka ve demokrasi güçlerine ne gibi zararlar vermişti?" gibi sorulara da somut yanıtlar bulacaksınız

Mahmut Alınak, barış için, demokratik çözümler için önerileri, pratiği ve sisteme muhalefetinden dolayı hâlen Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunuyor. Bu kitabını da cezaevi koşullarından kamuoyu duyarlığına sunuyor...

PAPİRÜS
175000